

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 16 Ιουλίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 776

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ τώρα

Η **κίνηση** αίτησης για ένταξη στο ΝΑΤΟ τώρα θα τόνιζε τον προσανατολισμό της Κύπρου, λέει στην «Κ» ο Χάρης Γεωργιάδης. Επίσης, στέλνει μήνυμα σε κυβέρνηση και ΔΗΣΥ για το «φαινόμενο της εικόνας». **Σελ. 7**

ΕΥΡΩΤΟΥΡΚΙΚΑ

Όλα στο τραπέζι εκτός από το Κυπριακό

Κατά τις πρώτες επαφές Ε.Ε. - Τουρκίας, μετά τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ, η Αγκυρα ζητάει την άμεση προώθηση συγκεκριμένου ντοσιέ. Για το Κυπριακό συζητείται μόνο στη βάση των δικών της προτάσεων. **Σελ. 6**

ΔΑΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ

Ξέφραγο αμπέλι ο Ακάμας

Ανεξέλεγκτη είσοδος και ρύπανση από τις τετράτροχες μοτοσικλέτες και αυθαίρετοι κατασκευαστικοί χώροι στο Δασικό Πάρκο Ακάμα. Φωτογραφίες της «Κ» και η απάντηση του Τμ. Δασών. **Σελ. 8**

ΔΙΕΘΝΗ

Θα έχει ρόλο ρυθμιστή η Ακροδεξιά;

Ενδεχόμενη συνεργασία των συντηρητικών με το Vox θα ενισχύσει ή θα κανονικοποιήσει την Ακροδεξιά στην Ισπανία; Η άνοδος της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη, αλλάζει την πολιτική σύνθεσή της. **Σελ. 22**

Εγκλωβισμένη η κυβέρνηση στις κομματικές ατζέντες

Οι εκπομπές έδειξαν απουσία συντονισμού μεταξύ Προεδρικού - συγκυβερνώντων κομμάτων

Το ακανθώδες κεφάλαιο των εκπομπών αποτέλεσε την πρώτη δοκιμασία του Προεδρικού με τα συγκυβερνώντα κόμματα. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης αντιλήφθηκε πως η ψήφιση των νομοσχεδίων δεν θα είναι

έναν υγιεινό περίπατο στη Βουλή, αλλά θα πρέπει να λάβει υπόψη τις εσωκομματικές έριδες, τους τακτικισμούς και την προσπάθεια των κομμάτων να επιβιώσουν πολιτικά, αγνοώντας ποιες είναι οι προ-

τεραιότητες της κυβέρνησης. Η δυσφορία του προέδρου είναι πλέον εμφανής, ωστόσο και στα κόμματα της συγκυβέρνησης υπάρχουν στελέχη που αισθάνονται πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν τους υπολογίζει ούτε

εκτιμά τον ρόλο που έπαιξαν στο να εκλεγεί. Υπάρχει παράλληλα ιδιαίτερη ενόχληση από τη δεδηλωμένη πρόσκληση του προέδρου προς τον ΔΗΣΥ να προσδεθεί στο κυβερνητικό σχήμα. **Σελ. 4**

ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ

Η κλιματική κρίση αλλάζει τις ζωές μας

Οι επιστήμονες υπογραμμίζουν ότι ο ρυθμός ανόδου της θερμοκρασίας στη Μεσόγειο είναι διπλάσιος από τον μέσο όρο της Γης. Στην Ευρώπη αναμένεται εισβολή τροπικών νύσων και εκτίναξη αλλεργιών, που μοιραία, θα οδηγήσει σε μετακίνηση πληθυσμών στον Βορρά, λένε οι ειδικοί μιλώντας και για τις γενιές του «air condition». **Σελ. 20-21**

ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ - ΕΙΣΒΟΛΗ

Το τανκς του Ντάνου στο ΓΝΛ

Η **Νίκη Μιχαήλ**, νοσοκόμα στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, τον Ιούλιο του 1974, θυμάται τις μέρες εκείνες και τις διηγείται στην «Κ». Μετά τις 15 Ιουλίου όλα άλλαξαν, όμως: «όλα κανονικά γινόντουσαν, κανονικά, αλλά με τούτον τον φόβο, την πίεση, έλεγχο, να τον δω τούτον, το όνομά του, ποιος είναι, κάμετε τον εντάξει...». **Σελ. 16**

ΕΚΔΙΚΗΤΙΚΗ ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ

Ψήφιση το φθινόπωρο

Προσπάθεια για θέσπιση ξεχωριστής νομοθεσίας για την εκδικητική πορνογραφία, η οποία θα κλείνει τα νομικά κενά που υπάρχουν στον χειρισμό των καταγγελιών, ξεκίνησε στην Επιτροπή Νομικών της Βουλής, με πρόταση νόμου που κατέθεσε ο βουλευτής του ΑΚΕΛ, Γιώργος Κουκουμάς. Επί της αρχής κανένα από τα κόμματα δεν εξέφρασε διαφωνία με την πρόταση νόμου. **Σελ. 10**

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Το τετράμηνο που θα κρίνει τη Χάγη

Στην προσπάθεια για αλλαγή σελίδας στις ελληνοτουρκικές σχέσεις καθοριστικός είναι ο ρόλος των ΗΠΑ, με την Ουάσινγκτον να είναι έτοιμη να διασφαλίσει εγγυήσεις στην Αθήνα. **Σελ. 18**

✓ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΥΠΕΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗ

Να δούμε κατάματα τις προκλήσεις του μέλλοντος. **Σελ. 17**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η Βουλή δεν είναι αρένα

Οι κοινοβουλευτικές διεργασίες είναι σημαντικές γιατί δείχνουν πάνω απ' όλα τον βαθμό σοβαρότητας των κομμάτων που συμμετέχουν σε αυτές. Αυτές λοιπόν τις διαδικασίες οφείλουν να τις σέβονται απαρέγκλιτα όλοι και όλες. Τα βουλευτικά έδρανα και η αίθουσα της Ολομέλειας δεν είναι ούτε αρένα, ούτε προεκλογικά μπαλκόνια, και είναι επικίνδυνο να εκλαμβάνονται ως τέτοια. Οι παλιωδίες της περασμένης εβδομάδας και οι κάθε λογής λαϊκισμοί δεν περιποιούν τιμή σε κανέναν και θα πρέπει να αποφεύγονται.

ΔΕΚΑΗΜΕΡΟ ΘΡΙΛΕΡ

Το έντονο παρασκήνιο των εκπομπών

Έντονο το παρασκήνιο το δεκαήμερο πριν από την κυβερνητική απόφαση για τις εκπομπές. Κυβέρνηση και Κεντρική Τράπεζα είχαν συνεχείς επαφές με τις τράπεζες και

τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων για να λάβουν εγκρίσεις από τα συμβούλια τους για αναστολή των εκπομπών μέχρι τον Οκτώβριο. **Οικονομική Σελ. 3**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο Θ. Τερζόπουλος μιλάει στην «Κ»

Ο καταξιωμένος σκηνοθέτης Θεόδωρος Τερζόπουλος μιλάει για την παράσταση «Βάκχες» του Ευριπίδη, που έρχεται στην Κύπρο στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος. **Τέχνες, Σελ. 4**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Windcraft Music Fest 9

Τρία μουσικά σχήματα που θα εμφανιστούν στο Windcraft Music Fest 9, που διεξάγεται στα Κατύδατα στις 22 και 23 Ιουλίου, οι Sonica, People of the Wind και οι Gaba Project μιλάνε στην «Κ». **Τέχνες, Σελ. 8**

ZENITH
TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

PILOT BIG DATE FLYBACK

FANEROMENI 23
ΙΟΥΝΙΟΣ | ΙΟΥΛΙΟΣ | ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ | ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Η παράδοση είμαστε **ΕΜΕΙΣ**

μουσική
ΤΕΧΝΕΣ χορός
κινηματογράφος

Με τη στήριξη: **Ζήσε το!**
Είσοδος ελεύθερη

www.bocccf.org

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Αν θυμηθείς τ' όνειρό μου

Εκπαιδευτική εκδρομή. Έτσι ονόμασε η Ιουλία την επίσκεψη του καρέ στο υπερπολυτελές City of Dreams Mediterranean. «Άλλες στην ηλικία μας επιλέγουν να πάνε προσκύνημα στον Άγιο Ραφαήλ. Εμείς επιλέγουμε τον Ναό των Ονείρων στη Λεμεσό» ενημέρωσε τις φιλενάδες της. «Κι όλα αυτά χάρη στην ευγενική χορηγία του αγαπημένου μας Τζάστιν» συμπλήρωσε «καθότι στους ύποπτους καιρούς που ζούμε πρέπει να δίνουμε ραπόρτο ΚΑΙ για τους οικονομικούς μας πόρους. Thank you, Justin. Αν και γιος της ερωμένης του άνδρα μου, θα μπορούσες να ήσουν αληθινό μου παιδί».

Ο κουβαρντάς Τζάστιν δεν εξασφάλισε στην Ιουλία μονάχα ένα γενναϊόδωρο ποσό για τη ρουλέτα, ως μνημόσυνο για τα κερατιάτικα του πατέρα του. Νοίκιασε επίσης κι ένα μπιρίνι το οποίο έθεσε στη διάθεση των κυριών. Εκείνες επιβίβασαν, φορώντας βαμβακερά καφτάνια και ψάθινα καπέλα... «Αν θυμηθείς το όνειρό μου σε περιμένω να 'ρθεις» τραγούδησε η Ιουλία τους στίχους του Γκάτσου. «Μόνο εσείς θα μπορούσατε να συνδυάσετε την ποίηση με τον τζόγο» είπε με ανυπόκριτο θαυμασμό ο Τζάστιν. «Πόσα λίγα ξέρεις για την περιπλοκότητα της ζωής, καλό μου παιδί» απάντησε συγκαταβατικά εκείνη. Κι έπειτα αφηγήθηκε τις συχνές επισκέψεις του ποιητή στο Καζίνο πατέρα με τον Σωτήρη Μουστάκα, καθώς και την εξήγηση της συντρόφου του Αγαθής Δημητρούκα: «... κυνηγώντας και οι δύο την μπιλια της ρουλέτας, ο Γκάτσος κυνηγούσε το τυχαίο». Αλλά τότε, ξεπρόβαλε μπροστά τους το μεγαλύτερο casino resort στην Ευρώπη...

Ένα όρο έθεσε στις κυρίες η Ιουλία: «Τα πολιτικά απαγορεύονται διά ροδάλου!». «Μα καθόλου!». «Καθόλου!». «Ούτε καν για τον Χατζηγιάννη που είναι του καλλιτεχνικού».

Κάτι στο βλέμμα του αναστάτωσε την Κουλλίτσα. Κι αυτό το κάτι τής ξύπνησε αναμνήσεις, από τα χρόνια της νεότητάς τους στο καζίνο της Βηρυτού.

«Μόνο κατ' εξαίρεση» κατάνευσε απρόθυμα η χήρα, αν και λέχθηκαν όλα κατά κόρον πια. Σε σημείο που εξαντλήθηκαν τα λογοπαίγνια από τα σουξέ του τραγουδιστή. Το «άγγιγμα φυγής» του Μαρίνου Νομικού ήταν ένα από τα πιο έξυπνα που γράφτηκαν, όμως έτσι κι αλλιώς όλα αυτά αποτελούν πλέον παρελθόν. Η σκυτάλη του πολιτισμού περνάει στα χέρια της Λίνας Κασσιανίδου. «Το καλύτερο για τον νέο διορισμό πάντως γράφτηκε στο Facebook» ενημέρωσε το καρέ η Ιουλία. «Ένα από τα πιο σπουδαία προσόντα της Λίνας, είναι η Γκλό-

ρια» διάβασε το σχόλιο της Νίκης Κατσαούνη και το καρέ επικύρωσε του λόγου το αληθές με ένα cheers για τη φιλενάδα τους Γκλόρια Κασσιανίδου.

Ένα τυχαίο βλέμμα ήταν. Κάτι όμως σε εκείνο το βλέμμα αναστάτωσε την αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. Κάτι μακρινό αλλά τόσο οικείο, που της ξύπνησε αναμνήσεις από τα προπολεμικά χρόνια της νεότητάς τους στο καζίνο της Βηρυτού. Δεν υπήρχε περίπτωση να μην αναγνωρίσει τον Νταβίντ Μπέρναρντ. Μπορεί να πάχυνε

λίγο και τα μαλλιά του να άσπρισαν, αλλά η φτιαξιά του δεν άλλαξε. Αρσενικό παλαιάς κοπής, έτσι όπως πόνταρε με τις μάρκες έδειχνε αποφασισμένος να ρισκάρει.

Three measures of Gordon's, one of vodka, half a measure of Kina Lillet. Shake it very well until it's ice-cold, then add a large thin slice of lemon-peel. Got it?». Όπως τότε, σκέφτηκε η Κουλλίτσα, ακούγοντάς τον να δίνει οδηγίες στο γκαρόνι. Πιστός στο μαρτίνι του Τζέιμς Μποντ, σύμφωνα με τις οδηγίες του Ίαν Φλέμινγκ από το κεφάλαιο

7 του «Casino Royale». «Πόνταρε εσύ» της είπε, κι εκείνη του παραδόθηκε αμαχητί. «Έχω αντισταθεί σε άντρες που μου χάρισαν την καρδιά τους. Αλλά μη μου ζητάτε να αντισταθώ σε έναν άντρα που μου χαρίζει τις μάρκες του» δικαιολογώθηκε στις φίλες της και συμπλήρωσε μελοδραματικά: «Θα πάω κι εγώ να βγει και σε κακό».

Πήγε η Κουλλίτσα. Και βγήκε από εκείνη την παρόρμηση της στιγμής συναισθηματικά πλουσιότερη... «Έχασες τελείως το μυαλό σου;» προσπάθησε να τη συνετίσει η Κα-

λαμαρού. «Γιατί, τι έχω να χάσω, καμένη Ευγενία; Τα συνταρακτικά νέα ότι εκλέγηκε ο Νικόλαος άνευ ανθυποψηφίου στην προεδρία του ΔΗΚΟ; Ή ότι είναι και επισήμως πλέον ο Άρχοντας των Δακτυλιδιών;». «Δεν είναι για την ηλικία μας αυτές οι τρέλες» επέμενε η Καλαμαρού κι έδειξε προς το μέρος του γέρου Μποντ. «Λάθος! Τώρα που ξεμείναμε από χώρες για να ταξιδέψουμε, επειδή τα είδαμε όλα, τώρα είναι η ώρα για να δημιουργήσουμε τη δική μας χώρα» απάντησε η θυμώσαστη Κουλλίτσα.

Εντάξει, κλεμμένη ήταν η ατάκα, αλλά κι έτσι ακόμα έκανε το σχετικό εφέ. Στην εφημερίδα είχε διαβάσει η Κουλλίτσα ότι ο Ράντι Ουίλιαμς από το Σαν Ντιέγκο των ΗΠΑ, γνωστός ραδιοφωνικός DJ, δήλωσε: «Ξέμεινα από χώρες για να ταξιδέψω έτσι δημιούργησα τη δική μου». Κι έφτιαξε την 194η χώρα, σε μια έρημο, την οποία ονόμασε «Slowjastan». «Αν η πραγματικότητα είναι καλύτερη των περιστάσεων, δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά να δραπέτεύσουμε σε μια νέα πραγματικότητα» υπερθεμάτισε η Ιουλία. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, όταν πεθαίνει ο Κούντερ, ένα θηρίο της ευρωπαϊκής διανοησης, δεν μπορεί να αποτελεί είδηση ότι η Δήμητρα Λιάνη Πασανδρέου τον αποχαιρέτησε με την ανάρτηση «Αντίο κύριε καθηγητά!». Είναι απελπιστικά γελοίο, μάνα μου».

Με τούτα και με κείνα η συζήτηση κατέληξε στο διαχρονικό επίκαιρο θέμα «Το γελίοιο του πράγματος». Και ενώ η Κουλλίτσα κούρνιαζε στην αγκαλιά του απρόοιμου γεροντοτέρωτά της κι ο Τζάστιν παράγγελε ένα γύρο κοκτέιλ ακόμα, η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον έσπρωξε όλες τις μάρκες της μπροστά, περιμένοντας τον κρουπιέρη να μοιράσει χαρτιά.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

16.7.1933

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ: Εσήμανε η ώρα της γενικής εξέδου των κατοίκων της Βουδαπέστης προς την νησίδα της Αγίας Μαργαρίτας. Η εξέδου αυτή της θορυβώδους πρωτευούσης προς την ήρεμον και ολοπράσινη νησίδα αποτελεί τρόπον τινά το ετήσιον αλλά και παράδοξον μνημό-

συνον της θυγατρής του βασιλέως Μπέλλο IV, η οποία απαρνήθεισα τα εγκόσμια απεσύρθη προ 300 ετών εις την ευλογημένην αυτήν νήσον, η οποία φέρει και το όνομα Αγία Μαργαρίτα, εις μνήμην της εξαγιασθείσης πριγκίπισσας. Άλλοι καιροί όμως και άλλα ήθη! Σήμερον

το προσκύνημα της Αγίας Μαργαρίτας αντικαταστάθη από τους χορευτικούς ρυθμούς της «Τζάσοδας» και από τα ηδοναθικά βιολιά των Αθιγγάνων. Διότι εις την κατάφυτον νησίδα καταφεύγουν όλοι αι διασκεδάσεις και όλα τα θεάματα της συγγραφικής πρωτευούσης. **ΣΥΣΚΕΨΗ:** Ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Ρούσβελτ, παρ' όλων την απασχόλησιν του με τα μεγάλα οικονομικά και εξωτερικά προβλήματα, ευρήκε προ ημερών τον καιρόν όπως συγκαλέσθαι ειδικήν σύσκεψιν διά την εξέτασιν ενός άλλου, εσωτερικού προβλήματος της χώρας. Πρόκειται περί της αναλήψεως μιας ευρείας και συντόνου επιθέσεως των κρατικών αρχών κατά της δράσεως των κατοίκων, η οποία παρουσιάζει ανησυχητικήν έκτασιν εις όλην την χώραν, αφ' ης ιδίως αφηρέθη από τας χείρας των «γκάγκστερς» το μονοπώλιον των οινοπνευματωδών ποτών. Η απαγωγή του νεαρού Τζων Κόνελ, υιού ενός εκ των κυριωτέρων ηγετών του Δημοκρατικού κόμματος, ως και του εκ Σικάγου χρηματιστού Ιακώβ Φάκτορ, απετέλεσαν την αφορμήν της συγκλήσεως της συσκεψέως αυτής υπό του προέδρου Ρούσβελτ.

ΣΧΕΔΙΟ: Είναι ίσως η πρώτη φορά κατά την οποίαν Κυβέρνησις Ελληνική αντιμετώπιζει το πρόβλημα της κοινωνικής υγιεινής και περιθάλψεως εν όλω αυτού τη ευρύτητι και πολυπλοκότητι. Ο αρμόδιος υπουργός της Προνοίας κατέληξεν εις ωρισμένα πορίσματα και εις εν μελετημένον σχέδιον πρακτικής εφαρμογής των προτεινομένων μέτρων.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Πρίγκιψ άνευ χαρτοφυλακίου

Την περασμένη Κυριακή είχαμε εκλογές στο ΔΗΚΟ, τη Δευτέρα είχαμε την έξοδο του Μάριου Πρίαμου από το Σιντόρο και την Τρίτη την έξοδο του Χατζηγιάννη από το κυπριακό -κυβερνητικό- Σιντόρο. Την Τετάρτη είχαμε νέα απόκλιση στα μαλλιά της Φιλίππας, και την Πέμπτη τον καύσωνα Κλέων, ενώ κλειόντας δέχθηκε την άρση αφορισμού ο Πιτσιλίδης. Μόνο μια Μεγάλη Παρασκευή έλειπε για να ολοκληρωθούν οι συγχινήσεις αυτή τη βδομάδα των παθών.

Είμαι γεννημένος Πρίγκιπας σχεδόν αν δεν είμαι δηλωμένος στα χαρτιά, δήλωσε ο Παύλος, γιος του τέως βασιλιά Κωνσταντίνου. Κάτι σαν σκυλάκι χωρίς χαρτιά καθαροαιμίας. Τι να πει κι ο Εθνικός μας πρίγκιπας Νικόλαος ο Πρώτος, αυτοκράτωρ της Στράκκας και πασών των ΔΗΚΟϊκών! Αυτός και αν είναι πρίγκιψ άνευ χαρτοφυλακίου.

Σε μια ατμόσφαιρα πανηγυρική - αλλά όχι για τα πανηγύρια - η ηγεσία του ΔΗΚΟ επανεκλέγηκε στις πλείστες περιπτώσεις άνευ ανθυποψηφίων. Οι κακές γλώσσες λένε πως ο Νικόλαος δεν θέλει ανθυποψηφίους για να μη στενοχωριέται, όταν τους κερδίζει! Τι περιέργες εκλογές ήταν και αυτές, σαν να έγιναν απλώς και μόνο για να βγει εκτός ηγεσίας ο Άθως -χωρίς λάθος- Αντωνιάδης. Κάποιοι πιστεύουν ότι ο Άθως αναμένει υπομονετικά τον πρώτο ανασχηματισμό, ενώ άλλοι ισχυρίζονται

Δεν θέλω ανθυποψηφίους, για να μην πληγώνω συναγωνιστές όταν τους κερδίζω.

πως ο μικρός Νίκος ούτε που διανοείται το ενδεχόμενο να τον εντάξει στο ντηρη τημ -λέμε τώρα- του Υπουργείου του Συμβουλίου.

Όσοι πάντως λιγουρεύονται κάποιο υπουργείο -ή κάποιο από τα δεκάδες υφυπουργεία που όπως φαίνεται θα δημιουργήσει ο ξεκάθαρος Νίκος στο επόμενο διάστημα- είναι καλό να κερδίσουν την εύνοια της Φιλίππας της πρώτης. Ο λόγος; Ο πρόεδρος δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην άποψη της πρώτης κυρίας, την οποία κάποιοι ήδη χαρακτηρίζουν Σιδερά Κυρία, κάτι δηλαδή όπως τη

θάτσερ αλλά στο πιο παραδοσιακό κυπριακό βέρεσιον.

Προανήγγειλε σύσταση ομάδας παιδιών για ανταλλαγή απόψεων ο πρόεδρος. Εξαιρετική ιδέα και είμαι σίγουρος πως αρκετές από τις απόψεις των παιδιών θα είναι πιο εμπειρισταωμένες και υλοποιήσιμες από τις απόψεις κάποιων βουλευτών και υπουργών μας.

Στο πρόσφατο φεστιβάλ της ΕΔΟΝ, ο Παπακωνσταντίνου εκτός από χαιρετίσματα στην εξουσία έστειλε και χαιρετίσματα στο ορθόδοξο παρα-

δοσιακό ΑΚΕΛ και το παλιό λογότυπό του! Τραγούδησε επίσης τη νέα του επιτυχία «Εγώ κρατώ την ουσία και ονειρεύομαι 30% στις ευρωκλογές για το ΑΚΕΛ». Όνειρο ζω -το λες και εφιάλτη- τραγουδούσε μαζεύοντας τα πράγματα του από το Υφυπουργείο ο Χατζηγιάννης. Και τέλος, να πετύχουμε όσα ονειρευόμαστε δήλωσε ο Παπασταύρου για την Ομόνοια. Πολλά όνειρα μαζεμένα. Κάποιοι να τους ξυπνήσει.

Την ατμόσφαιρα δονούσε το σύνθημα «ΑΚΕΛ, με το βλέμμα στο μέλλον» αλλά οι παλιότεροι νοσταλγούσαν το κλασικό σύνθημα «Πρωτόθλημα και κύπελλο και Τάσσο πρόεδρος» που ομοιοκαταληκτούσε και καλύτερα.

Την επόμενη βδομάδα θα σπάσουμε το ρεκόρ Γκίνες για το μεγαλύτερο κουπέπι στο φεστιβάλ κουπέπιου στην Αυδήθου και λογικά θα κάνει τα εγκαίνια ο πρόεδρος. Ο κύριος Κόμπος θα στείλει κουπέπια στους Ευρωπαίους ηγέτες σε ειδικό κατακτάκι για να κρατήσουμε ζεστή την κινητικότητα για το Κυπριακό μέσα στον Ιούλιο.

Κυκλοφορεί η φήμη πως οι δύο κουκουλοφόροι που απήγαγαν νεαρό άνδρα από παραλία στην Αγία Νάπα, το έκαναν για να αδειάσει κρεβατάκι και ομπρέλα για φίλους τους. Τι θεότρελο το φετινό καλοκαίρι. Όπως θα έλεγε και ο Χατζηγιάννης, «θα 'σαι για πάντοτε, το καλοκαίρι μου».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσεως: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιοδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

CONNECT

🌐 ONLINE | 📱 MOBILE APP | 📞 CONTACT PAY | 📁 WALLETS | 🏧 ATM

Συναλλαγές στη στιγμή.

Connect με την Ελληνική Τράπεζα για να κάνεις τις συναλλαγές σου απλά και γρήγορα, οποιαδήποτε στιγμή.

ONLINE

- Εγγραφή & Επανέκδοση Κωδικών Πρόσβασης στο Online Banking
- Προγραμματισμός ραντεβού online μέσω "Book a Meeting"
- Έκδοση και εκτύπωση πιστοποιητικού IBAN
- Έκδοση και εκτύπωση μηνιαίας κατάστασης λογαριασμών
- Διαχείριση καρτών & δημιουργία εικονικής κάρτας
- Μεταφορές & πληρωμές λογαριασμών

MOBILE APP

- Βιομετρική σύνδεση
- Contact Pay
- Μεταφορές & πληρωμές λογαριασμών
- Ρύθμιση ειδοποιήσεων συναλλαγών μέσω SMS & Push
- Διαχείριση καρτών & δημιουργία εικονικής κάρτας
- Διαχείριση και αλλαγή προσωπικών στοιχείων

CONTACT PAY

- Μεταφορά χρημάτων σε επαφές
- Μεταφορά χρημάτων με τον αριθμό κινητού τηλεφώνου του παραλήπτη

WALLETS

- Ανέπαφες πληρωμές μέσω των Mobile Wallets της Ελληνικής Τράπεζας
- Απλή ενεργοποίηση στο κινητό μέσω Hellenic Bank Mobile App
- Ασφαλείς και γρήγορες πληρωμές χωρίς μετρητά

ATM

- Το μεγαλύτερο παγκύπριο δίκτυο ATM νέας γενιάς
- Ανέπαφες συναλλαγές
- Καταθέσεις επιταγών και μετρητών
- Πρόσβαση 24/7

<https://www.hellenicbank.com>

 HELLENIC BANK
Όλα απλά και στο χέρι σου

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το οργιώδες παρασκήνιο που εκτυλίχθηκε γύρω από το ακανθώδες κεφάλαιο των εκποιήσεων ήταν για κάποιους μία επανάληψη των όσων συμβαίνουν κάθε καλοκαίρι στους διαδρόμους της Βουλής, όταν δηλαδή προκύπτει το θέμα των εκποιήσεων, για άλλους ήταν η πρώτη δοκιμασία του Νίκου Χριστοδουλίδη με τα κόμματα που συγκυβερνούν. Ένα κρίσιμο τεστ, καθώς η κύρια επίκριση την οποία δεχόταν προεκλογικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης από τον ΔΗΣΥ και τον Αβέρωφ Νεοφύτου ήταν ο κίνδυνος της ακυβερνησίας. Κίνδυνος ακυβερνησίας μπορεί να μην υπάρχει δεδομένου ότι μιλάμε για προεδρικό και όχι κοινοβουλευτικό σύστημα, ωστόσο «η κυβέρνηση αχταρμάς» που θα προέκυπτε, όπως έλεγαν από μία συνεργασία διαφορετικών πολιτικών σχηματισμών και αντιλήψεων, ήταν και η πρώτη σκιά που ήθελε να διαλύσει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Καθόλου τυχαίες οι αναφορές του ότι είναι ο ίδιος που θα κυβερνά και κατ' επέκταση θα αποφασίζει, αλλά και η εμφανής προσπάθεια να «κρύψει» τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου που τον στήριζαν από την πρώτη γραμμή. Οι εκποιήσεις, βέβαια, κατέδειξαν πως η συνεννόηση Προεδρικού και συγκυβερνώντων κομμάτων δεν θα είναι τόσο εύκολη, ούτε η πλήρης σύμπλευση θα μπορεί να επιτυγχάνεται μετά από μία απλή συνάντηση του προέδρου με τους πολιτικούς αρχηγούς. Όχι μόνο εξαιτίας των διαφορετικών προσεγγίσεων που υπάρχουν μεταξύ κομμάτων και προέδρου, ούτε μόνο των εσωκομματικών ζητημάτων που έχουν να λύσουν ξεχωριστά

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει να αντιμετωπίσει τη δυσκολία του Νικόλα Παπαδόπουλου να ελέγξει την κοινοβουλευτική του ομάδα, τη ΔΗΠΑ που πιέζει να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη και την ΕΔΕΚ που έχει θέσει ως προτεραιότητα την κομματική της επιβίωση.

Άνοιξαν οι πρώτες ρωγμές στη συγκυβέρνηση

Ένα οργιώδες παρασκήνιο εκτυλίχθηκε τις τελευταίες μέρες, που κατέδειξε τακτικισμούς και ξέβρασε την απουσία συντονισμού

Οι εκποιήσεις αποτέλεσαν την πρώτη δοκιμασία της κυβέρνησης, στέλνοντας το μήνυμα στο Προεδρικό πως οι συνειρήνητοι δεν είναι τόσο αξιόπιστοι.

οι πολιτικοί αρχηγοί με τα στελέχη τους, αλλά και της ενόχλησης που υπάρχει από μερίδα στελεχών της συγκυβέρνησης απέναντι στον τρόπο που τους αντιμετωπίζει ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος δεν έκρυψε ποτέ την ελπίδα του να συγκυβερνήσει με τον ΔΗΣΥ.

Το μωσαϊκό

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε συγκαλέσει στις αρχές της βδομάδας τις κοινοβουλευτικές ομάδες των συγκυβερνώντων κομμάτων να διαβουλευθούν γύρω από το ζήτημα των εκποιήσεων, ενώ την επόμενη μέρα συναντήθηκε μαζί με τους πολιτικούς αρχηγούς ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός ούτως ώστε να γεφυρωθούν οι διαφορές αλλά και να κρούσει τον κώδωνα του κινδύνου για τις επιπτώσεις στην οικονομία.

Τα αντάρτικα

Πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσης όλο αυτό το διάστημα έπαιξε ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Νικόλας Παπαδόπουλος, ο οποίος σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», είχε βολιδοσκοπήσει και την Πινδόρου για να στηρίξει ο ΔΗΣΥ την αναβολή της συζήτησης για το νομοσχέδιο για τη σύσταση ειδικής δικαιοδοσίας στα δικαστήρια για την εκδίκαση διαφορών σε δανειακές συμβάσεις εξασφαλισμένες με πρώτη κατοικία αξίας έως 350.000 ευρώ, αλλά και την αναβολή όλων των προτάσεων νόμου. Εντούτοις, ο κ. Παπαδόπουλος δεν κατάφερε να πείσει όλους τους βουλευτές του να στηρίξουν τη θέση της κυβέρνησης, με αποτέλεσμα οι τρεις βουλευτές του ΔΗΚΟ Ζαχαρίας Κουλιás, Παύλος Μυλωνάς και Χρίστος Ορφανίδης να υπερψηφίσουν την πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ ούτως ώστε να δίδεται το δικαίωμα στον ενυπόθηκο οφειλέτη να προσφύγει σε αρμόδιο δικαστήριο για αναστολή της εκποίησης. Αυτό από μόνο του κατέδειξε την εμφανή δυσκολία του ΔΗΚΟϊκού προέδρου να ελέγξει την κοινοβουλευτική του ομάδα. Παρά το ότι ο Πανίκος Λεωνίδου, όταν κλήθηκε να σχολιάσει τα ΔΗΚΟϊκά αντάρτικα, είχε χαρακτηρίσει τη συμ-

περιφορά αυτή δημοκρατία, σύμφωνα με πηγές της «Κ» η στάση των τριών προκάλεσε έντονη δυσφορία στην ηγεσία του ΔΗΚΟ σε βουλευτές και μέλη του εκτελεστικού γραφείου. Κάποιοι εκ των βουλευτών αισθάνονται εκτεθειμένοι δεδομένου ότι ενώ εκείνοι πειθάρχησαν με την επίσημη θέση του κόμματος –και είχαν σύμφωνα με τους ίδιους πολιτικό κόστος– τρεις βουλευτές είχαν την ευχέρεια να διαφοροποιηθούν εκ του ασφαλούς και να έχουν πολιτικό όφελος από το ακροατήριό τους. Η δυσφορία δεν κρύφτηκε και από πλευράς Νικόλα Παπαδόπουλου, όταν τοποθετείτο από το βήμα της Βουλής. Το ερώτημα είναι αν πρόκειται να υπάρξουν συνέπειες τις επόμενες μέρες ή αν το όλο ζήτημα θα ξεκαστει μέχρι και την επόμενη κρίση. Οι ανακοινώσεις του κόμματος περί επικίνδυνων προτάσεων νόμου αλλά και οι τοποθετήσεις του Νικόλα Παπαδόπουλου καταδεικνύουν πως το όλο ζήτημα δεν θα κλείσει συνοπτικά.

Προσεχώς τακτικισμός

Σε αντίθεση με το ΔΗΚΟ που διαφρονούσε εξ αρχής, η ΔΗΠΑ συνυπέγραψε αρχικά την πρόταση νόμου που κατέθεσε το ΑΚΕΛ και έκανε πίσω την τελευταία στιγμή. Οι αντιδράσεις του Αλέκου Τρυφονίδη εντός της Επιτροπής Οικονομικών για το επίμαχο νομοσχέδιο είχαν όλο αυτό το διάστημα προκαλέσει αίσθηση, και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο σχολιάστηκε εντόνος η αναδίπλωση του κόμματος την υστέρη και η αιτιολόγηση του ίδιου του βουλευτή από το βήμα της Βουλής. Στελέχη της ΔΗΠΑ εξήγησαν πως στόχος του κόμματος ήταν να διασφαλιστεί η διευρυνση των εξουσιών του χρηματοοικονομικού επιτρόπου ούτως ώστε να εξετάζει τις υπερχρεώσεις και τις καταχρηστικές ρήτρες. Από τη στιγμή, όπως σημείωσαν, που διαφωλίστηκε αυτό, δεν υπήρχε λόγος να συνεχίσει να στηρίζει την πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ και το κόμμα απέσυρε την υπογραφή του κατά τη διάρκεια της Ολομέλειας. Εντός της ΔΗΠΑ υπήρξαν διαφορετικές προσεγγίσεις όλο αυτό το διάστημα.

Η ΔΗΠΑ συνυπέγραψε αρχικά την πρόταση νόμου που κατέθεσε το ΑΚΕΛ και έκανε πίσω την τελευταία στιγμή.

Ο ΔΗΣΥ και η σωτήρια λέμβος του

Το ζήτημα βεβαίως που προβληματίζει ήδη κυβερνητικά στελέχη είναι με ποιο τρόπο θα αποφευχθεί αυτή η εικόνα της ξεκούρδιστης ορχήστρας και κυρίως πώς η κυβέρνηση θα περνά νομοσχέδια χωρίς να βρίσκεται συνεχώς κάτω από το άγχος αν τα συγκυβερνώντα κόμματα θα πείσουν τους βουλευτές τους ή αν θα παραμερίσουν τους οποίους τακτικισμούς τους για να αποκομίσουν κομματικά οφέλη. Μέλη της κυβέρνησης είδαν με ανακούφιση τον τρόπο με τον οποίο κινήθηκε ο ΔΗΣΥ, ο οποίος ήταν έτοιμος να στηρίξει το κυβερνητικό νομοσχέδιο, αν δεν έπαιρνε αναβολή. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έκρυψε ποτέ την επιθυμία του να συμπορευθεί μαζί του ο ΔΗΣΥ, ούτε έχει

σταματήσει να αναφέρεται στην συναγερμική του ταυτότητα. Ήδη το Προεδρικό, έχει στενή σχέση με μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας και της ηγεσίας του κόμματος, όπως είναι ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος Ευθύμιος Δίπλαρος αλλά και ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος Νίκος Τορναρίτης. Παρά την επίσημη θέση του κόμματος, υπάρχει μία σημαντική μερίδα στελεχών που θεωρεί πως το κόμμα της Δεξιάς θα πρέπει είτε να προσδεθεί στο κυβερνητικό σκάφη είτε να διατηρήσει μία πολύ στενή επαφή με το Προεδρικό και για να αποφευχθεί ο κίνδυνος αποσταθεροποίησης, αλλά και για να καρπωθεί το κόμμα κάποια από τα οφέλη της εξουσίας.

Κάποιοι εκτιμούσαν πως το κόμμα όφειλε εξ αρχής να βρει τρόπο να στηρίξει την κυβέρνηση ως συγκυβερνώντα κόμμα που είναι, άλλοι όμως, όπως ο Χρίστος Τσίγκης για παράδειγμα, ο οποίος φρόντισε να υπερασπιστεί της πρότασης του ΑΚΕΛ στον «Π» και να εξηγήσει πως εκείνη η πρόταση ήταν αποτέλεσμα διαβούλευσης με τους υπόλοιπους βουλευτές και όχι μόνο του ΑΚΕΛ, διαφώνουσαν εντόμως με τη στάση της κυβέρνησης, των τραπεζών και της Κεντρικής Τράπεζας. Είχε και ο Μάριος Καρογιάν να αντιμετωπίσει τα αντάρτικα εντός της ΔΗΠΑ, ωστόσο μία δεύτερη ανάγνωση ήθελε τον πρόεδρο της ΔΗΠΑ να φλερτάρει με τον τακτικισμό. Μέσω των εκποιήσεων να στείλει το μήνυμα στον Νίκο Χριστοδουλίδη πως η ΔΗΠΑ δεν θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη για την κυβέρνηση και πως θα πρέπει να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη στα της διακυβέρνησης.

Αναξιόπιστος συνέταιρος

Πέραν των παίγνιων επιρροών, θεωρείται πάντως πως ο Μάριος Καρογιάν έπαιξε τον δικό του ρόλο –με τη διεύρυνση των εξουσιών του χρηματοπιστωτικού συμβούλου– για να ανατραπεί το ισοζύγιο δυνάμεων. Όπως σημειώνουν στελέχη του ΔΗΚΟ αλλά και της ΔΗΠΑ, ο Μάριος Σιζόπουλος συμφώνησε στη μεταξύ τους συνάντηση να καταψηφίσει την επίμαχη πρόταση νόμου –παρά το τι είχε επισήμως την επομένη– και να στηρίξει κατ' επέκταση την κυβέρνηση. Το αποτέλεσμα της Ολομέλειας, με τον πρόεδρο της ΕΔΕΚ να ψηφίζει τελικά υπέρ της πρότασης νόμου την πρώτη φορά της ψηφίσεως και τη δεύτερη να απέχει, έστειλε το μήνυμα στην κυβέρνηση πως η ΕΔΕΚ είναι ένας αναξιόπιστος συνέταιρος, καθώς άλλα υποσχόταν στο παρασκήνιο και άλλα έπραξε στην Ολομέλεια. Οι λόγοι για τους οποίους ο Μάριος Σιζόπουλος δεν πήρσε τελικά την υπόσχεσή του σχετίζονται με την κομματική ατζέντα του κόμματος. Θεώρησε, προφανώς, πως η πρόταση του ΑΚΕΛ δεν θα περνούσε τελικά και ήθελε να υπερψηφίσει εκ του ασφαλούς, κερδί-

ζοντας πολιτικούς πόντους. Υπάρχει και η ανάγνωση ότι ο Μάριος Σιζόπουλος ανησυχεί, βλέποντας το ΕΛΑΜ να ενισχύεται, το κόμμα του να υποχωρεί, και ενόψει ευρωεκλογών θέλει να συσπειρώσει το ακροατήριό του. Ήδη, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η στάση που πήρσε ο Μάριος Σιζόπουλος ενόχλησε σφόδρα τους κ.κ. Παπαδόπουλο και Καρογιάν αλλά κυρίως τον Νίκο Χριστοδουλίδη που ανησυχεί πλέον πως η κυβέρνηση θα βρίσκεται υπό την ομπρέλα της ατζέντας των κομμάτων που τον στήριζαν.

Πέραν της ανησυχίας Χριστοδουλίδη, και από πλευράς των κομμάτων της συγκυβέρνησης υπάρχει εδώ και καιρό ενόχληση για τον τρόπο που ενεργεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Θεωρούν πως:

- Η άποψή τους δεν λαμβάνεται υπόψη και καλούνται εκ των υστέρων και χωρίς διαβούλευση να στηρίζουν τις αποφάσεις της κυβέρνησης.
 - Έχουν ενοχληθεί από την εμφανή προσπάθεια του Νίκου Χριστοδουλίδη να προσδέσει στο άρμα της κυβέρνησης τον ΔΗΣΥ, μειώνοντας έτσι την επιρροή τους.
 - Βάσει και του ποσοστού που έλαβε τελικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης στις προεδρικές εκλογές –είχε σημαντική πτώση προς το τέλος– θεωρούν πως η νίκη του οφείλεται εν πολλοίς στα ίδια τα κόμματα που τον στήριξαν και η συμβολή τους δεν εκτιμάται από το Προεδρικό.
- Η απουσία συνεννόησης, ενδεχομένως και η έλλειψη εμπιστοσύ-

Στελέχη της συγκυβέρνησης θεωρούν πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης αγνοεί τις θέσεις τους, δεν συντονίζεται μαζί τους προηγουμένως, ενώ δυσφορία έχει προκαλέσει και η ανοικτή του πόρτα προς τον ΔΗΣΥ για να συγκυβερνήσουν.

ως είχε φανεί από πολύ νωρίς. Ένα πρόσφατο παράδειγμα αποτέλεσε η παραίτηση του Μιχάλη Χατζηγιάνη. Το γεγονός ότι αυτή η κίνηση ήταν σε συνεννόηση με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, διαφάνηκε από το γεγονός ότι η Βασιλική Κασσιανίδου είχε παραδεχτεί δημοσίως πως είχε αποδεχτεί την πρόταση 24 ώρες πριν από την επίσημη παραίτηση του Μιχάλη Χατζηγιάνη. Το ζήτημα ωστόσο που προβληματίζει, είναι ότι και οι πολιτικοί αρχηγοί που συγκυβερνούν έμαθαν τα νέα λίγα μόλις λεπτά προτού ανακοινωθεί επισήμως. Κίνηση, που όχι μόνο ενόχλησε αλλά έδειξε και την καχυποψία που επικρατεί μεταξύ των μερών. Στελέχη της κυβέρνησης έχουν ήδη ενοχληθεί γιατί το Προεδρικό αποφασίζει και οι ίδιοι καλούνται να εκτελέσουν τις αποφάσεις χωρίς να υπάρχει διαβούλευση. Αυτό φάνηκε από τον παρασμένο Μάιο και την περιπτώση του ΦΠΑ στα καύσιμα. Είχε προκαλέσει οργή πολιτικών συζητήσεων το γεγονός ότι ενώ η κυβέρνηση είχε προθέσει για επαναφορά κατά το μισό της φορολογίας στα καύσιμα, όλα τα κόμματα (συμπεριλαμβανομένου ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ-ΔΗΠΑ) το καταψήφισαν. Τα κόμματα που συγκυβερνούν δεν ήθελαν προφανώς όπως και στην περίπτωση των εκποιήσεων να αναλάβουν πολιτικό κόστος, όμως υπήρχε και έλλειψη συντονισμού μεταξύ κυβέρνησης και βουλής. Το Προεδρικό απέστειλε σε μορφή κατεπείγοντος προτού λήξει η προθεσμία του νομοσχεδίου, αγνοώντας πως με αυτό τον τρόπο θα συζητηθεί αμέσως και δεν θα δώσει την ευκαιρία στα κόμματα της συγκυβέρνησης να πετύχουν συμμαχίες με ένα εκ των δύο μεγάλων κομμάτων.

Η κοινοβουλευτική απειρία

Όσο όμως κι αν στελέχη της συγκυβέρνησης προσπάθησαν στον Νίκο Χριστοδουλίδη αλαζονεία της εξουσίας, από την εξέλιξη δεν πρέπει να αγνοείται το γεγονός ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει εμφανή απειρία και στο πώς παίζεται το κοινοβουλευτικό παιχνίδι αλλά και στο πώς λειτουργούν τα κόμματα.

Ραντεβού τον Σεπτέμβριο για Κυπριακό

Στινάλα Ερντογάν προς τη Δύση και την Ε.Ε. όχι όμως για συνομιλίες – Μεγάλης σημασίας η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν ο Έλληνας πρωθυπουργός, Κυριάκος Μητσοτάκης προσερχόταν στη συνέντευξη Τύπου, μετά τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στη Λιθουανία, όπου συναντήθηκε με τον Τούρκο πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν, στους δημοσιογράφους που παρευρίσκονταν στην αίθουσα ήταν ξεκάθαρο πως το Κυπριακό δεν θα αποτελέσει αντικείμενο ερωτήσεων – για μια συνάντηση, μετά από 16 μήνες, που δείχνει να εγκαινιάζει, τουλάχιστον μέχρι την επόμενη κρίση, μια νέα εποχή στις ελληνοτουρκικές σχέσεις – και στην οποία δεν κυριάρχησε το Κυπριακό στις συζητήσεις. Λίγο νωρίτερα, ο Τούρκος πρόεδρος κατόρθωσε τόσο με άξονα την ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ όσο και αναφορικά με τις σχέσεις του – αρκετά προβλ-

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Ταγίπ Ερντογάν εγκαινίασαν, από το Βίλνιους της Λιθουανίας, μια νέα περίοδο στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

ματικές τα τελευταία χρόνια – με ΗΠΑ και Ευρωπαϊκή Ένωση να επιδοθεί σε ένα υψηλό ρίσκο ανατολίτικο παζάρι από το οποίο κατόρθωσε ωστόσο και να επιλύσει το ζήτημα των F-16 αλλά και να θέσει, τις προϋποθέσεις, για ένα νέο ξεκίνημα στις αμερικανοτουρκικές και ευρωτουρκικές σχέσεις – μέρος των οποίων αποτελεί και η επαναπροσέγγιση με την Αθήνα όσο και, δυνητικά, το Κυπριακό.

Αν κάτι τέτοιο θα οδηγεί σε κινητικότητα στον διάλογο Αθήνας - Άγκυρας με προοπτική επίλυσης των ζητημάτων ή απλώς αποτελεί μια τακτική κίνηση εκ μέρους του κ. Ερντογάν και της δοκιμαζόμενης οικονομίας του θα φανεί αναπόφευκτα το αμέσως επόμενο διάστημα. Ωστόσο, το ζήτημα που αποκτά (για τη Λευκωσία που νομιματοδότησε μάλιστα τη σύνοδο του ΝΑΤΟ ως σημαντικό «ορόσημο») και παράλληλα επενδύει στην ευρωπαϊκή εμπλοκή στο Κυπριακό) ιδιαίτερες ξεχωριστή σημασία είναι αν σε αυτό το πλαίσιο επαναπροσδιορισμού των σχέσεων Δύσης - Ε.Ε. με την Τουρκία και καλού κλί-

ματος, στα ελληνοτουρκικά, θα κινηθεί και η διαδικασία επανεκκίνησης του διαλόγου στο Κυπριακό.

Καλό Σεπτέμβριο

Η Λευκωσία κορύφωσε την προσπάθειά της για επανεκκίνηση του διαλόγου τόσο με την επιστολή του προέδρου Χριστοδουλίδη προς τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ για την αποστολή ειδικού απεσταλμένου στο Κυπριακό όσο και με την επίσκεψη του ΥΠΕΞ, Κωνσταντίνου Κόμμου, στη Νέα Υόρκη, όσο στη Λιθουανία διαδραματιζόταν το «μεγάλο παζάρι» Ερντογάν - Δύσης για την ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ. Αυτό που δείχνει να προκύπτει από την επίσκεψη Κόμμου στην έδρα του διεθνούς οργανισμού είναι πως η Λευκωσία θέλει να σηματοδοτήσει προς τον Αντόνιο Γκουτέρες την πρόθεσή της για επανέναρξη των συνομιλιών θεωρώντας πως αυτό θα συμβεί αν και εφόσον ο γενικός γραμματέας διορίσει ειδικό απεσταλμένο. Το ζήτημα παραμένει ανοιχτό δεδομένης τόσο της απουσίας οποιαδήποτε συνάντησης των δύο ηγετών εδώ και μήνες, μετά

την εκλογή Χριστοδουλίδη, όσο και αναφορικά με την εμμονή Ερντογάν - Τατάρ να επαναλαμβάνουν τη θέση περί κυριαρχικής ιδιότητας ως προϋπόθεσης για την άρση του αδιεξόδου στις συνομιλίες. Για τα Ηνωμένα Έθνη, ασφαλώς, προϋπόθεση για την περαιτέρω εμπλοκή τους στη διαδικασία επανεκκίνησης του διαλόγου αποτελεί πως και οι δύο πλευρές αποδέχονται τα έξι σημεία του Πλαισίου Γκουτέρες - δεδομένου ότι το σινιάλο της Λευκωσίας δημοσίως αλλά και παρασημαστικά είναι για συνέχιση των συνομιλιών «από εκεί που σταμάτησαν στο Κραν Μοντανά, το 2017». Υπό αυτό το πλέγμα, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, τον προσεχή Σεπτέμβριο, κρίνεται ως μεγάλης σημασίας προκειμένου να υπάρξει κινητικότητα προς την κατεύθυνση του διορισμού ειδικού απεσταλμένου του γενικού γραμματέα για το Κυπριακό και, ίσως, περνά και μέσα από τη διπλωματική διαδικασία μιας συνάντησης των δύο ηγετών με τον Αντόνιο Γκουτέρες.

Τα μόνα σίγουρα δεδομένα, σε αυτό το επίπεδο, είναι πως μόνο ο

διορισμός ειδικού απεσταλμένου του ΟΗΕ για το Κυπριακό ανοίγει, ουσιαστικά, και τον δρόμο για εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία με τον διορισμό προσωπικότητας που θα βοηθήσει στην επανέναρξη των συνομιλιών. Επιπλέον, το Συμβούλιο Ασφάλειας του ΟΗΕ στηρίζει τον διορισμό – όπως διαφάνηκε και από τις εκθέσεις του ΟΗΕ για την Ειρηνευτική Δύναμη των ΗΕ στην Κύπρο και τις Καλές Υπηρεσίες του γ.γ. του ΟΗΕ, που κυκλοφόρησαν ως επίσημα έγγραφα. Σε αυτό το επίπεδο η θέση του κ. Γκουτέρες διαγράφεται ξεκάθαρα: Θεωρεί δεδομένη την άρση της δυσπιστίας μεταξύ των δύο πλευρών, θέτοντας ουσιαστικά μια τριμερή συνάντηση ως βήμα για το ζήτημα του διορισμού ειδικού απεσταλμένου.

Η κινητικότητα πάντως που δείχνει να υφίσταται στο τρίπτυχο Ε.Ε. - ΟΗΕ - Άγκυρα με μηνύματα από και προς την Άγκυρα από Βρυξέλλες και τον γενικό γραμματέα αναμένεται να επιφορμασθεί, αν υπάρξει, το αμέσως επόμενο διάστημα, κάθοδος υψηλού αξιωματούχου του ΟΗΕ στην Κύπρο – που

αναμένεται, σύμφωνα με πληροφορίες, να κλειδώσει, τον Σεπτέμβριο, συνάντηση των δύο ηγετών παρουσία του Αντόνιο Γκουτέρες.

Τα σινιάλα Ερντογάν

Δεδομένου πως ο Ερντογάν, τόσο στη Σύνοδο του ΝΑΤΟ όσο και νωρίτερα έχει διαμερισματοποιήσει, τις προσεγγίσεις του στην εξωτερική πολιτική με την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ και, επιπλέον, χρησιμοποιεί μια αμιγώς συναλλακτική προσέγγιση στον τρόπο που διαπραγματεύεται, αποκτά σημασία για το επόμενο διάστημα, αν θα αποστείλει ένα σινιάλο για επανέναρξη του Κυπριακού ή αν η προσέγγιση ως προς το τελευταίο δεν αφήνει περιθώριο για διάλογο όπως τον αντιλαμβάνεται η Λευκωσία μετά από έξι χρόνια απουσίας. Στο Βίλνιους ο Ταγίπ Ερντογάν είδε τόσο την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν όσο και τον Σαρλ Μισέλ, καθώς και την ηγεσία Γαλλίας και Γερμανίας, επικειρώντας και διασύνδεση των ευρωπαϊκών πορείας της Τουρκίας με το ζήτημα της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ, η οποία είχε και follow up με τη συνάντηση Μι-

σέλ, με τον Τούρκο ΥΠΕΞ, Χακάν Φιντάν, την Παρασκευή στην Τουρκία. Φυσικά μια τέτοια προσέγγιση δεν επαναφέρει το συκείμενο της πλήρους ένταξης της Τουρκίας στους κόλπους της Ε.Ε. (σ.σ. πτυχική που αντιλαμβάνονται πλήρως τόσο οι Βρυξέλλες όσο και η Άγκυρα) επιχειρεί, ωστόσο, να βάλει μέσα στο καλάθι της διαπραγματεύσεως τα σημαντικά, και λόγω της δοκιμαζόμενης τουρκικής οικονομίας, ζητήματα για την Άγκυρα της απελευθέρωσης των θεωρήσεων εισόδου και της αναβάθμισης της τελωνειακής ένωσης. Αυτή η δυναμική, σε συνδυασμό με μια περίοδο πρεμίας και διαρθρωμένου διαλόγου Αθήνας - Άγκυρας δίνει μεν δυναμική και στο Κυπριακό να ενταχθεί σε αυτό το πλαίσιο ως προς την προοπτική επανέναρξης του διαλόγου, ωστόσο αναμένεται να διαφανεί κι αν:

• **Ο Ερντογάν** θα δώσει ένα σινιάλο επανέναρξης των συνομιλιών ή θα επιμένει στο ζήτημα των «δύο κρατών» και της κυριαρχικής ιδιότητας, με το πλέον πιθανό σενάριο αποστολής του εν λόγω σινιάλου να είναι κατά τη διάρκεια, εκτός απρόοπτου, της επίσκεψής του στα Κατεχόμενα την προσεχή Πέμπτη.

• **Αν το Κυπριακό** θα αποκτήσει όντως δυναμική στο πλαίσιο του καλού κλίματος Αθήνας - Άγκυρας και μιας νέας ευρωτουρκικής προσέγγισης ή θα εισέλθει σε αυτά ως αντικείμενο διαπραγματεύσεως – ως προς την εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία επανεκκίνησης του διαλόγου αλλά και εν γένει σε σχέση με το τελευταίο ενδεχόμενο. Εδώ τα σινιάλα θα φανούν στο πώς η ίδια η Ε.Ε. θα επιλέξει να κινηθεί αλλά και πώς η Λευκωσία θα αντιδράσει σε επιμέρους ζητήματα. Την περασμένη εβδομάδα πάντως ο κ. Γκουτέρες συναντήθηκε στις Βρυξέλλες με την επικεφαλής της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, συνάντηση που εκτιμάται πως μετέφερε προς τον γ.γ. την αντίληψη της Ε.Ε. για την νέα προσέγγιση στα ευρωτουρκικά.

• **Κι από** τις επιμέρους δυναμικές εντός της τουρκοκυπριακής κοινότητας - δεδομένου ότι ο Ερσίν Τατάρ, μεσούσης της διαδικασίας του Βίλνιους, επανήλθε με δηλώσεις τύπου blame-game και εμμένοντας στο ζήτημα της κυριαρχικής ιδιότητας ενώ και από τα Κατεχόμενα μεταδίδονται πληροφορίες για δημιουργία μαρίνας σκαφών στην περιφερειακή πόλη της Αμμοχώστου.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

«Πενθήσαμε» για να αποφύγουμε το πένθος

Προσπαθώ να φανταστώ τις τελευταίες στιγμές των εκατοντάδων μεταναστών στο κατάφορο αλιευτικό που βυθίστηκε πρόσφατα ανοικτά της Πύλου: το νερό στο αμπάρι ανεβαίνει, τα παιδιά αλαφιασμένα ξεφωνίζουν, οι μπότες ξετρελαμένες ουρλιάζουν. Τους καταπίνει ολούς η θάλασσα. Η μεγάλη εικόνα του μεταναστευτικού δράματος συντίθεται από ψηφίδες τραγωδίας όπως αυτή: την περασμένη δεκαετία, 25.000 πνίγηκαν στη Μεσόγειο.

Το ναυάγιο της Πύλου δεν μας άφησε, επισήμως, ασυγκίνητους. Κηρύσσοντας «εθνικό πένθος», η υπηρεσιακή κυβέρνηση τήρησε τα προσχήματα. Την πρόδωσαν, όμως, οι προσδοκίες που μεταφέρει η γλώσσα – και «εθνικό» και «πένθος». Δεν ξέρω πολλά μέλη του έθνους που πένθησαν, και δεν αναφέρομαι μόνο στην ξεδιάντροπα ρατσιστική ή αδιαστικά ψευδοχριστιανική ακροδεξιά, η οποία κρυφά ή φανερά επικαίρει.

Αν το συναίσθημα δεν εναρμονίζεται με τη ρητορική, τότε τι λειτουργία επιτελεί το «εθνικό πένθος»; Απάντηση: υποκριτική. Καθιστούμε τη συνείδησή μας και προβάλλουμε διεθνώς την ευαισθησία μας. Σαν τις καθωστρέψει οικογένειες που, δάθεν περιλυσπες, δέχονται συλλυπητήρια για τον ανυπόφορο μακαρίτη, κάνουμε τις κινή-

σεις που «πρέπει» να κάνουμε, αλλά δεν τις συνδέουμε υποχρεωτικά με τον ψυχικό μας κόπο. Ο πρωθυπουργός κ. Μητσοτάκης έχει πολλάκις επαναλάβει την επίσημη ελληνική θέση ότι η Ελλάδα και προστατεύει τα σύνορά της και σώζει ανθρώπους στη θάλασσα. («Θα προστατεύουμε τα σύνορά μας. Το Λιμενικό θα είναι πάντα εκεί να σώζει ανθρώπινες ζωές»). Με εξαίρεση ίσως τον Τραμπ, δεν μπορώ να φανταστώ πολιτικό αξιωματούχο να λέει κάτι διαφορετικό. Ακούγεται περιεκτικό και στρογγυλεμένο – διατυπώνοντας τη συνολική αποστολή του Λιμενικού, συγκαλύπτονται οι αντιφάσεις της αποστολής.

Δηλαδή: Η προστασία των θαλασσιών συνόρων ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές. Το «και» στη φράση «κάνω το X και το Ψ» συνδέει αντιφατικά πράγματα. Στο μέτρο που η αντίφαση αποκρύπτεται, η φράση λειτουργεί παραπλανητικά. Όσο πιο μονομηνώς προστατεύεις τα σύνορά σου τόσο περισσότερο θέτεις σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές, και αντιστρόφως. Όταν η αντίφαση συγκαλύπτεται, η συνείδηση επαναπαύεται. Η κοινή γνώμη διατηρεί μια θετική αυτοεικόνα και οι κυβερνήτες εκλογικεύουν τους θανάτους ως ανεπιθύμητες παράπλευρες απώλειες.

«Ακολουθήσαμε μια αυστηρή

Όσο πιο μονομηνώς προστατεύεις τα σύνορά σου τόσο περισσότερο θέτεις σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές, και αντιστρόφως.

αλλά δίκαιη πολιτική για το προσφυγικό», είπε προεκλογικά ο κ. Μητσοτάκης. «Σας είχα πει το 2019 ότι θα περιορίσω δραστηρικά τις μεταναστευτικές ροές [...] κι αυτή τη δεσμευσή μας την κάναμε πράξη». Σωστό. Παρέλειψε όμως να πει ότι η «αυστηρότητα» της κυβέρνησής του, την οποία προσφάτως αντάμειψε γενναϊόδωρα το εκλογικό σώμα, επιδεικνύεται με μεγαλύτερο ζήλο απ' ό,τι η «δικαιοσύνη». Τον Ιούλιο 2022, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, εκδικάζοντας την υπόθεση του θανατηφόρου ναυαγίου μεταναστών στο Φαρμακονήσι,

καταδίκασε ομόφωνα την Ελλάδα για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαιτίας ενεργειών από το Λιμενικό. Παρόμοιες καταγγελίες έχουν γίνει από διεθνείς οργανισμούς και έγκυρα διεθνή ΜΜΕ.

Πώς συμπεριφέρεται ένας δημόσιος οργανισμός, όπως το Λιμενικό, όταν είναι αναγκασμένος να υπηρετεί αντιφατικούς σκοπούς; Συνήθως ενεργεί με βάση τις προτεραιότητες των πολιτικών εντολών του (εν προκειμένου, «αυστηρότητα») και, συγχρόνως, διακηρύσσει φενακιστικά ότι υπηρετεί και τους δύο σκοπούς («και αυ-

στηροί και δίκαιοι»). Στο μέτρο που το αφήγημα αυτό αναπαράγεται από τα κύρια ΜΜΕ, δημιουργείται μια εικονική, πλην βολική, πραγματικότητα. Η κυβέρνηση προστατεύει τα σύνορα, το Λιμενικό υπακούει στις κυβερνητικές εντολές, και η πολιτική κοινότητα, πιστεύοντας την κυρίαρχη ρητορική, διατηρεί την ηθική αυτοαντίληψή της.

Όλες οι αξιόπιστες μαρτυρίες δείχνουν ότι στην τραγωδία της Πύλου, το Λιμενικό ολιγόρησε. Προσπερνά την εμπειριστατωμένη κριτική από διεθνή ΜΜΕ ότι η ρυμούλκηση του αλιευτικού συν-επέφερε την ανατροπή του – δεν το γνωρίζουμε έγκυρα. Ξέρουμε όμως ότι, για 15 ώρες, το Λιμενικό παρακολουθούσε σε διεθνή περιοχή της διασωστικής ευθύνης του, ένα καταφανέστατα αναξίολογο σκάφος, το οποίο κινδύνευε. Είναι σα να επέτρεπε η Τροχαία τη ροή αυτοκινήτων χωρίς αλυσίδες σε δρόμο με παχύ πάγο. Ξέρουμε τι θα συνέβαινε...

Γιατί το Λιμενικό δεν άσκησε την υποχρέωσή του ή έστω τη διακριτική ευχέρειά του να παρέμβει διασωστικά; Διότι, στο μέτρο που de facto υπερισχύει η προστασία συνόρων ως βασική αρχή συμπεριφοράς του οργανισμού, η διασωστική βοήθεια (και μάλιστα σε διεθνή ύδατα) αποκτά υποδεέστερη

σημασία. Γνωρίζουμε επιστημονικά ότι όταν πρέπει να ληφθεί μια απόφαση με κριτήρια που αντιφασκούν, η επιλογή τείνει να είναι αυτή που είναι η πιο υπερασπισίσιμη – εν προκειμένω, η πιο παρέμβαση. Παραφράζοντας ελαφρώς σχόλιο του κ. Μητσοτάκη για τον Frontex, «οι κυβερνήσεις δεν είναι ΜΚΟ». Παρά τη φενακιστική ρητορική, η διάσωση δεν είναι η κορυφαία προτεραιότητα του Λιμενικού. Μια τυχόν θανατηφόρα διάσωση στην Πύλο θα επέσυρε πολύ περισσότερες επικρίσεις από την ολιγορία, η οποία εύκολα συγκαλύπτεται.

Δεν είμαστε μόνο πολίτες που υπερασπιζόμαστε την έννομη τάξη. Είμαστε και θηλάκια όντα. Η αντίφαση αυτή είναι οδυνηρά ανεπίλυτη. Η αυστηρότητα στη διαχείριση του μεταναστευτικού έχει συνέπειες για τη συγκρότησή μας ως ηθικοπολιτική κοινότητα. Σε άλλες χώρες, την ηθική συνείδηση της κοινωνίας εκφράζουν, μεταξύ άλλων, οι χριστιανικές εκκλησίες. Σε μας, η Εκκλησία της Ελλάδος συμπεριφέρεται ως μια ακόμα κρατική υπηρεσία – εξού και η αλαλία της. «Πενθήσαμε» για να αποφύγουμε το πένθος.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοκούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick. www.htsoukas.com

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Εξισορρόπηση» των σχέσεων Άγκυρας - Δύσης, με αντίστοιχη «αποκόλληση», έστω και εν μέρει από τη Ρωσία, διαπραγματεύεται ο Ταγίπ Ερντογάν, με επίκεντρο την εξασφάλιση 40 μαχητικών αεροσκαφών F-16 νέας γενιάς από τις ΗΠΑ (και αναβάθμιση άλλων 80), αλλά και μια μεγάλη οικονομική ένεση από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία εστιάζεται κατά κύριο λόγο στην αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, της Τουρκίας. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι κατά τις πρώτες επαφές Ε.Ε. - Τουρκίας, μετά τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ, στο Βιλνιους, η Άγκυρα ζητάει την άμεση προώθηση του εν λόγω «τουρκικού ντοσιέ», παράλληλα με τη διατήρηση, έστω και στον αναπνευστήρα, της ενταξιακής της διαδικασίας, απορρίπτοντας δηλαδή κάθε σκέψη για μια «ειδική σχέση». Την ίδια ώρα, όπως πληροφορούμαστε, η κυβέρνηση Ερντογάν, εμφανίζεται «δεκτική» στις ευρωπαϊκές επισημάνσεις για το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα, ως επίσης και για συνέχιση της συνεργασίας στο προσφυγικό (με μια επικαιροποιημένη συμφωνία), ενώ σε ό,τι αφορά στα ελληνοτουρκικά, παραπέμπει στη δianoixh μιας «νέας προοπτικής», υπό το φως της συνάντησης Ερντογάν - Μπτσοτάκη, στο περιθώριο της Συνόδου του ΝΑΤΟ.

Κατά τις πρώτες επαφές Ε.Ε. - Τουρκίας, μετά τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ, η Άγκυρα ζητάει την άμεση προώθηση του εν λόγω «τουρκικού ντοσιέ», παράλληλα με τη διατήρηση της ενταξιακής της διαδικασίας, απορρίπτοντας κάθε σκέψη για μια «ειδική σχέση».

Αντίθετα, στο Κυπριακό, η εντύπωση που δίνεται, στην παρούσα φάση, είναι ότι η Άγκυρα είναι μεν διατεθειμένη να συζητήσει, αλλά μόνο στη βάση των δικών της προτάσεων, για λύση δύο κρατών. Κατά συνέπεια, η κυβέρνηση Ερντογάν δεν αφήνει –τουλάχιστον επί του παρόντος– περιθώριο για διαφοροποίηση της στάσης της, είτε για λόγους τακτικής, είτε και για λόγους ουσίας. Ενόψει και του μεγάλου παζαριού που στήνει με την Ε.Ε. που αναμένεται να κορυφωθεί, στη Σύνοδο Κορυφής του Οκτωβρίου,

με τις προτάσεις Κομισιόν - Μπορέλ για τον προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι, αν και ο κ. Ερντογάν γνωστοποίησε ότι έστειλε στις Βρυξέλλες τον επικεφαλής διπλωματικό του σύμβουλο, Ακίφ Τσαγκατά Κιλίτς, προκειμένου να εγκαινιάσει τη «νέα σελίδα» στις ευρωτουρκικές σχέσεις και εμφανιζόταν δεκτικός να συζητήσει κάθε ανοικτό μέτωπο, την ίδια στιγμή επιχειρούσε με γραπτή δήλωση να βάλει ταφόπλακα στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας στο Κυ-

πριακό, εμμένοντας σε δύο κράτη. Με άλλα λόγια, σε ένα κλίμα εντελώς διαφορετικό από όλα τα υπόλοιπα ανοικτά ζητήματα, στα οποία η Τουρκία επιθυμεί να εμφανίζεται «ευέλκτισ», στο Κυπριακό διατηρεί άτεγκτη στάση εκδίδοντας γραπτή ανακοίνωση η οποία επιχειρούσε προφανώς να κόψει την όρεξη όσων θεωρούν ότι θα μπορούσε να βάλει νερό στο κρασί της. Στο πλαίσιο της εν λόγω γραπτής δήλωσης, το τουρκικό ΥΠΕΞ υποδεικνύει ότι οι Τουρκοκύπριοι έχουν αποσύρει τη στήριξη τους στο μοντέλο διζωνι-

κής/ δικαιοδικής ομοσπονδίας, ενώ δεν διστάζει να επικρίνει το Σ.Α. ότι υιοθετεί διαφορετική στάση από τον γ.γ. ΟΗΕ, αφήνοντας σαφώς να εννοηθεί ότι ο κ. Γκουτέρες είναι πιο κοντά στις τουρκικές θέσεις, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ο ίδιος ο Τούρκος πρόεδρος, στο πλαίσιο χωριστών συναντήσεων με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ και τους ηγέτες της Γερμανίας και της Γαλλίας Σολτς και Μακρόν αντίστοιχα, που έζησαν έστω και ακροθιγώς το ζήτημα της επίλυσης του

Κυπριακού –στο περιθώριο της Συνόδου του ΝΑΤΟ– εμφανίστηκε έτοιμος να συζητήσει. Στη βάση όμως των δικών του, γνωστών, προτάσεων.

Ανάλογο εικόνα δόθηκε και από τουρκικούς διπλωματικούς κύκλους στις Βρυξέλλες, οι οποίοι εστιάζουν την προσοχή τους στην εκπλήρωση της τουρκικού ντοσιέ για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, προσβλέποντας στη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων τον προσεχή Οκτώβριο, προκειμένου να αρχίσει διαπραγματεύσει Άγκυρας και Κο-

μισιόν. Δεν είναι προφανώς τυχαίο, ότι στο πλαίσιο αυτό, ο επικεφαλής διπλωματικός σύμβουλος του κ. Ερντογάν, Ακίφ Τσαγκατά Κιλίτς, φρόντισε να διαμνύσει ότι η επικύρωση της ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ από την Τουρκική Εθνοσυνέλευση, «δεν μπορεί να γίνει σε μια μέρα». Αφήνοντας να εννοηθεί ότι η Εθνοσυνέλευση που έκλεισε για τις θερινές διακοπές την Παρασκευή, θα επιληφθεί του θέματος, όταν ξαναρχίσει τις εργασίες της, τον προσεχή Οκτώβριο. Κάτι που ουδόλως συμπτωματικά, δρομολογείται παράλληλα με τις αποφάσεις της Ε.Ε. για τον προσανατολισμό των ευρωτουρκικών σχέσεων και καταδεικνύει ότι ο κ. Ερντογάν επιχειρεί να «πακετοποιήσει» τα δύο θέματα, προσβλέποντας στην εξασφάλιση ανταλλαγμάτων και σε ευρωπαϊκό πεδίο, (πέραν των F-16 από τις ΗΠΑ).

Άλλωστε, όπως πληροφορείται η «Κ», η Τουρκία δεν άφησε περιθώρια παρερμηνειών των επιδιώξεών της, ζητώντας:

- **Αναβάθμιση** της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας (την οποία δεν εφαρμόζει στη βασική της μορφή έναντι στην Κυπριακή Δημοκρατία), προκειμένου να περιλαμβάνει και αγροτικά προϊόντα, κάτι που εδώ και χρόνια προτείνει η Κομισιόν. Μία τέτοια εξέλιξη, εκτιμάται ότι θα εκτινάξει τον ευρωτουρκικό όγκο εμπορικών συναλλαγών από 140 περίπου δισεκατομμύρια ετησίως, σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ, προσφέροντας μεγάλες οικονομικές ανάσες στην Άγκυρα.

- **Διατήρηση** εν ζωή της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, την οποία αρκετοί εταίροι –με πρώτο βιολί την Αυστρία– επιθυμούν να υποκαταστήσουν με μια ειδική σχέση «οικονομικού περιεχομένου», με επίκεντρο την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης. Ωστόσο, η Άγκυρα προσδοκά αφενός να εξασφαλίσει αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, διατηρώντας αφετέρου εν ζωή, έστω και στον αναπνευστήρα, την ανεργό εδώ και 7 περίπου χρόνια ενταξιακή της διαδικασία, προσβλέποντας ότι κάποια στιγμή ενδεχομένως να δημιουργηθούν προϋποθέσεις για πλήρη ένταξη. Αυτή η ερμηνεία δίνεται στην τοποθέτηση του Ταγίπ Ερντογάν, πριν από τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ, ο οποίος φρόντισε να ρίξει στο τραπέζι τον μαζιμαλιστικό και συνάμα ανέφικτο –στην παρούσα τουλάχιστον φάση– στόχο της πλήρους ένταξης της χώρας του στην Ε.Ε.

- **Ελευθεροποίηση** των ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων για όλους τους Τούρκους πολίτες, κάτι επί του οποίου αντιδρά μεγάλος αριθμός ευρωπαϊκών κρατών, με επικεφαλής τη Γαλλία.

Παζάρι Ερντογάν για όλα, πλην Κυπριακού

Σε διπλό ταμπλό για αναβάθμιση Τελωνειακής Ένωσης και διατήρηση ενταξιακής πορείας

Η κυβέρνηση Ερντογάν δεν αφήνει περιθώριο για διαφοροποίηση της στάσης της, είτε για λόγους τακτικής, είτε και για λόγους ουσίας. Ενόψει και του μεγάλου παζαριού που στήνει με την Ε.Ε. και αναμένεται να κορυφωθεί, στη Σύνοδο Κορυφής του Οκτωβρίου.

Τριμερής και απεσταλμένος τον Σεπτέμβριο

Η **Λευκωσία** εκτιμά ότι ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες, ενδέχεται να προχωρήσει στη σύγκληση τριμερούς συνάντησης τον προσεχή Σεπτέμβριο, στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης με τη συμμετοχή των ηγετών των δύο κοινοτήτων, προκειμένου να διερευνήσει το ενδεχόμενο μιας νέας ενδεχομένου πρωτοβουλίας στο Κυπριακό. Όπως εκτιμάται, ο κ. Γκουτέρες προσανατολίζεται στο ίδιο πλαίσιο, να προχωρήσει στον διορισμό απεσταλμένου στο Κυπριακό, αφού λάβει το πράσινο φως από όλες τις πλευρές, κάτι που θα εξαρτηθεί κατά κύριο λόγο από τη στάση της Τουρκίας και ανα-

Η **κυπριακή κυβέρνηση προσδοκά ότι ένας ενδεχόμενος διορισμός απεσταλμένου από τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών θα ξεκλειδώσει και τον διορισμό Ευρωπαίου επισήμου.**

μένεται να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης του γενικού γραμματέα ΟΗΕ με τον νέο ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν. Η κυπριακή κυβέρνηση προσ-

Η **Λευκωσία** εκτιμά ότι ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτέρες, ενδέχεται να προχωρήσει στη σύγκληση τριμερούς συνάντησης τον προσεχή Σεπτέμβριο, στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης με τη συμμετοχή των ηγετών των δύο κοινοτήτων.

δοκά ότι ένας ενδεχόμενος διορισμός απεσταλμένου από τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών θα ξεκλειδώσει και τον διορισμό Ευρωπαίου επισήμου, προσβλέποντας στην υλοποίηση της προσπάθειας για ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό. Μια τέτοια εξέλιξη, πάντως, προϋποθέτει αφενός την ενεργοποίηση νέας πρωτοβουλίας του ΟΗΕ στο Κυπριακό και αφετέρου τη σύμφωνη γνώμη της τουρκικής πλευράς τόσο επί του Ευρωπαϊκού επισήμου που θα διορισθεί, όσο και επί των όρων εντολής του. Σημειώνεται ότι σε προηγούμενες περιπτώσεις, η Τουρκία και το ψευδοκράτος προέβαλλαν προ-

σκόμματα για συμμετοχή Ευρωπαίων επισήμων στις απευθείας διαπραγματεύσεις και σε αρκετές περιπτώσεις τους άφηναν «εκτός αίθουσας». Ακόμη μεγαλύτερο βάθος δυσκολίας προσλαμβάνει η προσπάθεια της Λευκωσίας να διασυνδέσει ευρωτουρκικά ντοσιέ με το Κυπριακό, όπως η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, κάτι που προσφέρθηκε από τον Οκτώβριο του 2020 στην Τουρκία, ομόφωνα από τους «27», με αποκλειστική προϋπόθεση τον τερματισμό των έκνομων ενεργειών στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο. Και χωρίς καμία διασύνδεση με την επίλυση του Κυπριακού.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε **110** χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Ο ΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Δεν αρκούν μόνο φωτογραφίες στο Instagram και χαμόγελα

Δεν μπορεί είτε η διακυβέρνηση μιας χώρας είτε η πορεία μιας παράταξης να βασίζονται μόνο στην εικόνα. Πρέπει να υπάρχει στέρεο πολιτικό υπόβαθρο

Είχαμε συζητήσει εκτενώς με τον Δημήτρη και με άλλους για τις εκλογές στο κόμμα. Επέμενε, όμως, στη δική του υποψηφιότητα, λέει ο Χάρης Γεωργιάδης στην «Κ».

«Δεν αρκούν μόνο φωτογραφίες στο Instagram και χαμόγελα στην πολιτική», δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο Χάρης Γεωργιάδης, διαμνύοντας ότι δεν μπορεί είτε η διακυβέρνηση μιας χώρας είτε η πορεία μιας παράταξης να βασίζονται μόνο στην εικόνα. Πρέπει, λέει ο κ. Γεωργιάδης, να υπάρχει στέρεο πολιτικό υπόβαθρο. Παρατηρεί μια πρόωρη και εντελώς αδικαιολόγητη αμφισβήτηση της νέας ηγεσίας του ΔΗΣΥ, επισμαίνοντας πως δεν γίνεται κάποιος να έχουν προκρίνει και στηριξει την εκλογή της νέας ηγεσίας για να αρχίσουν αμέσως υπογειώς να την υπονομεύουν. Κάνει αναφορά σε επαφές που έγιναν με τον Δημήτρη Δημητρίου για την προεδρία του κόμματος. Σχολιάζοντας τις εξελίξεις στο Κυπριακό, αναφέρει ότι επιβεβαιώνεται η θέση πως έφτασε η ώρα για ένα νέο ρεαλισμό, και τονίζει την ανάγκη για υποβολή αίτησης για ένταξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ τώρα. Ξεκαθαρίζει ότι ο κύκλος του στην πολιτική κλείνει με τη λήξη της βουλευτικής του θητείας.

—Αν δίνετε έναν τίτλο στη μέχρι τώρα πολιτική σας πορεία, ποιος θα ήταν αυτός;

—Έδωσα ένα τίτλο στο βιβλίο που έγραψα, «Η Τέλεια Καταίγδα». Η πιο σημαντική περίοδος, που στιγμάτισε την πολιτική μου πορεία, ήταν τότε που βρέθηκα αντιμέτωπος με την τέλεια οικονομική καταίγδα. —Έχετε λάβει αποφάσεις για το

Ενδεχόμενη κατάργηση του ορίου θητειών βουλευτών στον ΔΗΣΥ θα συνιστούσε μεγάλη απογοήτευση. Πώς θα ανανεώσουμε το κόμμα, αν μένουμε γαντζωμένοι σε καρέκλες;

πολιτικό σας μέλλον;

—Σταδιακά κλείνω τον κύκλο μου στην πολιτική. Συνειδητά πλέον κινούμαι προς την έξοδο. Θα ολοκληρώσω τα καθήκοντά μου ως βουλευτής, και κάπου εκεί ολοκληρώνεται αυτή η πορεία. —Υπήρξε μια περίοδος που το όνομά σας θεωρείτο από τα ισχυρότερα στον ΔΗΣΥ και για την επόμενη μέρα στο κόμμα και κατ'επέκταση για την προεδρία της Δημοκρατίας. Αυτό ανατράπηκε στην πορεία. Πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;

—Είχα σημαντικές ευκαιρίες για τις οποίες είμαι ευγνώμων. Κατείχα τη θέση του υπουργού Οικονομικών σε μια κρίσιμη περίοδο και ακολούθως τη θέση του δεύτερου τῆ τάξης στον ΔΗΣΥ. Για την προεδρία του κόμματος δεν δημιουργήθηκαν οι κατάλληλες περιστάσεις. Και θέση μου είναι ότι στην πολιτική είτε προχωράς, είτε κάνεις χώρο για τους νεότερους.

—Γιατί τελικά δεν διεκδικήσατε την προεδρία του ΔΗΣΥ έως το τέλος;

—Έπρεπε να υπάρξει αλλαγή, και εξέφρασα ετοιμότητα να ηγηθώ της προσπάθειας ανασυγκροτήσης της παράταξης. Από τη στιγμή,

όμως, που προέκυψαν δύο υποψηφιότητες νεότερων στελεχών με παράλληλη αποχώρηση του Αβέρωφ Νεοφύτου, η δική μου πρόταση ακυρώθηκε.

—Έγιναν προσπάθειες συνεννόησης με τον κ. Δημητρίου;

—Ναι, είχαμε συζητήσει εκτενώς με τον Δημήτρη και με άλλους. Επέμενε, όμως, στη δική του υποψηφιότητα.

—Τέθηκε κάποια πρόταση επί τάπητος;

—Να αναλάβω για μια θητεία, η οποία μάλιστα θα έληγε το 2027, δηλαδή πριν από τις επόμενες προεδρικές εκλογές. Άρα ήταν σαφές ότι στόχος δεν ήταν η ικανοποίηση προσωπικών μου φιλοδοξιών, αλλά η ανασύνταξη της παράταξης. Από τη στιγμή που αυτή η πρόταση δεν έγινε αποδεκτή και αφού προέκυψε και η υποψηφιότητα της Αννίτας, δεν υπήρχε λόγος να παραμείνω υποψήφιος.

—Ποια πορεία λαμβάνει πλέον το κόμμα μετά τις αλλαγές στην ηγεσία;

—Ο Συναγερμός έφτασε σε ένα κομβικό σημείο. Συμπληρώνει σύντομα μισό αιώνα ζωής και πρέπει να αλλάξει. Όχι μόνο την εικόνα και το image. Χρειάζεται ριζική ανα-

σύνταξη. Πρέπει να προσδιορίσει ξανά το πολιτικό του αποτύπωμα και να το αναδείξει.

—Αναφερθήκατε στην εικόνα...

—Κατανοώ τον ρόλο της εικόνας στη σύγχρονη πολιτική. Όμως, δεν μπορεί είτε η διακυβέρνηση μιας χώρας είτε η πορεία μιας παράταξης να βασίζονται μόνο στην εικόνα. Δεν αρκούν μόνο φωτογραφίες στο Instagram και χαμόγελα. Πρέπει να υπάρχει στέρεο πολιτικό υπόβαθρο.

—Τέθηκε πάντως το ερώτημα, κατά πόσο τα νέα πρόσωπα της ηγεσίας του ΔΗΣΥ διαθέτουν το απαιτούμενο πολιτικό βάρος.

—Γιατί όχι; Αλλά θα κριθούν. Οφείλουμε να τους δώσουμε χρόνο και στήριξη. Η δική μου στήριξη είναι δεδομένη. Και να υπογραμμίσω ότι οποιαδήποτε προσπάθεια υπονομεύσει μια ηγεσία που μόλις εξελέγη θα ήταν ανεπίτρεπτη. Αλλά και η ηγεσία από την πλευρά της πρέπει να αποδείξει ότι διαθέτει το πολιτικό εκτόπισμα και τη ηγετικά χαρακτηριστικά για να οδηγήσει τον Συναγερμό μπροστά.

—Διαπιστώνετε προσπάθεια υπονομιότητας;

—Νιώθω ότι αιωρείται μια πρόωρη και εντελώς αδικαιολόγητη αμφι-

σβήτηση της νέας ηγεσίας. Δεν γίνεται κάποιος να έχουν προκρίνει και στηριξει την εκλογή της νέας ηγεσίας, για να αρχίσουν αμέσως υπογειώς να την υπονομεύουν. Θεωρώ ότι οι παλιότεροι, κυρίως όσοι υπηρετήσαμε προηγούμενες σε ηγετικές θέσεις, πρέπει να βοηθήσουμε, στηρίζοντας με ειλικρίνεια τη νέα ηγεσία.

—Θα θέλατε να γίνετε πιο συγκεκριμένοι;

—Νομίζω δεν χρειάζεται. Πρέπει να κλείσει αυτό το θέμα.

—Γίνεται λόγος για στροφή του κόμματος στη λαϊκή δεξιά και ότι υποχωρεί η πιο φιλελεύθερη τάση.

—Η και το αντίθετο. Ότι έχουν εγκαταλειφθεί οι φιλολαϊκές μας προσεγγίσεις. Αισθάνομαι ότι δεν προσδιορίζονται ορθά αυτοί οι όροι. Δηλαδή στην οικονομία πού θα κατέτασαν οι επικριτές τον σημερινό Συναγερμό; Πάντως, μεγαλύτερη έγνοια θα είχα να μη γίνει άχρωμος ο ΔΗΣΥ, χωρίς πολιτικό στίγμα και χωρίς ταυτότητα. Και κυρίως να μην παρασυρθεί στην ανεύθυνη δημαγωγία, που δυστυχώς ευδοκίμει στον τόπο μας.

—Εκφράστηκε, επίσης, η θέση ότι υποχωρεί η κληριδική σχολή σκέψης.

—Δεν γίνεται ορθή ερμηνεία του ποια ήταν η κληριδική προσέγγιση. Να πω ένα μόνο παράδειγμα. Κάποιοι που έχουν αυτοπροσδιοριστεί ως οι κατ'εξοχήν συνεχιστές του Γλαύκου Κληρίδη, θεωρούν την αμυντική θωράκιση ως πεταμένα λεφτά. Ο Κληρίδης πίστευε πολύ έντονα στην άμυνα και τις ισχυρές ένοπλες δυνάμεις και το απέδειξε στην πράξη. Γενικά δεν πρέπει να καπιλευόμαστε το όνομα και την πολιτική παρακαταθήκη του Γλαύκου Κληρίδη. Αφήστε που κάποιος από αυτούς που τον επικαλούνται μάλλον δεν έχουν σχέση με την πολιτική εντιμότητα, τη νοστορπία και τον προσανατολισμό του Κληρίδη.

—Σε ποιους αναφέρατε;

—Αναφέρομαι για παράδειγμα σε αυτούς που συγκύζουν την πολιτική Κληρίδη με τις πολιτικές του ΑΔΗΣΟΚ ή που προκρίνουν ταύτισή μας με το ΑΚΕΛ. Ή σε άλλους που πολύ λιγά έχουν αντλήσει από τη μετριοπάθεια και τη νηφαλιότητα του Κληρίδη.

—Γράφτηκε ότι προωθείται κατάργηση του ορίου θητειών βουλευτών στον ΔΗΣΥ. Γνωρίζετε τι ισχύει;

—Δεν έχω αντιληφθεί τέτοια πρόθεση. Αν, όμως, αυτή ήταν μία από

τις πρώτες πράξεις της νέας ηγεσίας, θα συνιστούσε μεγάλη απογοήτευση.

—Γιατί;

—Πώς θα ανανεώσουμε το κόμμα, αν μένουμε γαντζωμένοι σε καρέκλες; Δηλαδή, δεκαπέντε συνεχόμενα χρόνια στη θέση του βουλευτή είναι λίγα;

—Η διακυβέρνηση Αναστασιάδη είναι μια περίοδος την οποία θα πρέπει με τον έναν ή τον άλλο τρόπο να αφήσει πίσω του ο ΔΗΣΥ για να μπορέσει να προχωρήσει;

—Όχι βέβαια, κατ'ουδένα λόγο. —Είναι δηλαδή μια δεκαετία υπερφάνειας για τον ΔΗΣΥ;

—Βεβαίως και είμαστε περήφανοι για μια διακυβέρνηση που ήταν ίσως η πιο πετυχημένη και παραγωγική που είχε ο τόπος. Ειδικά στην προώθηση μεταρρυθμίσεων. Εδώ έχουμε τη νέα κυβέρνηση ουσιαστικά να υιοθετεί πολιτικές της κυβέρνησής μας και θα την απορρίψουμε εμείς;

—Δεν θεωρείτε ότι τα λάθη της διακυβέρνησής στοιχίσαν στο κόμμα τις εκλογές;

—Έγιναν σφάλματα που επικεντρώνονται στο ζήτημα των διαβατηρίων, που στιγμάτισαν βαρύτατα και προκάλεσαν φθορά. Δεν θεωρώ όμως ότι ο καθοριστικός λόγος που δεν εξασφαλίσαμε τρίτη πενταετία ήταν τα πεπραγμένα της διακυβέρνησής.

—Ποιος ήταν ο λόγος;

—Όσα ανέφερα στο συνέδριο.

—Πώς πρέπει να λειτουργήσει ο ΔΗΣΥ στο σημερινό πολιτικό περιβάλλον με πρόεδρο της Δημοκρατίας τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος αναδείχθηκε από τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη και τον οποίο στήριξε μια μεγάλη μερίδα Συναγερμικών στις εκλογές;

Δεν γίνεται κάποιος να έχουν προκρίνει και στηριξει την εκλογή της νέας ηγεσίας για να αρχίσουν αμέσως υπογειώς να την υπονομεύουν.

—Με υπευθυνότητα. Όχι με διάθεση ρεβανσισμού. Όχι αναζητώντας πάση θυσία αφορμές για έξυπνο. Αλλά με σοβαρότητα να σταθούμε απέναντι στην κυβέρνηση, ελέγχοντας την και κρίνοντας την, μη διαστίζοντας να προσφέρουμε στήριξη εκεί που συμφωνούμε.

—Μέλη του ΔΗΣΥ συμμετέχουν στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Κάποια άτομα είναι και στα συλλογικά όργανα του κόμματος. Πρέπει να ανοίξει ξανά το θέμα των διαγραφών;

—Το ζήτημα των διαγραφών έχει κλείσει με απόφαση και του Αβέρωφ Νεοφύτου και της Αννίτας Δημητρίου. Εμένα με ενδιαφέρει, χωρίς να διακυβέται η αξιοπιστία του ΔΗΣΥ, να επανέλθει και ο τελευταίος ψηφοφόρος του κόμματος που στις προεδρικές εκλογές έκανε άλλες επιλογές.

—Έτσι όμως συνεχίζεται αυτή η πολιτική παραδοξότητα. Μέλη ενός κόμματος να συμμετέχουν σε μια κυβέρνηση, στην οποία αυτό το κόμμα ασκεί αντιπολιτευση.

—Αναγνωρίζω την παραδοξότητα και είναι ένα από τα σημαντικά θέματα που πρέπει να διαχειριστεί η νέα ηγεσία.

Αίτηση για ένταξη στο ΝΑΤΟ τώρα

—Στο Κυπριακό, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης προτάσσει τη θέση για ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. με τον διορισμό ενός απεσταλμένου. Αυτή πρέπει να είναι η προτεραιότητά μας;

—Η έγνοια μου είναι άλλη. Και να ορίσει Ευρωπαίους απεσταλμένους ή ακόμη και να επαναρχίσουν διαπραγματεύσεις, πού ακριβώς νομίζουμε ότι θα οδηγηθούν τα πράγματα, εάν η τουρκική πολιτική παραμείνει αμετάβλητη;

—Μα πρέπει να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις για να προσπαθήσουμε να φτάσουμε σε κατάληξη. —Δεν έχω πρόβλημα να διαπραγματευόμαστε συνεχώς. Αλλά προσέξτε, κάνουμε διαπραγματεύσεις για 50 σχεδόν χρόνια και το Κυπριακό παραμένει άλυτο.

—Τι να κάνουμε τότε;

—Θέλει η Τουρκία να ενεργοποι-

ήσει την ευρωπαϊκή προοπτική; Θέλει Τελωνειακή Ένωση; Να την έχει, αλλά δεν γίνεται να συνεχίσει να αποκλείει την κυπριακή ναυτιλία ή να κρατά κλειστό τον τουρκικό εναέριο χώρο. Θα ήταν ένα βήμα. Και να συνεχίζαμε —εάν υπήρχε ανταπόκριση— και με άλλα σοβαρά μέτρα που θα οικοδομούσαν εμπιστοσύνη.

—Είναι μια εξελικτική μορφή λύσης αυτό που περιγράφετε;

—Είναι μια εξελικτική προσέγγιση της λύσης.

—Τι άλλο θα μπορούσε να γίνει;

—Πρέπει να ανοίξουμε το κεφάλαιο ασφάλεια — ΝΑΤΟ. Αν δεν αποχωρήσει ο κατοκικός στρατός και δεν αρθούν οι εγγυήσεις, λύση δεν υπάρχει.

—Άρα, θεωρείτε ότι πρέπει να κάνουμε αίτηση για ένταξη στο ΝΑΤΟ;

Επιβεβαιώνεται η θέση ότι έφτασε η ώρα για ένα νέο ρεαλισμό.

—Ναι, βεβαίως. Αίτηση για ένταξη στο ΝΑΤΟ τώρα. Αυτή θα ήταν κίνηση. Θα τονίζει τον πολιτικό προσανατολισμό της χώρας. Και θα εισηγάγε τη μόνη εφικτή εναλλακτική πρόταση για το θέμα της ασφάλειας στο Κυπριακό.

—Γιατί δεν το πράξατε τα τελευταία 10 χρόνια που κυβερνούσατε; Δεν έχετε ευθύνη;

—Δεν είναι θέμα ευθύνης. Αλλά εγώ θα το τολμούσα. Εάν ήταν στο χέρι μου, θα το έκανα.

—Στο Κυπριακό, είχατε εκφράσει τη θέση ότι έφτασε η ώρα για ένα νέο ρεαλισμό. Αισθάνεστε ότι επι-

βεβαιώνεται εκείνη η θέση;

—Φοβάμαι πως ναι. Η τουρκική πολιτική κινείται τα τελευταία χρόνια προς έναν έντονο αναθεωρητισμό εις βάρος του Ελληνισμού. Αυτή η πολιτική δεν δημιουργεί προσδοκίες για λύση. Αντιθέτως οριστικοποιεί τη διχοτόμηση. Όταν, δηλαδή, η Τουρκία διεκδικεί το μισό Αιγαίο, πώς περιμένουμε ότι θα αφήσει την Κύπρο; Και δεν αρκεί να λέμε με στόμφο ότι δεν θα αποδεχτούμε τη διχοτόμηση. Νομίζουμε δηλαδή ότι, εάν δεν την αποδεχτούμε, δεν θα γίνει;

—Πώς μπορούμε να διαχειριστούμε αυτή την κατάσταση;

—Χρειάζεται πολιτική ανόσχευσης του τουρκικού αναθεωρητισμού με πολιτικά, διπλωματικά, οικονομικά και αμυντικά μέσα. Να διασθανθεί η Τουρκία ότι δεν μπορεί να υλοποιήσει τις πολιτικές της εις

βάρος Ελλάδας και Κύπρου. Και παράλληλα να αξιοποιήσουμε κάθε ευκαιρία που προσφέρει η κινητικότητα στα θέματα της ευρωπαϊκής και δυτικής ασφάλειας και της ενέργειας.

—Αναφορικά με την οικονομία, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης μιλά για δημοσιονομική σταθερότητα και λέει ότι δεν παίζουμε με την οικονομία. Συνάδουν οι διακρίσεις με τις πράξεις;

—Αρχισα να ανησυχώ. Όταν από τις πρώτες ενέργειες της κυβέρνησής ήταν το άνοιγμα δύο χιλιάδων θέσεων στη δημόσια υπηρεσία, η αύξηση της ΑΤΑ και παραχωρήσεις σε επιδόματα που αφορούν κυρίως το Δημόσιο, τότε αρχίζω να ανησυχώ.

—Οι θέσεις στο Δημόσιο, όμως, ήταν στον προϋπολογισμό της προηγούμενης κυβέρνησης.

—Μα από το 2013 υπάρχει νόμος που διασφαλίζει ότι η ύπαρξη μιας θέσης στον προϋπολογισμό δεν συνεπάγεται αυτομάτως το άνοιγμά της. Για να υπάρχει έλεγχος και να συγκρατείται η διόγκωση του δημόσιου τομέα. Εάν εγκαταλειφθεί αυτή η πολιτική σημαίνει ότι επιστρέφουμε στα παλιά.

—Ολοκληρώνοντας τη συζήτησή μας, ποιο θεωρείτε ότι είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην πολιτική ζωή του τόπου;

—Με προβληματίζει ιδιαίτερα η απολιτική προσέγγιση της πολιτικής. Ή προσεγγίσεις τύπου όλοι χωράνε ασχέτως ιδεολογίας. Είναι μια συγκαλυμμένη μορφή λαϊκισμού, η οποία, όμως, κάποια στιγμή μπορεί να ξεφύγει να παρασύρει τη χώρα σε κατευθύνσεις ακραίου και επικίνδυνου λαϊκισμού.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Έχουν περάσει πάνω από δώδεκα χρόνια από τότε που εμφανίσθηκε το πρόβλημα με τους εγκλωβισμένους αγοραστής, δηλαδή όσους απέκτησαν περιουσία χωρίς να πάρουν στα χέρια τους τίτλο ιδιοκτησίας, όχι με δική τους υπατιότητα, και η ταλαιπωρία συνεχίζεται, όπως και η αβεβαιότητα για ένα μεγάλο κομμάτι αγοραστών. Οι προσπάθειες που έγιναν στο παρελθόν για νομοθετική επίλυση του όλου ζητήματος αποδείχθηκαν ευεργετικές, ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχουν επιλύσει το πρόβλημα στην ολόκληρη του. Με βάση επίσημα στοιχεία από την αρμόδια υπηρεσία του υπουργείου Εσωτερικών, από το 2015 που τέθηκε σε εφαρμογή ο περί Μεταβιβάσεως και Υποθηκείσεως Ακινήτων Νόμος, αρ. 9 του 1965, ως έχει τροποποιηθεί με τον Νόμο, αρ. 139(Ι)/2015 (νόμος «εγκλωβισμένων αγοραστών»), ο αριθμός των αγοραστών που κατάφεραν να πάρουν στα χέρια τους τον πολυπόθητο τίτλο ιδιοκτησίας είναι δυσανάλογος σε σχέση τόσο με τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν, αλλά κυρίως με το μέγεθος του προβλήματος, που σύμφωνα με εκτιμήσεις που γίνονται σε επίπεδο Βουλής ανέρχεται στους 70.000 εγκλωβισμένους αγοραστής. Ωστόσο, εάν υπάρχει κάτι το θετικό σε σχέση πάντα με το καθεστώς που επικρατούσε πριν από το 2015, είναι πως έστω και με αργούς ρυθμούς η νομοθετική ρύθμιση φαίνεται να αποδίδει αποτελέσματα, αφού ένα σημαντικό κομμάτι εγκλωβισμένων

Από την ερχόμενη εβδομάδα μεικτά συνεργεία του Τμήματος Πολεοδομίας, της Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου και του Κτηματολογίου θα πραγματοποιήσουν επιτόπιους ελέγχους.

αγοραστών μετά από πολλά χρόνια κατάφεραν να ξεπεράσουν τους σκοπέλους που υπήρχαν, διασφαλίζοντας έτσι περιουσιακά τους στοιχεία, τα οποία σε κάποιες περιπτώσεις αποκτήθηκαν με κόπο. Στην περιοχή της ελεύθερης Αιμοκώστου, που κρατάει τη σκήπτρα των αιτήσεων που έγιναν, ένας μεγάλος αριθμός αφορούσε Βρετανούς αγοραστής.

Ο νόμος Χάσκου

Τα λιμνάζοντα νερά της περιπέτειας που βίωναν και βιώνουν

Αργά αλλά σταθερά ο απεγκλωβισμός αγοραστών

Σε οκτώ χρόνια τερματίστηκε η ταλαιπωρία για 10.000 πολίτες – Συνεχίζεται ο Γολγοθάς για άλλους τόσους

ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΕΝΩΝ ΑΓΟΡΑΣΤΩΝ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ	Αιτήσεις			Αρχικό στάδιο εξέτασης αιτήσεων		Εκκρεμότητες αιτήσεις σε διάφορα στάδια	Συμπληρωμένες αιτήσεις	Αιτήσεις που ακυρώθηκαν
	Που έγιναν αποδεκτές	Με τίτλο	Χωρίς τίτλο	Με τίτλο	Χωρίς τίτλο			
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	4.174	2.665	1.509	202	1.509	247	2.180	36
ΛΑΡΝΑΚΑΣ	3.911	2.371	1.540	356	1.442	558	1.313	242
ΑΜΜΟΚΩΣΤΟΥ	5.245	2.682	2.563	234	2.490	810	1.683	28
ΛΕΜΕΣΟΥ	2.864	2.249	615	0	615	295	1.890	64
ΠΑΦΟΥ	5.045	4.108	937	56	937	795	3.147	110
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ	21.239	14.075	7.164	848	6.993	2.705	10.213	480

μερικές χιλιάδες αγοραστών από την πρώτη δεκαετία της νέας χιλιετίας, τάραξε για πρώτη φορά η νομοθετική ρύθμιση του υπουργείου Εσωτερικών επί υπουργίας του Σωκράτη Χάσκου. Νομοθετική ρύθμιση που προκάλεσε έντονες δημόσιες συζητήσεις και που για πρώτη φορά άγγιξε σοβαρά τα πρόβλημα που υπήρχε και έπληττε την αναγκαιότητα εμπιστοσύνη σε ένα κομμάτι της αγοράς ακινήτων. Ο νόμος Χάσκου, όπως είναι ευρέως γνωστή η τροποποίηση του περί Μεταβιβάσεως και Υποθηκείσεως

Ακινήτων Νόμου, έδωσε ένα παράθυρο ευκαιρίας σε μια κατηγορία αγοραστών, οι οποίοι ενώ ήταν συννεπείς με τις οικονομικές τους υποχρεώσεις απέναντι στον πωλητή, εντούτοις ζούσαν με την αβεβαιότητα αλλά και τον κίνδυνο να απωλέσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία. Από την εφαρμογή της τροποποίησης της σχετικής νομοθεσίας το 2015 (νόμος «εγκλωβισμένων αγοραστών») μέχρι σήμερα, έχουν κατατεθεί 21.239 αιτήσεις εκ των οποίων για τις 14.075 έχει εκδοθεί ξεχωριστός

τίτλος ιδιοκτησίας, ενώ για τις υπόλοιπες 7.164 δεν έχει εκδοθεί ξεχωριστός τίτλος ιδιοκτησίας. Αναλυτικότερα, από τις 14.075 αιτήσεις για τις οποίες έχει εκδοθεί τίτλος ιδιοκτησίας:

- 848 βρίσκονται στο αρχικό στάδιο εξέτασης της αίτησης.
- 2.705 εκκρεμούν στα διάφορα στάδια εξέτασης της αίτησης.
- 480 έχουν ακυρωθεί λόγω του ότι τα εμπλεκόμενα μέρη έχουν προχωρήσει σε εκούσια μεταβίβαση.
- Μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί 10.213 μεταβιβάσεις ακι-

νήτων επί ονόματι των αγοραστών (72,5% των αιτήσεων με τίτλο ιδιοκτησίας).

Ανά επαρχία

Όπως προκύπτει από τα επίσημα στοιχεία του σχετικού πίνακα, το μεγαλύτερο πρόβλημα εγκλωβισμένων αγοραστών παρουσιάζει σε περιοχές με έντονη οικιστική ανάπτυξη. Από την ελεύθερη Αιμοκώστο οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν από εγκλωβισμένους αγοραστής και πληρούσαν τα κριτήρια της νομοθετικής ρύθμισης ανήλθαν στις 5.245, από την Πάφο στις 5.045, από τη Λευκωσία στις 4.174 και από τη Λάρνακα και Λεμεσό στις 3.911 και 2.864 αντίστοιχα. Από τα στοιχεία του υπ. Εσωτερικών προκύπτει πως μέσα σε οκτώ χρόνια συμπληρώθηκαν συνολικά 10.213 αιτήσεις. Οι 3.147 αφορούσαν αιτήσεις εγκλωβισμένων από Πάφο, 2.180 από Λευκωσία, 1.890 Λεμεσό, 1.683 ελεύθερη Αιμοκώστο, αριθμός μικρός σε σχέση με τις αιτήσεις που έγιναν αποδεκτές, και 1.313 από Λάρνακα. Ο αριθμός των αιτήσεων που ακυρώθηκαν είναι μικρός σε σχέση με το σύνολο των αιτήσεων που έγιναν αποδεκτές, και ανέρχεται στις 480. Ωστόσο εδώ, όπως διευκρινίζεται από την αρμόδια υπηρεσία του υπ. Εσωτερικών, οι συγκεκριμένες αιτήσεις δεν πρέπει να θεωρείται ότι απορρίφθηκαν, αυστηρά. Ένας αριθμός, αδιευκρίνιστος, ενδεχομένως να ακυρώθηκε μετά από συμφωνία αγοραστή και πωλητή – συμφωνία που ενδεχομένως να οδήγησε σε επίλυση του προβλήματος.

Ενίσχυση του νόμου

Με τα δεδομένα που υπάρχουν από την εφαρμογή του νόμου Χάσκου για τους εγκλωβισμένους αγοραστής, ήδη στη Βουλή έχει ξεκινήσει συζήτηση προκειμένου να ενισχυθεί το νομοθετικό πλαίσιο προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των εγκλωβισμένων αγοραστών που θα καλύπτουν τις προϋποθέσεις του νόμου για απεγκλωβισμό τους. Η συζήτηση που πραγματοποιείται, όπως εξήγησε στην «Κ» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Άριστος Δαμιανού, αφορά την επιμήκυνση της περιόδου εντός της οποίας επιπλέον αιτήσεων θα μπορούν να αποταθούν για να ξεπεράσουν τον σκόπελο με τους τίτλους ιδιοκτησίας. Οι αλλαγές που δρομολογούνται αφορούν τα αγοροπωλητήρια έγγραφα τα οποία με βάση τον νόμο Χάσκου πρέπει να έχουν κατατεθεί μέχρι τις 13 Δεκεμβρίου 2014 προκειμένου να μπορεί ο επηρεαζόμενος να υποβάλει αίτηση στο Κτηματολόγιο για τίτλο ιδιοκτησίας.

Οι δικαιούχοι αιτητές και η διαδικασία

Η εφαρμογή του νόμου Χάσκου τα προηγούμενα οκτώ χρόνια έχει δείξει πως μια αίτηση, εάν δεν παρουσιάσει περιπλοκές, ολοκληρώνεται εντός χρονικού διαστήματος ενός έτους. Οι πρώτες αιτήσεις κατατέθηκαν μετά την ψήφιση της τροπολογίας του νόμου, τον Σεπτέμβριο του 2015 και με βάση τις πρόνοιες μια αίτηση για να γίνει αποδεκτή πρέπει:

- Ο αγοραστής να έχει κατατεθεί το πωλητήριο έγγραφο του ακινήτου χωρίς τίτλο ιδιοκτησίας μέχρι τις 31/12/2014.
- Να έχει κατατεθεί το πωλητήριο έγγραφο μετά τις 31/12/2014 δυνάμει διατάγματος του Δικαστηρίου αλλά η συνομολόγηση του εγγράφου να είναι πριν τις 31/12/2014.
- Αίτηση εγκλωβισμένου αγοραστή μπορεί να υποβάλει ο αγοραστής, ο πωλητής ή και η τράπεζα που είναι ο υπόθηκος δανειστής για λογαριασμό του αγοραστή.

Επίσης, ο νόμος θέτει ξεκάθαρα τον οδικό χάρτη της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης από το Κτηματολόγιο. Πρώτον, το υπό αίτηση ακίνητο της πόλης να έχει ξεχωριστό τίτλο ιδιοκτησίας. Δεύτερον, να αποδειχθεί στον διευθυντή του Κτηματολογίου πως έχει καταβληθεί ολόκληρο το ποσό του τιμήματος πώλησης που αναφέρεται στο πωλητήριο έγγραφο. Εάν συντρέχουν οι δύο προϋποθέσεις ο διευθυντής του Κτηματολογίου ενημερώνει γραπτώς τα ενδιαφερόμενα μέρη (αγοραστή, πωλητή, τράπεζα) ότι έχουν παρουσιαστεί ενώπιόν του τεκμήρια και πως πιστώθηκε για τη μεταβίβαση του ακινήτου. Τα ενδιαφερόμενα μέρη – με βάση τον νόμο – έχουν περιθώριο 45 ημερών για να υποβάλουν ένσταση σε σχέση με τη μεταβίβαση. Εάν ο διευθυντής του Κτηματολογίου απορρίψει τις ενστάσεις καλεί αγοραστή και πωλητή για τη μεταβίβαση του ακινήτου. Εάν ο διευθυντής του Κτηματολογίου αποδεχθεί τις ενστάσεις, σταματά η διαδικασία μεταβίβασης. Η διαδικασία μεταβίβασης μπλοκάρει και στην περίπτωση που κάποια από τα ενδιαφερόμενα μέρη διαφωνήσουν με την απόρριψη της ένστασης τους και εφόσον εξασφαλίσουν προσωρινό διάταγμα δικαστηρίου. Διαδικασία που χρησιμοποιείται κυρίως από τράπεζες. Από το 2015, 300 αιτήσεις κατέληξαν ενώπιόν της δικαιοσύνης, από τις οποίες 200 σταμάτησαν με απόφαση δικαστηρίου.

Αυθαιρεσίες και ανεξέλεγκτο κάμπινγκ στον Ακάμα

Σε δύο χρόνια εκτιμάται η ολοκλήρωση των έργων και στο μεταξύ το πάρκο λειτουργεί χωρίς κανόνες

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Το πρόσφατο ατύχημα στον Ακάμα, στην περιοχή Κακοσκάλι, όταν τετράτροχη μηχανή έπεσε σε γκρεμό με αποτέλεσμα τον τραυματισμό του οδηγού της, έφερε εκ νέου στην επιφάνεια το πρόβλημα με την επικινδυνότητα του δρόμου και την απουσία των όποιων μέτρων προστασίας για τους οδηγούς. Πρόκειται για δρόμο στον οποίο τα τελευταία χρόνια έχουν σημειωθεί θανατηφόρα δυστυχήματα και πολλοί τραυματισμοί. Όπως πληροφορείται η «Κ», παρά τις όποιες παλαιότερες αποφάσεις για προσωρινά προστατευτικά έργα, μέχρι και την ολοκλήρωση του διαχειριστικού σχεδίου Ακάμα, ο δρόμος ακόμα δεν προστατεύεται. Ο αναπληρωτής κοινοτάρχης Νέου Χωριού Γιώργος Νεοφύτου, μιλώντας στην «Κ» ήταν έντονος και έκανε λόγο για αδράνεια που παρατηρείται εις βάρος της ασφάλειας του κοινού. Σημείωσε μάλιστα ότι το Κοινοτικό Συμβούλιο έχει εκφράσει πρωτοβουλία για να κατασκευάσει κάποιο δίκτυ προστασίας για τους περαστικούς, πρωτοβουλία η οποία προσέκρουσε στις έντονες διαφωνίες του Τμήματος Δασών. Από την πλευρά του ο διευθυντής του Τμήματος Δασών Χαράλαμπος Αλεξάνδρου, ανέφερε στην «Κ» ότι εντός του έτους αναμένεται να προκηρυχθεί διαγωνι-

σμός για βελτίωση του συγκεκριμένου δρόμου. Είναι γνωστό, επισήμανε, ότι ως δασικός δρόμος έχει κάποιες ανωμαλίες στο οδόστρωμα και είναι στενός, γι' αυτό και έχουν τοποθετηθεί πληροφοριακές πινακίδες σε μία έκταση γύρω στα τέσσερα χιλιόμετρα που ενημερώνουν για τη στενότητα και το ανώμαλο του δρόμου. Παράλληλα, το Τμήμα

Εντός του έτους αναμένεται να προκηρυχθεί διαγωνισμός για βελτίωση του δρόμου Κακοσκάλι και εντός Σεπτεμβρίου θα προκηρυχθεί εκ νέου διαγωνισμός για την κατασκευή κόμβων.

Δασών έχει τοποθετήσει προστατευτικό κιγκλίδωμα σε ένα σημείο πριν από τον δρόμο Κακοσκάλι γύρω στα 150 μέτρα, εν αναμονή της βελτίωσής του μέσα από το σχέδιο για το Εθνικό Δασικό Πάρκο.

Οι κατασκηνωτές

Η επισφάλεια του δρόμου στο Κακοσκάλι δεν είναι το μόνο πρόβλημα στην περιοχή του Ακάμα. Σε πρόσφατη επίσκεψη της «Κ»

Όπως φαίνεται και στις φωτογραφίες που εξασφάλισε η «Κ» από τα σημεία της παραλίας Αγαπτός, του κόλπου Αμφιθεάτρου και της παραλίας Μανώλη, οι κατασκηνωτές συνεχίζουν να καταφθάνουν καθημερινά, αφήνοντας σωρούς από σκουπίδια...

στην προστατευόμενη περιοχή, αφήνοντας πίσω σωρούς από σκουπίδια, επιβαρύνοντας το περιβάλλον του Εθνικού Δασικού Πάρκου. Θέσαμε το θέμα ενώπιον του Τμήματος Δασών, το οποίο μας ανέφερε ότι τα συγκεκριμένα σημεία βρίσκονται εντός ιδιωτικής γης και το Τμήμα Δασών δεν έχει αρμοδιότητα πέραν του ελέγχου για άναμμα φωτιάς, τουλάχιστον μέχρι την εφαρμογή των προνοιών και των κανο-

νισμών λειτουργίας του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα. Επισκέπτες της θαλάσσιας περιοχής Blue Lagoon έκαναν λόγο και για απουσία σηματοδότησης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ασφάλεια των επισκεπτών στους χώρους λουόμενων. Εκφράζεται πάντως η άποψη από πηγές που γνωρίζουν πολύ καλά την προσπάθεια και τις πρόνοιες του σχεδίου για το εθνικό δασικό πάρκο, ότι θα ήταν προς όφελος της περιοχής η εφαρμογή μέσων των κανόνων λειτουργίας του πάρκου. Με αυτόν τον τρόπο εκτιμάται ότι θα θεθεί ένας έλεγχος των δραστηριοτήτων από τους επισκέπτες. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι κανόνες για τα τέλη εισόδου ανά κατηγορία οχήματος.

Πάει για το 2025

Ο στόχος για ολοκλήρωση και εφαρμογή του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα είχε τεθεί από τον προηγούμενο υπουργό Γεωργίας Κώστα Καδή το 2018. Επρόκειτο για ένα έργο που σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις προχωρούσε και θα ολοποιείτο εντός των προνοδιαγραμμάτων που είχαν τεθεί, ήτοι τέλος του 2022. Στη συνέχεια το χρονοδιάγραμμα αυτό άλλαξε και μεταφέρθηκε για το 2023, ενώ πλέον και αυτό το χρονοδιάγραμμα είναι ανέφικτο. Μάλιστα, οι πρόσφατες εκτιμήσεις από το Τμήμα Δασών

αναφέρουν ότι η ολοκλήρωση των αλλαγών και η λειτουργία του πάρκου στη βάση του διαχειριστικού σχεδίου δεν μπορεί να επιτευχθεί πριν από το 2025. Σημαντικό πρόβλημα στην υλοποίηση του σχεδίου, ήταν η δημιουργία 14 κόμβων εντός του πάρκου. Συγκεκριμένα, στις 4 Αυγούστου του 2022 είχε προκηρυχθεί ανοικτός διαγωνισμός για ανέγερση 14 κόμβων υποδομών διαχείρισης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, με εκτιμώμενη αξία περίπου €6,6 εκατ., υπερβλήθη τελικά μία προσφορά, για το ποσό των €8,9 εκατ. ευρώ και η επιτροπή αξιολόγησε επισημάνθηκε την ακύρωση του διαγωνισμού, αφού η μοναδική έγκυρη προσφορά που υποβλήθηκε από τη Cyfield ήταν κατά 35% ψηλότερη από την εκτίμηση του Τμήματος Δασών.

Η Cyfield προχώρησε σε προφυγή κατά τις απόφασης για ακύρωση του διαγωνισμού, η οποία απορρίφθηκε από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφορών. Πλέον, όπως μας ενημερώνει ο διευθυντής του Τμήματος Δασών Χαράλαμπος Αλεξάνδρου, ο διαγωνισμός αναμένεται να προκηρυχθεί εκ νέου εντός Σεπτεμβρίου, για κατασκευή κόμβων από το τμήμα Δασών (ενδέχεται να αφορά μικρότερο αριθμό κόμβων), αρχές του 2024 αναμένεται να ξεκινήσουν οι εργασίες και μέσα του 2025 να ολοκληρωθούν.

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες, **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Όταν την περασμένη Τετάρτη η πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Ρομπέρτα Μέτσολα ανακοίνωσε στο Στρασβούργο το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για απόρριψη της νομοθεσίας για την αποκατάσταση της φύσης, και την απόρριψη... πρότασης για απόρριψη της νομοθεσίας, η Ολομέλεια ξέσπασε σε χειροκροτήματα. Η συνήθως ψυχραιμη κ. Μέτσολα δεν έκρυψε έναν αρχικό εκνευρισμό πριν αρχίσει να απολαμβάνει ανοιχτά το πολιτικό παιχνίδι της ψηφοφορίας και των ανατροπών στη διαδικασία των τροπολογιών. Την προηγούμενη ημέρα, αντίπαλοι διαδηλωτές συγκεντρώθηκαν έξω από το κτίριο του Κοινοβουλίου στο

Σύμφωνα με τη θέση των ευρωβουλευτών, ο προτεινόμενος κανονισμός θα προωθήσει την αποκατάσταση της φύσης τουλάχιστον στο 20% των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών της Ε.Ε. μέχρι το 2030.

Στρασβούργο –από τη μια, οργανωμένοι αγρότες με τη στήριξη του προέδρου του ΕΛΚ Μάνφρεντ Βέμπερ, από την άλλη, ακτιβιστές υπέρ της δράσης κατά της κλιματικής αλλαγής, μεταξύ άλλων και η Γκρέτα Τούρνμπεργκ. Ήταν μια σημερινή εβδομάδα για τις φιλοδοξίες της Ε.Ε. για αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, οι οποίες για πρώτη φορά ήρθαν στο προσκήνιο ως αντικείμενο αντιπαράθεσης με οργανωμένα συμφέροντα και μέρος της κοινής γνώμης. Και ήταν και η πρώτη μεγάλη προεκλογική μάχη ενόψει των ευρωεκλογών του Ιουνίου του 2024. Σύμφωνα με

τη θέση των ευρωβουλευτών, ο προτεινόμενος κανονισμός θα προωθήσει την αποκατάσταση της φύσης τουλάχιστον στο 20% των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών της Ε.Ε. μέχρι το 2030, μέτρο που θεωρείται πως θα αποτρέψει την περαιτέρω απώλεια βιοποικιλότητας και θα μειώσει τους κινδύνους για την επισιτιστική ασφάλεια. Η δε ψηφοφορία δεν είχε ως αντικείμενο αν θα περνούσε η νομοθεσία, αλλά το κατά πόσο θα πετύχαινε η προσπάθεια του κεντροδεξιού Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος να επιστρέψει την πρόταση στα γραφεία της Κομισιόν. Η όλη διαδικασία διήρκεσε περίπου μισή ώρα, από την αρχική ψήφο στις ψηφοφορίες για τις τροποποιήσεις, και μέχρι στην ψηφοφορία για υιοθέτηση της τελικής θέσης του Κοινοβουλίου. Η ψηφοφορία ήταν γεμάτη ανατροπές με τους ευρωβουλευτές και τη συνήθως ψυχραιμη κ. Μέτσολα, και τον εισηγητή της σχετικής έκθεσης Θέσαρ Λουένα (Σοσιαλδημοκράτες, Ισπανία), να αντιδρούν με χαμόγελο ή εκνευρισμό αναλόγως της εξέλιξης σε κάθε τροπολογία.

Ο Μάνφρεντ Βέμπερ πολέμησε τη νομοθεσία, επικαλούμενος ανισυχίες για τη βιωσιμότητα του αγροτικού τομέα και για τη δυνατότητα προώθησης έργων για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Έτσι, όσοι παρακολουθούν στενά το πολιτικό παιχνίδι στις Βρυξέλλες δεν μπορούσαν παρά να σχολιάζουν τις επόμενες ημέρες την ήττα του κ. Βέμπερ, που για πολλούς θεωρήθηκε ως μέρος της κόντρας του Γερμανού ευρωβουλευτή με την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, επίσης Γερμανίδα και από την πολιτική του οικογένεια.

Βέμπερ εναντίον όλων

Η προσπάθεια απόρριψης του κανονισμού ήταν ένα παιχνίδι υψηλού ρίσκου για τον κ. Βέμπερ, ο οποίος φιλοδοξεί να διατηρήσει το ΕΛΚ, τη μεγαλύτερη πολιτική ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κυρίαρχο παίκτη στην πολιτική σε επίπεδο Ε.Ε. Παρά την επιτυχία με

Η φύση της Ε.Ε. στην κάλπη

Χειροκροτήματα και δραματικές στιγμές για έναν περιβαλλοντικό νόμο με προεκλογικές προεκτάσεις

«Η νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας» υπογράμμισε στην Ολομέλεια ο εισηγητής της έκθεσης Θέσαρ Λουένα.

την οποία διαχειρίστηκε τις ψηφοφορίες στις κοινοβουλευτικές επιτροπές, στέλνοντας στις κρίσιμες συνεδριάσεις ευρωβουλευτές που θα ακολουθούσαν την κεντρική γραμμή, η Ολομέλεια ήταν ένα εντελώς διαφορετικό στοιχείο, το οποίο ο ηγέτης της Κεντροδεξιάς έπαιξε και έχασε.

Η στήριξη των Ευρωπαίων Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών δεν ήταν αρκετή για να περάσει η γραμμή Βέμπερ απέναντι στις ψήφους των Σοσιαλδημοκρατών, της Renew (Φιλελεύθεροι), των Πρασίνων και της Αριστεράς, με 15 ψήφους από τους 176 ευρωβουλευτές του ΕΛΚ να στρέφονται κατά της απόρριψης της νομοθεσίας, ανατρέποντας το αποτέλεσμα. Η ήττα του ΕΛΚ αφορά όμως μόνο μία από τις προεκλογικές μάχες που ξεκινούν σε όλη την Ευρώπη ενόψει του επόμενου Ιουνίου, καθώς η Κεντροδεξιά βρίσκεται σε άνοδο σε αρκετές χώρες της Ε.Ε., σε αρκετές περιπτώσεις σε συνεργασία με την ακροδεξιά και τις συντηρητικές παρατάξεις.

Σώθηκε ο κανονισμός

Στην πράξη την Τετάρτη η Ολομέλεια αποφάσισε, μετά την απόρριψη της νομοθεσίας (και των τροπολογιών που είχαν αρχικά συζητηθεί) σε τρεις κοινοβουλευτικές επιτροπές με μικρή διαφορά, να μην απορρίψει στο σύνολό της την πρόταση κανονισμού που κατέθεσε αρχικά τον Ιούνιο του 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (312 ψήφοι υπέρ, 324 κατά και 12 αποχές). Τυχόν έγκριση της πρότασης για απόρριψη θα σήμαινε πως η Κομισιόν θα έπρεπε να ξανασχεδιάσει την πρόταση από την αρχή.

Το κείμενο που πέρασε με 336 ψήφους υπέρ, 300 κατά και 13 αποχές περιέχει αλλαγές οι οποίες για ορισμένους παρατηρητές «νερώνουν» τους στόχους της αρχικής πρότασης. Και δεν αποκλείεται κατά τη διαπραγμάτευση με το Συμβούλιο της Ε.Ε., δηλαδή τα κράτη-μέλη, οι φιλοδοξίες της αρχικής πρότασης να αλλάξουν ακόμα περισσότερο, καθώς αρκετές κυβερνήσεις προ-

βάλλουν αντιρρήσεις ανάλογες με αυτές που προέβαλλε το ΕΛΚ. Καθώς το Συμβούλιο της Ε.Ε. κατέληξε μέσω οριακής ψήφου στη δική του θέση για το κείμενο τον Ιούνιο, η διαδικασία θα συνεχιστεί τις επόμενες εβδομάδες και μήνες με τη διαπραγμάτευση μεταξύ κρατών-μελών και Κοινοβουλίου. Ήδη η ισπανική προεδρία του Συμβουλίου έχει θέσει μεταξύ των στόχων της την τελική υιοθέτηση της νομοθεσίας πριν από το τέλος του χρόνου.

«Η νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, και είναι συμφωνημένη με τη συναίνεση μεταξύ των επιστημόνων και τις επιστημονικές συστάσεις για αποκατάσταση των οικοσυστημάτων της Ευρώπης» υπογράμμισε μετά την ψηφοφορία στην Ολομέλεια ο κ. Λουένα. «Οι αγρότες και οι αλιείς θα επωφεληθούν από αυτή (τη νομοθεσία), η οποία διασφαλίζει ότι η Γη θα είναι κατοικήσιμη για τις μελλοντικές γενιές» πρόσθεσε.

Στόχοι μέχρι το 2030

Το νομοσχέδιο δεν προβλέπει τη δημιουργία νέων προστατευόμενων περιοχών στην Ε.Ε., ούτε εμποδίζει νέες υποδομές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Επίσης, μεταξύ των τροποποιήσεων υπάρχει και αναφορά στο ότι οι υποδομές για ανανεώσιμες εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Η πρόταση του Κοινοβουλίου αφορά την εφαρμογή μέτρων αποκατάστασης μέχρι και 20% των εκτάσεων της Ε.Ε., σε γη και θάλασσα, μέχρι το 2030, προσέτιξη των διεθνών δεσμεύσεων της Ε.Ε. στο πλαίσιο «Kunming - Montreal Global Biodiversity» των Ηνωμένων Εθνών. Επίσης, περιέχεται και πρόνοια πως η νομοθεσία θα εφαρμοστεί όταν τα κράτη-μέλη καθορίσουν τις εκτάσεις που πρέπει να αποκατασταθούν για κάθε τύπο οικοσυστήματος. Περιλαμβάνεται και ως πρόυπόθεση η κατάθεση δεδομένων για το πώς διασφαλίζεται η επισιτιστική ασφάλεια της Ε.Ε. μακροπρόθεσμα.

The Black Range Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Προϊόντα μιας καλύτερης ζωής!

Fresh Freeze-dried
Τεχνολογία

Σταδιακή Αποδέσμευση
Παρατεταμένη Δράση

Συnergιστική Δράση
με τη Δύναμη της Φύσης

Κατάλληλα για: Vegans, χορτοφάγους, διαβητικούς, ομοιοπαθητική
0% Sugar • Salt • GMO • Gluten • Lactose • Additives • Preservatives

Θα τα βρείτε από την Iama Pharmaceutical Ltd σε επιλεγμένα φαρμακεία. Τηλ.: 25 209500

iama pharmaceutical ltd

VITORGAN[®]
www.pharmalead.gr

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Προσπάθεια για θέσπιση ξεχωριστών νομοθεσιών για την εκδικητική πορνογραφία, η οποία θα κλείνει τα νομικά κενά που υπάρχουν στον χειρισμό των καταγγελιών, ξεκίνησε στην Επιτροπή Νομικών της Βουλής, με πρόταση νόμου που κατέθεσε ο βουλευτής του ΑΚΕΛ, Γιώργος Κουκουμάς, και η οποία αναμένεται να οδηγηθεί στην Ολομέλεια προς ψήφιση το φθινόπωρο. Επί της αρχής κανένα από τα κόμματα δεν εξέφρασε διαφωνία με την πρόταση νόμου, με τον κ. Κουκουμά να αναφέρει στην «Κ» ότι και τα αρμόδια υπουργεία, φορείς και υπηρεσίες που παρευρέθηκαν στην Επιτροπή Νομικών εξέφρασαν συναντίληψη με τη γενική αρχή και τον σκοπό της πρότασης. Αναμένεται μάλιστα ότι το επόμενο χρονικό διάστημα θα αποστείλουν επιστημονικές και εισηγήσεις για νομοτεχνικές αλλαγές και διευκρινίσεις στο λεκτικό, προκειμένου το ΑΚΕΛ να βελτιώσει και να οριστικοποιήσει το κείμενο. Ως εκ τούτου, υπολογίζεται ότι θα χρειαστούν ακόμα μία με δύο συνεδρίες της επιτροπής –το λιγότερο– για συζήτηση του θέματος, με την πρόταση νόμου να εκτιμάται πως θα τεθεί προς ψήφιση το φθινόπωρο. Ο βουλευτής του ΔΗΣΥ και πρόεδρος της Επιτροπής Νομικών, Νίκος Τορναρίτης, μιλώντας στην «Κ» τόνισε πως πρόκειται για ένα σύγχρονο αδίκημα που παίρνει μεγάλες διαστάσεις και πολλές χώρες δίνουν σημασία στην ποινικοποίησή του. «Το εξετάζουμε, δεν πρέπει να υπάρχουν νομοθεσίες που να καλύπτονται από άλλες. Είμαστε

— Στην Κύπρο τα τελευταία πέντε χρόνια έχουν καταγγεληθεί 65 περιστατικά εκδικητικής πορνογραφίας, με τα 17 να αφορούν θύματα άνδρες.

υπέρ, θεωρώ ότι θα καταλήξουμε σε ένα συμπέρασμα το οποίο θα στήσει ένα δίκτυο προστασίας προς τα θύματα. Περιμένουμε απαντήσεις από τη Νομική Υπηρεσία, ζητήσαμε να δούμε πώς εφαρμόζεται σε άλλες χώρες. Θεωρώ ότι μέσα στον Νοέμβριο θα καταλήξουμε», διευκρίνισε. Από την πλευρά του, ο βουλευτής του ΔΗΚΟ, Πανίκος Λεωνίδου, επισήμανε στην «Κ» ότι το κόμμα είναι υπέρ του να καταστεί η εκδικητική πορνογραφία ως ξεχωριστό αδίκημα. «Η ιδιαιτερότητά του κάθε ανθρώπου πρέπει να υπερπροστατεύεται» τόνισε.

Κύπρος - Βρετανία

Ωθηση για την κατάθεση της πρότασης νόμου έδωσαν οι αυξητικές τάσεις που καταγράφει το φαινόμενο τόσο διεθνώς όσο και στην Κύπρο, με την πιο πρόσφατη υπόθεση να αφορά το σκάνδαλο της πλατφόρμας Telegram, όπου μια ομάδα εθελοντών αποκάλυψε χιλιάδες φωτογραφίες και βίντεο γυναικών που διακινούνταν παράνομα σε γκρουπ. Στην Κύπρο, με βάση τα στοιχεία της Αστυνομίας που παρουσίασε στην Επιτροπή Νομικών ο κ. Κουκουμάς και τα οποία κατέθεσε στις αρχές του μήνα η υπουργός Δικαιοσύνης, τα τελευταία

πέντε χρόνια έχουν καταγγεληθεί 65 περιστατικά εκδικητικής πορνογραφίας, εκ των οποίων τα 17, δηλαδή 1 στα 5 περιστατικά, αφορούσαν εκδικητική πορνογραφία με θύματα άνδρες. Σύμφωνα μάλιστα με το Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου, το 2021 υπήρξαν 338 καταγγελίες που αφορούσαν περιστατικά όπου άτομα έστειλαν προσωπικές φωτογραφίες και μετά δέχονταν απειλές κυρίως οικονομικής φύσεως –ότι αν οι θύτες δεν λάβουν χρήματα θα δημοσιεύαν τις φωτογραφίες.

Ο διευθυντής της Υποδιεύθυνσης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, Ανδρέας Αναστασιάδης, δήλωσε στην «Κ» ότι η αυξητική τάση που παρατηρείται στην Κύπρο είναι γεγονός, αποδίδοντας την εξέλιξη αυτή στην αύξηση της χρήσης του διαδικτύου εν καιρώ πανδημίας. Υπάρχουν, είπε, πολλές περιπτώσεις «sextortion» όπου τα θύματα βιντεογραφούνται εν αγνοία τους κατά το υλικό, με αποτέλεσμα κάποια από τα θύματα να πληρώνουν για να μην δημοσιοποιήσουν το υλικό, με αποτέλεσμα κάποια από τα θύματα να πληρώνουν για να μην εκτεθούν. Αναφέρθηκε μάλιστα και σε περιπτώσεις όπου πρόσωπα βιντεογραφούνται με τη συναίνεσή τους από τους συντρόφους

τους, και όταν χωρίσουν τα βίντεο δημοσιοποιούνται για εκδικητικούς σκοπούς. «Εκεί και όπου υπάρχει ποινική υπόθεση διερευνάται κανονικά και γίνεται προσπάθεια εντοπισμού των βίντεο και των φωτογραφιών στο διαδίκτυο ή σε συσκευές, ούτως ώστε να γίνουν οι απαραίτητες ρυθμίσεις και να διαγραφεί το υλικό». Σημειώνεται ότι, δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία για υποχρέωση σε παρόχους υπηρεσιών για διαγραφή του υλικού. Η Αστυνομία αποστέλλει στις εταιρείες, χωρίς να είναι νομικά υποχρεω, αιτήματα για διαγραφή υλικού, και σε περίπτωση θετικής ανταπόκρισης από τις εταιρείες, εφόσον παραβιάζονται και οι όροι χρήσης, το υλικό διαγράφεται.

Στη Βρετανία, η γραμμή βοήθειας για εκδικητική πορνογραφία σε πρόσφατη έκθεσή της σημειώνει ότι ο αριθμός των περιστατικών είχε διπλασιαστεί το 2020 ξεπερνώντας τις 3.000 υποθέσεις, ενώ το 2021 τα περιστατικά έφτασαν τις 4.400 υποθέσεις. Ενδεικτικό είναι ότι την περίοδο 2015-2020, οι αρχές της χώρας είχαν καταφέρει να αφαιρέσουν από το διαδίκτυο 200.000 ξεχωριστά δεδομένα που είχαν δημοσιευτεί παράνομα. Σημειώνουμε ότι και στην Ελ-

λάδα, στο επίκεντρο ενός τέτοιου σκανδάλου βρέθηκε το 2021 και ο παρουσιαστής του «Ράδιο Αρβύλα» Στάθης Παναγιωτόπουλος, ο οποίος ανέλαβε σε ιστοσελίδες ερωτικού περιεχομένου βίντεο με εικονιζόμενη την πρώην σύντροφό του, χωρίς τη συναίνεσή της. Την κοινή γνώμη είχε συγκλονίσει και η υπόθεση της 22χρονης φοιτήτριας τον Φεβρουάριο του 2016, η οποία έπεσε από τον 9ο όροφο φοιτητικής εστίας του ΑΠΘ, με τους οικείους της να υποστηρίζουν ότι δέχονταν απειλές για τη δημοσιοποίηση προσωπικών βίντεο και φωτογραφιών της.

Τα κενά και τι αλλάζει

Νομοθεσία για την εκδικητική πορνογραφία υπήρχε μέχρι σήμερα με ένα άρθρο που περιλήφθηκε στη νομοθεσία του 2021 για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Η ποινή που προβλέπει είναι αρκετά αυστηρή, με τον δράστη να υποχρεώνεται σε ποινή φυλάκισης που μπορεί να φτάσει τα 14 έτη. Ωστόσο, στη νομοθεσία υπάρχουν κενά που αφορούν στο φύλο, την αφαίρεση του υλικού από το διαδίκτυο και τον σκοπό του δράστη. Συγκεκριμένα:

1. Η αφαίρεση του υλικού από ιστοσελίδες και ψηφιακές πλατ-

φόρμες γίνεται σήμερα εθελοντικά από πλευράς της κάθε πλατφόρμας. Με την πρόταση νόμου θα υπάρχει νομική υποχρέωση για τους παρόχους διαδικτύου και ηλεκτρονικών υπηρεσιών όπως και για τους παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών να διαγράφουν το υλικό εντός μιας ώρας από την ειδοποίησή τους από την Αστυνομία ή άλλη αρμόδια υπηρεσία. Επιπρόσθετα εντάσσεται και πρόνοια για τη δυνατότητα του Δικαστηρίου να διατάσσει την κατάληψη ή τη φραγή.

2. Το υλικό άρθρο έχει ενταχθεί στη νομοθεσία για τη βία κατά των γυναικών και συνεπώς προστατεύει μόνο γυναίκες θύματα. Όμως καταγράφονται και περιστατικά χρηματικού εκβιασμού αντρών, περιστατικά δημοσιοποίησής τέτοιου υλικού για σκοπούς «εκδικητικής», αλλά και εκδικητικής πορνογραφίας με θύματα γκέι άντρες. Με τη νέα νομοθεσία θα προστατεύεται κάθε πρόσωπο που πέφτει θύμα μιας τέτοιας πράξης.

3. Μέχρι σήμερα η νομοθεσία απαιτούσε –για να καταδικαστεί ο δράστης– να αποδειχθεί ότι είχε σκοπό να εκφοβίσει ή/και εξευτελίσει ή/και παρενοχλήσει ή/και να προκαλέσει συναισθηματική διαταραχή και/ή οικονομική ή άλλη

ζημία ή βλάβη ή/και να αποκομίσει παράνομο οικονομικό όφελος σε βάρος του θύματος. Ωστόσο, η συνήθης δικαιολογία των δράστην που διαδίδουν τέτοια βίντεο χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος είναι ότι «το έκανα για πλάκα», «το έκανα γιατί ήμουν πληγωμένος» κ.λπ. Με τη νέα νομοθεσία ο δράστης θα διώκεται και θα καταδικάζεται όποια δικαιολογία και αν εκφράζει.

Με την πρόταση νόμου προστίθενται –επίσης– επιβαρυντικοί παράγοντες στην επιμέτρηση και επιβολή της ποινής από το Δικαστήριο στις περιπτώσεις που το αδίκημα διαπράχθηκε από πρόσωπα ή νυν σύζυγο ή σύντροφο, που διαπράχθηκε στην παρουσία παιδιού, που τα αδικήματα διαπράχθηκαν κατά συρροή, που η πράξη είχε ως αποτέλεσμα την αυτοκτονία ή τον θάνατο του θύματος, που ο δράστης είχε καταδικαστεί ξανά για αδίκημα της ίδιας φύσης.

Παράλληλα εντάσσονται στον όρο υλικό ερωτικού/σεξουαλικού περιεχομένου και οι περιπτώσεις που το υλικό που διακινείται δεν είναι πραγματικό αλλά πρόκειται για υλικό που έχει τύχει επεξεργασίας ώστε να παραπέμπει σε συγκεκριμένο πρόσωπο. Τέλος, αλλάζει ο όρος «πορνογραφία» και «εκδικητική πορνογραφία» σε «μην συναινετική κοινή χρήση προσωπικών εικόνων», καθότι με τον όρο «εκδικητική» υπονοείται ότι το θύμα όντως έκανε κάτι επιλήψιμο και ο δράστης αντέδρασε σε αυτό, ενώ η πορνογραφία παραπέμπει το συναίνεση για να δημοσιοποιηθεί το σεξουαλικό/ερωτικό υλικό, κάτι που δεν ισχύει στην περίπτωση

— Δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία που να υποχρεώνει παρόχους υπηρεσιών να διαγράφουν σεξουαλικό υλικό που αναρτάται χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος.

του εγκλήματος της «εκδικητικής πορνογραφίας».

Εκδικητική πορνογραφία

Ο ορισμός «εκδικητική πορνογραφία» περιλαμβάνει περιπτώσεις δημοσιοποίησής ή απειλής δημοσιοποίησής υλικού με ερωτικό ή σεξουαλικό περιεχόμενο, χωρίς τη συναίνεση των εικονιζόμενων προσώπων. Το υλικό μπορεί να είχε ληφθεί με τη συναίνεση του θύματος κατά το χρόνο εκείνο ή και να αποσπάστηκε εν αγνοία του θύματος. Τέτοιες πρακτικές έχουν ως αποτέλεσμα τον εξευτελισμό, τη διαπόμπευση, την παρενόχληση αλλά και την ψυχολογική και κοινωνική εξόντωση των προσώπων που παρουσιάζονται σε αυτό. Τα θύματα αντιμετωπίζουν συντριπτικές ψυχολογικές συνέπειες που οδηγούν σε κοινωνική αποστασιοποίηση, απομάκρυνση από το οικογενειακό και συγγενικό περιβάλλον, αλλά και τάσεις αυτοκτονίας από θύματα ή ακόμα και από γονείς των θυμάτων. Πολλά από τα θύματα αντιμετωπίζουν επίσης επαγγελματικές και οικονομικές συνέπειες, αφού είτε οδηγούνται σε παύση από τη δουλειά τους ή δυσκολεύονται να συνεχίσουν την επαγγελματική και κοινωνική τους ζωή.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Σύνταγμα και κράτος δικαίου

Η έκθεση για το κράτος δικαίου που η Ευρωπαϊκή Ένωση εκδίδει εδώ και τέσσερα χρόνια ξεχωριστά για κάθε κράτος-μέλος είναι μια πολύ κρίσιμη και χρήσιμη έκθεση. Βάζει όλα τα κράτη σε μια κλίμακα σύγκρισης με τα υπόλοιπα κράτη για το επίπεδο της δικαιοσύνης, για την καταπολέμηση της διαφθοράς, για την ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και για το επίπεδο λειτουργίας των θεσμικών αντιβάρων, τα πιο γνωστά check and balances. Το άλλο κρίσιμο που κάνει αυτή η έκθεση είναι πως δεν αφήνει τίποτα να ξεχαστεί. Συγκρίνει με την προηγούμενη έκθεση και καταγράφει την πρόοδο ή τη στασιμότητα σε κάθε θέμα. Το κρίσιμο τώρα είναι πως έχει δια-

συνδεθεί με τη χρηματοδότηση των κρατών-μελών, και μια έλλειψη προόδου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αποκοπή μέρους της χρηματοδότησης.

Στόχος του κειμένου αυτού δεν είναι να παρουσιάσω μια περίληψη της έκθεσης. Αυτή άλλωστε είναι δημόσια προσβάσιμη, γραμμένη σε απλή και κατανοητή γλώσσα για όποιον θέλει να την μελετήσει. Ούτε θέλω να καταγράψω εδώ τα συμπεράσματα της συζήτησης που ήδη ξεκίνησε στην Επιτροπή Θεσμών της Βουλής. Αυτά θα καταγραφούν μετά το τέλος αυτής της συζήτησης. Θέλω σήμερα να συνδέσω το κράτος δικαίου στον τόπο μας με τη σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας που εκ των πραγμάτων είναι και η

— *Το δίκαιο της ανάγκης που έσωσε, μετά το '64 και την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων, την Κυπριακή Δημοκρατία ήταν ένα προσωρινό μέτρο.*

πηγή πολλών ζητημάτων. Κάποια από αυτά καταγράφονται, διάσπαρτα πολλές φορές, και στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η έλλειψη θεσμικών αντιβάρων από την εκτελεστική εξουσία, από τον εκάστοτε πρόεδρο της Δημοκρατίας, το ανέλεγκτο του γενικού εισαγγελέα, οι πολλοί περιορισμοί που υπάρχουν στον έλεγχο μεταξύ των εξουσιών

είναι πολλές φορές πηγή διαφθοράς. Η διακριτική ευχέρεια που έχουν είτε οι υπουργοί είτε το Υπουργικό Συμβούλιο για να παραβλέπουν τις εισηγήσεις των αρμόδιων τμημάτων και να αλλάζουν αποφάσεις, επίσης δημιουργεί ζητήματα. Αν όμως θέλουμε να κάνουμε μια δραστηριότητα, μια μεγάλη συνταγματική τροποποίηση πρέπει να τολμήσουμε να αντιμετωπίσουμε πολιτικά, με σεβασμό βεβαίως στα νομικά και συνταγματικά ζητήματα, το όλο θέμα. Το δίκαιο της ανάγκης που έσωσε, μετά το '64 και την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων, την Κυπριακή Δημοκρατία ήταν ένα προσωρινό μέτρο. Η προσωρινότητα αυτή μετρά σήμερα έξι δεκαετίες. Επίσης, τη διάκριση των εξουσιών, όπως

αποφασίστηκε από το δικαστήριο το 1985, πιστεύω πως σήμερα πρέπει να τη δούμε ξανά. Πολιτικά, βάζει και των σημερινών δεδομένων. Είμαστε εδώ και είκοσι χρόνια μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου κυριαρχεί η διάκριση των λειτουργιών και όχι των εξουσιών.

Υπάρχουν διάφορες προεγγυήσεις για το πώς μπορεί να γίνει αυτή η μεγάλη, συνταγματική μεταρρύθμιση. Αυτή τη συζήτηση την ξεκίνησαμε στην Επιτροπή Θεσμών στις 31 Μαΐου και θα συνεχιστεί τον Σεπτέμβριο με στόχο να διοργανωθεί και μια ημερίδα μέσα στο φθινόπωρο. Το ζήτημα δεν είναι να μπούμε σε μια μάχη εξουσιών και χαρακωμάτων, κανείς δεν πρέπει να αντικρίσει αυτή την προσπάθεια

ως τέτοια. Για να πετύχει χρειάζεται η βούληση όλων. Και του προέδρου της Δημοκρατίας, που εκ των πραγμάτων θα απολέσει μέρος της εξουσίας του, και του γενικού εισαγγελέα που πιθανόν να διαχωριστεί ο ρόλος του, και του γενικού ελεγκτή που ίσως να επηρεάζεται, αλλά και όλων όσων θα έχουν ρόλο και λόγο. Δεν είναι εύκολο. Και εκ των πραγμάτων η αλλαγή είναι δύσκολη. Αλλά εδώ μιλάμε για μια αλλαγή που θα επηρεάσει, πιθανόν, το μέλλον του τόπου. Το δίκαιο και το κράτος. Είμαστε έτοιμοι;

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών twitter: @dmdemetriou

Η αισθητική στην πολιτική είναι ανοικτή σε υποψίες

Της δρος **ΑΝΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΑΝΔΡΕΟΥ**

Μια ιστορική διερεύνηση των disjuncta membra, δηλαδή των «διάσπαρτων θραυσμάτων» της σύγχρονης κυπριακής πολιτικής, δεν θα μπορούσε να ήταν πολύπλευρη και ολοκληρωμένη εάν δεν λάμβανε υπόψη τη σχέση έντασης μεταξύ της αισθητικής στη σύγχρονη πολιτική, έτσι όπως εκφράζεται από τους πολιτικούς σήμερα, και της εμπειρικής πραγματικότητας, έτσι όπως καταγράφεται στον δημόσιο διάλογο και στη μετεξέλιξη των αντιλήψεων των πολιτών.

Ένα τέτοιο παράδειγμα έντασης αποτελεί η προτροπή του Tiny Cox από το βήμα της κυπριακής Βουλής στον Νίκο Χριστοδουλίδη να συνεχίσει τις συνομιλίες από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντανά και να αξιοποιήσει πλήρως το πλαίσιο Γκουτέρες, την ώρα που η κυβέρνηση αποφασίζει να δώσει λύση (δύο κρατών) στον σάλο με τα καύσιμα, πα-

Ενώνοντας τα διάσπαρτα θραύσματα της σύγχρονης κυπριακής πολιτικής, διαπιστώνει κανείς μια αναθεωρημένη ρητορική της σύγχρονης ηθικής ανωτερότητας στην πολιτική.

ραβιάζοντας τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής και προσπερνώντας διακριτικά τις ενδεχόμενες συνεννοήσεις τιμών από πρατηριούχους, καθώς και τις αυξήσεις στις πωλήσεις τους σε σχέση με τις αντίστοιχες περιόδους 2022 και 2021. Ο πολιτικός σουρεαλισμός, που χαρακτηρίζει την παρούσα χρονική περίοδο, θυμίζει στίχους αρχαίας ποίησης που δεν ανήκουν στο ίδιο χειρόγραφο, είναι οξισμένοι και φυλαγμένοι σε διάφορες βιβλιοθήκες.

Κάποια στιγμή, το ποίημα αυτό αναδιατάσσεται με τρόπο που τα διαμελισμένα μέρη του συνενώνονται και θυμίζουν μια αναγνωρίσιμη πηγή. Αυτή, της σύγχρονης κυπριακής πολιτικής, σε μια περίοδο όπου οι αναλύσεις πολιτών και πολιτικών, κτυπούν για άλλη μια φορά κόκκινο στο πατριωτικό βαρόμετρο. Η ένταση που δημιουργείται από την αισθητική ανάλυση της πολι-

Ένα τέτοιο παράδειγμα, είναι η εμμονική δέσμευση του Νίκου Χριστοδουλίδη για διορισμό απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό, χωρίς αυτή να συνοδεύεται από συγκεκριμένο έγγραφο που να εξηγεί τον ρόλο του σε σχέση με τα Ηνωμένα Έθνη.

τικής στασιμότητας στο Κυπριακό από τη μία, σε συνάρτηση με την εμπειρική πραγματικότητα στον εφοδιασμό καυσίμων από τα Κατεχόμενα από την άλλη, αποτελούν εκρηκτικό κοκτέιλ κλαταρίσματος των συνειδήσεων των πολιτών, αφού οι χειρισμοί της κυβέρνησης εδραιώνουν συνειδησιακά την επίσημη πλέον θέση της Τουρκίας για λύση δύο κρατών.

Άλλο όραμα και άλλο όραμα
Όταν λοιπόν, το πατριωτικό βαρόμετρο κυττά κόκκινο και οι συνειδήσεις κλατάρουν, παρατηρείται το εξής φαινόμενο: οι δημόσιοι εναγκαλισμοί μεταξύ πολιτικών και πολιτών/προσωπικοτήτων αυξάνονται και λειτουργούν ως σφραγίδα ηθικής ανωτερότητας στη σύγχρονη πολιτική. Ως συμπεριφορικό σκαλοπάτι που αποδεικνύει ότι οι ανθρώπινες σχέσεις υπερισχύουν των σοβαρά αντικρουόμε-

νων πολιτικών απόψεων και δημιουργούν, μάλιστα, πρόσφορο έδαφος για χάραξη κοινής πολιτικής σε φλέγοντα ζητήματα.

Οι δημόσιοι εναγκαλισμοί, είναι αδιαμφισβήτητα ένα από τα πιο διαδεδομένα εργαλεία προώθησης οράματος, εκεί όπου το όραμα στερείται λογικής, άρα και προοπτικής. Ένα τέτοιο παράδειγμα, είναι η εμμονική δέσμευση του Νίκου Χριστοδουλίδη για διορισμό απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό, χωρίς αυτή να συνοδεύεται από συγκεκριμένο έγγραφο που να εξηγεί τον ρόλο του σε σχέση με τα Ηνωμένα Έθνη, ή τη στρατηγική με την οποία η Ε/Κ πλευρά θα πείσει την Τουρκία να αποδεχτεί κάτι τέτοιο σήμερα. Η τραγικότητα που συνοδεύει τη «μέθοδο του εναγκαλισμού», λειτουργεί λίγο-πολύ ως ένα ποιητικό γεφύρωμα μεταξύ της σκληρής πραγματικότητας και της υποκει-

μενικής ερμηνείας, κάτι παρόμοιο με την επικινδυνότητα που κρύβεται πίσω από το ανέλεγκτο του γενικού εισαγγελέα και την επίκληση του δημοσίου συμφέροντος με υποκειμενικές ερμηνείες. Και στις δύο περιπτώσεις, «η έννοια» για το κοινό καλό, δημιουργεί ένα περίεργο είδος συλλογικότητας όπου το «εγώ» κυριαρχεί και θωρακίζεται.

Και ενόσω ο πρόεδρος ψάχνει συμμαχίες στην Ευρώπη για να επιτύχει την ενότητα στο κυβερνητικό μέτωπο, στο εσωτερικό εξελίσσονται διεργασίες για επίτευξη συμμαχιών. Το πρόσφατο επίσημο κάλεσμα του ΑΚΕΛ σε προσωπικότητες με σκοπό τη δημιουργία οργανικών συνθηκών οικοδόμησης μιας ευρύτερης κοινωνικής συμμαχίας, φέρεται να ενόχλησε εν πρώτοις κάποιους κύκλους πολιτών. Μια από τις προφάσεις που προβλήθηκαν, ήταν ότι η απόφαση της

Αριστερά να απευθύνει πρόσκληση σε προσωπικότητες αντί σε οργανωμένα σύνολα, φανέρωνε μια μετατόπιση του κόμματος από το συλλογικό στο προσωπικό.

Η ενόχληση αυτή, αν και σεβαστή, δεν ήταν επαρκώς αιτιολογημένη κατά την άποψή μου, ιδιαίτερα εάν αναλογιστεί κανείς πως για να υπάρξει μια εννοιακά κατανοημένη κοινότητα και δη μια υγιής κοινωνική συμμαχία, η ύπαρξη μιας απελευθερωμένης ατομικότητας αποτελεί προϋπόθεση –όπως και το αντίθετο βεβαίως. Οι άγραφτοι νόμοι ηθικής μπορούν εύκολα ή και άθελα να υποκινήσουν μια διαδικασία βραχυκύκλωστος του «ιδεατά συλλογικού», τοποθετώντας προσωπικότητες είτε στη «σωστή» είτε στη «λανθασμένη» πλευρά της ιστορίας. Ας μην ξεχνάμε όμως ότι, η επίκληση της «σωστής πλευράς της ιστορίας» είναι ένας μηχανισμός αυτοπροστασίας που τίθεται σε λειτουργία υποκινούμενος από τις ασυνείδητες προκαταλήψεις μας, κάθε φορά που νιώθουμε ότι τα νερά μιας προσπάθειας θολώνουν επιτηδευμένα, ενώ ταυτόχρονα αδυνατούμε να διακρίνουμε και να αποδεχθούμε ότι το «εγώ» μας, «κλωτσά», κάθε φορά που «το δικό μας δεν περνά» ακριβώς έτσι όπως το φανταζόμαστε.

Μετά τον Στέφανο Στεφάνου και το ΑΚΕΛ από τη μία, σε μια ενδιαφέρουσα αποκάλυψη πρόβη και ο Γιώργος Παμπορίδης από την άλλη, σε συνέντευξή του στον Αντρέα Κημήτη στην «Καθημερινή», αφού επίσης οδεύει ολοταχώς στη δημιουργία πολιτικής πλατφόρμας, χωρίς όμως συγκεκριμένο πολιτικό στίγμα ή προσανατολισμό και μακριά από κομματικούς μηχανισμούς. Η έννοια της σύγχρονης ηθικής ανωτερότητας στην πολιτική, επιχειρεί να πάρει σάρκα και οστά το αμέσως επόμενο διάστημα.

Ενώνοντας τα διάσπαρτα θραύσματα της σύγχρονης κυπριακής πολιτικής επομένως, διαπιστώνει κανείς μια αναθεωρημένη ρητορική της σύγχρονης ηθικής ανωτερότητας στην πολιτική. Αυτής που, ενώ θέλει την κοινωνία να πολιτευτεί χωρίς πολιτικό στίγμα, τη θέλει ταυτόχρονα να μπορεί να προσφέρει στην αξία, στην ελευθερία και στην ανεξαρτησία των ανθρώπων ως λομπιστάς. Μέσα

δηλαδή, από την επιρροή της στη διαμόρφωση πολιτικών. Επιδιώκεται έτσι, ένα νέο μοντέλο συμμετοχικότητας, στο οποίο οι πολίτες να δημιουργούν πολιτικές συνθήκες επίλυσης προβλημάτων, έχοντας ως αφετηρία την απομάκρυνσή τους από παλαιοκομματικούς μηχανισμούς. Η ρητορική αυτή ξεφεύγει από τα στεγανά της πολιτικής ανάλυσης με βάση το πολιτικό κριτήριο, αλλά διαμορφώνεται με βάση μια παρερμηνευμένη, ίσως, έννοια της ενεργούς πολιτικότητας, η οποία μέχρι στιγμής εκφράζεται κυρίως μέσα από τα ΜΚΔ, προσφέροντας ικανοποιητική εκτόνωση στη σύγχρονη επαναστατική απολιτικιστικότητα.

Ωστόσο, η έννοια της πολιτικής συνθήκης συγχέεται με αυτή της διαπροσωπικής σχέσης. Συγχέεται δηλαδή με την αποτύπωση μιας συγκεκριμένης στιγμής από το φωτογραφικό κλικ και το ανέβασμά της στο διαδίκτυο με ενισχυμένο το «φίλτρο απολιτικ».

Οφείλουμε συνεπώς, να λέμε στην κοινωνία τα πράγματα με τ' όνομά τους και να παραδεχόμαστε ότι, τα σύγχρονα επικοινωνιακά εργαλεία δεν δημιουργούν ουσιαστικές και στέρεες συνθήκες μακροχρόνιας πολιτικής στρατηγικής. Ούτε οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ πολιτικών και άλλων παραγόντων του τόπου μπορούν και είναι ικανές από μόνες τους να δημιουργήσουν υγιείς πολιτικές συνθήκες για το καλώς νοούμενο συμφέρον των πολιτών. Αυτά, αποτελούν ουτοπικές προσεγγίσεις στη διαμόρφωση συνειδησιακής πολιτικής, ιδιαίτερα σε ένα μικρό πολιτικό σκηνικό όπου κυριαρχεί η διαφθορά και όπου πολιτίνας και πολιτικός υποτάσσονται σε επιθυμίες και συμφέροντα της στιγμής. Τέτοιες φιλοσοφίες, πόρρω απέχουν από τη διαχρονικά διαπίστωση ότι, ο μόνος τρόπος περιορισμού της ανόδου της Ακροδεξιάς στον τόπο μας και της αποφυγής της διχοτόμησης του νησιού μας, είναι η επειγούσα διεύρυνση της σύγχρονης προοδευτικής Αριστεράς. Η εξελισσόμενη, άρα, έννοια της αισθητικής στην πολιτική θα είναι πάντοτε ανοικτή σε υποψίες και έτσι οφείλει να παραμείνει.

Η δρ Αντρη Χατζηανδρέου είναι πιασίστα και εκπαιδευτικός.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Δικαίωση επιτέλους!

Μαζική ήταν συμμετοχή του κόσμου την περασμένη Τετάρτη έξω από τη Νομική Υπηρεσία για να στηρίξουν την Ανδριάντα Νικολάου στη μάχη που δίνει για να τιμηρηθούν οι ένοχοι για τον θάνατο του γιου της Θανάσης. Η στήριξη προς την κυρία Ανδριάντα είναι το ελάχιστο που μπορεί να γίνει από την κοινωνία. Από την εξίσωση βεβαίως δεν πρέπει να παραλείπονται οι ευθύνες και των προηγούμενων γενικών εισαγγελέων. Ο Πέτρος Κληρίδης το 2009 και ο Κώστας Κληρίδης το 2014 αποφάσισαν να μην ξαναοιζίσει η υπόθεση και να μη διαταχθεί το ενδεχόμενο διερεύνησης εγκληματικής ενέργειας. Το έκαναν αυτό τη στιγμή που εκθέσεις αποδορούσαν το αφήγημα περί αυτοκτονίας. Την ίδια στιγμή δεν πρέπει να αγνοείται και ο ρόλος του τότε Ιατροδικαστή Πανίκου Σταυριανού, ο οποίος απέκλεισε το ενδεχόμενο εγκληματικής ενέργειας. Μήπως είναι καιρός να αποδοθούν ευθύνες προς όλους αυτούς για παράλειψη εκτέλεσης καθήκοντος και το ενδεχόμενο συγκάλυψης;

Στύλλο-στύλλο άνεση

Μα ακούσατε, σκέψις για μαρίνα στην Αμμόχωστο, την Αμμόχωστο που σιγά-σιγά γίνεται τουριστική ατραξιόν από τις λίγες στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυξάνονται και οι τουρίστες, οι οποίοι δεν καταλαβαίνουν ούτε από περίκλειστη, ούτε από ψηφίσματα, ούτε από δικαιώματα ιδιοκτητών. Εντάξει, η πλευρά μας ικανοποιείται με την επαναβεβαίωση από τα Ηνωμένα Έθνη των ψηφισμάτων και ορόσημο το ορόσημο προχωράει. Μετά το Βιλνιους και την επαναπροσέγγιση Μπτοσάκκη και Ερντογάν, θα πάμε τον Σεπτέμβριο και στην Ευρώπη και τουόκου-τουόκου θα δούμε τι θα γίνει. Εκτός και αν ο κ. Ερντο-

Μήπως είναι καιρός να αποδοθούν ευθύνες προς εκείνα τα πρόσωπα που δεν έκανα σωστά τη δουλειά τους για παράλειψη εκτέλεσης καθήκοντος και να εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο συγκάλυψης; Είναι ντροπή για!

γάν, που μάλλον θα έρθει στα Κατεχόμενα τις επόμενες ημέρες, πει ή κάνει κάτι για να χρειαστεί να αλλάξουμε τους σχεδιασμούς μας... Θα δούμε, στύλλο-στύλλο άνεση κάνει και ζέστη και δεν είναι καλό να τρέχουμε, ούτε μαραθνίου, ούτε κατσαρία.

Νέα υφυπουργός, νέα έδρα...

Παραιτήθηκε ο Μιχάλης Χατζηγιάννης από το υφυπουργείο Πολιτισμού, πάνω που έψαχναν κτήριο για να στεγαστεί το υπουργικό γραφείο. Σύμφωνα με πληροφορίες της στήλης έχει βρεθεί κατάλληλο

κτήριο, μιας και στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες δεν χωράνε όλοι. Ευκαιρία λοιπόν για το υπουργείο Παιδείας να πάρει πάλι πίσω το κτήριο του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών και να το ξανακάνει ερευνητικό κέντρο. Βέβαια, χρειάζεται από την υπουργία Παιδείας και Μιχαηλίδου θάρρος και θέληση για να ξαναβρεί το Κέντρο τη χαμένη του αίγλη. Δόξα τω Θεώ νέους και ικανούς επιστήμονες έχουμε, ερευνητικά εργαλεία υπάρχουν, όρεξη για δουλειά από πολλούς επίσης, άρα χρειάζεται τόλμη. Ο τόπος έχει ανάγκη και από αυτά τα κέντρα. Πολλά μο-

ρούν να καταφέρουν και οι ανθρωπιστικές επιστήμες, ας μην τις υποτιμούμε. Άλλωστε η νέα υφυπουργός Πολιτισμού Λίνα Κασσιανίδου από αυτές προέρχεται, ήταν και διευθύντρια της Μονάδας Αρχαιολογίας, λίγο παρακάτω...

Τα αρχεία τα θέλουμε;

Και μιας και μιλάμε για στέγες, τι γίνεται τελικά με το στεγαστικό του Κρατικού Αρχείου; Μετά την Έμιλυ Γιολίτη είχαμε ακόμα δύο υφυπουργούς Δικαιοσύνης... οι οποίες λένε και ξελένε, και απ' ό,τι μαθαίνει η Στήλη τίποτε δεν γίνεται. Το Κρα-

τικό Αρχείο έχει πολλές ανάγκες, ήταν μία καλή αρχή η μετακίνησή του από τα διαμερίσματα στο κέντρο της πόλης στο σημερινό κτήριο, ωστόσο οι ανάγκες για σύγχρονα αρχαιοστάσια, στα οποία θα φυλάσσονται όλα τα αρχεία, είναι επιτακτική ανάγκη και θα πρέπει η κα Προκοπίου να το δει σοβαρά. Δεν γίνεται η μόνη σοβαρή κίνηση να έχει γίνει από την κα Γιολίτη, για την οποία τόσο έχουμε πει. Εκτός και αν δεν μας ενδιαφέρει να τα έχουμε, και να τα βάζουμε σε κοψές ή να τα φυλάμε σε πλημμυρισμένα υπόγεια και ως που πάνε... Καλά για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη μη σχολιάσω...

Ζητείται ανθρωπιά

Σπουδαίο πρόβλημα αντιμετωπίζει ο Σύνδεσμος Ευμερίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (ΣΕΑΝΑ). Σε ανάρτησή του ο πρόεδρος του ΣΕΑΝΑ Σταύρος Σταύρου αναφέρει πως ο Σύνδεσμος αναζητεί σπίτι που θα λειτουργεί σε 24ωρη βάση, αλλά εδώ και πάρα πολύ καιρό αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα εύρεσης, αναφέρει: «Η εξεύρεση του σπιτιού που θα φιλοξενήσει το 24ωρο αυτό πρόγραμμα φαινόταν από την αρχή εξαιρετικά δύσκολη. Κανένα εννοιαστικό δε δεχόταν να γίνουν οι απαραίτητες εργασίες (διαπλάτωση θυρών, δημιουργία ραμπών κτλ.) για να καταστεί το εκάστοτε σπίτι κατάλληλο για να δεχτεί άτομα με αναπηρίες». Υποσχέσεις πολλές που όμως δεν έγιναν πράξη. Το ένα υπουργείο στέλνει τον Σύνδεσμο στο άλλο και στο τέλος τίποτε δεν γίνεται... Ο κ. Σταύρου κλείνει την ανάρτησή του ως εξής: «Δύο περίπου χρόνια μετά την έναρξη της προσπάθειας, βρισκόμαστε στο απόλυτο αδιέξοδο». Μήπως και Ευαγγέλου να κάνετε κάτι; Διότι δεν σας πολυακούμε και έχω την αίσθηση ότι μπορείτε να βοηθήσετε.

Πλατφόρμα ουσίας

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Τη δημιουργία μιας πολιτικής πλατφόρμας με τη μορφή ενός διαδραστικού εργασιού πολιτικής μεταρρύθμισης ανακοίνωσε ο Γιώργος Παμπορίδης σε συνέντευξη του στην «Κ». Στόχος αυτής της πλατφόρμας, όπως είπε, θα είναι η πολιτική παρέμβαση στα δημόσια πράγματα, και επεξήγησε πως «θα δοθεί βήμα σε ανθρώπους που δεν μετείχαν μέχρι στιγμής για διάφορους λόγους στην πολιτική, να καταστούν πολιτικά ενεργοί και να εκφράσουν πολιτικές απόψεις οι οποίες να μπορούν να ανáγονται σε προτάσεις πολιτικές».

Η αλήθεια είναι πως στο σημερινό πολιτικό σκηνικό η δημιουργία μιας τέτοιας πλατφόρμας είναι κάτι περισσότερο από χρήσιμη και όταν πίσω από αυτή την κίνηση είναι πρόσωπα όπως ο κ. Παμπορίδης ο οποίος έχει αποδείξει έμπρακτα τις μεταρρυθμιστικές του ικανότητες, αξίζει της προσοχής μας. Γιατί είναι χρήσιμη αυτή η κίνηση; Διότι ο πολιτικός λόγος σήμερα νοσεί τόσο σε κυβερνητικό όσο και σε αντιπολιτευτικό επίπεδο, και όταν λέω νοσεί εννοώ πως στερείται τόλμης και ουσίας και καθαρότητας θέσεων. Οι παθολογίες του πολιτικού μας συστήματος ωστόσο δεν αντιμετωπίζονται αν δεν υπάρξει ουσία και τόλμη και διάθεση να «σπάσει αβγό». Οτιδήποτε λιγότερο, αποδεικνύεται μέρα με τη μέρα ως αδυναμία διάγνωσης και διαχείρισης της κρίσιμότητας της εποχής που διανύουμε. Το επιχείρημα ότι πρέπει να δοθεί χρόνος τόσο στην κυβέρνηση όσο και στην αντιπολίτευση, που αμφότερες μοιάζουν να πελαγοδρομούν, είναι μεν εύλογο αλλά είναι επίσης και ρησκόκινδο δεδομένου ότι οι πολιτικές εξελίξεις και τα γεγονότα δεν είναι τόσο «απλόχερα» σε θέμα χρόνου και επείκειας. Και η αδυναμία έκφρασης πολιτικού λόγου καθίσταται επικίνδυνη, γιατί αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει αντίβαρο που να «αποκαλύπτει» το μέγεθος του κενού και να προβληματίζει για την αβάσταχτη ελαφρότητα της πολιτικής μας σκέψης.

Χωρίς αντίβαρο όμως, ακόμα και ο σκεπτόμενος πολίτης ενδέχεται να γλιστρήσει στην παγίδα που του στήνει η εικόνα και τον θέλει να πιστεύει πως σημειώνεται πρόοδος, ενώ εκείνο που σημειώνεται είναι —όπως εύστοχα παρατηρεί ο κ. Παμπορίδης— η «επιμονή στην επικοινωνία του αφηγήματος χωρίς αντίστοιχα αποτελέσματα». Γι' αυτό λοιπόν επείγει η δημιουργία μιας πλατφόρμας μέσω της οποίας να αρθρώνεται ουσιαστικός λόγος πρώτον για να λειτουργεί σαν αντίβαρο στην επιδερμική κίνηση και δεύτερον για να ανεβάσει τον πήχη, αναγκάζοντας κυβέρνηση και κόμματα να συνέλθουν μια ώρα αρχύτερα. «Τα κόμματα ασθενούς βαρύτητα και πρέπει, προκειμένου να μεριμνήσουν για μια εκ των έσω αναδόμησή τους, να αντιληφθούν ότι αποτελούν κομμάτι του προβλήματος», λέει πολύ σωστά ο κ. Παμπορίδης. Κάτι που στο παρόν στάδιο δεν βλέπουμε να συμβαίνει, όσο κι αν επιχειρείται επικοινωνιακά να μας πείσουν ότι συμβαίνει. Η εν λόγω πλατφόρμα απευθύνεται λοιπόν «σε όσους ασφυκτούν από αυτή την αδυναμία έκφρασης πολιτικού λόγου από το υφιστάμενο κοιμητικό σύστημα». Απευθύνεται, όπως είπε ο κ. Παμπορίδης, «σε ανθρώπους που επιθυμούν να αναδείξουν την ουσία και υγιείς νοσηριότητες παρά τις εύκολες και γρήγορες λύσεις που προβάλλει το «σταρ σίστεμ» της Κύπρου μέσω των διαττόντων αστέρων».

Η ουσιαστική μεταρρύθμιση του τόπου δεν πρόκειται να συμβεί με τα ίδια σπάτα υλικά, και αυτό αρχίζει ήδη να διαφαίνεται από τον τρόπο που συμπεριφέρονται τα κόμματα της συγκυβέρνησης, ο οποίος πόρρω απέχει από τη δέσμευση που επικαλούνταν προεκλογικά για να πείσουν πως άλλαξαν μυαλά. Δεν πρόκειται επίσης να συμβεί ούτε με τον τρόπο που η αντιπολίτευση επιχειρεί να αναδομηθεί, αποφεύγοντας εσκεμμένα να παραδεχτεί τα λάθη και τις ευθύνες της στην σημερινή μας κατάσταση. Με άλλα λόγια, τα πρώτα σημάδια δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά ότι υπάρχει η πρόθεση να αλλάξουν τα κόμματα αληθινά. Αντιθέτως αφήνουν τον σκεπτόμενο πολίτη μετέωρο να ψάχνει πολιτική στέγη που να τον εκπράζει. Για όλους, λοιπόν, αυτούς τους λόγους η πλατφόρμα που προτίθεται να δημιουργήσει ο κ. Παμπορίδης μαζί με μια ομάδα προσώπων που επί του παρόντος δεν κατονομάσε, είναι κάτι επιδοφόρο. Σε τι; Στο ότι αυτό που συμβαίνει σήμερα στην πολιτική μας σκηνή μπορεί σύντομα να αλλάξει.

elenixenou11@gmail.com

Τα μέλη της συντεχνίας των καλλιτεχνών SAG-AFTRA διαδηλώνουν με μέλη της WGA (σεναριογράφοι) μπροστά από τα τσούντιο Paramount στο Λος Άντζελες. Η απόφαση για απεργία έρχεται μετά την αποτυχία των διαπραγματεύσεων μεταξύ SAG-AFTRA και AMPTR.

Παράθυρο ευκαιρίας

Του **ΑΡΙΣΤΟΥ ΔΟΞΙΑΔΗ**

Ο Ιούλιος είναι ο μήνας που πολλοί Έλληνες της διασποράς έρχονται για μερικές μέρες στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη πριν πάνε για διακοπές στα νησιά ή στο οικογενειακό εξοχικό. Γι' αυτό τα τελευταία χρόνια γίνονται πολλές εκδηλώσεις τον Ιούλιο, με συμμετοχή συμπατριωτών μας από το εξωτερικό, αλλά και διεθνή συνέδρια. Την περασμένη εβδομάδα, μέσα σε δύο μόνο μέρες, βρέθηκαν σε τρεις τέτοιες συναντήσεις με αντικείμενο την καινοτομία και την έρευνα. Στους Έλληνες του εξωτερικού που είναι πανεπιστημιακοί, επενδυτές ή επιχειρηματίες της καινοτομίας επικρατεί μια νέα διάθεση συνεργασίας με την πατρίδα. Διερευνούν αν μπορούν να αναπτύξουν κοινά ερευνητικά προγράμματα με γχώρια εργαστήρια, να υποστηρίξουν τις νεοφυείς επιχειρήσεις με συμβουλές και χρήμα, να προσλάβουν μηχανικούς ανάπτυξης προϊόντων που θα εργάζονται από την Ελλάδα. Μερικοί αφιερώνουν πολύ χρόνο για να βοηθήσουν την κυβέρνηση να σχεδιάσει για να εφαρμόσει πολιτικές για τη νέα οικονομία.

Σε προσωπικό επίπεδο, κανονίζουν να εργάζονται εδώ για μερικούς μήνες και μερικοί αποφάσισαν να επιστρέψουν με την οικογένειά τους. Το κλίμα είναι ακριβώς το αντίθετο από τα πρώτα χρόνια της κρίσης, και ιδίως από αυτό του 2015, που πολλοί έφυγαν κι έριξαν μαύρη πέτρα. Γνώρισα και αρκετούς ξένους που διαλέγουν τώρα την Ελλάδα ως κύριο τόπο κατοικίας, από όπου εργάζονται μέσω Διαδικτύου ή/και ταξιδεύουν συχνά για δουλειές. Μερικοί έχουν Έλληνα σύζυγο ή σύντροφο, αλλά όχι όλοι.

Υπάρχουν όμως κάποια σημάδια ανησυχίας ή απογοήτευσης, μετά τις πρώτες θετικές εμπειρίες. Μια Κορεάτισσα που εργάζεται σε γερμανική επιχείρηση και έχει Έλληνα σύζυγο προσπαθεί να βγάλει άδεια διαμονής και εργασίας εδώ. Είναι βέβαιο ότι θα την πάρει, λόγω του γάμου της, αλλά της είπαν ότι θα χρειαστεί περίπου ένας χρόνος για να τελειώσει η διαδικασία, και μέχρι τότε δεν μπορεί να ταξιδέψει εκτός Ελλάδας, ούτε καν για να πάει στον εργοδότη της στη Γερμανία. Τυπικά υπάρχει στην Ελλάδα από το 2014 το θεσμικό πλαίσιο της Μπλε Κάρτας της Ε.Ε. (άδεια διαμονής για απασχόληση υψηλής

ειδικεύσης), αλλά στην πράξη δεν εφαρμόζεται — σύμφωνα με ένα υπηρέσιακό σημείωμα που είδα, η Ελλάδα και η Κύπρος είναι οι μοναδικές χώρες της Ε.Ε. οι οποίες δεν έχουν χορηγήσει καμία τέτοια κάρτα.

Άλλο παράδειγμα: Μια ομάδα κορυφαίων επιστημόνων της διασποράς συνεργάστηκε με γχώριους καθηγητές για να δημιουργηθεί ένα νέο ερευνητικό ινστιτούτο για μια τεχνολογία αιχμής. Επεισαν, εύλογα, την κυβέρνηση ότι αυτό το προσωπικό μπορεί να κάνει έργο παγκόσμιας εμβέλειας και η κυβέρνηση δέσμευσε κονδύλια για τον αρχικό εξοπλισμό και τη μισθοδοσία. Από τότε έχουν περάσει πολλοί μήνες και δεν έχει εγκριθεί ακόμη η πρώτη εκταμίευση. Όσοι κατοικούμε εδώ θεωρούμε αυτές τις καθυστερήσεις business as usual, αλλά οι του εξωτερικού έχουν αρχίσει να μετανιώνουν που ασχολήθηκαν. Σε αυτά προστίθεται η απειλή της βίας στα πανεπιστήμια, που αποτρέπει τα διεθνή συνέδρια μέσα στον χώρο τους και έχει ως αποτέλεσμα ο ακριβός εργαστηριακός εξοπλισμός να εγκαθίσταται μόνο εκτός ΑΕΙ, σε ερευνητικά κέντρα.

Προσωρινά φάνηκε ότι με την πανεπιστημιακή αστυνομία η κυβέρνηση σκόπευε να αντιμετωπίσει πραγματικά το πρόβλημα, αλλά μάλλον αυτό δεν θα γίνει στο ορατό μέλλον. Ενώ λοιπόν η κυβέρνηση κατόρθωσε την προηγούμενη τετραετία να βελτιώσει ριζικά την εικόνα της χώρας ως τόπου για δημιουργία και για διανοητική εργασία, και ενώ έγιναν πολλά θετικά σε επίπεδο νόμου, στο επίπεδο της πράξης υπάρχουν ακόμη πολλά εμπόδια, ιδίως όπου εμπλέκεται η δημόσια γραφειοκρατία ή όπου κυριαρχούν οι κλίκες και οι παλιοί συμβιβασμοί.

Ανοιξε ένα παράθυρο ευκαιρίας για να γίνουμε ισότιμοι εταίροι στην παγκόσμια οικονομία της γνώσης και στη διεθνή κοινότητα της έρευνας. Χρειάζεται πολλά δουλειά ακόμη, με έμφαση στη λεπτομέρεια και στην πρακτική εφαρμογή. Αλλιώς κινδυνεύουμε το παράθυρο να κλείσει με πάταγο.

Ο κ. Αρίστος Δοξιάδης είναι εταίρος στο κεφάλαιο επενδύσεων τεχνολογίας Big Pi και αντιπρόεδρος στο Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας.

Το λάθος κοστίζει

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το βράδυ της περασμένης Δευτέρας, όταν ο υφυπουργός Πολιτισμού απύθυμε και ρετιρισμό στην έναρξη του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, κανείς στο κατάμεστο αμφιθέατρο της Σχολής Τυφλών δεν φανταζόταν ότι αυτός θα ήταν ο αποκαιρετιστήριός του λόγος. Ακούγοντάς τον, ομολογώ πως διέκρινα μια αμυχανία, η οποία είχε γίνει ακόμα χειρότερη σε μια μακρόσυρτη παύση του, αλλά σκέφτηκα πως έφταγε το κείμενο που του ετοίμασαν να διαβάσει. Φαινόταν πως δεν ήταν τα δικά του λόγια. Όμως δεν ήταν μόνα οι λέξεις που δεν έγιναν κτήμα του εκεινο το βράδυ. Η γλώσσα του σώματός του σαν να υπογράμιζε την έλλειψη συμβατότητας με τον ρόλο που κλήθηκε να παίξει. Ακόμα και το κοστουμί έδειχνε ξένο πάνω του, μάλλον περίεργο για έναν καλλιτέχνη που έχει εκτεθεί τόσο πολύ στα φώτα.

Τους τελευταίους τέσσερις μήνες ο Μιχάλης Χατζηγιάννης φόραγε —δυστυχώς— το λάθος κοστουμί. Κυριολεκτικά και μεταφορικά. Κι αν απέφυγα τα σκληρά σχόλια γι' αυτόν, είναι γιατί πέρα από την προσωπική συμπάθεια που του έχω, σέβομαι όσα πέτυχε στη μουσική του διαδρομή. Ο Χατζηγιάννης, χωρίς βαρύγδουπους αυτοπροσδιορισμούς, κατάφερε από πολύ νεαρή ηλικία όχι μόνο να γίνει ένας σταρ τραγουδιστής αλλά να αφήσει και το αποτύπωμά του ως τραγουδοποιός. Το πάντρεμα της ποπ μουσικής με ένα πιο «έντεχνο» στίχο του χάρισε επιτυχίες και αναγνώριση. Κυρίως όμως του χάρισε την εκτίμηση σημαντικών καλλιτεχνών οι οποίοι δεν έχουν εύκολα τα μπράβια τους συναδέλφους τους. Με αυτά ως αφετηρία λοιπόν, επέλεξε να κρατήσω χαμηλούς τόνους. Και σε αυτή τη στήλη που καταπίνεται με τα «σοβαρά», αλλά και στα «Ιουλιανά» της σελίδας 2 όπου τα γραφόμενα επιπλέον στον αφρό της επικαιρότητας.

Υπήρξαν βεβαίως κάποιες στιγμές που και να ήθελε κανείς να σωπάσει, ήταν αδύνατον. Αλλάζω θα έμοιαζε σαν να αγνοούσε τον ελέφαντα στο δωμάτιο. Στιγμές όπως εκείνο το ανεκδιήγητο βίντεο με το Happy Birthday για τον Νικόλα ή την αποκάλυψη για τη συνεργατιά του η οποία είχε κατηγορηθεί στο παρελθόν για απάτη. Ήταν οι δύο περιπτώσεις που ξεχειλίσαν το ήδη γεμάτο ποτήρι. Όχι μόνο για τη φαιδρότητά τους, αλλά και για το γεγονός ότι ο Μιχάλης Χατζηγιάννης έδειχνε να είναι παντελώς εκτός τόπου, χρόνου και πολιτικής πραγματικότητας.

Από τη μακροσκελή ανακοίνωση παραίτησής του δεν θα σχολιάσω τα περι παραγωγής έργου. Αφενός επειδή δεν αντέχουν σε κανενός είδους κριτική κι αφετέρου επειδή δεν υπάρχει λόγος να χαλάμε τις καρδιές μας τώρα που ο υφυπουργός άνοιξε την πόρτα της εξόδου. Θα σταθώ όμως σε μια φράση —αυτήν μάλιστα που γράφτηκε επίτηδες για να βγάλει τίτλο: «Άμα ξέρεις πού πας, ξέρεις και πότε πρέπει να φύγεις, κι εγώ δεν ήρθα εδώ και δεν συνέπρεξα στην εξουσία, για να κερδίσω φήμη και δόξα, αλλά διότι σε ένα δεύτερο 'άγγιγμα ψυχής', συμμερίστηκα το όραμα για τον Πολιτισμό, του από χρόνια φίλου μου και προδρόμου σήμερα Νίκου Χριστοδουλιδού». Για τη φήμη και τη δόξα νομίζω θα συμφωνήσουμε όλοι. Είναι χορτάτος καλλιτέχνης ο Μιχάλης, δεν έχει ανάγκη την υπουργική καρέκλα για να νιώσει σημαντικός. Ακόμα κι αν δεχτούμε το κομμάτι της μεταοδοξίας που του αναλογεί, η αποδοχή του αξιώματος δεν έγινε με σκοπό να αυξήσει τη διασημότητά του. Θα διαφωνήσω όμως με το κατά τ' άλλα εύπχο «άμα ξέρεις πού πας, ξέρεις και πότε να φεύγεις». Γιατί ο Χατζηγιάννης δεν είχε την παραμικρή ιδέα πού πήγαινε και κυρίως σε τι πήγαινε να μπλέξει.

Ο πολιτισμός είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να καταλήγει στα χέρια λάθος ανθρώπων. Το θεωρώ ακρείστο και μεγάλην σπατάλη να εξηγήσω εδώ τα αυτονόητα. Τα πράγματα είναι απλά: δεν κάνουμε όλοι για όλα. Κι ούτε αρκούν οι καλές προθέσεις. Αυτό το μάθημα σε ελπίζουμε ότι το πήρε τόσο ο υφυπουργός όσο και ο πολιτικός του προϊστάμενος. Όπως λέει και ο Σοφοκλής άλλωστε στην «Αντιγόνη», την τραγωδία που προλόγους ο Μιχάλης Χατζηγιάννης την παραμονή της παραίτησής του, «κράτιστον κτημάτων ευβουλία». Το πιο καλό απόκτημα είναι η ορθή κρίση.

stavros.christodoulou@gmail.com

Θέμα ελληνικής γλώσσας ή προεδρικών αντιφάσεων;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Στις δηλώσεις του στην τουρκοκυπριακή εφημερίδα «Νεϊ Ντουζέν», όπως μεταφέρθηκαν επισήμως από το ΚΥΠΕ, ο πρόεδρος Χριστοδουλιδής ανέφερε: «Έχω μια νέα ιδέα για την ανάληψη ηγετικού ρόλου από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις διαπραγματεύσεις. Θέλω να διευκρινίσω αυτό το θέμα. Δεν λέω ότι πρέπει να βάλουμε την Ε.Ε. στη θέση των Ηνωμένων Εθνών. Δεν υπάρχει κάτι τέτοιο».

Δηλαδή, με βάση τη «νέα ιδέα» του προέδρου της Δημοκρατίας, όπως ο ίδιος την ανέλυσε, η Ε.Ε. θα έχει μεν «ηγετικό ρόλο», αλλά δεν θα πάρει τη θέση των Ηνωμένων Εθνών, τα οποία ως γνωστόν ανέκθεσαν «ηγούνταν» της όποιες διαδικασίες στο Κυπριακό ή της όποιες προσπάθειας για ενεργοποίηση μιας τέτοιας διαδικασίας. Άρα, θα έχουμε, έναν «ηγετικό ρόλο» που προσδίδει ο πρόεδρος Χριστοδουλιδής στην Ε.Ε., στο πλαίσιο της «νέας ιδέας» του. Και ένας «ηγετικό ρόλο» που διαχρονικά αποδίδεται στα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία ηγούνται της όποιες ενδεχόμενες προσπάθειας διευθέτησης του Κυπριακού.

Αν, δε, κάποιος ανατρέξει σε ένα λεξικό, θα διαπιστώσει το αυτονόητο, ότι δηλαδή «ηγετικό ρόλο» ασκεί αυτός που «ηγείται», έχοντας τον πρωτεύοντα ρόλο σε μια διαδικασία.

Άρα, πώς θα έχουμε δύο να ηγούνται στο Κυπριακό και πώς η Ε.Ε. θα ασκεί «ηγετικό ρόλο» στο Κυπριακό χωρίς να εκποσιεί τα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία διαχρονικά ασκούν αυτό τον «ηγετικό ρόλο»; Μήπως ο πρόεδρος Χριστοδουλιδής επιθυμεί η Ε.Ε. και ο ΟΗΕ να ασκούν «εκ περιτροπής ηγεσία», κάνοντας πρόβα για τα όσα επιχειρείται να επιβληθούν στο Κυπριακό, στο πλαίσιο «εκ περιτροπής προεδρίας»;

Πιθανολογώ πως όχι, αν και τα ερωτήματα είναι πολλά και το μπερδεμένο ακόμη μεγαλύτερο, παραπέμποντας σε αντίφαση του προεδρικού λόγου, μέσα σε τρεις μόλις γραμμές. Μια αντίφαση που σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», μεταφέρθηκε και

σε κύκλους της Ε.Ε., οι οποίοι ενημερώθηκαν «σε χρόνο ντε τε» για τον «ηγετικό ρόλο» που εξασφαλίζουν σύμφωνα πάντα με τη «νέα ιδέα» του προέδρου Χριστοδουλιδού. «Ηγετικός ρόλος», ο οποίος μεταφράστηκε και κοινοποιήθηκε από ξένο διπλωμάτη, ως «leading role» της Ε.Ε. στο Κυπριακό, με την επισήμανση ότι αυτό επιδιώκει «στην πραγματικότητα» ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω τη πραγματικά σκέφτεται ο πρόεδρος μας. Αυτό όμως για το οποίο είμαι σίγουρος είναι ότι ούτε στα ελληνικά, όπως ούτε και στα αγγλικά, η έννοια της άσκησης της «ηγεσίας», του ηγετικού δηλαδή ρόλου, σε ένα κράτος ή σε μια διαδικασία, μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς, εκτός κι αν αυτή είναι συλλογική. Και επειδή στην περίπτωση του Κυπριακού δεν τίθεται θέμα ενός συλλογικού ηγετικού ρόλου, θα πρέπει, αν μη τι άλλο, να έχουμε καθαρότητα λόγου. Εάν και εφόσον, βεβαίως, επιθυμούμε να διατηρήσουμε τη διαδικασία εντός του Σ.Α. του ΟΗΕ και

να αξιοποιήσουμε τις αναφορές των ψηφισμάτων ως επίσης και το συμφωνημένο πλαίσιο. Κάτι που θέλω να πιστεύω ότι επιδιώκουμε.

Άρα, είτε η κυβέρνηση αυτή πρέπει να σοβαρευτεί και να ξέρει τι λέει, όταν αναφέρεται στην εμπλοκή της Ε.Ε., που δεν μπορεί να έχει «ηγετικό ρόλο», αλλά μόνο επικουρικό, υποστηρικτικό προς τα Ηνωμένα Έθνη. Είτε, θα πρέπει να προμηθευτεί λεξικά για να διαχωρίζει τις έννοιες, πριν να τοποθετείται. Διότι δυστυχώς, οι οποίες αταχείς τοποθετήσεις, όπως αυτή περί της ανάληψης «ηγετικού ρόλου» της Ε.Ε. στο Κυπριακό, μεταφέρονται με συνοπτικές διαδικασίες, ερμηνείες και σχόλια, εκθέτοντας το κράτος. Και δίνουν επιχειρήματα στην τουρκοκυπριακή πλευρά και σε κύκλους που τη στηρίζουν, εντός της Ε.Ε. και μέσα στη γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών, οι οποίοι διατυπώνουν τον ισχυρισμό ότι δήθεν η ελληνοκυπριακή πλευρά είναι αυτή που επιχειρεί να ανατρέψει το πλαίσιο λύσης του Κυπριακού.

Ανάλογη σοβαρότητα απαιτείται και στη διαχείριση του ζητήματος του Κανονισμού για την Πράσινη Γραμμή, όπου οι θέσεις του Τελωνείου δίνουν την εντύπωση ενός κράτους εν κράτει που κάνει ό,τι θέλει χωρίς να λαμβάνει υπόψη το νομικό πλαίσιο που έχει εγκαθιδρυθεί, στο πλαίσιο του Κανονισμού 866. Και το οποίο ως μέρος του ευρωπαϊκού κεκτημένου υπερέχει της όποιες εσωτερικές νομοθεσίες, ακόμη και του κυπριακού Συντάγματος. Εκτός κι αν το Τελωνείο έχει αποκτήσει και αυτό «ηγετικό ρόλο» και μπορεί να υποκαθιστά ένα ολόκληρο κράτος και την ηγεσία του.

Σημείωση: Όπως πληροφορείται η «Κ», η Κομισιόν φέρει τα «υποχρεωμένα» να καταγράψει τη λανθασμένη θέση των τελωνειακών Αρχών του Κυπριακού Κράτους, στο ζήτημα καινομίας/προστίμων, στην επόμενη έκθεση της για τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής. Με τις υγιείς μας!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Πολιτική και social media

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ένα απίστευτο εργαλείο πολιτικής αλλά και μια τεράστια παγίδα. Εργαλείο γιατί, όπως απέδειξε στην τελευταία εκλογική μάχη ο κ. Μητσοτάκης, σου δίνει τη δυνατότητα να επικοινωνήσεις με νέους ή άλλους ψηφοφόρους οι οποίοι δεν δίνουν δεκάρα για την πολιτική. Είναι βέβαια και ένα καταστροφικό εργαλείο στα χέρια λαϊκιστών ή ακραίων πολιτικών, όπως είδαμε παγκοσμίως αλλά και στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

Είναι όμως και μια παγίδα. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι

Η Ελλάδα πρέπει να φθάσει σε ένα σημείο που το πρόβλημα των πολιτών δεν βρίσκεται λύση με μια ανάρτηση και ένα υπουργικό τηλεφώνημα, αλλά με μεταρρυθμίσεις στους κρίσιμους τομείς που αφορούν τις ζωές όλων μας.

καλά προεκλογικά εργαλεία, αλλά το να αντιδράς ακαριαία σε αυτά δεν είναι καλή συνταγή διακυβέρνησης. Διαβάζουμε καθημερινά αναρτήσεις που γίνονται ρεπορτάζ: «συγκινητική η ανταπόκριση του Χ υπουργού στο αίτημα της Μαρίας...», «άμεση αντίδραση του υπουργού Ψ στις διαμαρτυρίες πολιτών για το τάδε ζήτημα». Σε πρώτη ανάγνωση μοιάζει να είναι κάτι θετικό, ίσως και σχεδόν συ-

κινητικό. Οι πολίτες εκφράζουν αιτήματα μέσα από τα social media, οι πολιτικοί αντιδρούν. Σε μερικές περιπτώσεις λύνονται οντως προβλήματα που ταλαιπωρούν τους πολίτες και τα οποία ποτέ δεν θα έφθαναν στο γραφείο του υπουργού ή του πρωθυπουργού.

Υπάρχει όμως κάτι βαθιά τριτοκοσμικό σε όλο αυτό. Τα προβλήματα της χώρας απαιτούν βαθιές τομές, οργάνωση, επαγγελματισμό. Ένα tweet δεν λύνει το πρόβλημα. Επιδιώκει τον πόνο ή μειώνει την ταλαιπωρία ενός πολίτη και δίνει μερικούς επικοινωνιακούς πόντους στον πολιτικό. Ενίοτε γίνεται και η αφορμή για να λυθεί κάποιος γοηδός δεσμός. Προφανώς είναι σημαντικό για τους πολιτικούς να «ακούν» τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στον βαθμό που απηχούν την κοινωνία.

Αλλά η παγίδα είναι να σου καθορίζουν αυτά τα μέσα την ατζέντα και να χάνεις από τα μάτια σου την απαραίτητη πυξίδα. Να σέρνεις από κρίση σε κρίση και να αντιδράς ή υπεραντιδράς στα social media. Ναι, είναι σημαντικό να νιώθουν η Μαρία, ο Γιάννης, ο Τάκης ότι κάποιος τους δίνει σημασία και λύνει το πρόβλημά τους. Το λύνει, όμως; Προφανώς όχι. Η χώρα πρέπει να φθάσει σε ένα σημείο που το πρόβλημά τους δεν βρίσκεται λύση με μια ανάρτηση και ένα υπουργικό τηλεφώνημα, αλλά με μεταρρυθμίσεις στους κρίσιμους τομείς που αφορούν τις ζωές όλων μας. Θα μου πείτε, τι θα έκαναν οι πολιτικοί αν όλα δούλευαν στον αυτόματο; Προφανώς τους βολεύει, δεκαετίες τώρα, ένα κράτος ημιτέλες και γκριζοί - θολοί νόμοι που τους δίνουν το προνόμιο να λύνουν εκείνοι το πρόβλημα του Γιάννη, της Μαρίας...

Τουρκία και Δύση

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΑΝΙΔΗ**

Στο Βίλνιους της Λιθουανίας κατήγαγε ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν μία από τις σημαντικότερες επιτυχίες στη διπλωματική πορεία της χώρας του των τελευταίων ετών. Τα ανταλλάγματα που επέτυχε προκειμένου να συναινέσει στην ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ έχουν αναπτυχθεί λεπτομερώς ώστε παρέλκει η επανάληψή τους.

Η μακρά και σκληρότατη διαπραγμάτευση που προηγήθηκε χαρακτηρίστηκε από τους Έλληνες αναλυτές «απαξιωτικός εξευακουέται» «ανατολίτικο παζάρι». Μόνον που η διπλωματία είναι ουσιαστικά, σε όλες τις εποχές, ένα «παζάρι». Βεβαίως το σύνολο των πηγών του ΝΑΤΟ –περιλαμβανομένου του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη– προέβλεπε την άποψη ότι ο κ. Ερντογάν έπειτα από μια περιπλάνηση –κατά την άποψή τους άγονη– επέλεξε τη σύμπλευσή του με τη «Δύση» και όχι με την «Ανατολή».

Μόνον που ουδέποτε η Τουρκία αντιμετώπισε αυτό το δίλημμα. Διότι ήδη από το 1354 όταν ο Σουλτάνος Αχμέτ Γ' καταφύγιο στην Ευρώπη για να μείνουν. Και σταδιακά, επί αιώνες, η εξωτερική πολιτική τους ήταν μια διαρκής άσκηση «ισορροπίας» ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή, πάντα διατηρώντας τα διακριτά στοιχεία της ιδιουσυστασίας τους.

Η εκουχρονιστική φρενίτιδα μετασχηματισμού κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα επί Μουσταφά Κεμάλ είχε διάρκεια κάποιων δεκαετιών. Υπήρξε αναγκαστικά μετά τη διάλυση της αυτοκρατορίας για

τη συγκρότηση του εθνικού κράτους της Τουρκίας. Το μέγα τόλμημα του κ. Ερντογάν είναι η σύνθεση σε μια ενότητα της οθωμανικής παραδόσεως με τον κεμαλισμό. Η ολοκλήρωση αυτού του στόχου δημιουργεί αμχανία και ανησυχία στην Ελλάδα και προφανώς ευρύτερα. Βέβαια, η Δύση έχει μια δυσκολία να αποδεχθεί ότι η χώρα αυτή μετείχε από αιώνες των εξελίξεων της Ευρώπης. Η συμμαχία του «χριστιανικότατου βασιλέα» της Γαλλίας Φραγκίσκου Α' με τον σουλτάνο Σουλείμαν τον Μεγαλοπρεπή το 1536 για την αντιμετώπιση του Αψβούργου αυτοκράτορα Καρόλου Ε' θεωρήθηκε ανίερη. Διήρκεσε ωστόσο έως το 1798, όταν ο Ναπολέων Βοναπάρτης εξεστράτευσε εναντίον της οθωμανικής Αιγύπτου.

Εναν αιώνα αργότερα, το 1631, ο βασιλιάς της Σουδίας Γουσταύος Αλφόνσος έστειλε στον σουλτάνο Μουράτ Δ' αντιπροσωπεία με επικεφαλής τον Πολ Στράσμπουργκ, ζητώντας υποστήριξη εναντίον του Αψβούργου αυτοκράτορα Φερδινάνδου Γ'. Το αίτημα απορρίφθηκε διότι οι Οθωμανοί ήταν ήδη σε πόλεμο εναντίον του οσάου της δυναστείας των Σαφαβιδών της Περσίας. Και όταν το 1792 ο βασιλιάς της Σουδίας Κάρολος ΙΒ' ηττήθηκε στη μάχη της Πολτάβα από τις δυνάμεις του τσάρου Μεγάλου Πέτρου, ζήτησε από τον σουλτάνο Αχμέτ Γ' καταφύγιο για οκτώ ημέρες. Τελικώς παρέμεινε φιλοξενούμενος των Οθωμανών για μια πενταετία. Προς σκανδαλισμό των Ευρωπαίων, εκ νέου.

Δεν παραπαίει η Τουρκία μεταξύ Ανατολής και Δύσεως. Αρνείται να απολύσει και διαγράφει μια ιστορική της διαδρομή ανάμεσα σε δύο πόλους που υφίστανται εκ των πραγμάτων. Αυτό δημιουργεί προβλήματα βεβαίως σε μια εποχή ισοπεδωτικής εξομοίωσης. Δεν είμαστε όλοι ίδιοι ούτως ή άλλως.

Κούντερα: το πνεύμα της βαθιάς Ευρώπης

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Πόσοι συγγραφείς δημιούργησαν αριστουργήματα σε μια γλώσσα που δεν ήταν η μητρική τους; Ο Πολωνός Κόνραντ που έγραψε στα αγγλικά. Ο Ναμπόκοφ που έγραψε επίσης στα αγγλικά επειδή, όπως έλεγε ο ίδιος, είχε ακολουθήσει τον Λένιν να μιλάει σε ένα καφενείο της Ζυρίχης και δεν του άρεσε ο ήχος της μητρικής του ρωσικής. Ο Ρουμάνος Ιονέσκο που έγραψε στα γαλλικά. Ο επίσης Ρουμάνος Σιοράν που έγραψε στα γαλλικά. Ο Πολωνός Κοζίνσκι που έγραψε στα αγγλικά.

Δεν είναι πολλοί, αλλά δεν είναι και λίγοι. Ας προσθέσουμε στον Λογχαρισμό και τον Μπέκετ που έγραφε τα αριστουργήματά του και γαλλικά και αγγλικά. Και μένει ο Κούντερα, ο οποίος από αυτή την άποψη είναι μοναδική περίπτωση, αν δεν κάνω λάθος, ο οποίος έγραψε στα τσέχικα τα πρώτα βιβλία που τον έκαναν γνωστό, και στη μέση της διαδρομής άλλαξε γλωσσική υπηκοότητα και άρχισε να γράφει γαλλικά. Από την περιθωριακή, μικρή Τσεχία ορμώμενος, διεκδίκησε μια θέση στη μεγάλη –τότε ακόμη– γαλλική δημοκρατία των γραμμάτων. Το πέρασμα έγινε το 1975 όταν εγκατέλειψε η μάλλον εκδιώχθηκε από την κομμουνιστική Τσεχία και εγκαταστάθηκε στο Παρίσι και τα

γαλλικά. Δεν επέστρεψε ποτέ στη γενέτειρά του. Δεν θα αναφερθώ στη λογοτεχνική αξία του έργου του. Αυτό έχει βρει τη θέση του στον παγκόσμιο Κανόνα και περιμένει τη συνέχεια της ζωής του μετά τον θάνατο του δημιουργού του. Εκείνο που ορείωλα να επισημάνω είναι ο τρόπος με τον οποίον επηρέασε την ευρωπαϊκή σκέψη, αν και ο ίδιος, παρότι διενός δοκιμασμένος, θεωρούσε πως η τέχνη του είναι το μυθιστόρημα. Μην ξεχνάμε ότι το 1975, όταν έφτασε στη Γαλλία, το St Germain des Prés –περιοχή όπου βρίσκονται τα γραφεία των περισσότερων εκδοτών– ήταν ακόμη ναρκωμένο από τους πειραματισμούς του «Νέου Μυθιστορήματος» και τις θεωρίες περί «μορφολογικής ανάλυσης» των «κειμένων». Το γαλιτικό χωριό είχε σχεδόν ξεχάσει την τέχνη του μυθιστορήματος και αναζητούσε «κειμένα». Επαιρναν τον εαυτό τους πολύ στα σοβάρια και απαιτούσαν από όποιον κυκλοφορούσε ανάμεσά τους να είναι σοβάρος και αγέλαστος. Αν και μαγεμένοι από τη γέυση της αντικαπιταλιστικής μαγιονέζας που έδινε νοστιμιά στη διανοητική τους σαλάτα, είχαν επιτέλους αρχίσει να υποψιάζονται ότι κάτι πάει καλά στο σοσιαλιστικό ημισφαίριο. Υποδέχθηκαν τον Κούν-

τερα προσδοκώντας να φιλοξενήσουν έναν ακόμη «πολιτικό» συγγραφέα που θα τους βοηθούσε να υποστηρίξουν πως υπάρχει κι ένας άλλος σοσιαλισμός εκτός από τον αυταρχικό υπαρκτό. Ο Κούντερα είχε πολιτική σκέψη. Όμως η σκέψη του αρβευόταν από την τέχνη του, το μυθιστόρημα. Ενώ οι προφήτες του γαλιτικού χωριού οραματίζονταν την πολυπολιτισμική κοινωνία, ο ίδιος αναφερόταν στην αξία των μικρών ευρωπαϊκών εθνών. Υποστήριζε πως τα έθνη της Ανατολικής Ευρώπης δεν ανήκουν στο σοσιαλιστικό μπλοκ διότι η ταυτότητά τους είναι ευρωπαϊκή. Και το καλό του. Ως συγγραφέας παραμέρισε όλον τον προβληματισμό περί «κειμένων» που γέννησε περισσότερη φλυαρία και σχεδόν κανένα έργο, και υπερασπίστηκε την τέχνη του μυθιστορήματος.

Μιλούσε για ευρωπαϊκό πολιτισμό όταν η Ευρώπη συμπεριφερόταν σαν να τρέπεται ή να αισθάνεται ενοχές για την Ιστορία της και τον πολιτισμό της. Και τοποθέτησε στο επίκεντρό του μια τέχνη που γεννήθηκε από τα σπλάχνα του. Γενάρηκ της ο Θερβάντες και ο Δον Κιχώτης του. Κοινώς το μυθιστόρημα είναι μια τέχνη που εισάγει, ή επαναφέρει, στο σύμπαν της σκέψης την ειρωνεία, τον σαρ-

κασμό, το αστέιο. Τα αντίδοτα απέναντι στον φανατισμό, είτε θρησκευτικό, είτε ιδεολογικό, είτε τον μεταμοντέρνο φανατισμό της πολιτικής ορθότητας. Το κύριο χαρακτηριστικό των φανατικών είναι ότι δεν σπκάνουν αστεία – παραφράζω τον Αμω Οζ. Λες και συνμιλούσε με τον Μπόρχες που δείχνει τον σοφό Αβερρόν να μην μπορεί να καταλάβει τι εννοεί ο Αριστοτέλης με τις λέξεις «τραγικό» και «κωμικό». Οι δύο αυτές πνευματικές χειρονομίες δεν πέρασαν ποτέ τα σύνορα του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Στον Κούντερα χρωστάμε, εκτός από τα μυθιστορήματά του και τα δοκίμιά του, την ανάδειξη της πολιτισμικής διάστασης μιας Ευρώπης την οποία οι ενοχές της κινδυνεύουν να την αφυδατώσουν. Αυτή που θα της επιτρέψει να επιβιώσει ανάμεσα στα δύο «μαστόδοντα» –όπως τα αποκαλούσε–, την Αμερική και την Κίνα. Ίσως να μην είναι τυχαίο ότι η ανάδειξη της «βαθιάς Ευρώπης» οφείλεται σε κάποιον διανοητή της «περιφέρειας». Και ίσως αυτό είναι ένας οδηγός για την ανασύνταξη των πνευματικών δυνάμεων της Γηραιάς Ηπείρου. Αυτή θα ξεκινήσει από την περιφέρεια; Και πώς θα την αντέξει το κουρασμένο από τον ίδιο του τον εαυτό κέντρο της; Ιδωμεν.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΜΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Πρώτες αιφμαχίες

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΝΟΥ**

Την Κυριακή 11 Ιουνίου έγραψα στην «Κ» ότι, παρά τις όλιγες ενστάσεις μου για την πολιτεία της Νέας Δημοκρατίας, θα την ψήφιζα επειδή δεν ήθελα να κινδυνεύσει η κυβερνησιμότητα της Ελλάδας. Ευτυχώς η Ελλάδα απέκτησε αυτοδύναμη κυβέρνηση και ήδη η Βουλή ενημερώθηκε για τις προγραμματικές θέσεις της κυβέρνησης. Στα πολλά χρόνια της πολιτικής μου σταδιοδρομίας, οι απόψεις μου ήταν συνήθως πρόωρες και όταν εκστομιζόνταν μειοψηφικές. Με τον χρόνο, όμως, πολλά άλλαξαν. Εδώ και δεκαετίες υποστηρίζω ότι χρειάζομαστε μικρότερο κράτος, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, σαφή χωρισμό κράτους - Εκκλησίας, ανεκτική φιλελεύθερη κοινωνία, κατάργηση των μονοπωλίων και των θεσμικών προνομίων (π.χ. στην εκπαίδευση).

Δεν περιμένω από εδώ και μπρος οι 158 βουλευτές της Ν.Δ. να τολμούν να διαφοροποιηθούν σε οτιδήποτε. Η τυφλή υποταγή στην κομματική γραμμή έχει καθιερωθεί ως η μόνη πολιτική ορθή συμπεριφορά. Είναι μια συμπεριφορά που υπονομεύει τον κοινοβουλευτισμό. Τι τους θέλουμε τότε σας βουλευτές; Χωρίς γνόμη; Μόνο για χειροκρότηση επιδοκιμασίας; Αν νομίζετε ότι τους δικάω, προσπαθήστε να θυμηθείτε έστω μια περίπτωση βουλευτή της Ν.Δ. που την περασμένη τετραετία τόλμησε να διαφοροποιηθεί στη Βουλή από τη γραμμή του κ. Μητσοτάκη.

Οι «κομματικοί» στη Ν.Δ. μπορεί να χαίρονται για την «μπετονένια» ενότητα του κόμματος, αλλά εμένα με θλίβει η άτονη μονοφωνία. Χρειάζομαστε δημιουργική πολυφωνία και πρωθυπουργό ικανό να συνθέσει τις διάφορες φωνές σε μια καινούργια μεταρρυθμιστική αρμονία. Δεν περιμένω πολλά και από την αντιπολίτευση. ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ ενδοσκοπούν αναζητώντας, χωρίς κεντρικές πεποιθήσεις, τον τυχερό συνδυασμό που θα συγκινήσει τους πολίτες. Το ΚΚΕ, αντιθέτως, πλήρες απραχαιωμένων πεποιθήσεων, προσπαθεί να προσαρμόσει την πραγματικότητα στις πεποιθήσεις του. Η πολυδιάσπαση των κομμάτων, συνένεση της ατυχούς πλειάς αναλογικής και του 3%, και οι κληρονομημένες κακές συνήθειες δεν ευνοούν δυστυχώς στοιχειώδεις προσηγγίσεις ακόμη και σε θέματα αρχής. Η μικρή Ελλάδα απέκτησε αυτοδύναμη κυβέρνηση με 63 μέλη. Κατά 9% περισσότερα από όσα είχε η πρώτη κυβέρνηση Μητσοτάκη. Πολύ πολύ περισσότερα από οποιαδήποτε ευρωπαϊκή κυβέρνηση. Το επισήμανε την περασμένη Κυριακή στο «Βήμα» ο Ι. Μαρίνος. Ολα θα κριθούν βέβαια από το αποτέλεσμα.

Διάβασα τις προγραμματικές δηλώσεις του πρωθυπουργού κ. Μητσοτάκη. 8.400 λέξεις αντί των 5.900 των προγραμματικών του 2019. Αύξηση 42%. Ουκ εν τω πολώ... Είπε ο πρωθυπουργός ότι κα-

θιερώνεται, με πρώτο νομοσχέδιο, η κοστολόγηση των κομματικών προγραμμάτων από ανεξάρτητο φορέα. Σημειώνω ότι δεν πιστεύω ότι είναι δουλειά του κράτους να κοστολογεί τα προγράμματα των κομμάτων. Είναι όμως δουλειά του κράτους να κοστολογεί λεπτομερώς και με πλήρη διαφάνεια τις δικές του ενέργειες.

Για παράδειγμα, θέλω να μάθω πόσο προσλήφθηκαν με οποιαδήποτε σχέση από το κράτος, κατά μήνα, από τον Ιούλιο του 2019 μέχρι σήμερα. Πόσο κοστίζουν κάθε μήνα οι προσληφθέντες. Πόσο εκτιμάται ότι θα κοστίσουν, περιλαμβανομένων της μελλοντικής σύνταξής τους. Αυτά τα στοιχεία πρέπει να είναι γνωστά για να μην ποτιζείται το λεφτόδεντρο των ψευμάτων, για να χρησιμοποιήσω την ορολογία του πρωθυπουργού.

Αφορμή για το πιο πάνω ερώτημα μου έδωσε άρθρο του Μπομπ Τραα, παλαίμαχου του ΔΝΤ στην Ελλάδα, στον ιστότοπο www.macrologis.gr, με τίτλο «Πού είναι οι συντηρητικοί». Όπως γράφει ο κ. Τραα επικαλούμενος στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η απασχόληση στον δημόσιο τομέα το 2018 ήταν 1.013.398 άτομα και το 2022, 1.075.048. Στη τετραετία Ν.Δ. προστέθηκαν 61.650 απασχολούμενοι. Αγαπώ το μου αναγγώντες, όλες οι δαπάνες του κράτους πληρώνονται από τους φόρους, τωρινούς ή μελλοντικούς. Οι κυβερνήσεις αγοράζουν ψήφους ξεδοδώντας κρατικά λεφτά (που

δεν είναι δικά τους) και όταν αυτά δεν φθάνουν, δανειζονται και υπόσχονται να ξεπληρώσουν εντόκως αργότερα. Ετσι χτίζεται το δημόσιο χρέος. Ωφελείται η σημερινή γενιά και ο λογαριασμός στέλνεται στην επόμενη ή στη μεθεπόμενη. Ωφελούνται οι γονείς ή οι συνταξιούχοι παππούδες και θα πληρώσουν τα παιδιά ή τα εγγόνια. Το κράτος έχει την εξουσία να επιβάλλει φόρους στους πολίτες για να καλύψει τα έξοδά του. Η απόφαση λαμβάνεται κατά πλειοψηφία από την υποταγμένη στην κομματική πειθαρχία Βουλή. Κατά τη γνώμη μου είναι πολιτικά ανήθικο να εκμεταλλεύεται το κράτος την εξουσία του να επιβάλλει φορολογικές επιβαρύνσεις για να καλύψει ή να αποφυγεί. Αν για μια δουλειά χρειάζονται δύο δημόσιοι υπάλληλοι, θεωρώ ανήθικο να μισθοδοτούνται τέσσερις.

Ακουσα τις πρόσφατες υπουργοειές της νέας κυβέρνησης να υπόσχονται αξιολόγηση παντού στο Δημόσιο. Στο ερώτημα όμως τι θα κάνει με όσους είναι ακατάλληλοι, η απάντηση ήταν ότι θα τους κάνει κατάλληλους με δαπάνη των φορολογουμένων. Εύχομαι καλή επιτυχία στη νέα μας κυβέρνηση. Θα την παρακολουθώ. Ευχαριστώ όλους όσους με τροφοδοτούν με στοιχεία που επιτρέπουν την καλύτερη κατανόηση της πραγματικότητας.

Ο κ. Στέφανος Μάνος είναι πρώην υπουργός.

Ας μάθουμε κάτι επιτέλους

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Τόσο η ιστορία με τα καύσιμα από τα Κατεχόμενα όσο και η υπό εξέλιξη δημοσιογραφική έρευνα, που αρχικά ανέδειξε ο «Πολίτης», για την ανάπτυξη, επί περιουσιών Ελληνοκυπρίων, γης στα Κατεχόμενα ξένων επιχειρηματιών με ελληνοκυπριακές πλάτες συνηγορούν σε ένα κοινό: Πως στην Κύπρο δεν μαθαίνουμε τίποτα ούτε από την υποκρισία μας – συχνά παρούσα σε κάθε έκφραση κοινωνικής και πολιτικής ζωής – αλλά ούτε κι από όσα συμβαίνουν γύρω μας. Για παράδειγμα η περασμένη εβδομάδα μάς υπενθύμισε πως η Τουρκία δεν κάνει, απαραίτητα, «ανατολίτικο παζάρι» όπως εμείς σπεύδουμε, συχνά σε άρνηση, να το χαρακτηρίσουμε, όταν διαπραγματεύεται με τη Δύση, το ΝΑΤΟ και την Ε.Ε.

Κάνει μια σκληρή και καλά προετοιμασμένη διαπραγμάτευση, η οποία έχει και στυλ και περιεχόμενο. Είναι πολυμερής, όταν διαπραγματεύεται παράλληλα με Δύση και Ρωσία και με cherry picking, όταν ανοίγει τη βεντάλια των ζητημάτων που βάζει στο καλάθι της και παράλληλα είναι βαθιά συναλλακτική, όταν θέτει είτε στις ΗΠΑ είτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση απτά ανταλλάγματα. F-16 και ενταξιακή πορεία στην προκειμένη, αλλά όχι με το endgame της πλήρους ένταξης στην Ε.Ε. –έναντι π.χ. της αναβάθμισης της τελωνειακής ένωσης.

Ο ετεροπροσδιορισμός ως προς την πρόσληψη της Τουρκίας σε Κύπρο (και Ελλάδα) για τον «επιτήδειο ουδέτερο» και τη χώρα του «ανατολίτικου παζαριού» δεν προσφέρει τίποτα στον εθνικό σκοπό. Κι έτσι να είναι, εφόσον αυτό το διαπραγματευτικό στυλ και περιεχόμενο περνάει τόσο στις ΗΠΑ όσο και στο ΝΑΤΟ ή την Ε.Ε. (και το είδαμε την περασμένη Δευτέρα με τους κκ. Μπίντεν, Στόλτενμπεργκ και Μισέλ) και παράγει αποτελέσματα για τον Ερντογάν –που παίρνει ανταλλάγματα, γιατί αυτό να μη μας διδάσκει όχι μόνο πως θα διαβάσουμε και θα αναλύσουμε την Τουρκία αλλά και πως θα κινηθούμε απέναντί της, διαπραγματευτικά, με σχέδιο Α –εφόσον μιλάμε για επανεκκίνηση των συνομιλιών – αλλά και με σχέδιο Β και Γ και Δ και... Ε. Στην Κύπρο συνεπώς η υποκρισία μας δεν εδράζεται μόνο στην έλλειψη σοβαρότητας, όταν προβλέπουμε πως «ο Ερντογάν δεν θα πάρει τίποτα» αλλά εμμένει, και συνήθως εμμένουν οι ανόητοι, όταν εντέλει ο Ερντογάν παίρνει αυτό που ζητάει και σπεύδουμε να ψευδοηθολογήσουμε για το ανατολίτικο του παζάρι αλλά και να τονίσουμε «πως σιγά, δεν πήρε τίποτα». Όπως όταν φωνάζουμε για το τάνγκι της βενζίνης, στα Κατεχόμενα, αλλά βρισκόμαστε προ εκπλήξεως όταν ξεπουλάμε, συχνά οι ίδιοι, την κατεχόμενη γη μας, ποτζει. Ή όταν, σε πλήρη αντίφαση, επιδιώκουμε την ενεργό εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό, αλλά δειχνουμε να αγνοούμε τον κανονισμό της Πράσινης Γραμμής.

Στην Κύπρο, ειδικά στον χρονισμό του Ιουλίου –ταυτιζόμενο με την εθνική καταστροφή του 1974– συνήθως επαναλαμβάνουμε με ξύλινο λόγο την ανάγκη του να μάθουμε από τα λάθη μας. Για να μην τα επαναλάβουμε. Μαθαίνουμε όντως; Σήμερα, όσο ποτέ, η παρότρυνση του «ας μάθουμε κάτι επιτέλους», αποκτά υπαρκτική σημασία. Ας μην είναι, αυτή τη φορά, με τον δύσκολο τρόπο.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ανδρας περνά μέσα από μια πλημμυρισμένη περιοχή κάτω από μια γέφυρα στο Νέο Δελχί, μετά την υπερχειλίση του ποταμού Yamuna. Η κυβέρνηση εξέδωσε προειδοποιήσεις για πλημμύρα και ζήτησε από τους κατοίκους που ζουν κοντά στην κοίτη του ποταμού να εκκενώσουν τα σπίτια τους.

Αντισησιακό restart

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Μέσα σε λίγες ώρες, εξελίξεις πέρα από κάθε πρόβλεψη. Ο Τ. Ερντογάν: «Θα παροτρύνω τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ να ανοίξει τον δρόμο για την ένταξη της Άγκυρας στην Ε.Ε., ώστε η Τουρκία να ανοίξει τον δρόμο για την ένταξη της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ». Η Ντάνι Σπίναντ, αν. επικεφαλής εκπρόσωπος της Επιτροπής σχολιάζει: «Η Ε.Ε. έχει μια πολύ συγκεκριμένη διαδικασία διεύρυνσης την οποία πρέπει να ακολουθήσουν όλες οι υποψήφιες χώρες. Η διεύρυνση του ΝΑΤΟ είναι διαφορετική διαδικασία από αυτή της διεύρυνσης της Ε.Ε.». Ακολουθεί συνάντηση ανάμεσα στον γ.γ. του ΝΑΤΟ, τον Σουηδό πρωθυπουργό και τον Τ. Ερντογάν. Διακόπτεται για να γίνει η συνάντηση Ερντογάν με τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ. Σε ελάχιστες ώρες, η ανατροπή. Ο Σ. Μισέλ έγραψε: «Καλή συνάντηση με τον πρόεδρο Ερντογάν. Εξαιρετική η ευκαιρία ώστε η συνεργασία μας να ξαναγίνει σημαντική και να ενεργοποιηθούν εκ νέου τις σχέσεις μας». Μετά τη δήλωση Μισέλ, ο γ.γ. του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ ανακοίνωσε πως ο Ταγίπ Ερντογάν «συμφώνησε να στηρίξει τη συνδικτική υποψηφιότητα για το ΝΑΤΟ».

Το κύριο ερώτημα είναι γιατί ο Τ. Ερντογάν πρότεινε κάτι (μηλοκάρω Σουηδία – ζήτη ένταξη στην Ε.Ε.), που γνωρίζουμε καλά πως δεν μπορεί να διασυνδέσει σε επίπεδο διαδικασίας; 1) Είναι εννοημένος από τη γνικότερη οπτική της Ε.Ε. απέναντι στην Τουρκία. 2) Θεωρεί ότι,

παρά τη μεγάλη συμμετοχή της χώρας του στη μάχη κατά της τρομοκρατίας και στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού, αυτό δεν αναγνωρίζεται από την Ε.Ε. στον βαθμό που θα ήθελε. 3) Εκτιμά ότι η εικόνα της χώρας του βρίσκεται χαμηλά στον δυτικό κόσμο, θεωρώντας ότι η Ε.Ε. υποκύπτει στα αιτήματα δύο μελών της (Ελλάδα, Κύπρος) και έτσι η χώρα του έχει μετατραπεί σε «όμηρο» του Κυπριακού. Η ομόφωνη απόφαση για έναρξη ενταξιακών συνομιλιών Ε.Ε. - Τουρκίας, με την ψήφο των «25», το 2005, ουσιαστικά σταμάτησε πέντε-έξι χρόνια μετά –αρνητικός πρωταγωνιστής σε αυτό ο Ν. Σαρκοζί. Έκτοτε οι Βρυξέλλες ελάχιστα δούλεψαν για την αναζήτηση μιας φόρμουλας, αυτής που θα «συμπλήρωνε» τις ομόφωνες αποφάσεις του 2005. Βέβαια, σε αυτό το κεφάλαιο έχει ειδικές ευθύνες και ο ίδιος ο Τ. Ερντογάν, όπως και ο Α. Νταβούτογλου (2008, στροφή της Άγκυρας στην Μ. Ανατολή, αναστολή των μεταρρυθμίσεων κ.λπ.). Ο Τ. Ερντογάν με τους χθεσινούς χειρισμούς του πέτυχε να συναντήσει ξανά, με ουσιαστικά μέτρα, τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου: «Το ΕΣ καλεί τον Ύπατο Εκπρόσωπο και την Επιτροπή να υποβάλουν έκθεση για την κατάσταση των σχέσεων Ε.Ε. - Τουρκίας, με προοπτική να προχωρήσουν κατά τρόπο στρατηγικό και προανατολισμένο στο μέλλον». Τα ίδια επανέλαβε και ο Σ. Μισέλ μετά τη συνάντηση με Ερντογάν στο Βιλνιους. Έτσι, Τουρκία και Ε.Ε. ανοίγουν τα κύρια θέματα της σχέσης τους, έστω και «ανορθόδοξο» τρόπο.

Την επόμενη ημέρα, Κ. Μητσοτάκης και Τ. Ερντογάν διαπίστωσαν στο Βιλνιους «θετικό κλίμα» στις διμερείς σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας τους τελευταίους μήνες. Θέλουν «το κλίμα να έχει συνέχεια και συνέπεια, καθώς κάτι τέτοιο θα είναι προς όφελος και των δύο χωρών. Να οικοδομήσουν πάνω στο θετικό μομέντομ και να ενεργοποιήσουν κατά το επόμενο διάστημα πολλαπλούς διαύλους επικοινωνίας». Ειδικότερα συμφώνησαν η επόμενη συνεδρίαση του Ανωτάτου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας να πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο στη Θεσσαλονίκη». Επίσης, οι δύο ηγέτες ανέθεσαν στους ΥΠΕΞ «να καθοδηγούν τη διαδικασία και να ενημερώνουν τους ηγέτες για την πρόοδο που σημειώνεται» (Πηγή: «Βήμα», 12/7).

Ο Κ. Μητσοτάκης σημείωσε πως «μπορούμε να συμφωνήσουμε πάνω σε έναν “οδικό χάρτη” (roadmap), έτσι ώστε να μπορέσουμε να επιλύσουμε τις πιο σημαντικές γεωπολιτικές διαφορές μας, την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών, ειδικότερα της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο και την Α. Μεσόγειο» (Πηγή: «Χοριέτ», 12/7). Οι χειρισμοί Ερντογάν (Σουηδία στο ΝΑΤΟ) έφεραν κοντύτερα τις σχέσεις ΗΠΑ - Τουρκίας (40 συν 80 πολεμικά αεροπλάνα στη δεύτερη). Μακρύτερα τις σχέσεις Ρωσίας - Τουρκίας (επίσκεψη Ζελένσκι στην Κων/πολη, επιστροφή με «δώρα» 5 στρατηγούς). Κοντύτερα τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας (Μισέλ - Ερντογάν). Η συνάντηση κορυφής Μισέλ - Ερντογάν οδήγησε στο να βρεθεί η κατάλληλη φόρμουλα για επανασύνδεση της Τουρκίας με την

ενταξιακή της διαδικασία, το προσεχές φθινόπωρο, όχι με τη μορφή της τυποποιημένης επανάληψης του 2005, αλλά με ένα νέο ξεκίνημα που θα επανασυνδέει το 2005 με το άνοιγμα, ίσως, ενός κεφαλαίου.

Εμφανώς η Τουρκία βγαίνει κερδισμένη από τις συναντήσεις στο Βιλνιους. Ο Τ. Ερντογάν είχε χαρτιά και τα έπαιξε σε επίπεδο ΝΑΤΟ - Σουηδία. Τα κέρδη τα διατύπωσε ο Τζ. Μπίντεν, καθώς απευθυνόμενος στον Τούρκο πρόεδρο, του είπε «ευχαριστώ για τη διπλωματία σου και την ηγετικότητα σου» (11/7). Είχε χαρτιά και τα έπαιξε σε επίπεδο Ε.Ε. και πήρε τη δήλωση Μισέλ «να ενεργοποιήσουμε εκ νέου τις σχέσεις μας».

Οι πιο πάνω εξελίξεις δείχνουν πως όλα αλλάζουν και τίποτα δεν είναι βέβαιο και αναλλοίωτο. Δημιουργείται ένα μομέντομ στις ελληνοτουρκικές και στις ευρωτουρκικές σχέσεις. Βέβαιο είναι πως η Ελλάδα, η Τουρκία και η Ε.Ε. θα προχωρήσουν. Η Κύπρος μπορεί να λάβει μέρος στην προσπάθεια με στόχο να ξεκολλήσουμε από τον πάτο στον οποίο βρίσκεται το Κυπριακό; Τίποτα δεν θα προχωρήσει, έτσι, μόνο του, επειδή «θέλουμε». Η Κύπρος, ίσως να έχει μια ευκαιρία για να δείξει αν έμαθε κάτι από την περιπέτεια στο Κραν Μοντανά και ύστερα. Πριν από τους απεσταλμένους, προηγούνται μεγάλες αποφάσεις στα Ευρωπαϊκά και τα Ενεργειακά και πρώτα απ' όλα καθαρά –χωρίς αστερίσκους– αποδοχή του Πλαισίου Γκουτέρες. Έτσι θα ανοίξουν δρόμοι για τη διπλωματία.

www.larkoslarkou.org.cy

Σπίρτο και βενζίνη (στο ταγκούι)

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Το ζήτημα της βενζίνης από τα κατεχόμενα είναι ένα από τα γνωστότερα ψυχροδάματα του Κυπριακού. Μια στρέβλωση της αγοράς από τη διχοτόμηση της χώρας και την κατοχή μέρους της από άλλη χώρα, που ανακυκλώνεται και επανέρχεται χωρίς ποτέ να ξεκαθαρίζει. Δεν ξεκαθαρίζει καθώς, αν και οι εκάστοτε κυβερνήσεις γνωρίζουν πως οι οποίες επιπτώσεις στους παρατηρούμενους στον νότο δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν τελεσίδικα πριν από την επανένωση, γιατί κανένας νόμος ή κανονισμός δεν απαγορεύει την αγορά καυσίμων στον βορρά για προσωπική χρήση, αφήνουν τη δημόσια συζήτηση να εκφυλίζεται σε μια τοξική σούπα ηθολογίας, πατριδοκαμπλίας, συμφεροντολογίας και εκνευρισμού. Οι παρατηρούμενοι ζητούν από το

κράτος να προστατεύσει τις επιχειρήσεις τους, εν μέρει δικαίως, χωρίς να παραδέχονται πως η κατάσταση γίνεται χειρότερη λόγω των γνωστών πρακτικών αισχροκέρδειας. Οι καταναλωτές ταλαντεύονται μεταξύ της πρακτικής ανάγκης να μειώσουν τα έξοδά τους (ειδικά λόγω της σημερινής κατάστασης στην οικονομία), και του ενοχικού συνδρόμου της «σκάρας» γκόμενας που τριγυρνά στα κατεχόμενα».

Στον πλέον πρόσφατο κύκλο του δράματος το κράτος, αντί να εστιάσει με αυστηρότητα σε όσους παράνομα (βάσει του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής) αγοράζουν ποσότητες καυσίμων σε χαμηλές τιμές για μεταπώληση στις ελεύθερες περιοχές, προώθησε ελέγχους του Τμήματος Τελωνείων στους δείκτες των καυσίμων των οχημάτων στα οδοφράγματα, επιβάλλοντας μάλιστα και πρόστιμο. Ρίχνον-

τας σπίρτο στη βενζίνη (για να περάσουμε από τις αναφορές σε Παντελίδη στις αναφορές σε Μαρίνα Σάττι). Λίγο αργότερα, η Κομισιόν μέσω επίσημων και ανεπίσημων δηλώσεων υπενθύμιζε πως αυτό που ισχύει είναι ξεκάθαρο: η αγορά εμπορευμάτων, μεταξύ τους και καυσίμων, δεν εμπίπτει σε φόρους και δασμούς, δηλαδή ούτε και σε πρόστιμα, εφόσον περιέχονται στις αποσκευές και δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα και η συνολική τους αξία δεν υπερβαίνει τα 260 ευρώ ανά άτομο.

Μάλιστα, οι πολίτες έμαθαν ως αποτέλεσμα του φιάσκου κάτι που δεν ήξεραν: πως μπορούν όχι μόνο να φυλάρουν το αυτοκίνητο, αλλά και να μεταφέρουν καύσιμα σε ταγκούι χωρητικότητας μέχρι και 10 λίτρων εφόσον προορίζεται για προσωπική χρήση.

Με μια δαιδαλώδη ανακοίνωση, το Τμήμα Τελωνείων επιχείρησε

να σώσει τα προσχήματα παίζοντας με τις λέξεις. Τα καύσιμα, έγραψαν, δεν μεταφέρονται στις αποσκευές, προσθέτοντας όμως πως η απαλλαγή από τους ελέγχους για τα καύσιμα σε δεξαμενές καυσίμων και φορτηγά δοχεία ισχύουν, εφόσον η αγορά δεν έχει εμπορικό χαρακτήρα. Δεν εξήγησαν τι ακριβώς έλεγχε το Τμήμα Τελωνείων, όταν έλεγχε τους δείκτες των καυσίμων, και αν η πρακτική ήταν αποτέλεσμα κεντρικής εντολής ή αποτέλεσμα υπερβάλλοντος ζήλου αστυνομικών.

Έκτοτε, σχολιαστές στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σύγχυσαν (σύμφωνα με τη χρήση της κοινής νέας ελληνικής) τα θέματα, συγχύοντας (όπως εννοείται στην κυπριακή διάλεκτο) εμάς τους υπόλοιπους, υπονοώντας πως θα έπρεπε να ελέγχεται η βενζίνη από τα κατεχόμενα για το αν τηρεί τα περιβαλλοντικά κριτήρια.

Αυτό όμως είναι ευθύνη του Κυ-

πριακού Κράτους και όχι των οδηγών. Μάλιστα, εφόσον το Κυπριακό Κράτος δεν μπορεί να το ελέγξει λόγω της ιδιότυπης κατάστασης και έχει έγνοια, μπορεί να βρει διάδους επικοινωνίας με τις τ/κ αρχές εντός ή εκτός εισαγωγικών (υπάρχουν για παράδειγμα οι Τεχνικές Επιτροπές), ή να επιβεβαιώσει εάν η Κομισιόν, μέσω του προγράμματος βοήθειας στην τ/κ κοινότητα, συνδράμει ώστε η βενζίνη που χρησιμοποιείται στα κατεχόμενα να πληροί τα προβλεπόμενα πρότυπα. Στις 27 Ιουνίου, πριν αρχίσουν οι έλεγχοι στους δείκτες καυσίμων των οδηγών, που αποδείχθηκε πως δεν επιτρεπόταν μέσω του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωνε πως «έχουν δοθεί οι σχετικές οδηγίες, ώστε να γίνονται όλοι εκείνοι οι έλεγχοι που γίνονται πάντα εντός του πλαισίου του κανονισμού και του τι επιτρέπεται μέσα από τον

Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής».

Μετά το μπάχαλο και τις δηλώσεις της Κομισιόν, ο ΠτΔ δήλωσε στις 10/7 πως η τοποθέτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «μας βρίσκει απόλυτα σύμφωνους», προτρέποντας όλους να την διαβάσουν. Δεν εξήγησε αν με «όλους» εννοούσε και το Τμήμα Τελωνείων ή όποιον έδωσε την εντολή ή εφάρμοσε την πρακτική του ελέγχου στους δείκτες, ούτε αν γνώριζε για αυτή την πρακτική.

Ξεκαθάρισε όμως πως το πρόβλημα είναι η αγορά καυσίμων για εμπορικούς σκοπούς, κάτι που θα ήταν καλό να είχε διευκρινιστεί από την αρχή, χωρίς να μεν αλλά. Και χωρίς να χρειάζονται υπενθυμίσεις από τις Βρυξέλλες για το ποιο είναι οι κανόνες τους οποίους οι ίδιοι συμφωνήσαμε.

ykakouris@gmail.com

Οι απελευθερωμένοι θησαυροί των εγκλωβισμένων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΙΑ

«Σούπερ πατριώτης» ο οποίος δεν θέλει να ακούσει ούτε λέξη για συμβίωση με τους Τουρκοκύπριους, ούτε και για λύση ομοσπονδίας, αλλά σκληρά βασανισμένος και βαθιά πονεμένος, μονολογούσε ότι: «ο μόνος λόγος για τον οποίο πηγαίνω στα Κατεχόμενα είναι για να προσκυνώ τον Απόστολο Αντρέα και τον τάφο του Αποστόλου Βαρνάβα. Εκεί είναι η παρηγοριά μου και εκεί συνάντησα το θαύμα... Λέω στον Άγιο της Καρπασίας: Απόστολε μου Αντρέα, που είσαι από περιγιάλι, βάλε το χέρι σου... και ο Άγιος ανταποκρίνεται πάντα με τον σωστό τρόπο, στην κατάλληλη ώρα...». Οι ιστορίες με πονεμένους ανθρώπους είναι ατέλειωτες, όπως ατέλειωτα είναι και τα θαύματα τα οποία βιώνουν χιλιάδες άνθρωποι, ακόμη και Τουρκοκύπριοι οι οποίοι «αγγίζουν» μυστικά τον «σιωπηλό» Θεό.

Πριν από μερικές μέρες παρουσιάστηκε το τρίτομο έργο: «Θρησκευτικές εικόνες της Καρπασίας» και σπουδαία έκδοση, την οποία επιμελήθηκαν, ο βυζαντινολόγος δρ Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου, η αρχαιολόγος Θέκλα Καλλή και πολλοί άλλοι, με τις ευλογίες του Επισκόπου Καρπασίας Χριστοφόρου. Το εκπληκτικό αυτό έργο καταγράφει και όλα τα μικρά και μεγάλα θαύματα, τα οποία λέγονταν για δεκαετίες από στόμα σε στόμα και ποτέ δημοσίως, για τον φόβο των εκθρόνων μας. Δηλαδή, τον δύσκολο και εξαιρετικά επικίνδυνο τρόπο, με τον οποίο μεταφέρθηκαν στις ελεύθερες περιοχές από εγκλωβισμένους, εκκλησιαστικούς θησαυρούς από εκκλησίες και εξωκκλήσια της Καρπασίας. Αρχαίες θαυματουργές εικόνες, δισκοπότηρα, άμφια και πολλοί άλλοι φορητοί εκκλησιαστικοί θησαυροί. Όλα μεταφέρονταν με θερμότατη προσευχή και πάντα υπό τη σκέπη της Παναγίας, του Αποστόλου Αντρέα και όλων των αγίων της Καρπασίας. Και το θαύμα πάντα νικούσε τη λογική και τον φόβο.

Τύχη αγαθή, πριν από πολλά χρόνια στάθηκαν μάρτυρας πολλών ιστοριών από ανθρώπους, μερικοί από τους οποίους δεν βρίσκονται σήμερα στη ζωή, οι οποίοι μετέφεραν με κίνδυνο της ζωής τους, εικόνες και άλλα ιερά κειμήλια στις ελεύθερες περιοχές, λίγο μετά το 1974. Πρώτο, μεγάλο και ιδιαίτερο δύσκολο γχείρημα, ήταν η συλλογή των θησαυρών από εκκλησίες και εξωκκλήσια. Συνήθως σε ώρες κοινής ψυχίας, έπαιρναν τα ζώα τους για να βοσκίσουν δίπλα από εξωκκλήσια. Μάζευαν τους θησαυρούς, τους έκωναν στα στήθια τους και τους μετέφεραν στα σπίτια τους. Για μεγαλύτερους σε όγκο θησαυρούς, συνήθως εικόνες, το γχείρημα ήταν πολύ πιο δύσκολο και πολλές φορές κινούνταν ομαδικά τα βρά-

δια για να πετύχουν τον στόχο τους. Η μεταφορά των εκκλησιαστικών θησαυρών δεν ήταν πάντα επιτυχημένη υπόθεση, αφού οι κατοχικές δυνάμεις, στρατιώτες και Τουρκοκύπριοι, έψαχναν «ευρετές», μικρούς θησαυρούς, για να πλουτίσουν. Το παράδειγμα των γερόντων μοναχών του Αποστόλου Βαρνάβα και οι μαρτυρίες των τριών αδελφών στην κάμερα του ΡΙΚ, ακόμη συγκλονίζει. Φόρτωσαν τους θησαυρούς σε ένα φορτηγό, πιστεύοντας τις διαβεβαιώσεις των ανθρώπων των Ηνωμένων Εθνών. Ωστόσο το φορτηγό δεν ακολούθησε τη διαδρομή των μοναχών, οι οποίοι έφθασαν στις ελεύθερες περιοχές μόνο με τα πόδια τους και τον μεγάλο τους πόνο.

Ο Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου, στο τρίτομο έργο, καταγράφει συγκλονιστικές μαρτυρίες μεταφορών ιερών κειμηλίων και εικόνων στις ελεύθερες περιοχές. Ανάμεσα τους: «Ο ιερέας της Αιγιαλούσης π. Ηλίας Παπαλιά με κίνδυνο της ζωής του, δίσωσε με τη Δώρα Σεργίδου τις εικόνες και τη ιερά σκεύη των ναών της Αγίας Μαρίνης και της Ζωοδόχου Πηγής Αιγιαλούσης, εικόνες από τον ναό του Αγίου Θύρσου και από τον ναό του Αγίου Πολυχρονίου Μελάναρκας. Η προσβυτέρα του Δέσποινα, η Μαρία Κάλλατα και η Δώρα Σεργίδη δίσωσαν τις εικόνες από το παρεκκλήσιο του Αγίου Γεωργίου Καλαμιάς Αιγιαλούσης. Οι εικόνες μεταφέρθηκαν στις ελεύθερες περιοχές τυλιγμένες σε υφάσματα και παπλώματα... Ο π. Ηλίας, μαζί με τους εγκλωβισμένους π. Λοΐζο, Μιχάλη Παπαλοΐζου και τον γιο του Αβερκίου, πήγαν στον ναό του Αγίου Πολυχρονίου στη Μελάναρκα για να δισώσουν τα κειμήλιά του. Ο ναός ήταν λεηλατημένος, οι εικόνες και το εικονοστάσιο παιζούμενες (δηλ. πυροβολημένες). Αφού φόρτωσαν τις εικόνες στο ημιφορτηγό αυτοκίνητό τους, έκοψαν κλαδιά δέντρων και τις έκρυψαν από κάτω και με τον τρόπο αυτό τις δίσωσαν... Στην Αγία Τριάδα, η κυρία Μπλίτσα είδε σε όραμα τον άγιο Νικόλαο που της είπε «πού φεύγεις να με αφήσεις...». Ανάφερε το γεγονός στον ιερέα της Γαλούσας, παπα-Λοΐζο και με την ευλογία και συγκατάθεσή του, τύλιξε την εικόνα του Αγίου Νικολάου σε σεντόνια και τη μετέφερε στο χωριό Κλαυδία...». Το μόνο που μένει είναι να μακαρίσουμε τους αγίους, ταπεινούς παπάδες και τους άλλους εγκλωβισμένους, οι οποίοι διακινδύνευσαν τη ζωή τους για τη διάσωση των «ζωντανών» εικόνων και άλλων εκκλησιαστικών θησαυρών, οι οποίες θαυματουργήσαν και θαυματουργούν ακόμη. Και όλα αυτά αναμένοντας και το μεγάλο θαύμα της επιστροφής στα αγιασμένα εδάφη της κατεχόμενης Κύπρου.

kaparispan@yahoo.gr

ChatGPT και Πανεπιστήμια: Ένας «σκεπτόμενος» σύμμαχος ή εφιαλτήριο για ακαδημαϊκή φενάκη;

Του δρος ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Χ. ΔΕΒΕΤΖΗ

Την 30ή Νοεμβρίου 2022 μία μικρή επανάσταση συντελέστηκε σε παγκόσμια κλίμακα. Το ChatGPT, ένα λογισμικό τεχνητής νοημοσύνης βασισμένο στην τεχνολογία των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων, που επιτρέπει την παραγωγή κειμένων από τα αντίστοιχα προγράμματα, τέθηκε σε χρήση. Η χρήση του ChatGPT συνιστά prima facie μία μετεξελιγμένη μορφή των διαδικτυακών μηχανών αναζήτησης. Οι γνωστοί περιηγητές για την πραγματοποίηση διαδικτυακών έρευνας δεν διαφέρουν αρχικά κατά χρηστικό προορισμό από το ChatGPT ή αντίστοιχα λογισμικά. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι το ChatGPT δεν περιορίζεται σε μία «παθητική» παράθεση αποτελεσμάτων έρευνας: Το ChatGPT δεν παραθέτει απλώς πληροφορίες, αλλά προβαίνει σε κριτική αποτίμηση των σχετικών με τον όρο αναζήτησης πληροφοριών που διαθέτει—οι οποίες και συνεχώς ανατροφοδοτούνται—παράγοντας πρωτότυπες, μοναδικές απαντήσεις—προϊόντα μίας αυτόνομης διανοητικής διεργασίας. Για τον λόγο αυτό, ωστόσο δημιουργηθούν λογισμικά ανίχνευσης (detection software), τα οποία μόλις εοχάτως έκαναν την εμφάνισή τους, αρκετά Πανεπιστήμια περιόρισαν ή και απαγόρευσαν τη χρήση του λογισμικού. Πανεπιστήμια όπως αυτά της Οξφόρδης, του Κέμπριτζ, του Μάντσεστερ και του Εδιμβούργου, αλλά και το Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, το δίσωσαν Πανεπιστήμιο της Τυβίγγης, στη Γερμανία, απαγόρευσαν το ChatGPT. Ως τις 6 Μαΐου, το 26% των γερμανικών πανεπιστημίων είχαν προχωρήσει σε ολική ή μερική απαγόρευση της χρήσης του ChatGPT.

Η χρήση του ChatGPT δεν περιορίζεται μόνο στην ακαδημαϊκή έρευνα. Στις 31 Ιανουαρίου 2023, ο εφές της Καρταχένα στην Κολομβία, Χουάν Μανουέλ Παντιγία Γκαρσία, εξέδωσε αποφάσεις, στις οποίες

επικαλείται τα αποτελέσματα που του παρείχε το ChatGPT, όπως θα έπραττε με την αντίστοιχη νομολογία και βιβλιογραφία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) συγκρότησε τον Απρίλιο μία ομάδα δράσης για τη διερεύνηση σοβαρών καταγγελιών σχετικά με την παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον φορέα διαχείρισης του λογισμικού, την ώρα που εταιρείες—υπερδυναμείς (λ.χ. Amazon, Baidu) εργάζονται εντατικά για την ανάπτυξη παρόμοιων λογισμικών. Το λογισμικό ελέγχεται επίσης, ως προς την ενδεχόμενη άκριτη αναπαραγωγή διακρίσεων: Δύσκολα σε κάποια απάντησή του θα αναφερθεί λ.χ. σε κάποια γυναίκα ηγέτη ή ακαδημαϊκό, θέτοντας προφανή ζητήματα ισότητας.

Η απαγόρευση της χρήσης του ChatGPT στα Πανεπιστήμια δεν ξαφνιάζει. Δεν έχουν περάσει πολλές δεκαετίες από τότε που οι κλασικές αριθμομηχανές δεν επιτρέπονταν στους εκπαιδευτικούς χώρους. Οι απαγορεύσεις αυτές είναι όμως σχετικές, αφού μαθητές/τριες και φοιτητές/τριες δεν κωλύονται στη χρήση του λογισμικού ιδιωτικά. Εντούτοις, ο αναπόφευκτος χαρακτήρας της χρήσης του είναι εκείνος ακριβώς που επιβάλλει την οριοθέτησή της. Ο δυσμενής αντίκτυπος της χρήσης ανάλογου λογισμικού εντοπίζεται σε απώτερο επίπεδο (σ.σ. πέραν δηλαδή της αντιγραφής) στη δυναμική τους αρνητική επίδραση στην πρωτοτυπία του ακαδημαϊκού αμπύ και την εξασθένηση του κριτικού, δημιουργικού λόγου. Τούτο όμως δεν είναι καινοφανές. Αν η αντιγραφή-επικύλιση είναι η «μόστρα» της σχολικής και προπτυχιακής ζωής, η αδέξια συρραφή ελεγχόμενων, ως προς την ακριβεία τους, πληροφοριών είναι μία πληγή στον ακαδημαϊκό χώρο της πανεπιστημιακής ζωής γενικότερα. Υπό την έννοια αυτή, το ChatGPT δεν προκαλεί πρωτότυπα προβλήματα, αλλά καθιστά—δυσ-

τικά—με ελεγχόμενα τα ήδη υπάρχοντα.

Για τον λόγο αυτό, ενδεχόμενη θα ήταν μία πιο πραγματιστική προσέγγιση. Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση εκδηλώνεται μέσα από την υιοθέτηση νέων παραγωγικών προτύπων που επαναπροσδιορίζουν γενικά παραδεδομένες αλήθειες. Η απαγόρευση παρόμοιων μορφών ΑΙ δεν είναι—προσωρινά—αδικαιολόγητη ή ατελέσφορη. Είναι όμως μακροπρόθεσμα αλισιτελής. Η «πιθασέυση» ανάλογων εφαρμογών και η «συμφιλίωση» με αυτές, μέσα από την εκπαίδευση των φοιτητών/τριών στη χρήση του ChatGPT, η ρύθμιση της χρήσης τους σε κεντρικό επίπεδο με ενιαίο τρόπο και η υιοθέτηση εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης και έρευνας (λ.χ. προφορική ανάπτυξη του περιεχομένου των φοιτητικών εργασιών, ομαδικές ερευνητικές δράσεις, ερωτήσεις συνθετικού χαρακτήρα και δημιουργία υποδομών για εκπόνηση έρευνας, μελέτες και συνεχούς αξιολόγησης εντός του πανεπιστημιακού χώρου) είναι αναγκαία προαπαιτούμενα για τη θετική παραμετροποίηση της υιοθέτησής τους. Η ανάπτυξη μιας υγιούς προσέγγισης ως προς τη χρήση τους, αλλά και η αναγκαία συνειδητοποίηση ότι αρκετές παραδοσιακές μορφές αξιολόγησης είναι πλέον παρωχημένες, θέτουν επί τάπητος τον πυρήνα του προβλήματος: Πέραν της χρήσης ή μη συγκεκριμένων λογισμικών ΑΙ, απολύτως αναγκαίος είναι ένας ολιστικός επαναπροσδιορισμός των προτύπων του ακαδημαϊκού γίγνεσθαι. Κάτι ανάλογο δεν είναι βολικό ή εύκολο. Είναι όμως αναγκαίο κι επιτακτικό.

Ο Δρ. iur. Δημήτριος Δεβετζής (LL.M., M.L.E.) είναι επικύριος καθηγητής στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Frederick. Έχει εργαστεί στη Νομική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις Βρυξέλλες και έχει διδάξει στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελλάδα, την Ιταλία, το Βέλγιο και το Κονγκό.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@athinimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Περί επαναστάσεων

Τα πολυήμερα εκτεταμένα επεισόδια στα πρόστια αλλά και σε αρκετά κέντρα των γαλλικών μεγαλοπόλεων δεν θα μπορούσαν να λείψουν από τον δημόσιο διάλογο, ανήμερα της επετείου της Γαλλικής Επανάστασης, της 14ης Ιουλίου του μακρινού πλέον 1789. Το ερώτημα που τίθεται επίμονα είναι αν τέτοιου είδους επεισόδια θα μπορούσαν να εξελιχθούν σε επανάσταση. Ή πιο απλά, γιατί όλη αυτή η γενικευμένη δυσαρρέσκεια, η οργή, η απόγνωση δεν μετατράπηκε σε κείραρο για να παραιορήσει τα πάντα στο πέρασμά του; Γιατί βλέπουμε όλο και συχνότερα εξεγέρσεις και όχι μια επανάσταση που θα ανατρέψει το «σαθρό» καθεστώς και θα εγκαθιδρύσει ένα πιο δίκαιο και πιο ανθρώπινο καθεστώς; Ωστόσο, η επανάσταση ήταν στα κείλη και στα τραγούδια ενός ολόκληρου κόσμου της Αριστοτέρας, σοσιαλιστικής ή κομμουνιστικής, τροτσκιτικής ή οποιασδήποτε άλλης απόχρωσης. Για ένα μεγάλο μέρος του πολιτικοποιημένου αστικού πληθυσμού, η επανά-

σταση ήταν, και για κάποιες και κάποιους παραμένει, η μεγάλη εναλλακτική, αν όχι το αναπόφευκτο τέλος. Γιατί όμως καμία επαναστατική διαδικασία δεν λαμβάνει χώρα και, αν κριτήριο μας είναι ο κοινός νους, δεν πρόκειται να λάβει χώρα σε κάποιο προσδιορισμένο κοιντό μέλλον;

Άραγε μπορούμε να εξηγήσουμε γιατί κάτι παρόμοιο με τη Γαλλική Επανάσταση δεν έλαβε χώρα πριν από το 1789; Μια απλή απάντηση θα ήταν ότι πριν από τη βασιλεία του Λουδοβίκου 14ου δεν υπήρχε ούτε κεντρική εξουσία ενάντια στην οποία θα στέκονταν τα εξεγερμένα πλήθη, αλλά ούτε και «ήδη έτοιμη κρατική μηχανή» για να καταλάβουν οι ταγοί τους και να κυβερνήσουν, για να θιμνωθούμε τον Τόκβιλ. Το απολυταρχικό καθεστώς του Λουδοβίκου 14ου εγκαθιδρύθηκε μετά το τέλος του γαλλικού εμφύλιου, της Σφενδόνης (1648-1653). Μετά τη συντριβή όλων των δυνάμεων που αμφισβητούσαν την εξουσία του, από οίκους ευγενών έως ελεύθερων πόλεων όπως τον Παρίσι, κατέστη εφικτή η διοικητική ενοποίηση του βασιλείου και

η ίδρυση ενός σύγχρονου συγκεντρωτικού φιλελεύθερου γαλλικού κράτους. Αυτού του κράτους ο ίδιος ο βασιλιάς ήταν ο πρώτος υπηρέτης, οι δε ευγενείς ήταν απλοί αξιωματικοί. Ο χαρακτηρισμός «φιλελεύθερο» ακούγεται περιέργως όταν σχετίζεται με το κράτος του Λουδοβίκου 14ου, ενώ για να γίνει κατανοητός, πρέπει πρώτα να κατανοηθεί ο χαρακτήρας και το ύφος του νέου κράτους. Από την οριζόντια κυριαρχία των χωροδεδιοτιστών ευγενών που διοικούσαν δεσποτικά τους οίκους τους, δημιουργήθηκε ένα κράτος, μια αρχή, μια επικράτεια. Ο διοικητικός και κυβερνητικός μηχανισμός αποσπαστηκε από την κοινωνία των πολιτών και αυτονομήθηκε. Όλοι δε οι πολίτες ανεξαρτήτως ήταν υπήκοοι του νέου κεντρικού κρατικού μηχανισμού, απέδιδαν φόρους και τιμές σε αυτόν και μόνο σε αυτόν. Ο μηχανισμός αυτός παράλληλα τους προστάτευε από εξωτερικούς και εσωτερικούς εχθρούς, δημιουργώντας οικονομικές και χωροταξικές δομές ικανές να προωθήσουν την οικονομία του βασιλείου και να βελτιώσουν την ατομική οικονομική και κοινωνική

κατάσταση των υπηκόων του.

Υπήρχε όμως μια «ανωμαλία» σε αυτό το πολιτικό σκηνικό. Θα μπορούσαμε να πούμε πως ο Λουδοβίκος 14ος έκανε τόσο καλά τη δουλειά του, οργάνωσε τόσο καλά το κράτος, έφτιαξε τόσο ικανούς γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, που ο ίδιος και η τάξη του των ευγενών πλέον περίσσευαν. Ενώ στο φεουδαρχικό καθεστώς των οριζόντιων χωροδεδιοτιστών η τάξη των ευγενών ήταν απαραίτητη, στο φιλελεύθερο καθεστώς, όπου όλοι οι υπήκοοι ζούσαν κάτω από το ίδιο κράτος, ήταν όχι απλώς περιττή αλλά και επιβλαβής. Αυτή η πολιτική ανωμαλία δεν μπορούσε πλέον να συνεχιστεί για πολύ. Τον Ιούλιο του 1789, οι εξεγέρσεις του λαού του Παρισιού μετατράπηκαν από τη φύση των πολιτικών πραγμάτων σε επανάσταση. Αυτό που μετέτρεψε τις εξεγέρσεις σε επανάσταση ήταν η φύση της ανωμαλίας, αυτή της ύπαρξης και της κοινωνικής κυριαρχίας της τάξης των ευγενών. Τέτοια όμως ανωμαλία δεν υπάρχει σήμερα, το 2023, στη Γαλλία ώστε να μετατρέψει τις ορισμένες αντιδράσεις των δικαία

αγανακτισμένων πολιτών σε επανάσταση. Η γαλλική κοινωνική Δημοκρατία, όπως αποκαλείται και ορίζεται η πέμπτη Γαλλική Δημοκρατία με το σύνταγμα του 1958, εκτελεί ουσιαστικά το βιοπολιτικό έργο, την ενίσχυση δηλαδή της κοινωνίας των πολιτών μέσω της εξασφάλισης ενός κράτος δικαίου. Αυτό με τη σειρά του εξασφαλίζει μια υγιή οικονομική και εργασιοδοτική διαδικασία. Κανείς δεν ισχυρίζεται ότι η αστική αυτή φιλελεύθερη δημοκρατία είναι το ιδανικό καθεστώς, ούτε καν οι ίδιοι οι φιλελεύθεροι αστοί. Όμως από πούθενά δεν προκύπτει μια νέα «ανωμαλία», ένα νέο καθεστώς στο οποίο οι αστικές τάξεις θα ήταν περιττές. Απόδειξη αυτού είναι ότι όπου οι αστικές τάξεις αντικαταστάθηκαν από σοσιαλιστικές μονοκομματικές νομενκλατούρες, οι πολίτες μετατράπηκαν σε ανδράποδα του κόμματος.

Αν κάτι το επαναστατικό διαφαίνεται στον πολιτικό μας ορίζοντα είναι οι νέες δυνατότητες αυτοοργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών μέσω της χρήσης των όλο και πιο εξελιγμένων και διασπαρμένων

λογισμικών τεχνητής νοημοσύνης. Ακόμη όμως δεν έχει διαφανεί μια νέα οριζόντια κοινωνική εξουσιαστική δομή, ικανή να αντικαταστήσει την υπάρχουσα φιλελεύθερη κρατιστική δομή. Όταν αυτό συμβεί, και ένας οξυδερκής παρατηρητής θα μπορούσε να διαβεβαιώσει ότι θα συμβεί σε έναν όχι και τόσο μακρινό ορίζοντα, τότε κάποια από τις μελλοντικές εξεγέρσεις θα μετατραπεί σε νέα ένδοξη επανάσταση. Η ευρεία χρήση της τεχνητής νοημοσύνης θα μπορούσε να μειώσει το δημοκρατικό έλλειμμα, το οποίο εν πολλοίς οφείλεται στον «απομυζήτικο» (extractive) ρόλο των Θεσμών μας. Στον βαθμό που κάθε νοημοσύνη οδηγεί στην βελτιστοποίηση των μέσων προς επίτευξη σκοπιών, η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης από τον ευρύτερο πληθυσμό θα είναι στο εγγύς μέλλον καταλυτική για την ίδρυση και επικράτηση μίας κρατικής συμπεριληπτικής (inclusive) θεσμών.

Ο Κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αναπληρωτής καθηγητής Πολιτικής και Κοινωνικής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

«Δεν μας επέτρεπαν ούτε να μιλούμε»

Η Νίκη Μιχαήλ, νοσοκόμα στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας τον Ιούλιο του 1974, αφηγείται τις άγριες εκείνες μέρες

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Οι ημέρες του πραξικοπήματος και της εισβολής δύσκολα ξεχνούνται από τα πρόσωπα εκείνα που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρεάστηκαν. Στρατιώτες, στελέχη της Εθνικής Φρουράς, πρόσφυγες, εγκλωβισμένοι, συγγενείς πεσόντων και αγνοουμένων, τραυματιών, αιχμάλωτοι, γυναίκες θύματα βιασμού... Μεταξύ αυτών είναι και εκείνα τα πρόσωπα, τα οποία είναι στο περιθώριο των εξελίξεων, που ωστόσο ο Ιούλιος και ο Αύγουστος έμειναν χαραγμένοι στην ψυχή τους και κάθε κίνηση «εξόρυξης» υλικού από τα κύτταρα της μνήμης τους πρέπει να γίνεται με χειρουργικό τρόπο.

Με αυτή ακριβώς την προσέγγιση πληροφορήσα την κα Νίκη Μιχαήλ, κάτοικο του Ψευδά της Λάρνακας, με καταγωγή από την Αμμόκωστο. Γεννημένη στην πόλη του Ευαγόρα το 1947, τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές της στη γενέτειρά της και ακολούθως άρχισε τη φοίτησή της

Οι άνθρωποι που είχαν καταλάβει το νοσοκομείο παρέμειναν; «Δεν εφύαν, ούτε στον πόλεμο εφύαν να πάσιν, εθκιανεύκουνταν μες στο νοσοκομείο».

στη Νοσηλευτική Σχολή στη Λευκωσία, το 1967. Διορίστηκε αμέσως στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, στο Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών και στην Εντατική Θεραπεία. Οι συνθήκες εργασίας ήταν καλές, θυμάται η κα Νίκη, όλα κυλούσαν ομαλά, με τα πάνω και τα κάτω κάθε δουλειάς, ώσπου ήρθαν οι άγριες μέρες... Τη ρωτά αν πριν από τις 15 Ιουλίου 1974 είχαν διασθανθεί κάτι, αν τα πράγματα είχαν αλλάξει, η απάντησή της: «Βέβαια, έφωσαν τους τραυματίες από τους αστυνομικούς σταθμούς, που έβαζαν τις βόμβες...».

Συζητώντας με την κα Νίκη και κάνοντας τα απαραίτητα αφηγηματικά ζήγκ ζαγκ, φτάνουμε στην ημέρα του πραξικοπήματος... «Το νοσοκομείο λειτουργούσε κανονικά. Ξεκίνησα να πάω στη δουλειά, στις 6:00 το πρωί, μέχρι τις 7:00 ήμουν εκεί μαζί με τον σύζυγό μου, ο οποίος εργαζόταν στα ασθενοφόρα.

Στον δρόμο θυμάμαι έπαιζε στο ραδιόφωνο το τραγούδι “το πουκάμισο το θαλασσί”... που το τραγουδούσε ο Νταλάρας, δεν μπορώ να το ξανακούσω από τότε... Τίποτα δεν είδαμε που να μας κάνει εντύπωση... μετά από λίγο, αφότου πιάσαμε δουλειά, το χάος». Όταν λέτε χάος, τι εννοείτε; τη ρωτά: «Πανικός. Μαζεύτηκαν και πολλοί που δεν μας αφήναν να δουλέψουμε», ποιοι; η επόμενη μου ερώτηση: «Ήταν άνδρες με στρατιωτικές στολές, “τούτον με τον πάρετε”, διούσαν οδηγίες... Υπήρχε περίπτωση κανείς σε αυτές τις εντολές να αντισταθεί; «Όχι, αλλά θυμούμαι πως προσπάθησαν νοσοκόμες, αλλά δεν εθέλαν να τους περιθάλψουμε δημοκρατία...». Αυτοί οι άνδρες ήταν από την Εθνική Φρουρά, ήταν άτακτοι... τη ρωτά: «Καταλαβαίναμε ότι ήταν της ΕΟΚΑ Β’ και βαστούσαν και όπλα καλά, εγώ είδα τα τουτά». Εν τω μεταξύ οι οδηγίες και οι εντολές έπαιρναν και έδιναν... «Το νοσοκομείο το παλιό, στον β’ όροφο, είχε έναν διάδρομο που οδηγούσε στην ψυχιατρική πτέρυγα του νοσοκομείου. Ήταν ενωμένα βέβαια, αλλά εμείς δεν είχαμε καμία σχέση με την ψυχιατρική. Όσοι δεν εθέλαν να τους περιθάλψουμε έπαιρναν τους ποτζί, κρυφά όμως». Βέβαια, το νοσοκομείο μέσα σε λίγες ώρες είχε αλλάξει όψη. Η κα Νίκη μου λέει πως οι γιατροί, βλέποντας πως τα πράγματα δεν εξελίσσονται ομαλά προσπάθησαν να αποσυμφορήσουν τους θαλάμους, άδειαζαν δωμάτια, έδιναν εξιτήριο στους πιο ελαφρά ασθενείς, είχε ήδη μαθευτεί ότι είχε γίνει πραξικόπημα... «Αφήσαμε κενούς θαλάμους για άτομα που θα έρχονταν...». Το προσωπικό πώς αντιδρούσε σε όλα αυτά; «Δουλεύαμε όλοι, αλλά με φόβο, δεν μας επέτρεπαν ούτε να μιλούμε, δεν κινούμασταν άνετα...». Έμειναν, όμως, όλοι στις θέσεις τους μου λέει η κα Νίκη, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης, «δεν έφυγε κανείς, αλλά σιωπητοί». Επείνω να μάθω, με ποιον τρόπο γινόταν η διαλογή... «όλα κανονικά γινότουσαν, κανονικά, αλλά με τούτον τον φόβο, την πίεση, έλεγχος, να τον δω τούτον, το όνομά τους, που είναι, κάμετε τον εντάξει, πάρτε τον στην ψυχιατρική...». Κοφτές εκφράσεις, σταθερή η φωνή της κας Νίκης, λέξεις όμως που άφωσαν ανεξίτηλα το αποτύπωμά τους στη μνήμη της.

στην ΕΟΚΑ Β’ και βαστούσαν και όπλα καλά, εγώ είδα τα τουτά». Εν τω μεταξύ οι οδηγίες και οι εντολές έπαιρναν και έδιναν... «Το νοσοκομείο το παλιό, στον β’ όροφο, είχε έναν διάδρομο που οδηγούσε στην ψυχιατρική πτέρυγα του νοσοκομείου. Ήταν ενωμένα βέβαια, αλλά εμείς δεν είχαμε καμία σχέση με την ψυχιατρική. Όσοι δεν εθέλαν να τους περιθάλψουμε έπαιρναν τους ποτζί, κρυφά όμως». Βέβαια, το νοσοκομείο μέσα σε λίγες ώρες είχε αλλάξει όψη. Η κα Νίκη μου λέει πως οι γιατροί, βλέποντας πως τα πράγματα δεν εξελίσσονται ομαλά προσπάθησαν να αποσυμφορήσουν τους θαλάμους, άδειαζαν δωμάτια, έδιναν εξιτήριο στους πιο ελαφρά ασθενείς, είχε ήδη μαθευτεί ότι είχε γίνει πραξικόπημα... «Αφήσαμε κενούς θαλάμους για άτομα που θα έρχονταν...». Το προσωπικό πώς αντιδρούσε σε όλα αυτά; «Δουλεύαμε όλοι, αλλά με φόβο, δεν μας επέτρεπαν ούτε να μιλούμε, δεν κινούμασταν άνετα...». Έμειναν, όμως, όλοι στις θέσεις τους μου λέει η κα Νίκη, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης, «δεν έφυγε κανείς, αλλά σιωπητοί». Επείνω να μάθω, με ποιον τρόπο γινόταν η διαλογή... «όλα κανονικά γινότουσαν, κανονικά, αλλά με τούτον τον φόβο, την πίεση, έλεγχος, να τον δω τούτον, το όνομά τους, που είναι, κάμετε τον εντάξει, πάρτε τον στην ψυχιατρική...». Κοφτές εκφράσεις, σταθερή η φωνή της κας Νίκης, λέξεις όμως που άφωσαν ανεξίτηλα το αποτύπωμά τους στη μνήμη της.

Η κα Νίκη Μιχαήλ σε χριστουγεννιάτικη γιορτή στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, το 1967-1968... όταν όλα ήταν τελείως διαφορετικά...

Το τανκς του Ντάνου

«Τώρα θυμούμαι και το τανκς του Ντάνου... Ήταν ένας κοντός, τον θυμούμαι καλά τούτον τον κύριο, με κοντό χακί παντελόνι και τα άρβυλά του. Εφέραν που λες ένα τανκς και εβάλαν το μπροστά από την είσοδο του νοσοκομείου, το κανόνι έβλεπε πα’ στο νοσοκομείο, τούτο θυμούμαι το καλά», ξεκλείδωσε από τη θύμησή της η φιγούρα του αξιωματικού με το κοντό παντελόνι. Η κα Νίκη μιλάει για τον επικεφαλής της ομάδας της ΕΟΚΑ Β’ στο νοσοκομείο της Λευκωσίας, υποπλοίαρχο του Πολεμικού Ναυτικού Γεώργιου Ντάνου. Και όλα αρχίζουν να κυλούν... «Τα γραφεία όλα του νοσοκομείου τα κατέλαβαν, εφύγαν τις υπεύθυνές μας που τα γραφεία τους, που ήταν μεγάλες και σε ηλικία και σε τίτλο, και εκάτσαν αυτοί εις τα γραφεία τους. Ήταν με στρατιωτικές στολές, με όπλα, και καταλάβαν τα γραφεία. Εμείς εντολές παίρναμε, εντολές από τη σίστερ, εκείνη από πού έπαιρνε όμως δεν ξέρω». Πέντε ημέρες αναρχίας... και αμέσως διορθώνω και λέω στην κα Νίκη, ημέρες τρομοκρατίας... εκείνη μου απαντά: «Ήταν και λίγο αναρχία, διότι δεν μπορούσε να πεις του γιάρου ή της νοσηλεύτριας τούτον με τον περιθάλψεις. Τούτο εν αναρχία, η δουλειά μου είναι να περιθάλπω ούλλους».

Και μετά η εισβολή

Οι πολύ δύσκολες ημέρες του πραξικοπήματος σταμάτησαν με τις πιο τραγικές της εισβολής... «Θυμάμαι ότι κανσελάρανε και τη θερινή μάς άδεια... που θα άρχιζε στις 20 Ιουλίου», αλλά βέβαια από τις 15 Ιουλίου η κα Νίκη, όπως και το υπόλοιπο προσωπικό δούλευε πυρετωδώς... «Το πρωί της 20ής Ιουλίου εργαζόμουν στις Πρώτες Βοήθειες, με τη Πίτα Κομοδίκη, με τον Ηλιάδη τον γιατρό και δεν μπορώ να σου πω πόσους τραυματίες δεχθήκαμε εκείνη τη μέρα, κομμένα χέρια, πόδια... Ήταν...». Οι άνθρωποι που είχαν

«Στον β’ όροφο είχε έναν διάδρομο που οδηγούσε στην ψυχιατρική πτέρυγα. Όσοι δεν εθέλαν να τους περιθάλψουμε έπαιρναν τους ποτζί, κρυφά όμως» λέει η κα Μιχαήλ, για τη μέρα του πραξικοπήματος.

«Ήταν και λίγο αναρχία, διότι δεν μπορείς να πεις του γιατρού ή της νοσηλεύτριας τούτον με τον περιθάλψεις. Τούτο εν αναρχία, η δουλειά μου είναι να περιθάλπω ούλλους».

καταλάβει κατά κάποιο τρόπο το νοσοκομείο παρέμειναν; «Δεν εφύαν, ούτε στον πόλεμο εφύαν να πάσιν, εθκιανεύκουνταν μες στο νοσοκομείο...».

«Έκαμε μου εντύπωση ένα πράγμα, ότι εθέλασα να ξαναπάνε πίσω όταν ήταν λίον τραυματισμένοι... “οι, πρέπει να πάμε πίσω” ελέαν...» και λέξη τη λέξη η κα Νίκη μου λέει: «Θυμούμαι που αυτοί με τα στρατιωτικά από τον τρίτο όροφο πυροβολούσαν που τζέι στους Τούρκους και είπεν τους ο γιατρός ο Σουλιώτης (σ.σ. ο σύζυγος της Στέλλας Σουλιώτη), σταματάτε, γιατί να, δεν χτυπούν το νοσοκομείο, αλλά αν βάλλετε που το νοσοκομείο, εν να μας χτυπήσουν...». Από την ημέρα του πραξικοπήματος μέχρι τις πρώτες ημέρες μετά την εισβολή η κα Νίκη, όπως

και οι υπόλοιποι εργαζόμενοι δεν έφυγαν παρά μόνο μία ή δύο φορές... Από τη μία νοσηλεύτρια, που προσπαθούσε να κάνει τη δουλειά της, και από την άλλη τον κωρικό της είχε δύο μωρά... «Κοίταξε, τζέιντες τις μέρες, δεν εσεκέφτουμουν τίποτε, ούτε τη ζωή μου, αλλά ούτε τα μωρά μου. Τζιαμέ...». Η κα Νίκη είχε όμως την έγνοια και των δύο αδελφών της, στρατιωτών, ο ένας στον Καραόλο της Αμμοκώστου και ο άλλος στην Κερύνεια, στο Τρίκωμο... «Εσεκέφτουμουν το, εκοίτα...». Μεσ στους νεκρούς εκοίταζε πολλές φορές, μες στους βαριά τραυματίες... εν είχαμε κανένα νέο, εν μπορούσαμε να μάθουμε τίποτε...».

Άγιος Παύλος και ΕΛΔΥΚ

«Όταν εβομβαρδίζαν τον Άγιο Παύλο είχα διπλή αγωνία, γιατί είχα πολλούς συμμαθητές μου, του τζαιρού μου, του Βαρωσιού... αλλά και τον βομβαρδισμό της ΕΛΔΥΚ θυμούμαι τον καλά». Αυτές οι δύο μάχες έμειναν χαραγμένες στη μνήμη της κας Νίκης, κάτι που μου το τονίζει και η ίδια... «Οι στρατιώτες που έρχονταν λείαν μας, τζάι οι δικοί μας και οι Έλληνες, εκάτσαν την ΕΛΔΥΚ ένα μέτρο κάτω, δηλαδή τόσες πολλές βόμβες εσύραν εκεί, σε τζέινον το σημείο. Οι εδιόσεις μου ακούγαμε από τους

ιδίους τους στρατιώτες ήταν πολλά συγκλονιστικές». Αυτοί οι στρατιώτες τι άλλα μηνύματα μετέφεραν; «Κοίταξε να δεις. Εγώ θυμούμαι ότι ήταν νέοι, αλλά όταν ήταν λίγο το τραύμα τους, έκαμνε μου εντύπωση. Εθέλαν να πάνε πίσω. Μετά, όταν κατάλαβαν την προδοσία, κατάλαβα ότι δεν άξιζε τον κόπο να πάσιν πίσω... το κατάλαβαν τζι αυτοί ότι εν άξιζε να πάσιν πίσω. Μεσ στον Καραόλο της Αμμοκώστου και ο άλλος στην Κερύνεια, στο Τρίκωμο... «Εσεκέφτουμουν το, εκοίτα...». Μεσ στους νεκρούς εκοίταζε πολλές φορές, μες στους βαριά τραυματίες... εν είχαμε κανένα νέο, εν μπορούσαμε να μάθουμε τίποτε...».

Μετά που σούχασε η κατάσταση και εφκήκα στον χειρουργικό θάλαμο, που ήταν οι πολλά τραυματίες, θυμούμαι που είχαν το σθένος και ετραγουδούσαν θέμα, Μάνο Λοΐζο, τα τραγούδια της εποχής τζέιντες... και έλεγα “κοίταξε, Κύριέ μου”... έκαμε μου εντύπωση...». Όλη αυτή η εμπειρία, κα Νίκη, αυτών των είκοσι ημερών, τις άφησε; τη ρωτάω, με το συναίσθημα της κουβέντας να μας έχει καταβάλει αμφοτέρους... «Εν θέλω να τα θυμούμαι, ούτε τις ημέρες που εδοούλευκα στο νοσοκομείο θέλω να θυμούμαι, είναι οδυνηρά» και ο τόνος της φωνής της μου επέβαλε κατά κάποιο τρόπο να κλείσω το μαγνητόφωνό μου.

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ

Δέκα σημειώσεις για την προδοσία του '74

1η. Όχι και πάλι όχι στο τελετουργικό τυπικό των επετείων. Όχι και πάλι όχι στη μουσειακή αναφορά στην αντίσταση στο πραξικόπημα – όνειδος του 1974. Όχι και πάλι όχι στη διαγραφή των οραμάτων, υπό τη βοή των «επιμνημόσυνων λόγων».

2η. Σαράντα εννιά χρόνια μετά. Η αντίσταση στο πραξικόπημα δεν είναι κολυμβήθρα του Σιλβάμ για τους απόντες. Η αντίσταση στο πραξικόπημα δεν μπορεί να λειτουργεί ως εξαγνισμός της κυπριακής κοινωνίας από τις τύψεις της απουσίας και της μη παλλαϊκής αντιπαράθεσης προς τη χούντα των συνταγματαρχών, που άλωσε την Κύπρο από το 1967 ως το 1974. Η βαρβαρότητα της ελλαδικής δικτα-

τορίας πέρασε στην Κύπρο! Η αισθητική της κάλυψε μεγάλο μέρος της κοινωνίας. «Μπήκαν στην πόλη οι οκτροί. Και μεϊς φωνάζαμε “ζήτω και γεια”». Κι αυτό ποτέ δεν πρέπει να το ξεχνάμε.

3η. 15 Ιουλίου 2023. Η καμπλεια των νεκρών αγωνιστών. Η πλαστογράφηση της ιστορίας. Η τυμβωρυχία της αντίστασης. Οι συσεντεύξεις, οι περιγραφές, οι ανακοινώσεις, η ξύλινη γλώσσα. Και όμως αν οι πολλοί δόλωναν παρόντες, το μισοφέγγαρο δεν θα ντρόπαζε σήμερα τον Πενταδάκτυλο.

4η. Σαράντα εννιά χρόνια από τότε, και ακόμα να βρουν το θάρρος της αυτοκριτικής, της μετάνοιας, της αναζήτησης ελέους, συγγνώμης,

άφεσης αμαρτιών για το μεγάλο τους ανόμιμα, από τον λαό και την ιστορία.

5η. Οι ενοχές οδήγησαν και στον μύθο. Που θέλει να ξεχνά πως Εθνική Φρουρά, Αστυνομία, Παιδεία, δημόσια υπηρεσία είχαν μετατραπεί σε άντρα της αντιλαϊκής συνωμοσίας και σε εφελθρία της τελικής επίθεσης.

6η. Πάνω από όλα ο πολιτισμός. Κι όμως τον άφησαν να κλιδωθεί και να κουρελιωθεί από τους πιο κίτς εκπροσώπους των γελοίων συνταγματάρχων. Πρώτοι και καλύτεροι οι θεματοφύλακες του πολιτισμού. Πού ήταν οι άνθρωποι του πολιτισμού στην Κύπρο να πουν όχι; Γιατί αντιθέτως γλοιώδεις και οσφυοκάμ-

πτες συνωστίζονταν για το να;

7η. Ως δίδην ουδέτερο επιπόνηση τη θεωρία της βίας και της αντιβίας. Εξήσωναν τη νομιμότητα με την παρανομία. Τον εκλεγμένο ηγέτη του λαού, τον Μακάριο με τον αρχηγό της ΕΟΚΑ Β’. Τους αγωνιστές της δημοκρατίας με τους μασκοφόρους - νυκτοβάτες που την υπονόμειναν. Και έστρωσαν τον δρόμο στο πραξικόπημα.

8η. Επιζήτούν τη λήθη. Αναζητούν άφεση αμαρτιών χωρίς παραδοχή ενοχής. Επικαλούνται κλάδον ελαίας, τον οποίον ουδέποτε τίμησαν. Αντιθέτως προβάλλουν ως τιμητές, επιδιώκοντας πολιτική και θηκή διακαίωση του εγκλήματος. Γι’ αυτό το καθήκον είναι, με κάθε κόπο και

κάθε θυσία, να συντηρηθεί η ιστορική μνήμη. Η ατιμωρησία δεν πρέπει να σημαίνει διαγραφή της ιστορικής μνήμης, πλαστογράφηση της αλήθειας και αποθράσυνση των ενόχων.

9η. Και φέτος όπως και πέρυσι. Όπως κάθε χρόνο. Φορτισμένες μνήμες. Συγκίνηση. Τραυματισμένα οράματα. Αναζητούνται συνειρμοί με το σήμερα. Κατ’ αντιπαράθεση προς τον εφνοσυχασμό και την αδιαφορία. Με την ντροπή της κατοχής παρούσα. Το χρέος μας, να ξεφύγουμε οριστικά από το σύνδρομο της ήττας του 1974, να επανακαθορίσουμε τα μεγάλα οράματα και να επανασυνδέσουμε τα κομμένα νήματα των προσπαθειών και των αγώ-

νων του Κυπριακού Ελληνισμού.

10η. Σήμερα τα μέτωπα πρέπει να ξαναστηθούν. Με ξαναζωντανευμένα τα οράματα. Ως πηγή δημιουργίας και ως πηγή έμπνευσης. Και με μια νέα γενιά παρούσα και ριζοσπαστική. Σήμερα, για όλους εμάς που μας σημάδεψε ανεξίτηλα το 1974, δεν μετρούν μόνο οι εφιάλτες και τα όνειρα του τότε. Κοιτάζουμε, οφείλουμε να κοιτάζουμε μπροστά. Να διαγράψουμε πορείες λυτρωτικές για το μέλλον. Δεν μας αρμόζουν οι σιγκινισιακοί εγκλεισμοί στο χθες. Για να υπάρξει συνέχεια και δικαίωση.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Γιώργος Γεραπετρίτης, υπουργός Εξωτερικών

Η εμπιστοσύνη θα οδηγήσει σε ουσιαστικές συζητήσεις

Αναγκαία η ηρεμία στο Αιγαίο για να ευδοκιμήσει το νέο ξεκίνημα

Συνέντευξη στον ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ

«Με ισχυρή πολιτική εντολή και με το σημαντικό διεθνές μας κεφάλαιο, έχει φτάσει νομίζω η στιγμή να δούμε κατάματα τις πληγές του παρελθόντος και τις προκλήσεις του μέλλοντος», λέει στην πρώτη και αποκλειστική συνέντευξη που παραχωρεί ως υπουργός Εξωτερικών ο Γιώργος Γεραπετρίτης, μόλις λίγα 24ωρα μετά τη συνάντησή του με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και του προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο Βίλνιους, που ξεκλείδωσε τη διαδικασία επαναπροσέγγισης Ελλάδας - Τουρκίας. Ο κ. Γεραπετρίτης κάνει λόγο για την ανάγκη να υιοθετηθεί μια τολμηρή ατζέντα ως παρακαταθήκη για τις μελλοντικές γενιές, ενώ αναφέρεται στις επαφές που θα έχει ο ίδιος με τον Τούρκο ομόλογο του Χακάν Φιντάν, αλλά και στο ενδεχόμενο μιας νέας συνάντησης Μητσοτάκη - Ερντογάν στη Νέα Υόρκη τον ερχόμενο Σεπτέμβριο.

– Πώς αισθανθήκατε όταν ο πρωθυπουργός σας ανακοίνωσε ότι θα αναλάβετε το υπουργείο Εξωτερικών; Πώς σκοπεύετε να πορευθείτε στο υπουργείο;

– Αντιλαμβανόμενος πλήρως τη σημασία αλλά και τη διακύβευση της ανάληψης της πολιτικής ηγεσίας ενός υπουργείου συνυφασμένου με την ίδια την υπόσταση, την Ιστορία και τη διεθνή εικόνα της χώρας, αισθάνθηκα τιμή και μεγάλη ευθύνη. Με την αυτοπεποίθηση και τη διεθνή αναγνώριση που κατακτήσαμε, καθώς και με την ανάπτυξη όλων των πηγών ισχύος της Ελλάδας και του Ελληνισμού ανά τον κόσμο, η πατρίδα μας δεν ετεροκαθορίζεται στην εξωτερική της πολιτική. Ενισχύοντας την ενεργητική εξωστρέφεια και τη δημόσια διπλωματία και οικοδομώντας μια πολύτροπη εξωτερική πολιτική. Πρόθεσή μου είναι να εργαστώ ώστε οι Έλληνες να αισθάνονται υπεράσφαστοι και θωρακισμένοι. Αισθάνομαι γνησίως ότι λογοδοτώ σε όλους τους Έλληνες πολίτες, αλλά και στις γενιές που έρχονται.

– Συμμετείκατε ίσως στην κρισιμότερη συνάντηση των ηγετών Ελλάδας και Τουρκίας τα τελευταία τέσσερα χρόνια. Εκτιμάτε ότι η τρέχουσα ατμόσφαιρα νημερής στο Αιγαίο θα συνεχιστεί;

– Η συνάντηση του Έλληνα πρωθυπουργού με τον Τούρκο πρόεδρο στο Βίλνιους έγινε σε ατμόσφαιρα επιθυμίας για αμοιβαία κατανόηση. Ξεκινούμε μία διαδικασία διάλογου με καλή προδιάθεση και επιδιώκουμε αυτή η νέα προσπάθεια να χαρακτηριστεί από ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη. Έγινε ένα πρώτο βήμα. Η καταλλαγή που επικρατεί αυτή τη στιγμή στο Αιγαίο είναι όρος αναγκαίος για να ευδοκιμήσει αυτό το νέο ξεκίνημα. Αλλά θα χρειαστεί επιπλέον συνέχεια και συνέπεια σε μια θετική προοπτική αληθινής φιλίας, ειρήνης και συνεργασίας.

– Ο πρόεδρος Ερντογάν βρίσκεται σε διαδικασία ειλικρινούς εξομάλυνσης των σχέσεών του με τη Δύση ή πρόκειται για ένα συγκυριακό επεισόδιο;

– Δεν μπορώ να ερμηνεύσω τα παραγωγικά αίτια της βούλησής του προέδρου της Τουρκίας. Η ελληνική κυβέρνηση επιθυμεί

κλίμα συνεργασίας και διάλογου. Προσωπικά προσβλέπω στην οικοδόμηση μιας αξιόπιστης και σταθερής σχέσης με τον Τούρκο ομόλογο μου, με τον οποίο ήδη έχω κάνει πρώτα βήματα για έναν απευθείας ουσιαστικό διάλογο επικοινωνίας. Ως προς τις σχέσεις της Τουρκίας με τη Δύση, ειδικότερα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η στάση της Ελλάδας είναι γνωστή και σταθερή. Η πρόοδος των ευρωτουρκικών σχέσεων θα συνέβαλε στην ηρεμία σε μια εξαιρετικά εύθραυστη περιοχή. Αλλά και αντίστροφα, η πρόοδος στην εξομάλυνση των σχέσεων Ελλάδας - Τουρκίας αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την επαναπροσέγγιση Ε.Ε. - Τουρκίας. Σε κάθε περίπτωση, θα έχουμε ενεργό ρόλο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σε όποιες αποφάσεις και συμπεράσματα υιοθετηθούν για την Τουρκία.

– Βλέπετε προοπτικές κοινών πρωτοβουλιών για εκμετάλλευση κοιτασμάτων κ.λπ.; 'Η πρόκειται για παρωχημένη συζήτηση;

– Η Ελλάδα έχει εξασφαλίσει πρωτοφανή ενεργειακή αυτονομία και έχει εξελιχθεί σε κόμβο που συμβάλλει καθοριστικά στην ενεργειακή διαφοροποίηση και ανεξαρτησία της Ευρώπης. Ενδεικτικό αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι ότι τον περασμένο Μάιο εξασφαλίσαμε το 50% των ενεργειακών αναγκών μας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, γεγονός που αποτελεί τεράστιο βήμα απεξάρτησης της χώρας μας από τα ορυκτά καύσιμα. Θα συνεχίσουμε να πορευόμαστε αυτοδύναμα με γνώμονα την ενεργειακή αυτονομία της χώρας.

– Πώς θα μπορούσε να διασφαλιστεί η Ελλάδα από τις ΗΠΑ; Με ποιοτικό πλεονέκτημα στους εξοπλισμούς που παίρνει από ΗΠΑ σε σύγκριση με Τουρκία, δωρεάν στρατιωτική βοήθεια, ή εγγυήσεις ότι δεν θα γίνουν υπερηπτήσεις;

– Οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις βρίσκονται στο καλύτερο σημείο τους διαχρονικά. Στη βάση και της επικαιροποιημένης συμφωνίας αμυντικής συνεργασίας, με την οποία αναβαθμίστηκε ποιοτικά η στρατηγική θέση της Ελλάδας, έχουμε καλλιεργήσει ισχυρή αμυντική συνεργασία και εμπιστοσύνη στον πολιτικό μας διάλογο. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής είναι φυσιολογικό και αναμενόμενο να υπάρχει περαιτέρω ενίσχυση των αμυντικών μας συστημάτων από τις ΗΠΑ. Όσον αφορά το Κογκρέσο, έχει ήδη τοποθετηθεί σαφώς ότι οι πωλήσεις αμυντικών εξοπλισμών οφείλουν να λάβουν υπόψη τους τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και ειδικότερα δεν μπορεί να χρησιμοποιούνται κατά νατοϊκών συμμάχων.

– Σε τι ακριβώς έγκειται το μορατόριουμ που μοιάζει να ισχύει στο Αιγαίο – και θα συνεχιστεί; Υπερπητήσεις, αποφυγή γυμνασίου σε ορισμένες περιοχές;

– Η ατμόσφαιρα ηρεμίας που έχει επικρατήσει στο Αιγαίο έχει δύο στοχεύσεις. Από τη μια πλευρά να περιοριστούν οι εν δυνάμει κίνδυνοι από τυχόν επιχειρησιακές δραστηριότητες. Από την άλλη πλευρά να υπάρχει ένας διαρκής μηχανισμός άμεσων επι-

«Είναι προφανές πως η ευρωπαϊκή πορεία της Αλβανίας συναρτάται άμεσα με την ανάγκη συμμόρφωσης προς τους θεμελιώδεις κανόνες του κράτους δικαίου. Για εμάς η υπόθεση της σύλληψης και κράτησης του Φρέντι Μπελέρη συστάει όχι μόνον ένα αγκάθι στις διμερείς μας σχέσεις, αλλά και ένα τεστ για το κράτος δικαίου στη γειτονική χώρα», λέει ο κ. Γιώργος Γεραπετρίτης.

κοινωνίας για την εκτόνωση όταν προκύπτουν κρίσεις στο πεδίο. Είναι, εκτιμώ, κοινή βούληση των μερών οι συνθήκες αυτές να διατηρηθούν.

– Είστε νομικός με εμπειρία σε διεθνείς διαπραγματεύσεις. Εχοντας δει τους σχετικούς φακέλους, πιστεύετε ότι υπάρχει δίκαιη και βιώσιμη λύση στα ελληνοτουρκικά ζητήματα; Πολιτικά εφικτή;

– Προερχόμενος από τον χώρο της νομικής επιστήμης και του ακαδημαϊκού ορθολογισμού,

Να δούμε κατάματα τις πληγές του παρελθόντος και τις προκλήσεις του μέλλοντος. Τολμηρή ατζέντα, παρακαταθήκη για τις μελλοντικές γενιές.

σκοπός μου είναι να συνεχίσουμε μια εξωτερική πολιτική αρχών και κανόνων. Σέβομαι και ακούω τις θέσεις όλων των κρατών όταν προσέρχομαι σε οποιαδήποτε συζήτηση, όμως πεποίθησή μου είναι ότι δεν μπορούμε να αφιστάμεθα από εδραίες θέσεις του διεθνούς δικαίου, όπως ιδίως οι αρχές του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ, ο σεβασμός στην κυριαρχία και τα κυριαρχικά δικαιώματα, η προσήλωση στα οικουμενικά δικαιώματα. Δεν θα ήθελα να προδικάσω το αποτέλεσμα της προσπάθειας επανεκκίνησης των ελληνοτουρκικών συνομιλιών. Αξίζει, όμως, να οικοδομήσουμε πάνω στο θετικό κλίμα των τελευταίων μηνών και στην κοινή δήλωση των ηγετών των δύο χωρών μετά την πρόσφατη συνάντησή τους. Να προχωρήσουμε δηλαδή σε μια διαδικασία επαναπροσέγγισης με περισσότερο πολιτικά, υπό την εποπτεία και ευθύνη των δύο υπουργών

Εξωτερικών. Η διαδικασία αυτή θα περιλαμβάνει τρεις πυλώνες: τον πολιτικό διάλογο, τη θετική ατζέντα συνεργασίας σε επιμέρους πεδία και τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Σημαντικό ορόσημο αυτού του οδικού χάρτη θα είναι η διεξαγωγή του 4ου Ανάστατο Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας στη Θεσσαλονίκη εντός του έτους και οι περιοδικές επαφές μου με τον Τούρκο ομόλογο μου. Στο πλαίσιο αυτό, οι δύο ηγέτες ενδέχεται να συναντηθούν και στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, τον προσεχή Σεπτέμβριο στη Νέα Υόρκη.

– Εχει εδραιωθεί η πεποίθηση ότι τα ελληνοτουρκικά είναι παικιδι μπεδνικου αθροισματος. Μπορούν να γίνουν win-win;

– Στις εξωτερικές σχέσεις δεν χωρεί υπεραπλοούστευση. Η πρόσφατη απόκλιση της Ρωσίας στην Ουκρανία κατέδειξε ότι βεβαιότητες και σταθερές στις διεθνείς σχέσεις είναι πολύ λιγότερες από όσες νομίζουμε. Σε σχέση με τα ελληνοτουρκικά, είναι βέβαιο ότι η συνέχιση του κλιμάτου ηρεμίας και αποφυγής εντάσεων συνιστά από μόνη της κατάσταση αμοιβαία επωφέλη, μια σπουδαία κατάκτηση. Το κλίμα αντιπαράθεσης που επικράτησε επί μακρόν στο παρελθόν ήταν εξαιρετικά επιζήμιο τόσο για τις δύο χώρες όσο και για την περιφερειακή σταθερότητα. Καθήκον των υπουργών Εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας είναι να διερευνήσουμε τις δυνατότητες εδραίωσης και εξήλιξης αυτής της καλής ατμόσφαιρας, προώθησης του οδικού χάρτη αλλά και ευρύτερα ανάπτυξης πολυεπίπεδων σχέσεων διμερούς συνεργασίας. Οι καλές σχέσεις θα ανοίξουν τον δρόμο για ουσιαστικές συζητήσεις. Δεν είμαστε ακόμη εκεί, αλλά με ισχυρή πολιτική εντολή και με το σημαντικό διεθνές μας κεφάλαιο, έχει φτάσει νομίζω η στιγμή να δούμε κατάματα τις πληγές του παρελθόντος και τις προκλήσεις

– Δεν είστε επαγγελματίας πολιτικός, ωστόσο έχετε βρεθεί στο επίκεντρο υλοποίησης σημαντικών πολιτικών. Στα προηγούμενα χρόνια, ποια ήταν η πιο δύσκολη στιγμή που αντιμετώπισατε στο Μέγαρο Μαξίμου;

– Χωρίς δεύτερη σκέψη, η διαχείριση των συνεπειών του σιδηροδρομικού δυστυχήματος στα Τέμπη. Διότι η διαχείριση αυτή δεν ήταν αμιγώς διοικητική ή

του μέλλοντος. Τολμηρή ατζέντα, παρακαταθήκη για τις μελλοντικές γενιές.

– Ακούγονται πολλά και για το Κυπριακό. Θεωρείτε ότι υπάρχει περιθώριο εκκίνησης κάποιας διαδικασίας;

– Για την Ελλάδα, η εξεύρεση δικαίως, βιώσιμης, λειτουργικής και αμοιβαίως αποδεκτής λύσης του Κυπριακού ζητήματος συνιστά κορυφαία προτεραιότητα εξωτερικής πολιτικής. Στηρίζουμε τη δημιουργία των προϋποθέσεων για την επίλυση του Κυπριακού, υποστηρίζουμε αταλάντευτα μία λύση διζωνικής δικονομικής ομοσπονδίας στο πλαίσιο που έχει διαμορφωθεί από τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και του ευρωπαϊκού κεκτημένου και δεν δεχόμαστε καμία συζήτηση για λύση δύο κρατών. Πριν από λίγες ημέρες είχα την ιδιαίτερη τιμή να βρεθώ στην Κύπρο, πραγματοποιώντας την πρώτη επίσκεψή μου αφότου ανέλαβα τα καθήκοντα του υπουργού Εξωτερικών. Έγινε δεκτός από τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και συναντήθηκα με τον ομόλογο μου υπουργό Εξωτερικών, με τον οποίο διατηρώ άριστη συνεργασία. Κοινή μας αντίληψη είναι ότι η ευρωπαϊκή θέση, όπως αποτυπώθηκε στα συμπεράσματα του τελευταίου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με την οποία εκφράζεται η ετοιμότητα της Ένωσης να διαδραματίσει ενεργό ρόλο υποστήριξης σε όλα τα στάδια της διαδικασίας από τα Ηνωμένα Έθνη, ανοίγει ένα σημαντικό παράθυρο ευκαιρίας.

– Δεν είστε επαγγελματίας πολιτικός, ωστόσο έχετε βρεθεί στο επίκεντρο υλοποίησης σημαντικών πολιτικών. Στα προηγούμενα χρόνια, ποια ήταν η πιο δύσκολη στιγμή που αντιμετώπισατε στο Μέγαρο Μαξίμου;

– Χωρίς δεύτερη σκέψη, η δια-

Τα Δυτικά Βαλκάνια

– Η Ελλάδα επιθυμεί να διαδραματίσει ρόλο στα Δυτικά Βαλκάνια. Υπάρχει κάποιο πρακτικό σχέδιο γι' αυτό;

– Η Ελλάδα ήδη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα Δυτικά Βαλκάνια. Πριν από λίγες ημέρες, στις 21 Ιουνίου, συμπληρώθηκαν 20 χρόνια από την ιστορική Διακήρυξη της Θεσσαλονίκης, στην οποία δηλώνεται ρητά ότι το μέλλον των Βαλκανίων βρίσκεται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χώρα μας παραμένει σταθερά προσλωμένη στην ανάπτυξη, στην ασφάλεια, στην ευημερία και την ευρωπαϊκή πορεία των Δυτικών Βαλκανίων, καθώς η ενσωμάτωση και η ευρωπαϊκή προοπτική τους είναι απαραίτητη για την ασφάλεια και απόλυτο συμφέρον της ίδιας της Ένωσης. Στηρίζουμε σταθερά και την ευρωπαϊκή πορεία της Σερβίας και του Μαυροβουνίου, ενώ υποστηρίζουμε τη συνέχιση του διαλόγου Βελιγραδίου - Πρίστινας και τις προωθητικές του ειδικού εκπροσώπου της Ένωσης προς αυτήν την κατεύθυνση. Εξίσου σταθερή είναι η βούλησή μας για την ένταξη της Βόρειας Μακεδονίας στην Ε.Ε., στο πλαίσιο της συνεπούς και καλής τιπίσει εφαρμογής της Συμφωνίας των Πρέσπης. Σε ό,τι αφορά την Αλβανία, είναι προφανές πως η ευρωπαϊκή της πορεία συναρτάται άμεσα με την ανάγκη συμμόρφωσης προς τους θεμελιώδεις κανόνες του κράτους δικαίου. Για εμάς η υπόθεση της σύλληψης και κράτησης του Φρέντι Μπελέρη συνιστά όχι μόνο ένα αγκάθι στις διμερείς μας σχέσεις, αλλά και ένα τεστ για το κράτος δικαίου στη γειτονική χώρα.

NIKOS HONKALAS

πολιτική ήταν προεκκρινώς συνηθισματικά. Επρόκειτο για μια πρωτοφανή εθνική τραγωδία, η οποία μας σημάδεψε όλους λόγω μεγάλου αριθμού, ίδιων νέων, συνανθρώπων μας. Η οδύνη και ο σπαραγμός, κυρίως των συγγενών των θυμάτων αλλά και όλων μας, έπρεπε να βρει κάθαρση. Εργαστήκαμε σκληρά προς την κατεύθυνση αυτή, διερευνώντας χωρίς καμία έπιψη και σε βάθος τα αίτια του δυστυχήματος και προσπαθώντας να επιλύσουμε τις παθολογίες που οδήγησαν σε αυτό. Η υπόθεση ερευνάται με ταχείς ρυθμούς από τη Δικαιοσύνη, ενώ ολοκληρώνονται τα έργα αναβάθμισης της ασφάλειας του σιδηροδρόμου.

– Εχει έλθει, επιτέλους, η ώρα για κάποιες αλλαγές – θεσμικές ή διοικητικές – στο υπουργείο Εξωτερικών, που θα καταστήσουν την υπηρεσία πιο αποτελεσματική αλλά και πιο ενεργή;

– Το εξαιρετικά σύνθετο έργο του υπουργείου Εξωτερικών μπορεί να επιτευχθεί μόνον εάν στηριχθούμε στο μεγαλύτερο του κεφάλαιο, το ανθρωπινό δυναμικό του. Τα στελέχη μας χαρακτηρίζονται από εξαιρετικό επίπεδο κατάρτισης και εμπειρίας και εμφορούνται από υψηλό αίσθημα ευθύνης. Για να μπορέσουν όμως να αποδώσουν στον μέγιστο βαθμό και να ανταποκρίνονται στις αυξημένες απαιτήσεις της σύγχρονης διπλωματίας, οφείλουμε να τους διαθέτουμε τα αναγκαία εργαλεία. Η ενίσχυση του προϋπολογισμού, ο εκσυγχρονισμός των διοικητικών δομών και διαδικασιών, η ψηφιακή αναβάθμιση, η επένδυση στην εκπαίδευση, τη διά βίου επιμόρφωση και την καλλιέργεια νέων δεξιοτήτων είναι μερικά από αυτά. Προτίθεται να εργαστώ συστηματικά για την εξασφάλισή τους. Ενώνομε τις δυνάμεις μας και αξιοποιούμε όλο το προσωπικό για την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος στην εξωτερική μας πολιτική.

«Οδικός χάρτης» για τη Χάγη

Σταθμοί η νέα συνάντηση Μπισσιτάκν - Ερντογάν τον Σεπτέμβριο και το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας τον Νοέμβριο

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Τέσσερις μήνες που θα κρίνουν εάν η Ελλάδα και η Τουρκία θα μπορέσουν να γυρίσουν οριστικά σελίδα στις συχνές περιόδους ακραίας έντασης, ανοίγοντας παράλληλα τον δρόμο για την προσφυγή στη Χάγη προκειμένου να διευθετηθεί η βασική διμερής διαφορά της οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ, άρχισαν να μετράνε από την Τετάρτη στις 12 το μεσημέρι και τη συνάντηση του πρωθυπουργού Κυριάκου Μπισσιτάκν και του Τούρκου προέδρου Ταγίπ Ερντογάν στο Βίλνιους.

Τα ορόσημα

Στη διάρκεια μιας ώρας συνάντησης, με έντονο παρασκήνιο, που είχαν στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ, οι κ. Μπισσιτάκν και Ερντογάν άναψαν το πράσινο φως για συζητήσεις εις βάθος σε πολιτικό επίπεδο μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών Γιώργου Γεραπετρίτη και Χακάν Φιντάν. Συζητήσεις που εκ των πραγμάτων συνδέονται με δύο κρίσιμα «ορόσημα» κατά τα οποία θα κριθεί εάν Αθήνα και Αγκυρα θα μπορέσουν, έστω σε δεύτερο χρόνο, να φθάσουν σε απτά αποτελέσματα στον «πυρήνα» των διμερών διαφορών με επίκεντρο την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ. Το πρώτο είναι το νέο τετ α τετ που αναμένεται ότι θα έχουν οι δύο ηγέτες τον Σεπτέμβριο, στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Και το δεύτερο, το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας, που συμφωνήθηκε στο Βίλνιους να πραγματοποιηθεί τον Νοέμβριο στη Θεσσαλονίκη. Και τούτο καθώς είναι προφανές πως τις τελικές αποφάσεις για το κρίσιμο αυτό ζήτημα δεν θα τις λάβουν άλλοι από τον πρωθυπουργό και τον Τούρκο πρόεδρο.

Σε κάθε περίπτωση ο κ. Μπισσιτάκν, όπως αναφέρουν στενοί συνεργάτες του, ανοίγοντας τον φάκελο «θαλάσσιες ζώνες» απέδειξε για μια ακόμη φορά ότι δεν διστάζει να «ακούσει την κοινωμία», που επιθυμεί την εξομάλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων και τον τερματισμό των εντάσεων στο Αιγαίο, και εμφανίζεται έτοιμος να αναλάβει το «ρίσκο» μιας δύσκολης διαπραγματεύσεως που μπορεί να επιφέρει και πολιτικό κόστος - με μεγάλο

Η συνάντηση του Κυριάκου Μπισσιτάκν με τον Ταγίπ Ερντογάν, στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βίλνιους, ήταν άρτια προετοιμασμένη από τα επιτελεία των δύο ηγετών. Σύμφωνα με πληροφορίες, η συζήτηση επεκτάθηκε και σε ζητήματα της διπλωματίας των αγωγών, ενώ ο Έλληνας πρωθυπουργός έθεσε και το ζήτημα των παρεμβάσεων του τουρκικού προξενείου στην Κομοτηνή στις πρόσφατες εθνικές εκλογές.

Οι ΗΠΑ, τόσο στο παρασκήνιο όσο και μέσω των χειρισμών τους στο διπλό μέτωπο των F-16 και των F-35, στηρίζουν ενεργά την απόπειρα επίλυσης των ελληνοτουρκικών διαφορών.

ζητούμενο εάν τα κόμματα της αντιπολίτευσης θα αρθούν και εκείνα στο ύψος των περιστάσεων. Όπως χαρακτηριστικά ο ίδιος ανέφερε, θα ήταν λάθος «να γυρίσουμε την πλάτη στην Ιστορία», καθώς στη διάρκεια της συνάντησης της Τετάρτης ο Ερντογάν, σε ρητορικό επίπεδο τουλάχιστον, εμφανίστηκε

έτοιμος να κάνει και εκείνος το μεγάλο βήμα.

Οι νέες συνθήκες

Επί της ουσίας στο Βίλνιους διαπιστώθηκε ένα μεγάλο «παράθυρο ευκαιρίας», καθώς: - Τόσο ο κ. Μπισσιτάκν όσο και ο κ. Ερντογάν αναβαπτίστηκαν πρόσφατα στη λαϊκή εντολή και διαθέτουν ισχυρότατο πολιτικό κεφάλαιο, ενώ ο Τούρκος πρόεδρος επιπροσθέτως διανύει και την τελευταία θητεία του. «Εάν όχι τώρα, πότε;» ανέφερε χαρακτηριστικά πρόσωπο που γνωρίζει άριστα τον πυρήνα των τελευταίων εξελίξεων στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

- Οι ΗΠΑ είναι σαφές ότι, τόσο στο παρασκήνιο όσο και μέσω των χειρισμών τους στο διπλό μέτωπο των F-16 και των F-35, στηρίζουν και θα στηρίξουν ενεργά την απόπειρα επίλυσης των

ελληνοτουρκικών διαφορών με το βλέμμα στραμμένο τόσο στη στρατιωτική παράμετρο της σταθερότητας στη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ όσο και στο ενεργειακό παζλ στην περιοχή.

- Οι συνομιλίες πλέον θα είναι συστηματικές και θα λειτουργούν ως πυραμίδα από πάνω προς τα κάτω, με τους Γιώργο Γεραπετρίτη και Χακάν Φιντάν να κατευθύνουν την ατζέντα και ως εκ τούτου δεν θα υφίσταται ο «εγκλωβισμός» σε ατέρμονες διερυντικές επαφές από υπερρεσιακούς παράγοντες. Επιπροσθέτως, οι δύο υπουργοί Εξωτερικών είναι πρόσωπα της απολύτου εμπιστοσύνης των κ. Μπισσιτάκν και Ερντογάν, ενώ δεν έχουν τα «βάρη» των μεγάλων εντάσεων της προηγούμενης τετραετίας στις ελληνοτουρκικές σχέσεις που εκ των πραγμάτων έφεραν οι κ. Δένδιας και Τσαβούσογλου.

Οι συνομιλίες πλέον θα είναι συστηματικές - Γ. Γεραπετρίτης και Χ. Φιντάν θα κατευθύνουν την ατζέντα, δίχως ατέρμονες διερυντικές επαφές από υπερρεσιακούς παράγοντες.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η ατζέντα της συνάντησης στο Βίλνιους διαμορφώθηκε το τελευταίο δεκαπενθήμερο, μετά δηλαδή τη σαρωτική επικράτηση της Ν.Δ. στην εκλογική αναμέτρηση της 25ης Ιουνίου. Καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισαν στην προετοιμασία της, πέραν των κ. Γεραπετρίτη και Φιντάν, η διευθύντρια του

διπλωματικού γραφείου του πρωθυπουργού Άννα Μαρία Μπούρα και ο επικεφαλής σύμβουλος του Τούρκου προέδρου Ακίφ Τσαγκατά Κιλίτς. Η συζήτηση επικεντρώθηκε στην επόμενη ημέρα των ελληνοτουρκικών σχέσεων στους γνωστούς τρεις πυλώνες: πολιτικός διάλογος σε υψηλότατο επίπεδο, συζητήσεις για τα ΜΟΕ, που επί της ουσίας συνδέονται με παράταση του υφιστάμενου και χωρίς «αστερίσκους» μορατόριουμ στο Αιγαίο, και προώθηση της λεγόμενης θετικής ατζέντας με αιχμή την οικονομία. Παράλληλα, σύμφωνα με πληροφορίες, η συζήτηση επεκτάθηκε σε ζητήματα της διπλωματίας των αγωγών, ενώ ο κ. Μπισσιτάκν έθεσε και το ζήτημα των παρεμβάσεων του τουρκικού προξενείου στην Κομοτηνή στις πρόσφατες εκλογικές αναμετρήσεις στην Ελλάδα.

Ενδεικτικά της εξαιρετικής προετοιμασίας της συνάντησης είναι και δύο γεγονότα:

Πρώτον, η συνάντηση, που άρχισε στις 12 το μεσημέρι, αντί της προγραμματισμένης ημίωρης διάρκειας, επεκτάθηκε έως τη μία. Μάλιστα ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς, που είχε συμφωνηθεί να έχει τετ α τετ στις 12.30 με τον πρωθυπουργό, προσήλθε κανονικά στο «ραντεβού». Ο κ. Σολτς ενημερώθηκε από τα μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας που δεν ήταν παρόντα στην «κλειστή» συνάντηση Μπισσιτάκν - Ερντογάν ότι αυτή είχε διάρκεια μεγαλύτερη του αναμενομένου, με τον τελευταίο να μη «δυσφορεί» αλλά αντιθέτως να δηλώνει ιδιαίτερα ικανοποιημένος από την εξέλιξη.

Δεύτερον, παρότι δεν είναι σύνηθες στην ταραγμένη ιστορία των ελληνοτουρκικών σχέσεων, αμέσως μετά τη συνάντηση εκδόθηκε από την ελληνική και την τουρκική πλευρά ταυτόσημο περιεχόμενο ανακοίνωσης για την πορεία της και μάλιστα ακριβώς την ίδια ώρα.

Σε κάθε περίπτωση, από την περασμένη Τετάρτη οι ελληνοτουρκικές σχέσεις έχουν εισέλθει σε μια νέα φάση που μένει να φανερίσει ποιά θα οδηγήσει. Πάντως, για την Αθήνα είναι σαφές πως ακόμη και η απλή νηνερία των τελευταίων μηνών σε επίπεδο ρητορικής και κινήσεων στο Αιγαίο θα είναι ένα θετικό κεκτημένο.

ΑΠΟΨΗ

Αναγκαία συνθήκη η αποδοχή κοινώς αποδεκτών κανόνων

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗΣ

Την περασμένη Τετάρτη στο Βίλνιους ο Έλληνας πρωθυπουργός και ο Τούρκος πρόεδρος έθεσαν τις βάσεις για την επανεκκίνηση των διμερών σχέσεων. Το ραντεβού ανάμεσά τους είχε για πρώτη φορά τόσο καλές προϋποθέσεις για να στεφθεί με επιτυχία. Για τέσσερις τουλάχιστον λόγους: α) ο Ερντογάν είχε εξελιχθεί στον θετικό πρωταγωνιστή της συνόδου, δίνοντας τη συγκατάθεσή του στην ένταξη της Σουδίας και λαμβάνοντας την ισχυρή δέσμευση Μπίλνιεντ ότι θα κάνει ό,τι περνάει από το χέρι του για την προμήθεια και τον εκσυγχρονισμό των F-16, β) οι δύο ηγέτες είναι πλέον απελευθερωμένοι και πανίσχυροι, με αρκετό χρόνο για να κινηθούν ευέλικτα και να λάβουν, αν χρειαστεί, δύσκολες -για το ακροατήριό τους- αποφάσεις, γ) το κλίμα είναι εμφανώς βελτιωμένο, τόσο εξαιτίας του εκμνηστενισμού των παραβιάσεων του ελληνικού εναέριου χώρου και υπερπτήσεων εδώ και τέσσερις μήνες και αντίστοιχα της ικανοποίησης της τουρκικής πλευράς για το κλείσιμο της δομής του Λαυρίου, που κατά αυτή αποτελούσε βάση κούρδικων εξτρεμιστικών στοιχείων και δ) την επι-

Το «κλειδί» στις σχέσεις τόσο ανάμεσα σε Τουρκία και Δύση όσο και μεταξύ Αγκυρας και Αθίνας είναι η αξιοπιστία, η σταδιακή εγκαθίδρυση κλίματος εμπιστοσύνης απέναντι στην αμοιβαία δυσπιστία.

θυμία Ερντογάν, με το βλέμμα στραμμένο στην οικονομία, να αναθερμάνει τη σχέση του με τη Δύση και προφανώς τα καλά νέα από τη συνάντησή του με τον Έλληνα πρωθυπουργό θα προσέθεταν στην εικόνα μιας Τουρκίας που, φαινομενικά τουλάχιστον, αλλάζει πρόσωπο, καθιστάμενη περισσότερο αξιόπιστη και λιγότερο προβληματική για τους δυτικούς εταίρους της.

Ακριβώς σε αυτό το σημείο είναι που βρίσκεται το «κλειδί» στις σχέσεις τόσο ανάμεσα στην Τουρκία και στη Δύση όσο και μεταξύ Αγκυρας και Αθίνας. Στην αξιοπιστία, στη σταδιακή εγκαθίδρυση κλίματος εμπιστοσύνης

απέναντι στην αμοιβαία δυσπιστία που είναι εμφανής, στη συνέπεια και στη συνέπεια. Λίγοι και αιθεροβάμονες είναι αυτοί που εμπιστεύονται τα λόγια του προέδρου Ερντογάν και περισσότερο μπερδεύουν τους ευσεβείς τους πόθους με την πραγματικότητα, θεωρώντας ότι η στάση του στην πρόσφατη σύνοδο του ΝΑΤΟ αρκεί για να επαναφέρει την Τουρκία στο δυτικό στρατόπεδο. Αυτή η αντίληψη είναι εξαιρετικά αφελής, τόσο γιατί αγνοεί τη έχει συμβεί στο εσωτερικό της πρώην σοβιετικής εικόνας-ετία, που η ταυτότητά της έχει αλλάξει δραστικά και η κοινωνία, όπως και η ελίτ, εμφανίζονται σε σημαντικό βαθμό από αντίληψης που αποκλίνουν από τον κυρίαρχο δυτικό τρόπο σκέψης, όσο και γιατί δεν «διαβάζει» σωστά τον Ερντογάν, ο οποίος έχει δώσει άλλο περιεχόμενο στη φυσιογνωμία της χώρας του και κατ'επέκταση στην εξωτερική πολιτική της, κρίνοντας ότι η αυτονομία του από τη Δύση και η ισορροπία ανάμεσα σε αυτή και στην Ανατολή διευρύνει αντί να συρρικνώνει τα περιθώρια διαπραγματευτικής ελιγμών. Και αυτό δεν πρόκειται να αλλάξει. Ήδη άλλωστε από το Βίλνιους, παρά την πρόσφατη αντιπαράθεση Αγκυρας - Μόσχας

για τον επαναπαρισμό διοικητών του Αζόφ στην Ουκρανία, ο Τούρκος πρόεδρος σημείωσε ότι δεν πρέπει οι ενέργειες του ΝΑΤΟ να στρέφονται εναντίον οποιασδήποτε τρίτης δύναμης, φωτογραφίζοντας τη Ρωσία, αλλά κλείνοντας το μάτι και στην Κίνα, αφού πρόθεση της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας είναι να επεκτείνει τα ερείσματά της και στην Ασία.

Συνεπώς ο Ερντογάν (θα) ελέγχεται για την ειλικρίνεια των προθέσεών του και για τη διάρκεια της προαναγγελθείσας στροφής. Εμείς από την πλευρά μας οφείλουμε να εξαντλήσουμε τα περιθώρια, ποντάροντας ή ευελπιστώντας ότι η ανάγκη του να ανατάξει την οικονομία, με την προϋπόθεση της αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των αγορών για να προσελκύσει επενδύσεις, θα τον βάλει στον ίσιο δρόμο, έστω α λα τούρκα. Το ερώτημα βέβαια και ταυτόχρονα ζητούμενο είναι πώς θα μετριάσουν η αλαζονική του διάθεση και οι ηγεμονικές φιλοδοξίες των «συνόρων της καρδιάς του» και της «Γαλάζιας Πατρίδας», και ασφαλώς αν αυτή η προσέγγιση με τη Δύση έχει εντέλει βάθος και συνέχεια. Για όσο διαρκεί, η ελληνική πλε-

ρά έχει τη δυνατότητα να προωθήσει τις θέσεις της μέσω των ευρωτουρκικών και αμερικανοτουρκικών σχέσεων, δεδομένου ότι έχουμε καταφέρει Ουάσιγκτον και ευρωπαϊκές πρωτεύουσες να τις λαμβάνουν υπόψη τους. Χωρίς να υπερεκτιμήσουμε τη συνδρομή εταίρων και συμμάχων στη διόρθωση της τουρκικής πολιτικής, πολλά δε μάλλον στην αλλαγή της τουρκικής ατζέντας, οφείλουμε να επενδύσουμε στην αιρεσιμότητα που εκ των πραγμάτων θα προκύψει, εφόσον ο Ερντογάν επιμείνει στην αναβίωση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας στην Ε.Ε., αλλά και στις προσβάσεις μας στις ΗΠΑ.

Το Κογκρέσο και οι ευρωπαϊκές διαδικασίες δεν θα δώσουν λύση στα ελληνοτουρκικά, εντούτοις θα δείξουν και θα ανοίξουν τον δρόμο στην προσπάθεια κανονικοποίησης της Τουρκίας, προκειμένου να διαμορφωθούν οι συνθήκες για ένα σενάριο που σήμερα φαντάζει μακρινό και δεν είναι άλλο από την οριστική διευθέτηση του καθορισμού ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Αυτό προϋποθέτει σκληρή και συνεχή διαπραγματεύση και με ΗΠΑ και Ε.Ε., επί παραδείγματι στην επιβολή κανόνων

αντί μιας συναλλακτικής αντίληψης, που αργά ή γρήγορα θα μας επαναφέρει στο status quo ante. Ο τρόπος για να αironται σταδιακά οι εκατέρωθεν επιφυλάξεις είναι ένα δεσμευτικό πλαίσιο με αναλυτικό οδικό χάρτη, ώστε η κάθε πλευρά να δύναται να τσεκάρει την άλλη βάσει δεσμεύσεων και τήρησής τους. Γι' αυτό είναι αναγκαία συνθήκη η αποδοχή κοινώς αποδεκτών κανόνων. Για να μπορούν να λειτουργούν οι δύο χώρες (Ελλάδα - Τουρκία) και οι δύο πλευρές (Δύση - Τουρκία) προκειμένου τυχόν παρερμηνείες και παρεκτροπές να μην παραπέμπονται στο μέλλον και μόνον χωρίς συνέπειες. Όσο πιο καθαρά και συμφωνημένα είναι τα όρια, τόσο μικρότερες είναι οι πιθανότητες να αποφευχθούν ή να μη διαγιγνώσκονται εγκαίρως οι βεβηλωμένες παρεκκλίσεις. Έτσι μόνο οι βάσεις επανεκκίνησης θα αποδειχθούν στέρεες και όχι σαθρές.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος. Κυκλοφορεί το βιβλίο του με τον Δημήτρη Καιρίδη «Ανατολική Μεσόγειος: Ολική επαναφορά» σε συνεργασία με τον Μάκη Προβατά (εκδόσεις Πατάκι).

VOUÉ

GREECE

ΚΥΡΙΑΚΗ
23/07
H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

SENSES

JESSICA STAM BY PANOS DAVIOS

Ωρα μηδέν για τον πλανήτη

Πώς οι άνθρωποι λεηλάτησαν τη Γη

Η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού μεταμόρφωσε τη Γη. Τα πυκνά δάση έγιναν αγροτικές περιοχές, οι πόλεις επεκτάθηκαν και υψώθηκαν προς τον ουρανό, τα ορυκτά καύσιμα που διαμορφώθηκαν σε εκατομμύρια χρόνια κάηκαν σε λίγες δεκαετίες, θερμαίνοντας τον πλανήτη.

Η Μεσόγειος φλέγεται

Για συχνότερες και μεγαλύτερες περιόδους με συνθήκες καύσωνα στο εγγύς μέλλον κάνουν λόγο οι επιστήμονες και υπογραμμίζουν ότι ο ρυθμός ανόδου της θερμοκρασίας στην περιοχή μας είναι διπλάσιος από τον μέσο όρο της Γης

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΛΑΦΡΟΥ**

Σαν αύριο, στις 17 Ιουλίου του 1987 ξεκίνησε ένας φοβερός καύσωνας στην Αθήνα, που κράτησε 12 ημέρες, με το θερμομέτρο να φτάνει τους 41-43,6 βαθμούς Κελσίου στο κλεινόν άστυ. Σε μια πόλη και μια κοινωνία που δεν είχαν ακόμα εμπειρία από παρόμοια φαινόμενα οι συνέπειες ήταν τραγικές. Πάνω από 1.300 θάνατοι (επίσημως) στην περιοχή της πρωτεύουσας συσχετίστηκαν άμεσα με τις υψηλότερες θερμοκρασίες, κυρίως από ανθρώπους που ανήκαν σε ευπαθείς ομάδες ή ήταν ηλικιωμένοι. Θάνατοι σημειώθηκαν και σε άλλες πόλεις, με άλλες αναφορές να κάνουν λόγο ακόμα και για 4.000 νεκρούς. Σε σπίτια χωρίς μόνωση, με ελάχιστη διαθεσίμη κλιματισμό και λίγα έστω ανεμιστήρα, το πέρασμα του καύσωνα ήταν οδυνηρό. Το προηγούμενο πολύ μεγάλο θερμό επεισόδιο στην Αθήνα είχε καταγραφεί το 1958, με τις εφημερίδες της εποχής να κάνουν λόγο για 600 νεκρούς.

Πέρασαν 11 χρόνια για να ξαναεμφανιστεί ένας παρατεταμένος καύσωνας, στις 25 Ιουλίου 1998, με διάρκεια 14 ημερών. Οι

Μέχρι το 2050 θα αυξηθούν κατά 15 έως 20 οι ημέρες με καύσωνα στην Ελλάδα, ενώ οι ημέρες υψηλού κινδύνου πυρκαγιάς θα αυξηθούν από 15% έως και 70%.

ήμεσες συνέπειες στη δημόσια υγεία δεν ήταν ανάλογες με αυτές του 1987, καθώς όλοι ήταν πιο προετοιμασμένοι. Αν όμως για την επανεμφάνιση ενός επώδυνου καύσωνα διαρκείας χρειάστηκαν 11 χρόνια από το 1987, ο επόμενος ήρθε μόλις το 2000. Κι από τότε μέχρι και σήμερα έχουν ακολουθήσει ακόμα δέκα καύσωνες, με μεγάλη διάρκεια, συμπεριλαμβανόμενα και τον φετινό! Μάλιστα, το 2007 εκδηλώθηκαν δύο καυτά κύματα, στη διάρκεια των οποίων συνέβησαν αντίστοιχα η καταστροφή της Πάρνηθας και της Αρκαδίας - Ηλείας (με δεκάδες νεκρούς). Δύο καύσωνες διαρκείας είχαμε και το 2021. Στην περιοχή του δεύτερου (τέλη Ιουλίου - αρχές Αυγούστου), που έφτασε σε ύψη ρεκόρ όσον αφορά τη θερμική συσσώρευση, ξέσπασε η καταστροφική φωτιά στη Βόρεια Εύβοια.

«Η εξέλιξη είναι ανησυχητική. Αυτό που βλέπουμε είναι πως οι καύσωνες έρχονται με μεγαλύτερη συχνότητα και ένταση. Σε πολλές περιπτώσεις αυξάνεται και η διάρκεια τους», λέει στην «Κ» ο κ. Νίκος Μικαλόπουλος, διευθυντής Ινστιτούτου Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών (ΕΑΑ) και επιστημονικά υπεύθυνος του πανελλαδικού δικτύου για την κλιματική αλλαγή CLIMPACT.

Ο «Κλέων», που ρίχνει την καυτή ανάσα του πάνω από την Ελλάδα αυτές τις ημέρες, είναι μί-

ρος ενός μεσογειακού καύσωνα, που περισφίγγει ολόκληρη την περιοχή. Περνώντας πάνω από τις ακτές της Βόρειας Αφρικής οι θερμές αέριες μάζες έχουν «κοκκινίσει» τα θερμομέτρα και στην Ελλάδα, αλλά πολύ περισσότερο στη νότιο Ιταλία και σε περιοχές της Ισπανίας. «Παρά τις δικές μας υψηλές θερμοκρασιακές τιμές, είναι περιοχές της Ιταλίας, για τις οποίες υπάρχουν προγνώσεις για θερμοκρασίες 48 βαθμών Κελσίου, όπως είχαν σημειωθεί και πέρυσι. Στην Ισπανία, η κατάσταση θα είναι επίσης πολύ δύσκολη, καθώς προβλέπεται και μεταφορά σκόνης, προκαλώντας ένα ασφυκτικό διδυμο καυτών θερμοκρασιών και αιωρούμενων μικροσωματιδίων»,

σημειώνει ο κ. Μικαλόπουλος. «Το πιο σημαντικό είναι να γνωρίζουμε πως η άνοδος της θερμοκρασίας στη Μεσόγειο τρέχει σχεδόν με διπλάσιο ρυθμό απ' ό,τι είναι ο μέσος όρος της Γης. Κι αυτό αφορά τη θερμοκρασία και της ατμόσφαιρας και της θάλασσας. Ενώ σε παγκόσμιο επίπεδο η θερμοκρασία έχει ανέβει περίπου 1,2 βαθμούς, στη Μεσόγειο φτάνει σχεδόν τους 2° C. Η Ιταλία, η Ισπανία, η Γαλλία πέρασαν πέρυσι ένα πολύ καυτό καλοκαίρι, με έντονα σημά-

Καύσωνα έχουμε από τρεις ημέρες από τρεις ημέρες η μέγιστη θερμοκρασία σε μια περιοχή κινείται πάνω από ένα όριο, συνάρτηση των κλιματικών τιμών. Στην Αθήνα αυτό το επίπεδο είναι οι 37° C.

δια ανομβρίας. Αυτή η τάση θα εκφραστεί στο μέλλον και στην Ελλάδα, ακόμα κι αν μία χρονιά, όπως πέρυσι, οι καιρικές συνθήκες μας δεν ήταν το ίδιο θερμές», εξηγεί ο διευθυντής του Ινστιτούτου Περιβάλλοντος του Αστεροσκοπείου. Εξάλλου, επειδή δεν ζούμε σε γυάλα, μας αφορούν οι τάσεις σε όλο τον κόσμο. Η ευρωπαϊκή υπηρεσία Copernicus διαπίστωσε ότι ο Ιούνιος του 2023 ήταν ο θερμότερος Ιούνιος του πλανήτη, με «σημαντική διαφορά» από

το προηγούμενο ρεκόρ, το οποίο είχε σημειωθεί το 2019. Οι εννέα θερμότεροι Ιούνιοι σημειώθηκαν τα τελευταία εννέα χρόνια.

Επίσης, το φαινόμενο Ελ Νίνιο, που εξελίσσεται ήδη στον Ειρηνικό, αναμένεται να κάνει το 2023 μια εξαιρετικά ζεστή χρονιά.

Πριν από μερικές δεκαετίες, όταν είχαν αρχίσει να «τρέχουν» τα διάφορα σενάρια για την εξέλιξη της κλιματικής αλλαγής και τις συνέπειες στα διάφορα καιρικά φαινόμενα, δεν ήταν λίγοι αυτοί που τα έβλεπαν ως μακρινά ή που έθεταν ερωτήματα για την υπέρβαση των προβλέψεών τους. «Σήμερα, μετά εκτεταμένες χρονοσειρές συστηματικής καταγραφής των δεδομένων φαίνεται πως

τα μοντέλα επιβεβαιώνονται σε μεγάλο βαθμό», τονίζει ο κ. Μικαλόπουλος.

Σε μεγάλη έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών σημειώνεται πως, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μέχρι το 2050, οι ημέρες με καύσωνα στην Ελλάδα θα αυξηθούν κατά 15-20 ετησίως, η βροχοπτώση θα μειωθεί από 10% έως 30%, οι ημέρες υψηλού κινδύνου πυρκαγιάς θα αυξηθούν από 15% έως και 70% και τα ακραία καιρικά φαινόμενα θα είναι πολύ πιο συχνά. Όπως γράφουν οι ερευνητές, «η χώρα αποκτά σταδιακά θερμότερο και ξηρότερο κλίμα, με ακραία καιρικά φαινόμενα που θα είναι εντονότερα, συχνότερα και με μεγαλύτερη διάρκεια». Μάλιστα προβλέπουν πως ενώ την περίοδο 1971-2000 σημειώνονταν 1,4 «θερμά επεισόδια» (μια κατηγορία πιο χαμηλή από τον καύσωνα) το έτος κατά μέσον όρο στο κέντρο της Αθήνας, η πρόβλεψη για το 2026-2045 είναι πως αυτά θα γίνουν έξι! Και μάλιστα με το καλύτερο σενάριο. Κι όποιος αντέξει...

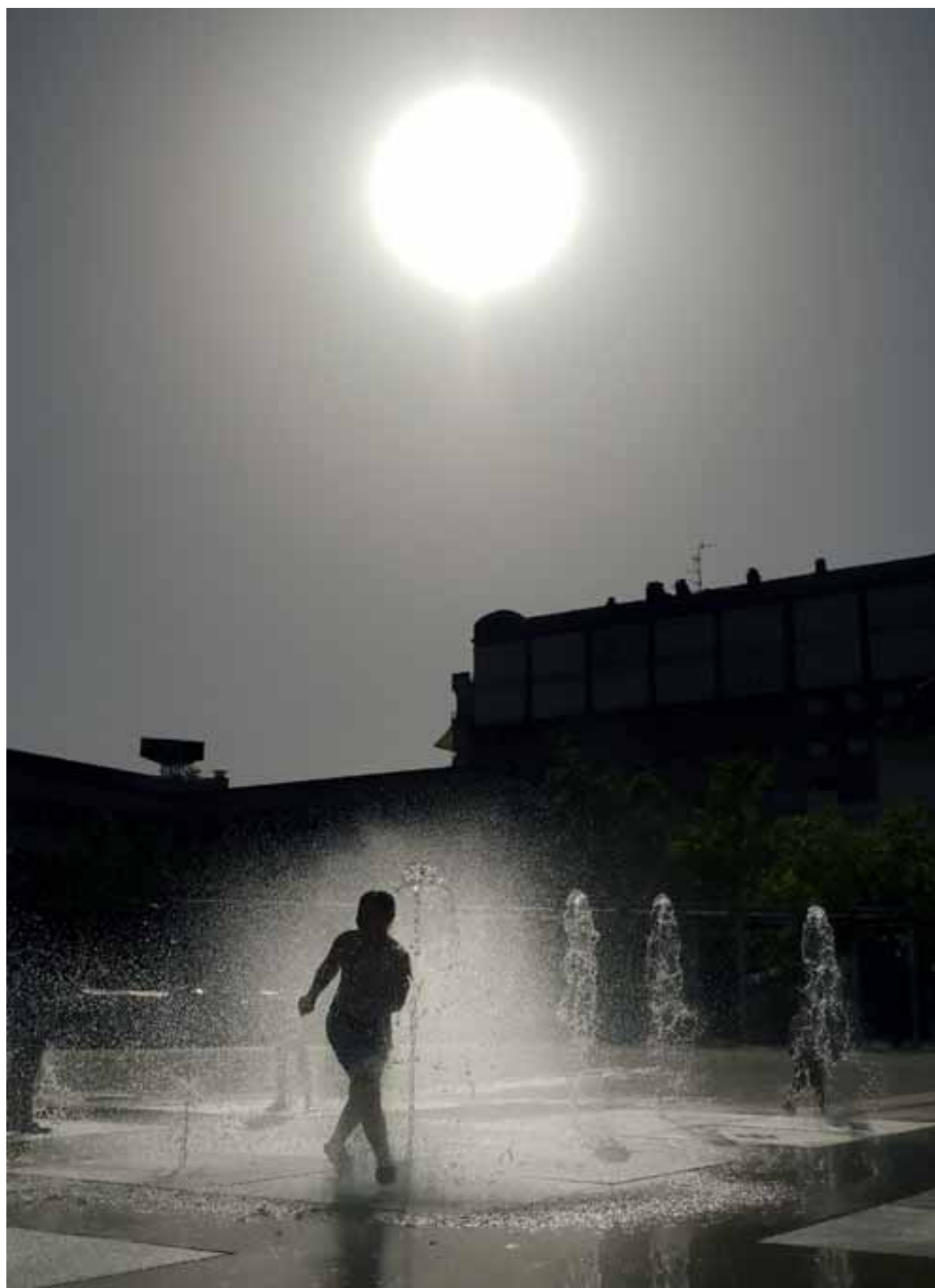
Το θέμα είναι πως όσα προβλέπονται για το 2030 ή για το 2050 έχουν ήδη αρχίσει να εκδηλώνονται. Δεν θα έρθουν με

Οι θερμές αέριες μάζες από τη Βόρεια Αφρική επηρεάζουν περισσότερο τη νότια Ιταλία και περιοχές της Ισπανίας όπου η ζέστη συνοδεύεται από μικροσωματίδια άμμου.

μορφή θερμικής καταιγίδας τα τελευταία χρόνια. Με βάση όλα όσα γνωρίζουμε και την τροπή που παίρνουν τα πράγματα, τα επόμενα χρόνια οι καύσωνες δεν θα είναι εξαίρεση, αλλά μια επαναλαμβανόμενη σε ετήσια βάση -και όχι μόνο μια φορά- κανονικότητα. Εάν δεν δράσουμε θα έρθουν εποχές που οι σημερινοί καύσωνες θα θεωρούνται απλά ζεστές μέρες...

Ξαναγυρίζοντας στην αρχή της ιστορίας μας. Οι καύσωνες δεν υποβαθμίζουν μόνο την ποιότητα ζωής μας, προκαλώντας έντονο αίσθημα δυσφορίας και ακυρώνοντας πολλές δραστηριότητες, αλλά επιβαρύνουν σημαντικά την υγεία των κοινοτήτων, αυξάνοντας και τη θνησιμότητα. Μπορεί να μην υπάρχουν οι μαζικές απώλειες του 1987, αλλά στον μεγάλο καύσωνα του 2021 (τέλη Ιουλίου - αρχές Αυγούστου) καταγράφηκε από ελληνική ερευνητική ομάδα πως η θνησιμότητα πήρε την ανηφόρα όταν υπήρξαν υψηλές θερμοκρασίες για αρκετές ημέρες, ενώ όταν ξέσπασαν και κοντινές δασικές πυρκαγιές ανέβηκε έως 80% στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας! Αρα και τώρα χρειάζεται προσοχή και μέτρα...

Το θέμα της κλιματικής κρίσης και της υποβάθμισης - καταστροφής του περιβάλλοντος έρχεται στη συζήτηση μόνο σε περιόδους έντονων ή ακραίων καιρικών φαινομένων. Στην πρόσφατη διπλή εκλογική αναμέτρηση απουσίαζαν εκκωφαντικά. Μήπως είμαστε πολύ... cool για κάτι που είναι κυριολεκτικά καυτό;

Μια παρέα παιδιών αναζητάει τη δροσιά στο παιχνίδι με το νερό, κάτω από τον καυτό ήλιο στην Παμπλόνα της Ισπανίας. Ο υδράργυρος ανεβαίνει ραγδαία σε αέρα και θάλασσα και η περιοχή της Μεσογείου βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της αλλαγής.

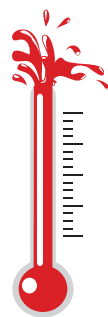
AP PHOTO / ALVARO BARRIENTOS

Ωρα μηδέν για τον πλανήτη

60+

επεισόδια καύσωνα

καταγράφηκαν από το 1890 έως σήμερα στην Αθήνα. Πάνω από 30 σημειώνονται μετά το 1998.

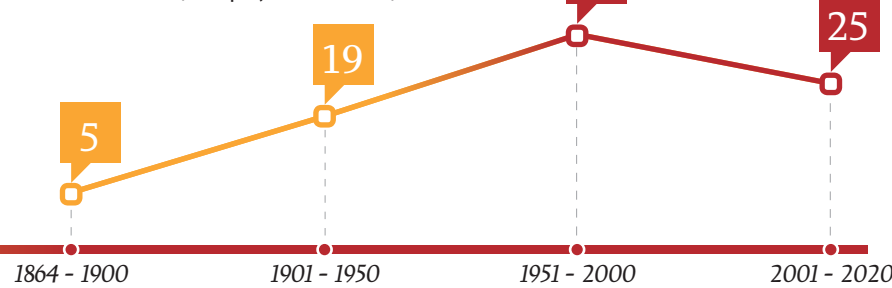

Από τους 11 καύσωνες διαρκείας (άνω των 8-9 ημερών) μετά το 1987, οι 9 εκδηλώθηκαν μετά το 2000. Δύο έτη είχαμε από δύο καύσωνες στο ίδιο καλοκαίρι: 2007 και 2021.

Στην Αθήνα οι μέρες με θερμοκρασία άνω των 37 βαθμών αυξάνονται με ρυθμό περίπου δέκα ημερών ανά δεκαετία από τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Μέρες με θερμοκρασία άνω των 40 βαθμών Κελσίου (σταθμός Θησείου ΕΕΑ)

Ο «τίγρης» ήρθε για να μείνει

Πώς αλλάζει τη ζωή μας η κλιματική κρίση; Επιστήμονες απαντούν στην «Κ»

της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Τριπλασιασμός των περιοχών στην Ευρώπη στις οποίες έχει εγκατασταθεί το κουνούπι τίγρης μέσα σε μία δεκαετία. Επιμήκυνση της περιόδου κυκλοφορίας αλλεργιογόνων. Παραγωγή σιτηρών χαμηλότερης βιολογικής αξίας.

Πέρα από τις άμεσες επιπτώσεις των αυξημένων θερμοκρασιών στον ανθρώπινο οργανισμό όπως είναι τα επεισόδια υπερθερμίας και η αύξηση του κινδύνου νοσηλείας ή και θανάτου σε ασθενείς με καρδιαγγειακές και αναπνευστικές παθήσεις, η διαβίωση σε έναν όλο και θερμότερο πλανήτη, λόγω της κλιματικής αλλαγής, αλλάζει άρδην τον χάρτη με τις απειλές για τη δημόσια υγεία. Με γοργό ρυθμό οδεύουμε σε ένα μέλλον όπου τροπικές νόσοι θα πλητύνουν τον ευρωπαϊκό πληθυσμό, η διασφάλιση επάρκειας τροφής με υψηλή θρεπτική αξία θα είναι όλο και πιο δύσκολη και όπου ο πληθυσμός θα μείνει όλο και μεγαλύτερο διάστημα σε κλειστούς χώρους με κλιματισμό.

Όπως αναφέρει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, η κλιματική αλλαγή έχει τη δυνατότητα να υπονομεύσει την πρόοδο δεκαετιών σε ό,τι αφορά το επίπεδο υγείας των κατοίκων του πλανήτη. Μεταξύ του 2030 και του 2050 η κλιματική κρίση αναμένεται να προκαλέσει περίπου 250.000 επιπλέον θανάτους ετησίως λόγω κακής διατροφής, ελονοσίας, διάρροιας και θερμότητας.

«Η κλιματική κρίση φέρνει στην Ευρώπη τροπικές νόσους», τονίζει στην «Κ» ο καθηγητής μικροβιολογίας του ΕΚΠΑ Αθανάσιος Τσακρής. Και εξηγεί, «το Aedes albopictus - κουνούπι τίγρης, διαβιβάστης κυρίως του Τσιγκουνγκούνια και του ιού του δάγκειου πυρετού, εγκαθίσταται με σταθερό ρυθμό στα βόρεια και τα δυτικά της Γηραιάς Ηπει-

ρου. Ενώ πριν από μια δεκαετία ενδημούσε σε οκτώ ευρωπαϊκές χώρες και 114 περιοχές, σήμερα έχει εγκατασταθεί σε 13 χώρες και 337 περιοχές. Το Aedes aegypti, που είναι μεταξύ άλλων διαβιβάστης του δάγκειου και του κίτρινου πυρετού, του Τσιγκουνγκούνια και του Ζίκα, εγκαταστάθηκε στην Κύπρο από το 2022 και πιθανότατα θα εξαπλωθεί και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Οι εκτός νόμους υψηλές θερμοκρασίες την άνοιξη, οι παρατεταμένες βροχές το καλοκαίρι και τα απανωτά και επίμονα κύματα καύσωνα διαμορφώνουν τις ιδανικές συνθήκες όχι μόνο για τη δημιουργία νέων εστιών πολλαπλασιασμού αυτών των χωροκατακτητικών, όπως αποκαλούνται, ειδών κουνουπιών, αλλά και για τον πολλαπλασιασμό των ίδιων των ιών μέσα στα κουνούπια. Δεν είναι τυχαίο ότι τα κρούσματα εγχώριας μετάδοσης του δάγκειου πυρετού στην Ευρώπη το 2022 ανήλθαν σε 71. Ακριβώς όσα τα προηγουμένα δέκα χρόνια συνολικά».

Όπως προσθέτει ο κ. Τσακρής, «υπάρχει και μια άλλη παράμετρος των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και της ανόδου της θερμοκρασίας σε ό,τι αφορά τις μολυσματικές ασθένειες: η άνοδος της θερμοκρασίας είναι βέβαιο ότι θα προκαλέσει την έξαρση τροφιμογενών νοσημάτων, όπως οι λοιμώξεις από καμπυλοβακτηρίδιο και σαλμονέλα, καθώς και οι ιογενείς γαστρεντεριτίδες. Ειδικά για τη σαλμονέλα, έχει αποδειχθεί ότι ο πολλαπλασιασμός της στο περιβάλλον και στα τρόφιμα επιταχύνεται δραματικά από μια αύξηση της θερμοκρασίας ακόμα και της τάξης του ενός βαθμού Κελσίου».

Ο ομότιμος καθηγητής Παιδιατρικής και Ενδοκρινολογίας, διευθυντής του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Υγείας Μτέρας Παιδιού και Ια-

Καπέλα, μακριά ρούχα που καλύπτουν το σώμα, ομπρέλες και συστήματα υδρονέφωσης που δροσίζουν θαμνώνες καταστημάτων και περαστικούς, στο Θησείο, τις ημέρες του καύσωνα. Τέτοιες εικόνες στο μέλλον θα είναι συχνότερες, αφού οι θερμές ημέρες κάθε χρόνο αυξάνονται. Όπως εξηγούν οι επιστήμονες, μοιραία θα επηρεαστούν και οι συνήθειές μας, θα ενταθεί η εξάρτησή μας από τα κλιματιστικά και θα περνάμε περισσότερο χρόνο μέσα σε κτίρια.

Η άνοδος της θερμοκρασίας εννοεί την εισβολή τροπικών νόσων – με διαβίβατες τα κουνούπια – και την εκτίναξη των αλλεργιών. Μοιραία, θα οδηγήσει σε μετακίνηση πληθυσμών στον Βορρά.

τρικής Ακρίβειας, ΕΚΠΑ, Γεώργιος Χρυσός, επισημαίνει στην «Κ» ότι «οι άνθρωποι έχουμε ένα συγκεκριμένο εύρος θερμοκρασίας μέσα στο οποίο μπορούμε και λειτουργούμε καλά. Με τα ρούχα που φοράμε και τους κλειστούς χώρους με τα κλιματιστικά έχουμε επεκτείνει τα όρια αντοχής μας.

Και γι' αυτό ο άνθρωπος έχει καταφέρει και ζει από την Αφρική έως τον Βόρειο και τον Νότιο Πόλο». Ωστόσο, όπως σημειώνει ο καθηγητής, η συνεχής άνοδος της θερμοκρασίας θα φέρει αλλαγές σημαντικές σε όλο το οικοσύστημα. «Θα προκαλέσει ερημοποίηση σε ευκρατές περιοχές. Αυτό σημαίνει στέρση υδάτων και μικρότερη ικανότητα παραγωγής τροφής σε αυτές τις περιοχές. Αντίστοιχα βόρειες περιοχές όπως η Σιβηρία και η Ισλανδία θα πρασινίσουν. Δηλαδή, τα θερμά θερμότερα και ερημοποίηση, τα κρύα πιο ανεκτά. Αυτό θα είναι βλαπτικό. Θα υπάρξει μία μεγάλη εξάρτηση του ανθρώπου από τα κλιματιστικά. Θα περνάμε πολύ περισσότερο χρόνο μέσα σε κτίρια, θα πρέπει να ασκούμε σε κλειστούς χώρους. Αναμένεται και

μία μετακίνηση του πληθυσμού προς τον Βορρά, σε αντίθεση με την εποχή των Παγετώνων που οι άνθρωποι μετακινήθηκαν προς τον Νότο».

Ο αναπληρωτής καθηγητής Παθολογίας στο ΕΚΠΑ Νίκος Τεντολούρης επισημαίνει στην «Κ» ότι «λόγω των ακραίων θερμοκρασιών δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός πως επιμκύνεται η περίοδος που τα φυτά έχουν γύρη και ευνοείται ο πολλαπλασιασμός των μυκήτων, με αποτέλεσμα να αυξάνονται δραματικά οι αλλεργίες: αλλεργική ρινιτίδα, βρογχικό άσθμα. Επιπλέον, η αλλαγή του κλίματος συνοδεύεται από αύξηση των ατμοσφαιρικών ρύπων οι οποίοι εμπλέκονται άμεσα στην πρόκληση καρδιαγγειακών νοσημάτων, Χρόνιας Αποφρακτικής

Πνευμονοπάθειας, αλλά και καρκίνου. Και ως μνν ξεχνάμε και τις πυρκαγιές από τις οποίες παράγονται τεράστιες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα. Αυτό έχει ως συνέπεια να μειώνεται το άζωτο που είναι απαραίτητο για τη σύνθεση της πρωτεΐνης στα φυτά. Που σημαίνει ότι σιτηρά όπως σιτάρι και σόγια δεν έχουν την ποσότητα της πρωτεΐνης που θα είχαν εάν το διοξείδιο του άνθρακα δεν ήταν σε υψηλά επίπεδα».

Ο κ. Τεντολούρης καταλήγει ότι «η αυξημένη θερμοκρασία επηρεάζει και την ψυχική υγεία. Το 2018 εκδόθηκε από τις αρχές της Αυστραλίας έκθεση με την οποία για πρώτη φορά υπήρξε συσχετισμός παρατεταμένου καύσωνα με υψηλά ποσοστά αυτοκτονίας στους αγρότες της χώρας».

Εχουμε περάσει στην εποχή που διαμορφώθηκε από τους ανθρώπους;

του ΡΕΪΜΟΝΤ ΖΟΝΓΚ

Εδώ και περισσότερα από 15 χρόνια, μία ομάδα από ερευνητές και επιστήμονες θέτει επίμονα το ίδιο ερώτημα: Έχει το είδος μας μεταμορφώσει τόσο πολύ τον πλανήτη ώστε να έχουμε μπει εξαιτίας του σε μία νέα γεωλογική εποχή;

Την προηγούμενη εβδομάδα, η ομάδα ανακοίνωσε πως ύστερα από μεγάλη έρευνα επέλεξε τη λίμνη Κρόφορντ του Οντάριο του Καναδά ως το μέρος του πλανήτη που θα αντιπροσωπεύσει την αρχή της «Ανθρωποκαινής Εποχής», ενός νέου πιθανού κεφαλαίου στη διάρκεια 4,6 δισεκατομμυρίων χρόνων ιστορίας

της Γης, που θα μπορούσε σύντομα να αποτελέσει την επίσημη συνέχεια της Κάμβριας, της Ιουρασιακής και της Κρητιδικής περιόδου ως μία επόμενη εποχή διακριτών γεωλογικών αλλαγών.

Η επιλογή της λίμνης Κρόφορντ δεν ήταν τυχαία αλλά ούτε και εύκολη. Επελέγη ανάμεσα σε 11 ακόμα υποψηφιότητες σε όλο τον πλανήτη επειδή παρουσιάζει με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο τα στοιχεία που αποδεικνύουν την ανθρώπινη επιρροή στο παγκόσμιο γεωλογικό αποτέλεσμα. Τα στοιχεία αυτά συμπεριλαμβάνουν ριζικές αλλαγές όπως την εμφάνιση πλουτωνίου και ραδιενεργού άνθρακα εξαιτίας της χρήσης πυρηνικών κατά

«Φτάσαμε στο σημείο της γήινης Ιστορίας κατά το οποίο το σύστημα του πλανήτη έχει σταματήσει να συμπεριφέρεται όπως 11.700 χρόνια πριν».

τον τελευταίο αιώνα και σημαντικές αλλαγές στην ατμοσφαιρική σκόνη εξαιτίας της εκτεταμένης καύσης πολύ διαφορετικών ορυκτών καυσίμων.

Η λίμνη Κρόφορντ έχει βάθος 24 μέτρα αλλά σχετικά μικρή επιφάνεια. Αυτό καθιστά τον πυθ-

μένα της «απομονωμένο από τον υπόλοιπο πλανήτη». Στο λασιώδες ιζημά του συγκεντρώνονται και φυλάσσονται αδιάταραχτα όλα τα χημικά στοιχεία που κυκλοφορούν στην ατμόσφαιρα τις τελευταίες χιλιετίες και με το πέρασμα του χρόνου αφήνουν στα τοιχώματα της λίμνης διακριτά γεωλογικά δακτυλίδια. «Στη λίμνη Κρόφορντ βλέπουμε κυριολεκτικά με τα μάτια μας ότι έχουμε φτάσει σε ένα σημείο της γήινης Ιστορίας κατά το οποίο το σύστημα του πλανήτη έχει σταματήσει να συμπεριφέρεται όπως συμπεριφερόταν 11.700 χρόνια πριν [όταν εγκαταστάθηκε ο Ολόκαινος περίοδος κατά την οποία ζούμε ακόμα], εξηγεί

η Φρανσίν Μακάρθι, μικροπαλιοντολόγος στο Πανεπιστήμιο Μπροντ του Οντάριο και μέλος της Anthropocene Working Group, της επιστημονικής ομάδας που εδώ και 15 χρόνια συζητάει το εάν και με ποιον τρόπο θα δώσουμε στην εποχή των ανθρώπων μία διακριτή θέση πάνω στη γεωλογική ιστοριογραφία.

Το εγχείρημα δεν είναι, βεβαίως, καθόλου εύκολο. Το να κηρύξουμε επίσημα την έναρξη της Ανθρωποκαινής Εποχής πριν από 70 χρόνια, όπως προτείνεται, θα σήμαινε ότι οι άνθρωποι έχουν αλλάξει τη Γη τόσο ριζικά τις τελευταίες δεκαετίες ώστε η εποχή που διανύουμε τώρα και η οποία χαρακτηρίζεται ως η επο-

χή που παρείχε τις κατάλληλες συνθήκες για να γεννηθεί ένας περίπλοκος ανθρώπινος πολιτισμός, έχει φτάσει οριστικά στο τέλος της. Η προετοιμασία για ένα τόσο μνημειώδες βήμα είναι περίπλοκη και οι διαφωνίες εντός της επιστημονικής κοινότητας τόσο έντονες ώστε να φαίνεται πως έχουμε ακόμη αρκετό δρόμο μέχρι να γίνει επίσημο.

Εάν όμως αποφασίσουμε να υιοθετήσουμε τελικά την «Ανθρωποκαινή Εποχή», δεν θα αλλάξει μόνο η σχετική ορολογία στα πανεπιστήμια, τα εγχειρίδια και τα μουσεία αλλά και η ίδια η ανθρωπότητα θα διαμορφώσει μία βαθύτερη κατανόηση για τη θέση της στον πλανήτη.

Το ριψοκίνδυνο πείραμα του Ελτσε

Ενδεχόμενη συνεργασία των συντηρητικών με το Vox σε εθνικό επίπεδο θα ενισχύσει ή θα κανονικοποιήσει την Ακροδεξιά;

Τον ΤΖΕΪΣΟΝ ΧΟΡΟΒΙΤΣ
THE NEW YORK TIMES

Τον περασμένο μήνα, αφότου οι Ισπανοί συντηρητικοί και τα ακροδεξιά κόμματα συνέτριψαν τα αριστερά στις τοπικές εκλογές, οι νικητές στο Ελτσε, μια μικρή πόλη στα νοτιοανατολικά, γνωστή για τα αρχαία αγάλματα και τις εξαγωγές παπουτσιών, υπέγραψαν συμφωνία με συνέπειες για το μέλλον της Ισπανίας και της υπόλοιπης Ευρώπης. Ο υποψήφιος του Λαϊκού κόμματος είχε την ευκαιρία να κυβερνήσει, αλλά χρειάζονταν την υποστήριξη του ακροδεξιού Vox, το οποίο για αντάλλαγμα εξασφάλισε τη θέση του αντιδημάρχου και ένα νέο διοικητικό σώμα, που θα έχει στόχο να προασπίζεται τον θεσμό της παραδοσιακής οικογένειας. Το κείμενο της συμφωνίας επισφραγίστηκε κάτω από τον σταυρό της τοπικής εκκλησίας.

Αυτό το μοντέλο συνεργασίας θα μπορούσε να είναι το μοντέλο για ολόκληρη την Ισπανία, είπε ο νέος δήμαρχος του Ελτσε, Πάμπλο Ρους Βιγιανουέβα, αναφερόμενος στις επικείμενες εθνικές εκλογές της 23ης Ιουλίου. Οι περισσότερες δημοσκοπήσεις προεξοφλούν την ήττα του αριστερού πρωθυπουργού Πέδρο Σάντσεθ, πώς ακόμη πιο πέρα: «Το κόμμα μου θα κάνει ό,τι είναι απαραίτητο για να συμβεί αυτό». Αν η ευχή της Ροντία υλοποιηθεί και το Vox ενταχθεί στην κυβέρνηση με τους πιο μετριοπαθείς συντηρητικούς, θα είναι η πρώτη φορά που ακροδεξιά κόμματα εισέρ-

χεται σε ομοσπονδιακή κυβέρνηση από την εποχή της δικτατορίας του Φράνκο. Η άνοδος του Vox είναι μέρος μιας ευρύτερης τάσης ακροδεξιών κομμάτων, των οποίων αυξάνεται η δημοτικότητα, με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις να ανεβαίνουν στην εξουσία ως μικρότεροι εταίροι.

Τα κόμματα έχουν διαφορές, αλλά σε γενικές γραμμές φοβούνται τις οικονομικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης και διατείνονται ότι οι χώρες τους θα χάσουν την εθνική τους ταυτότητα λόγω μετανάστευσης από μη χριστιανικές ή μη «λευκές» χώρες, αλλά

«Θα μπορούσε να είναι το μοντέλο για ολόκληρη την Ισπανία», είπε ο δήμαρχος της μικρής πόλης, Πάμπλο Ρους Βιγιανουέβα, για τη συνεργασία του με τους φρανκιστές.

και μια ενισχυμένη Ε.Ε., που κατά τη γνώμη τους ενδιαφέρει μόνο για τις ελίτ. Τα σταθερά εκλογικά τους κέρδη έχουν καταστήσει πιο πειστική τη συζήτηση μεταξύ φιλελευθέρων, πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί μια Ακροδεξιά με αυξημένη επιρροή.

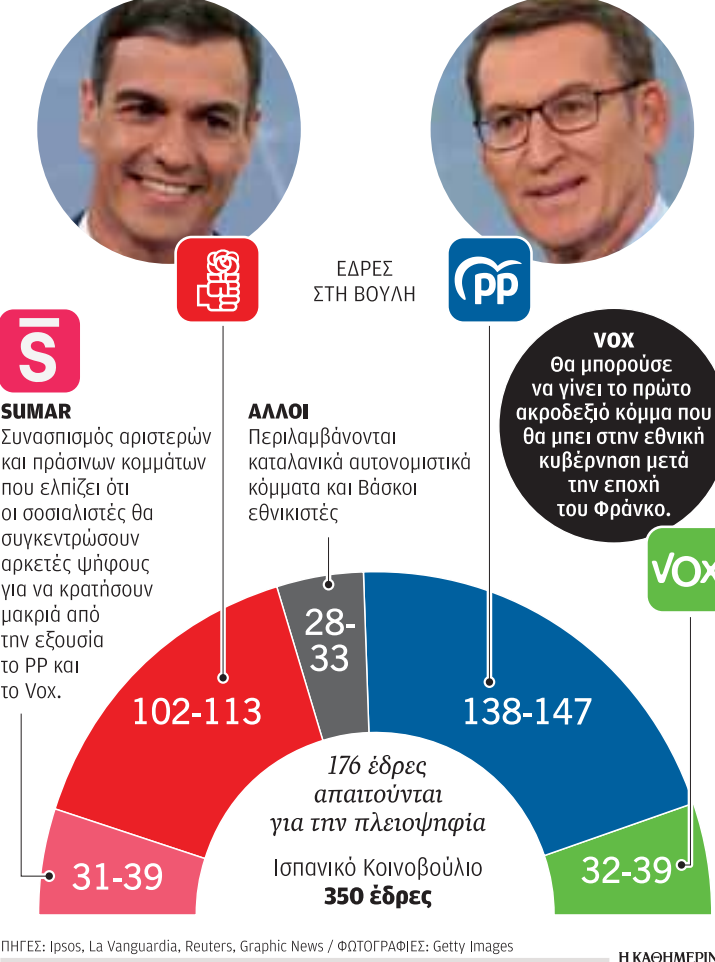
Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι η Ακροδεξιά πρέπει να είναι περιθωριοποιημένη, όπως συνέβαινε επί μισό και πλέον αιώνα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Άλλοι ανησυχούν ότι η Ακροδεξιά έχει γίνει υπερβολικά μεγάλη για να

Θα έχει η ισπανική Ακροδεξιά ρόλο ρυθμιστή;

Οι δημοσκοπήσεις αφήνουν να εννοηθεί ότι το Λαϊκό Κόμμα θα κερδίσει περισσότερες ψήφους από τους σοσιαλιστές στις εκλογές της 23ης Ιουλίου, αλλά ότι θα χρειαστεί να συνεργαστεί με το ακροδεξιο Vox για να σχηματίσει κυβέρνηση

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ (PSOE)
Κεντροαριστερό κόμμα του πρωθυπουργού Πέδρο Σάντσεθ

ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ (PP)
Κεντροδεξιά κόμμα του Αλμπέρτο Νούνιες Φεϊκό

Παράνοια στον ρωσικό στρατό μετά την ανταρσία Πριγκόζιν

Συλλήψεις αξιωματικών μετά την εξέγερση της Wagner

Τρεις εβδομάδες μετά την αποτυχημένη ανταρσία στον ρωσικό στρατό, αναταραχή εξακολουθεί να πλύττει την ηγεσία του, τη στιγμή που προσπαθεί να ανακαταστήσει την ουκρανική αντεπίθεση. Σε μια ένδειξη του χάους που επικρατεί, ανώτατος Ρώσος στρατηγός δημοσιοποίησε ηχογραφημένο μήνυμα τεσσάρων λεπτών στο οποίο ασκούσε κριτική στον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου. Ο Ιβάν Ποπόφ, του οποίου η τύχη αγνοείται, ήταν διοικητής στο μέτωπο της Ζαπορίζια μέχρις ότου απομακρύνθηκε επειδή είχε την αλήθεια για τα προβλήματα που παρουσιάζονται στο πεδίο των μαχών. Η αποπομπή του ήταν εκδικητική, σύμφωνα με τη δική του εκτίμηση, και επέφερε σοβαρό πλήγμα στις δυνάμεις του σε μια ευαίσθητη στιγμή του πολέμου. «Οι στρατιώτες των ενόπλων δυνάμεων της Ουκρανίας δεν κατάφεραν να διαρρήξουν το μέτωπό μας. Μας χτύπησε ψωπλάτα ο ανώτατος διοικητής μας, ο οποίος προδοτικά αποκεφάλισε τον στρατό μας στην πιο δύσκολη και κρίσιμη στιγμή», φέρεται να λέει ο Ποπόφ στην αποκλειστική ομιλία του προς τους άνδρες του.

Επεσαν κεφάλια

Η εκπαράθρωσή του από τον στρατεύμα ακολουθούσε την ανταρσία της 24ης Ιουνίου από τον Γεβγκέιν Πριγκόζιν της Wagner. Σύμφωνα με την Wall Street Journal, τουλάχιστον 13 Ρώσοι αξιωματικοί συνελήφθησαν και ανακρίθηκαν τις ημέρες μετά την εξέγερση, κάποιοι αφέθηκαν ελεύθεροι, ενώ άλλοι 15 τέθηκαν σε διαθεσιμότητα ή απολύθηκαν. Δεν είναι σαφές κατά πό-

Ο στρατηγός Ιβάν Ποπόφ ήταν επικεφαλής της 58ης Στρατιάς. «Καταρτομήθηκε» επειδή δημοσιοποίησε τα προβλήματα που αντιμετώπισε στο πεδίο της μάχης και έκτοτε... αγνοείται!

Τουλάχιστον τρεις στρατηγούς έχασαν οι δυνάμεις του Κρεμλίνου σε διάστημα λίγων ημερών.

σον η αποπομπή του στρατηγού Ποπόφ συνδέεται με την ανταρσία της Wagner, αλλά η απομάκρυνση ενός από τους πιο υψηλά ιστάμενους στρατηγούς, του οποίου οι επιδόσεις ήταν επιτυχημένες στο μέτωπο της Ουκρανίας, σόκαρε πολλούς Ρώσους παρατηρητές. «Είναι μια τερατώδης τρομοκρατική ενέργεια εις βάρος του ηθικού του στρατού μας», σχολίασε ο Ρώσος στρατιωτι-

κός μπλόγκερ Ρόμαν Σαπόνκοφ στην εφαρμογή Telegram, λέγοντας ότι η αποτυχία της εξέγερσης της Wagner ενθάρρυνε τη στρατιωτική ηγεσία να προχωρήσει σε ξεκαθάρισμα λογαριασμών στις τάξεις των ενόπλων δυνάμεων.

Ο Γκερασίμοφ

Τα σχόλια του Ποπόφ συμπληρώνουν μια εικόνα εσωτερικής δυσάρεσκης στις ρωσικές ένοπλες δυνάμεις υπό τον στρατηγό Βαλέρι Γκερασίμοφ, ο οποίος αντικατέστησε τον Ιανουάριο τον Σεργκέι Σουροβίκιν, γνωστό ως στρατηγό Αρμαγεδδώνα, ως επικεφαλής των επιχειρήσεων στην Ουκρανία. Ο Γκερασίμοφ παραμένει όμως και αρχηγός του στρατού, μια ασυνήθιστη σύγχυση καθυπάρχοντων για ένα στρατό που βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση. Προτού προχωρήσει σε ανταρσία ο Πριγκόζιν επέκρινε συχνά τον Γκερασίμοφ δημοσίως, κατηγορώντας τον ως ανίκανο επικεφαλής των ενόπλων δυνάμεων.

Εκτός από τον Ποπόφ, οι ρωσικές δυνάμεις έχασαν ακόμη έναν ανώτατο στρατηγό που σκοτώθηκε στο πεδίο των μαχών. Ο Ολέγκ Τσοκόφ σκοτώθηκε σε ουκρανική επιδρομή στο Μπερντιάνσκ, σε μια από τις σημαντικότερες απώλειες για τη Μόσχα από την αρχή του πολέμου. Οσον αφορά στον Σουροβίκιν οργιάζουν οι φήμες για την εξαφάνισή του από τον Ιούνιο, τις οποίες ενίσχυσε στέλεχος της Βουλής αυτή την εβδομάδα λέγοντας ότι «αναπαύεται». Ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες έκαναν λόγο για σύλληψη και ανάκρισή του σε σχέση με την εξέγερση του Ιουνίου λόγω της στενής σχέσης του με τον Πριγκόζιν.

«Το BBC έπεσε στην παγίδα που του έστησε η Sun»

Ανατροπή στην υπόθεση με τον Βρετανό παρουσιαστή

Υπήρχαν επείγουσες συναντήσεις στη σύνοδο του ΝΑΤΟ για τον πόλεμο στην Ουκρανία, φωτιάς έκαιγαν από την Ινδία έως το Βερολίνο και ένα κύμα καύσωνα σάρωνε τις ΗΠΑ. Ωστόσο το BBC είχε επιδοθεί σε μια 24ωρη κάλυψη μιας άλλης είδησης: εκείνης που αφορούσε το ίδιο το κανάλι. Η επιβεβαίωση ότι ο Χιου Εντουαρντς, διάσημος παρουσιαστής του, ήταν το ανώνυμο πρόσωπο στην καρδιά του σεξουαλικού σκανδάλου έβαλε ένα τέλος στα ατέλειωτα σενάρια που απορρόφησαν τον δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό φορέα της Βρετανίας. Παράλληλα όμως άφησε μια μικρή γεύση για τον ρόλο των βρετανικών ΜΜΕ και τα ακόμη πιο αδιάκριτα ξαδέλφια τους, τα σοσιαλ μίντια, στη διαπόμπευση δημοσίων προσώπων.

Όπως ανακοίνωσε η σύζυγος του Εντουαρντς, ο παρουσιαστής νοσηλεύεται με νευρικό κλονισμό, τον οποίο προκάλεσε ταμπλόιντ εφημερίδα και ειδικότερα το ρεπορτάζ της ότι πλήρωσε δεκάδες χιλιάδες στερλίνες για να εξασφαλίσει γυμνές φωτογραφίες ενός εφήβου. Η αστυνομία δήλωσε πως δεν βρήκε στοιχεία ότι ο Εντουαρντς διέπραξε κάποιο αδίκημα, εγείροντας ερωτήματα γιατί το BBC αφιέρωσε τόσες ώρες τηλεοπτικού χρόνου και οι εφημερίδες τόσο μελάνι για μια υπόθεση που τελικά εμπίπτε στην προσωπική ζωή ενός αστέρα. Οι ισχυρισμοί ήταν γαργαλιστικοί, αυτό είναι βέβαιο, και το BBC επιχείρησε να αποδείξει τη δημοσιογραφική του ακεραιότητα, μην αποφεύγοντας να ασχοληθεί με τις ντροπαστικές ειδήσεις για ένα μέλος του εργατικού δυναμικού του. Ο αληθινός λόγος είναι όμως, σύμφωνα με στελέχη ΜΜΕ, συντάκτες και αναγνώστες της χώρας, ότι ο Εντουαρντς δεν είναι ένας συνθησιμμένος παρουσιαστής, ούτε το BBC είναι ένα συνθησιμμένο μέσο.

Ο διάσημος παρουσιαστής του BBC Χιου Εντουαρντς υπέστη δημόσια διαπόμπευση και, όπως ανακάλυψε η γυναίκα του, νοσηλεύεται με νευρικό κλονισμό.

«Είναι πάντα στο επίκεντρο της θύελλας λόγω της ισχύος του», εξήγησε ο Χάουαρντ Στρίντζερ, πρώην πρόεδρος του CBS, ο οποίος έχει θητεύσει στο Δ.Σ. του BBC. «Είναι σαν τη μοναρχία. Ένα σύμβολο συνεχέσας σε μια δικασμένη κοινωνία».

Ο 61χρονος παρουσιαστής κατείχε μια εξέχουσα θέση σε αυτόν τον μοναδικό θεσμό. Γκριζομάλης και σοβαρός, ήταν εκείνος που ανακοίνωσε τον θάνατο της βασίλισσας Ελισάβετ Β' τον περασμένο Σεπτέμβριο και ήταν επικεφαλής της κάλυψης της ενθρόνισής του Καρόλου του Μάιο. Το γεγονός ότι χρηματοδοτείται από το ανταποδοτικό τέλος, που επιβάλλεται στα περισσότερα βρετανικά νοικοκυριά, καθιστά το BBC συχνό στόχο πολιτικών και ανταγωνιστών. Ακόμη και πριν από αυτό το περιστατικό, το BBC βλάδιζε από κρίση σε κρίση γύρω από τη συμπεριφορά και τις δηλώσεις παρουσιαστών και στελεχών του. Βρίσκεται στο στόχαστρο αριστερών και δεξιών.

Το δράμα στο οποίο πρωταγωνίστησε ο Εντουαρντς ξεκίνησε

λα φων ντερ Λάιεν είπε ότι η Ε.Ε. πρέπει να παρουσιάσει σοβαρά αποτελέσματα για να ανακαταστήσει τις εξτρεμιστικές δυνάμεις.

Καλό και κακό σενάριο

Στην Ισπανία, όπου το Λαϊκό Κόμμα έχει ελπίδες να αναδειχθεί πρώτο, η ένταξη ακροδεξιών κομμάτων, όπως το Vox, θα μπορούσε να τα εξουδετερώσει, εκτίμησε ο Εστεμπαν Γκονζάλες Πονς, ανώτατο στέλεχος των συντηρητικών. Παραδέχθηκε όμως ότι η στρατηγική αυτή ενέχει κίνδυνο. «Ένα πρώτο κακό σενάριο είναι η νομιμοποίηση του Vox. Δεύτερη ευκαιρία όμως είναι η κανονικοποίηση του. Αν κυβερνήσουν καλά, θα γίνουν ένα ακόμη κόμμα συντηρητικό εντός του πολιτικού συστήματος».

Προς το παρόν η κατάσταση είναι ρευστή και υπάρχουν ενδείξεις ότι ο Σάντσεθ και οι σύμμαχοί του κερδίζουν έδαφος. Παράλληλα το Vox επίσης καταγράφει απώλειες, καθώς η καμπάνια του πρωθυπουργού και γνωστών καλλιτεχνών και φιλελευθέρων δίνει έμφαση στην απειλή συγκυβέρνησης των συντηρητικών με το Vox.

Η Ισπανία έμοιαζε μέχρι πρότινος φωτεινό παράδειγμα για την ευρωπαϊκή Αριστερά. Υπό τον Σάντσεθ η χώρα διατήρησε τον πληθωρισμό σε χαμηλά επίπεδα, περιόρισε τις εντάσεις με τους αυτονομιστές στην Καταλονία και αύξησε τον ρυθμό ανάπτυξης, τις συντάξεις και τον κατώτατο μισθό. Ωστόσο, η συμμαχία του με αυτονομιστές και αριστερές δυνάμεις, που αποτελούν «κόκκινο πανί» για πολλούς ψηφοφόρους, επέτεινε τη δυσάρεσκεια στο εκλογικό σώμα.

Σε μια αναγνώριση ότι η πολιτική σύνθεση της πλειοψηφίας αλλάζει, η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσου-

λα περασμένη Παρασκευή, όταν η εφημερίδα Sun, που ανήκει στον Ρούπερτ Μέρντοκ, αποκάλυψε ότι παρουσιαστής του BBC πλήρωσε 35.000 λίρες για σεξουαλικές φωτογραφίες σε μια περίοδο αρκετών ετών, όταν το αγόρι ήταν 17 ετών. Με βάση τη βρετανική νομοθεσία, η ηλικία συναίνεσης είναι τα 16, αλλά αποτελεί αδίκημα να πάρεις ή να διανείμεις άσεμνες φωτογραφίες οποιουδήποτε ατόμου κάτω των 18 ετών. Ενώ αρχικά δήλωσε ότι εξετάζει κατά πόσον έχει διαπραχθεί αδίκημα, η αστυνομία του Λονδίνου ανακοίνωσε ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για κάτι τέτοιο. Η Sun απάντησε πως δεν πρόκειται να δημοσιεύσει άλλες πληροφορίες και πως θα παραδώσει το σχετικό ντοσιέ στο BBC, που πραγματοποιεί δική του έρευνα. Οι επικριτές της διαχείρισής του ζητήματος, όμως, θεωρούν ότι η ζημία είχε ήδη γίνει. Η ταυτότητα του παρουσιαστή έγινε κοινό μυστικό στον κυβερνοχώρο. «Το BBC έπεσε στην παγίδα που του έστησε η Sun», σχολίασε η Κλερ Εντερς, αναλύτρια των ΜΜΕ με έδρα το Λονδίνο.

της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ**

Χειμώνας του 2020, ημέρες καραντίνας στην Κύπρο και ο καιρός κακός. Πολλοί πρόσφυγες που έφθασαν στο νησί, στην πλειονότητά τους Ασιάτες και Αφρικανοί, αναγκάζονται να περάσουν όπως όπως για μέρες στον δρόμο. Τότε, μια ομάδα νέων παίρνει πρωτοβουλία να συγκεντρώσει και να τους προσφέρει φαγητό, κουβέρτες και ζεστά ρούχα – μέλη της Generation for Change CY. Ένας γεροδεμένος Αφρικανός ξεχωρίζει μεταξύ των εθελοντών που προσφέρουν βοήθεια.

Μεταφερόμαστε στον προαύλιο χώρο της Περιφέρειας Αττικής στην Αθήνα, φθινοπωρινό πρωινό του 2013. Ένας νεαρός Αφρικανός περιμένει στωικά τη σειρά του· έχει ενθουσιαστεί και είναι η πρώτη φορά που προσέρχεται για την ανανέωση της άδειας παραμονής του. Ένας επίσης Αφρικανός του κάνει νόημα να τον ακολουθήσει στο γραφείο του εντός της υπηρεσίας. Ο νεαρός ξαφνιάζεται, καθώς δεν έχει ξαναδεί έγχρωμο «σε θέση εξουσίας» στην Ελλάδα. Τον ακολουθεί και μαθαίνει, μεταξύ άλλων, ότι πρόκειται για τον επικεφαλής της Generation 2.0, που ασχολείται με τα δικαιώματα των παιδιών δεύτερης γενιάς μεταναστών στην Ελλάδα.

«Από την Κύμη και την Καβάλα έχω καλές αναμνήσεις – ήμουν αναγνωρίσιμος και αγαπητός. Εβλεπα, όμως, πώς φέρονταν σε άλλους μαύρους που δεν έπαιζαν μπάσκετ».

Οι παραπάνω σκηνές απέχουν χρονικά και γεωγραφικά, η μία εκτυλίσσεται στην πρωτεύουσα της Ελλάδας και η άλλη της Κύπρου. Και στις δύο περιπτώσεις, ωστόσο, η παρέμβαση ενός αγνώστου φέρνει μια θετική αλλαγή με πρωταγωνιστή τον 28χρονο σήμερα Ετίνοσα Ερεβμπεναζιέ-Τζονμπούλ, άλλοτε ως ευεργέτη και άλλοτε ως ευεργετούμενο. Ο νεαρός, Έλληνας πλέον, ο οποίος έχει γεννηθεί στη Νιγηρία αλλά μεγάλωσε στην Κυψέλη, έπαιξε ως παιδί μπάσκετ στον Παναθηναϊκό, αλλά και στην Ισπανία, έχει μόλις πάρει το πτυχίο Ψυχολογίας από το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας και πρωτοστατεί σε μια από τις πλέον δραστήριες ανθρωπιστικές οργανώσεις στο νησί. Ο ίδιος μίλησε στην «Κ» για την περιπέτεια της οικογενειακής μεταναστεύσης, τη δύναμη του αθλητισμού και την αξία της επανεκκίνησης.

«Χαίρομαι που η πρωτοβουλία μας συγκινεί τον κόσμο», λέει ο Ετίνοσα με αφορμή τη βράβευση της Generation for Change CY, που ιδρύθηκε το καλοκαίρι του 2020 στον απόηχο του διεθνούς κινήματος Black Lives Matter. Η διάκριση συνέπεσε με την αποφοίτησή του, οπότε η χαρά είναι διπλή. «Θα συνεχίσω μεταπτυχιακά στην Κλινική Ψυχολογία. Θέλω να δουλέψω με ανθρώπους από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σπουδάζοντας συνειδητοποίησα πόσα τραύματα αφήνει στα παιδιά η εμπειρία της μεταναστεύσης». Στη Λευκωσία ζει από το 2019, έπειτα από πολλά παιχνίδια της μοίρας.

Η μετανάστευση

«Θυμάμαι ακόμη το δωμάτιο στο οποίο ζούσαμε όλη η οικογένειά μου μαζί, πέντε άτομα, στη Νιγηρία». Οι γονείς συνειδητοποιούν ότι για να μεγαλώσουν τα παιδιά τους πρέπει να φύγουν. Ο πατέρας καταφέρνει τελικά με την τρίτη προσπάθεια να μεταναστεύσει στην Ελλάδα το 1999. Η γυναίκα του τον ακολουθεί το 2002. «Μείναμε δύο χρόνια με τη γιαγιά μου και τους θείους μου, ήταν πολύ δύσκολο σε εκείνη την ηλικία να είμαι χωρίς τη μητέρα μου», θυμάται.

Ο Ετίνοσα φθάνει στην Αθήνα 9 χρόνων, το «λαμπερό» για την Ελλάδα 2004, μαζί με τις αδελφές του. Η καθημερινότητα του «Μπράουν», όπως τον φωνάζουν εξ αρχής σχεδόν όλοι στο περιβάλλον του, μοιράζεται μεταξύ του διαπολιτισμικού δι-

μοτικού σχολείου στο Παλαιό Φάληρο και της ομάδας ποδοσφαίρου Ατλας Κυψέλης. «Έχω καλές αναμνήσεις από το σχολείο, εκεί ήμασταν όλοι διαφορετικοί». Ωστόσο, κάθε μεσημέρι που επιβιβάζεται μαζί με τους συμμαθητές του στο λεωφορείο για να επιστρέψει σπίτι, ακούει μισόλογα από κάποιους επιβάτες, που κοιτάζουν έντονα τα παιδιά και τα σχολιάζουν από απόσταση.

Παρακολουθεί με δέος τη θριμβευτική πορεία της Εθνικής Ελλάδος στο Ευρωπαϊκό του 2005 και τη σπουδαία εμφάνιση στο Μουντομπάσκετ του 2006. «Το άθλημα αυτό με είχε συνεπάρει, πήγαινα μετά την προπόνηση ποδοσφαίρου, φορώντας ακόμη τα παπούτσια με τις τάπες, σε γήπεδο μπάσκετ για να ριξώ σουτ». Δύο φίλοι του από τη γειτονιά του ενθαρρύνουν. «Είσαι καλός!». Στο πρώτο δοκιμαστικό, όμως, στον Πανελλήνιο, ο νεαρός παίκτης «κόβεται». Θα χρειαστεί πολύ κουράγιο για να πάει σε επόμενο. Στον Παναθηναϊκό, όμως, τον δέχονται στα τμήματα υποδομής. Ο Ετίνοσα καθιερώνεται ως πλέι μείκερ.

Ο Ετίνοσα από τη στιγμή που εγκατέλειψε τα παρκέ αγωνίζεται στους κοινωνικούς στίβους εναντίον του ρατσισμού.

Το πιο σπουδαίο «τρίποντο» του Ετίνοσα

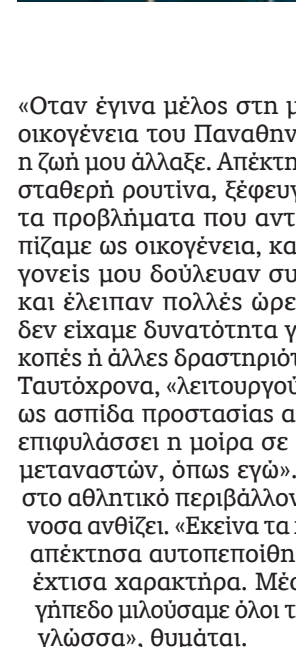
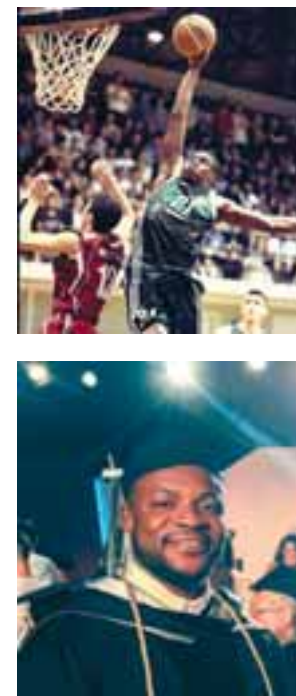
Από τη Νιγηρία στην Αθήνα και στα τμήματα υποδομής του Παναθηναϊκού και πλέον στη Λευκωσία, με πτυχίο στην Ψυχολογία, να βοηθάει πρόσφυγες και μετανάστες προσφέροντας τρόφιμα, ρούχα και κουβέρτες

Συμπαίκτης με τους Αντετοκούνμπρος

Με πρωτοβουλία της Generation 2.0 τον Μάιο του 2013 διοργανώνεται το πρώτο διαπολιτισμικό τουρνουά μπάσκετ μεταξύ Φιλιππινέζων και Αφρικανών, στο πλαίσιο της καμπάνιας για την ιθαγένεια των παιδιών δεύτερης γενιάς. Στον «ιστορικό» πλέον αγώνα συμμετέχουν, μεταξύ άλλων, οι αδελφοί Αντετοκούνμπο –ο Γιάννης (δεύτερος από αριστερά), ο Θανάσης (έκτος από αριστερά), ο Αλεξ (έντος από αριστερά), ο Κώστας (τέταρτος από δεξιά)– και ο Ετίνοσα (τρίτος από δεξιά) μαζί με τον επικεφαλής της οργάνωσης, Νίκο Οντουμπιάν. Η εν λόγω ομάδα λίγους μήνες μετά «σκορπίζει». Ο Γιάννης φεύγει για ΗΠΑ και ο Ετίνοσα παίζει σε ομάδες εκτός Αθηνών μέχρι και το 2019. Τότε, παίρνει την ελληνική υπηκοότητα και αποφασίζει να αξιοποιήσει μια υποτροφία για σπουδές στην Κύπρο. «Είχα παλέψει 10 χρόνια για το μπάσκετ, αλλά επέλεξα τις σπουδές», λέει σήμερα, λίγες μέρες μετά την αποφοίτησή του από το τμήμα Ψυχολογίας.

Παράλληλα με τις σπουδές, ιδρύει μαζί με άλλους νέους τη MKO Generation for Change CY.

«Όταν έγινα μέλος στη μεγάλη οικογένεια του Παναθηναϊκού, η ζωή μου άλλαξε. Απέκτησα μια σταθερή ρουτίνα, ξέφευγα από τα προβλήματα που αντιμετώπιζαμε ως οικογένεια, καθώς οι γονείς μου δούλευαν συνεχώς και έλειπαν πολλές ώρες, ενώ δεν είχαμε δυνατότητα για διακοπές ή άλλες δραστηριότητες». Ταυτόχρονα, «λειτούργησε και ως ασπίδα προστασίας απ' όσα επιφυλάσσει η μοίρα σε παιδιά μεταναστών, όπως εγώ». Μέσα στο αθλητικό περιβάλλον ο Ετίνοσα ανθίζει. «Εκείνα τα χρόνια απέκτησα αυτοπεποίθηση και έχτισα χαρακτήρα. Μέσα στο γήπεδο μιλούσαμε όλοι την ίδια γλώσσα», θυμάται.

Η μεταναστευτική του ταυτότητα, ωστόσο, στέκεται εμπόδιο στην εξέλιξη του ως αθλητή. «Καθώς είχα τη νιγηριανή ιθαγένεια, καταλάμβανα τη θέση ξένου αθλητή σε κάθε ομάδα και έπρεπε να ανταγωνιστώ τα μεγαλύτερα ονόματα του αθλήματος, γι' αυτό κατέληγα να παίζω σε ομάδες χαμηλότερης κατηγορίας από τις δυνατότητές μου». Ο Ετίνοσα μετά την ενθουσιώδη παίξει για

μία σεζόν στην Ισπανία, κατόπιν στην Κύμη και τρία χρόνια στην Καβάλα. «Από την Κύμη και την Καβάλα έχω καλές αναμνήσεις, καθώς ήμουν αναγνωρίσιμος και αγαπητός», λέει, «έβλεπα όμως πώς φέρονταν σε άλλους μαύρους που δεν έπαιζαν μπάσκετ».

Όσο διάστημα ο Ετίνοσα δι-οχετεύει την ενέργειά του στο μπάσκετ, το σχολείο έρχεται σε δεύτερη μοίρα. «Άλλαξα γυμνάσια και λύκεια, καθώς μετακόμιζα και σε διαφορετικές πόλεις, τελικά αποφοίτησα στα 23 μου στην Καβάλα», διευκρινίζει.

Εσωτερική πάλη

«Όσο ήμουν παιδί, γινόταν μέσα μου μια εσωτερική πάλη, για το ποιος είμαι, δεν ήθελα να είμαι μαύρος, γι' αυτό και προτιμούσα να με φωνάζουν όλοι με το παρατσούκλι μου και όχι με το όνομά μου». Χρειάστηκε να περάσει καιρός για να μπορέσει να ενσωματώσει και τις δύο ταυτότητές του, ελληνική και νιγηριανή. Καθοριστικό ρόλο παίζει η εμπλοκή του με την Generation 2.0 και η σχέση, εφάμιλλη μαθητή-δασκάλου, με τον Νίκο Οντουμπιάν, που ως μεγαλύτερος λειτουργεί ως πρότυπο για τον Ετίνοσα. «Εκεί γνώρισα κόσμο, διοργανώσαμε διαπολιτισμικά τουρνουά μπάσκετ», αναφέρει, «το πρώτο, στο οποίο έπαιζε

Με την Generation 2.0 διοργανώσαν διαπολιτισμικά τουρνουά μπάσκετ. Στο πρώτο έπαιξε και ο Γιάννης Αντετοκούνμπο, στο πλαίσιο της καμπάνιας για την ιθαγένεια.

και ο Γιάννης Αντετοκούνμπο, έγινε στο πλαίσιο της καμπάνιας για την ιθαγένεια». Χάρη στη νομική συμβουλευτική και στην έμπρακτη στήριξη της Generation 2.0, αλλά και με βοήθεια από την τότε ομάδα του, ο Ετίνοσα θα λάβει την ελληνική υπηκοότητα. «Ορκίστηκε Έλληνας τον Μάιο του 2019».

Ο Ετίνοσα είναι σε μια ηλικία που έχει πολλές ανσυχίες. Η βιογραφία του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, που με τόση προσήλωση διαβάζει ακόμη και έξω από τον αθλοπαιχτικό ναό στην οδό Αγαθουπόλεως, τραβάει την προσοχή μιας γυναίκας από το ποίμνιο, που τον πλησιάζει με ενδιαφέρον. «Δύο εβδομάδες αργότερα με κάλεσαν από τη νιγηριανή πρεσβεία και μου πρόσφεραν μια υποτροφία για σπουδές στην Κύπρο, σε οποιοδήποτε τομέα, εκτός από Ιατρική και Νομική». Το δέλεαρ για τον νεαρό Νιγηριανό είναι μεγάλο. «Βρέθηκα σε δίλημμα, θα έπρεπε να αφήσω το μπάσκετ, για το οποίο πάλευα δέκα χρόνια, τη στιγμή μάλιστα που είχα αποκτήσει το απαραίτητο «διαβατήριο», περιγράφει, «ήμουν ωστόσο πλέον πιο κατασταλαγμένος, είχα περισσότερα ενδιαφέροντα και η προοπτική των σπουδών με μαγνίτιζε».

Σωστή απόφαση

Αντικρίζοντας, όμως, καθημερινά το καμπίνο των παιδιών που συμμετέχουν στις δράσεις της οργάνωσης, «καταλαβαίνω ότι η απόφασή μου ήταν σωστή – εδώ υπάρχει πολύς χώρος για δράσεις στο προσφυγικό και στην ψυχική υγεία». Μέσα σε τρία χρόνια η GFC πρόσφερε σε περισσότερα από 3.000 νοικοκυριά πάνω από 3.800 πακέτα με τρόφιμα και πάνω από 13.000 πάνες. Η οργάνωση, στην οποία είναι managing director, υλοποιεί προγράμματα για την ένταξη και την ενδυνάμωση προσφύγων και μεταναστών.

Ο Ετίνοσα σχεδιάζει το μέλλον του στην Κύπρο. Από την Ελλάδα κρατά πολλές, γλυκόπικρες, αναμνήσεις: την απίληψη φίλων και προπονητών, αλλά και τη αφιλόξενο κοινωνικό περιβάλλον. «Δεν θα ξεχάσω ποτέ την ημέρα που κατά λάθος έπεσα πάνω σε μια επιχείρηση-σκουπα στην Ομόνοια· είχα χαρτιά, αλλά μάζεωσα στην κλούβα όποιο διάφερε», θυμάται. «Πάρτε τηλέφωνο τον προπονητή μου να επιβεβαιώσετε όσα σας λέω», έλεγε στον αστυνομικό κι εκείνος επαναλάμβανε μηχανικά «αυτό είναι το σύστημα, ακολουθώ εντολές».

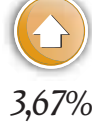
Μεταβολές εβδομάδας

Dow Jones

Nasdaq

Nikkei

Dax

FTSE 100

ΔΙΕΘΝΗ
Φουντώνει ο πόλεμος για τις πράσινες επιδότησεις
Σελ. 10

Πετρέλαιο

€/€

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ANTONIO ΓΚΟΥΤΕΡΕΣ

Ο μισός πλανήτη ζει σε χώρες με κρίση χρέους

«Ο μισός πλανήτη, περίπου 3,3 δισ. άνθρωποι, βυθίζεται σε μια αναπτυξιακή καταστροφή, που τροφοδοτείται από μια συντριπτική κρίση χρέους», διεμήνυσε ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες σε συνέντευξη Τύπου όπου παρουσίασε την κατάσταση του παγκόσμιου χρέους. Σελ. 9

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΕΤΕ

Προς νέο ρεκόρ φέτος ο ελληνικός τουρισμός

Την εκτίμηση ότι ο τουρισμός στην Ελλάδα θα μπορέσει να επανέλθει στα επίπεδα του 2019 ή και να τα ξεπεράσει, ελαφρώς, εξέφρασε ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων Γιάννης Παράσχος. Αναφέρθηκε επίσης στους πυλώνες για τη βιωσιμότητα του τουρισμού. Σελ. 4

ΜΕΣΑ ΣΕ 12 ΜΗΝΕΣ

Ανοδος 30% των τιμών κατοικιών στην Αττική

Υψηλότερες ακόμη και πάνω από 30% είναι οι τιμές πώλησης κατοικιών σε σχέση με πριν από 12 μήνες. Φθηνότερη περιοχή είναι η πλατεία Αττικής με 1.250 ευρώ/τ.μ. και ακριβότερη η Βουλιαγμένη με 6.500 ευρώ/τ.μ. Οι πιο ακριβές περιοχές εντοπίζονται στα νότια προάστια. Σελ. 12

Το παρασκήνιο των εκποιήσεων

Δεκαήμερο με εντατικές διαβουλεύσεις όλων των εμπλεκόμενων μερών σε διάφορα επίπεδα

Εντατικές παρασκηνιακές κινήσεις έγιναν το δεκαήμερο που προηγήθηκε της κυβερνητικής απόφασης για τις εκποιήσεις. Λίγες ημέρες πριν από την ανακοίνωση για αναστολή των εκποιήσεων πρώτης κατοικίας αξίας έως 350 χιλιάδων

ευρώ μέχρι το τέλος Οκτωβρίου, τα τηλέφωνα «πήραν φωτιά». Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», έγιναν πολλές διαβουλεύσεις και τηλεφωνήματα από την Κεντρική Τράπεζα και την κυβέρνηση προς τις τράπεζες και τις

εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων για να λάβουν εγκρίσεις από τα συμβούλια τους και να βγουν με τις ανακοινώσεις για την αναστολή των εκποιήσεων. Για να αποφευχθεί το χειρότερο σενάριο με την ψήφιση των επίμαχων προτάσε-

ων, η Κεντρική αποφάσισε να φέρει τον μηχανισμό για τη βελτίωση των εκποιήσεων, που τον έδωσε στο ΔΗΚΟ και τον εμβολίασε σε ένα νομοσχέδιο το οποίο θα συζητηθεί εκ νέου τον Σεπτέμβριο. Παράλληλα, η κυβέρνηση

συνόψισε τις «καλές» προτάσεις, τις πάντρεψε με σημεία που ήθελε να υποστηρίξει, και δημιούργησε τα 7 μέτρα τα οποία απέστειλε στη Βουλή για τη βελτίωση του πλαισίου των εκποιήσεων σε γενικότερη βάση. Σελ. 3

Πέφτει η τιμή των σπάνιων κρασιών

Ενδιαφέρουσα επενδυτική ευκαιρία, λόγω της υψηλής απόδοσης και του χαμηλού ρίσκου, οι σπάνιες μποτίλιες κρασιού φαίνεται εσχάτως να κάνουν την αίτησή τους. Οι τιμές τους αυξάνονται σταθερά εδώ και χρόνια. Ωστόσο, το τελευταίο διάστημα οι τιμές υποχωρούν, περιορίζοντας την είσοδο νέων επενδυτών. Ο αυξημένος πληθωρισμός, τα υψηλότερα επιτόκια και η πιθανότητα ύφεσης μαστίζουν την οικονομία, με αποτέλεσμα ακόμη και τα εκλεκτά κρασιά να μην αντέχουν. Η πλατφόρμα συναλλαγών κρασιού Cult Wines ανέφερε πτώση 0,83% τον Ιούνιο, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης μείωσης που κατεγράφη φέτος. Τη μεγαλύτερη πτώση από όλες τις κατηγορίες εκλεκτών κρασιών γνώρισε το «μπορντό». Σελ. 11

Δεν πέφτει καρφίτσα στα παραλιακά ξενοδοχεία

Για Ιούλιο - Αύγουστο

Ξεπέρασαν το 85% οι πληρότητες στα παραλιακά ξενοδοχεία παγκυπρίας τον Ιούλιο και όλα δείχνουν ότι τον Αύγουστο θα ξεπεράσουν το 95%, ειδικά στον Πρωταρά και την Αγία Νάπα. Η πρόβλεψη είναι ότι οι πληρότητες στα ξενοδοχεία θα είναι καλύτερες από το 2022 και τα τουριστικά έσοδα καλύτερα από το 2019. Σελ. 4

Στον τοίχο ξανά η Κύπρος για το ξέπλυμα

Προειδοποίηση Κομισιόν

Η Κομισιόν στάνει και πάλι στον τοίχο την Κύπρο για την μη συμμόρφωσή της σχετικά με την 5η οδηγία κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML). Η Ε.Ε. απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Κύπρο για πλημμελή εφαρμογή της 5ης οδηγίας κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σελ. 5

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΤΗΣ ΚΡΙΣΤΑΛΙΝΑ ΓΚΕΟΡΓΚΙΕΒΑ

Το G20 πρέπει να λάβει αποφάσεις

Την επόμενη εβδομάδα, όταν οι υπουργοί Οικονομικών και οι κεντρικοί τραπεζίτες του G20 θα συναντηθούν στην Γκαντιναγκάρ, ο κόσμος θα περιμένει να ανακοινώσουν κάποια κοινή δράση για την αντιμετώπιση της αναμικτής ανάπτυξης, του υψηλού πληθωρισμού και του κατακερματισμού της παγκόσμιας οικονομίας. Είναι κρίσιμη και αναγκαία η λήψη κοινής δράσης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που δημιουργούν η υπερχρέωση, η κλιματική κρίση, η περιορισμένη χρηματοδότηση, και ειδικότερα για όσες χώρες έχουν δεχθεί πλήγματα χωρίς να τα έχουν προκαλέσει. Τον Απρίλιο το ΔΝΤ πρόβλεψε παγκόσμια ανάπτυξη 2,8% για το 2023, μικρότερη από το 3,5% του

2022. Το 70% αυτής της ανάπτυξης θα προέλθει από την περιοχή Ασία - Ειρηνικού.

Τα τελευταία στοιχεία, όμως, καταδεικνύουν υποχώρηση του μεταποιητικού τομέα και αντοχή του τομέα των υπηρεσιών σε όλες τις χώρες του G20, όπως και των αγορών εργασίας στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Ο παγκόσμιος πληθωρισμός φαίνεται να έχει φθάσει στην κορύφωσή του, αλλά στις περισσότερες χώρες του G20 παραμένει σαφώς πάνω από τους στόχους των κεντρικών τραπεζών. Υπάρχουν, πάντως, ορισμένες ενδείξεις ότι η νομισματική πολιτική τείνει να περιορίσει τη δραστηριότητα, με τις τράπεζες να υιοθετούν αυστηρότερα κριτήρια στη χορήγηση πιστώσεων στην Ευρω-

Υπερχρέωση, υψηλός πληθωρισμός, κλιματική αλλαγή αποτελούν μεγάλες προκλήσεις για τη διεθνή οικονομία.

ζώνη και τις ΗΠΑ. Οι ιθύνοντες πρέπει να αποφύγουν τις πρόωρες θριαμβολογίες, γιατί γνωρίζουμε από παρελθούσες κρίσεις πληθωρισμού ότι μια πρόωρη χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής μπορεί να επαναφέρει τις πληθωριστικές πιέσεις. Πρέπει, άλλωστε, να παίξει

τον ρόλο της και η δημοσιονομική πολιτική. Η επιβολή δημοσιονομικής πειθαρχίας μετά την περίοδο της ακραίας στήριξης μπορεί να βοηθήσει στην υποχώρηση του πληθωρισμού, να γεμίσει και πάλι τα ταμεία των κρατών και ενισχύσει τον περιορισμό των χρεών σε βιώσιμα επίπεδα. Παράλληλα, ίσως χρειάζονται ορισμένα στοχευμένα μέτρα για τη στήριξη των ευάλωτων πολιτών.

Η πρόβλεψη του ΔΝΤ μιλάει για μεσοπρόθεσμ ανάπτυξη 3% σε παγκόσμιο επίπεδο, κάτω από τον ιστορικό μέσο όρο του 3,8% της περιόδου 2000-2019.

Επιπλέον, ο κατακερματισμός της παγκόσμιας οικονομίας υπονομεύει την ανάπτυξη και δυσχεραίνει περαιτέρω την αντι-

μετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Το καλό είναι ότι έχουμε δει πως μπορεί να βρει τις λύσεις η διεθνής κοινότητα όταν αφήσει κατά μέρους τις διαφορές και διαφωνίες.

Χρειάζεται προσπάθεια για να επισπευθεί η αναδιάρθρωση του χρέους υπερχρεωμένων χωρών μέσα σε σαφή χρονοδιαγράμματα, με «πάγωμα» στην εξυπηρέτηση του χρέους και καλύτερο συντονισμό των πισωτών στη διαχείριση του χρέους χωρών εκτός του διεθνούς κοινού πλαισίου.

Η κ. Κρισταλίνα Γκεοργκιέβα είναι γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το άρθρο της επικεφαλής του ΔΝΤ δημοσιεύθηκε στο blog του Ταμείου.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,66%	-0,22%
Γερμανία	2,44%	-0,19%
Γαλλία	3,00%	-0,18%
Ιταλία	4,12%	-0,23%
Ισπανία	3,48%	-0,20%
Ιρλανδία	2,89%	-0,16%
Ελλάδα	3,92%	-0,02%
Ην. Βασίλειο	4,44%	-0,24%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

PwC Foundation

Μια νέα πνοή κοινωνικής προσφοράς

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΠΙΤΕΡ Σ. ΓΚΟΥΝΤΜΑΝ / THE NEW YORK TIMES

Εγκλωβισμένες στην κόντρα ΗΠΑ-Κίνας οι φτωχές χώρες

Το Σουρινάμ είναι μια μικρή χώρα της Νότιας Αμερικής βυθισμένη στην ύφεση, στον πληθωρισμό και σε ένα δυσβάσταχτο χρέος, του οποίου η ελάφρυνση από τους πιστωτές του προσκομίζει στις συγκρούσεις των μεγάλων δυνάμεων. Και πολλές άλλες έχουν την ίδια μοίρα. Η τύχη αυτής της μικροσκοπικής χώρας των 600.000 κατοίκων έχει πασει στα δίχτυα της γεωπολιτικής και η οποία ελπίζει να βοηθήσει καθυστερεί εξαιτίας της διεκδυστικής ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Κίνα. Την επόμενη εβδομάδα θα καταφθάσει στο Σουρινάμ αντιπροσωπεία του ΔΝΤ και θα παρουσιάσει στην ηγεσία του μια σειρά από περιοχές δαπανών. Η δημοσιονομική αυστηρότητα είναι βασική προϋπόθεση του προγράμματος διάσωσης της χώρας και ενός τριετούς δανείου ύψους 690 εκατ. δολ., που θα δώσει στο Σουρινάμ τα περιθώρια για να εξακολουθήσει την αποπληρωμή των χρεών του, ύψους 2,4 δισ. δολ. Όμως το ΔΝΤ και ο ισχυρότερος χρηματοδότης του, οι ΗΠΑ, απαιτούν κάτι ακόμη και είναι ανυποχώρητοι: οι πιστωτές από την Κίνα να αναδιρθρώσουν χρέος ύψους 545 εκατ. δολ. από δάνεια που χορήγησαν στο Σουρινάμ και τα χρησιμοποιήσει για την κατασκευή δρόμων και κατοικιών.

Χώρες χαμηλού ή μεσαίου εισοδήματος αντιμετωπίζουν μια εντεινόμενη κρίση χρεών και η βοήθεια στην οποία θα μπορούσαν να προσβλέπουν βρίσκεται εγκλωβισμένη ανάμεσα στους χρηματοπιστωτικούς θεσμούς της Δύσης και στη σημαντική αναδυόμενη δύναμη, την Κίνα. Επί δεκαετίες το ΔΝΤ αποτελούσε τη μοναδική πηγή χρηματοδότησης για όσες χώρες δυσκολεύονταν να αποπληρώσουν τα χρέη τους. Τα τελευταία χρόνια, όμως, η Κίνα έχει αναδυθεί ως ο σημαντικότερος πιστωτής χωρών από την Ασία έως την Αφρική και τη Λατινική Αμερική. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματά της έχουν χορηγήσει δάνεια που συνοδεύονται από λίγες απαιτήσεις και απο-

τελούν την εναλλακτική στη λιτότητα που επιβάλλει το ΔΝΤ. Όταν όμως οι υπερχρεωμένες κυβερνήσεις προσπαθούν να διαπραγματευτούν με τους πιστωτές τους μια ελάφρυνση του χρέους τους, το ΔΝΤ και η κυβέρνηση Μπάιντεν αρνούνται να την παραχωρήσουν αν δεν συμπετάσει σε αυτήν και η κινεζική πλευρά.

Από την πλευρά της, όμως, η Κίνα αρνείται να υποκύψει στις πιέσεις της Ουάσιγκτον και του ΔΝΤ. «Το ΔΝΤ έχει ορισμένα κριτήρια σε σχέση με την ελάφρυνση του χρέους, αλλά εμείς δεν μας δεσμεύουν», τόνισε προσφάτως Κινέζος διπλωμάτης στο Παράριμπο, πρωτεύουσα του Σουρινάμ, και πρόσθεσε ότι «η Κίνα θα διαπραγματευτεί μόνον με την κυβέρνηση του Σουρινάμ». Όλα αυτά σκιαγραφούν τις πιέσεις που υφίστανται χώρες από την Γκάνα και την Αιθιοπία μέχρι το Πακιστάν, που αντιμετωπίζουν κλιμακούμενες κρίσεις χρεών, σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας του χρέους τους προς την Κίνα. Την περασμένη εβδομάδα η κυβέρνηση της Ζάμπια κατέληξε σε συμφωνία που «παγώνει» για τρία χρόνια τις πληρωμές του χρέους της, ύψους 6,3 δισ. δολ., τα περισσότερα από τα οποία οφείλει στην Κίνα. Ανοίξε έτσι ο δρόμος για την εκταμίευση των 188 εκατ. δολ. που θα της χορηγήσει το ΔΝΤ στο πλαίσιο πακέτου διάσωσης ύψους 1,3 δισ. δολ. Η διευθέτηση επετεύχθη μετά ενάμιση έτος βασανιστικών διαπραγματεύσεων που οδήγησαν τη Ζάμπια σε άθλια οικονομική κατάσταση.

Εν ολίγοις οι διεθνείς γεωπολιτικές εντάσεις συχνά αφήνουν τις φτωχές χώρες να αντιμετωπίσουν δυσβάσταχτες οικονομικές υποχρεώσεις. Η τρέχουσα κατάσταση είναι εξαιρετικά δύσκολη, καθώς προκύπτει έπειτα από χρόνια χαμηλών επιτοκίων που ενθάρρυναν τον δανεισμό, σε συνδυασμό με τα δεινά της πανδημίας που επιβάρυναν τα συστήματα υγείας ενώ οι οικονομίες συρρικνώνονταν.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Η ώρα της αλήθειας

Στην Κύπρο δεν μας αρέσει να λύνουμε τα δύσκολα προβλήματα και συνήθως καταφεύγουμε στον χρόνο για να επιφέρει τις όποιες διαφοροποιήσεις. Το είδαμε στο κούρεμα, στην χρεοκοπία και τις τραπεζικές καταρρεύσεις (το Κυπριακό δεν αναφέρεται γιατί η στήλη είναι οικονομική). Στο ίδιο έργο θεατές και σήμερα όσον αφορά στο θέμα των εκποιήσεων. Απλώνουμε τον χρόνο χωρίς έλεος, αποφεύγοντας να σκεφτούμε ότι αυτό είναι ένα πρόβλημα δεκαετίας και όχι κάτι που για πρώτη φορά καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε. Οι εξελίξεις που καθημερινά καταγράφει το οικονομικό ρεπορτάζ αποδεικνύουν ότι σε αντίθεση με όσα λέμε στο εξωτερικό, το πρόβλημα δεν το αντιμετωπίσαμε αλλά το προσεράσαμε φορτώνοντάς το στις εταιρείες αγοράς πιστώσεων. Τώρα όμως ήρθε η ώρα της αλήθειας.

Χαμηλή μετάδοση

Οι τράπεζες είναι οι φορείς μετάδοσης της αλλαγής των επιτοκίων που αποφασίζουν οι κεντρικές τράπεζες. Οι αλλαγές στα καταθετικά και δανειστικά επιτόκια που καθορίζουν οι τράπεζες επηρεάζουν επιχειρήσεις και οικοκυριά. Αυτό ο μηχανισμός είναι πολύδιστατος και εκφράζεται μέσα από την αύξηση στο κόστος χρήματος, τον περιορισμό της διαθεσιμότητας δανείων και την αυστηροποίηση των κριτηρίων παραχώρησης πιστώσεων. Με αυτούς τους τρόπους οι τράπεζες επιδιώκουν να μεταφέρουν τις αποφάσεις των κεντρικών τραπεζών στην πραγματική οικονομία. Αν δεν το πράξουν ή αν το πράξουν μερικώς, τότε οι αποφάσεις των κεντρικών τραπεζών παραμένουν επιταγές χωρίς αντίκρισμα. Η αποτύπωση αυτών των παραμέτρων στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα παραπέμπει σε χαμηλή μετάδοση των νομισματικών πολιτικών στην οικονομία.

Συνολικός επανασχεδιασμός

Η κλιματική αλλαγή και οι ψηλές θερμοκρασίες προκαλούν ξηρασία του εδάφους και εντείνουν τον κίνδυνο καταστροφικών πυρκαγιών κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Το παγκόσμιο οικοσύστημα έχει επηρεαστεί από την παράνομη αποψίλωση των δασών και την αποστράγγιση των υγρών βιότοπων. Η κατάσταση έχει φτάσει στο σημείο που η αντιμετώπιση των πυρκαγιών καθίσταται δύσκολη όσα μέσα και αν διαθέτει μια χώρα. Συνεπώς η επένδυση θα πρέπει να επικεντρωθεί στους μηχανισμούς πρόληψης. Η Κύπρος, ως δημοφιλής καλοκαιρινός τουριστικός προορισμός που βρίσκεται στην ανατολική μεσόγειο, πλήττεται βάνουσα από τα νέα δεδομένα και καλείται να επανασχεδιάσει συνολικά την στρατηγική της.

Το ενεργειακό μας αδιέξοδο μετατρέπεται μια άκρως επιτυχημένη καλοκαιρινή σεζόν σε αγώνα δρόμου για διασφάλιση των δεικτών κερδοφορίας της ξενοδοχειακής βιομηχανίας.

Νέα διάσωση

Η κλιματική κρίση που εκδηλώθηκε με την μορφή των φονικών πλημμυρών του 2022 και η ακρίβεια οδήγησαν το Πακιστάν στην σύναψη δανείου από το ΔΝΤ ύψους 3δισ δολάρια. Ως ήταν αναμενόμενο, η συμφωνία με τον διεθνή οργανισμό συνοδεύεται από σειρά μεταρρυθμίσεων και αυξημένη φοροεπιπρακτική προσπά-

θεια. Η κατάσταση όπως διαμορφώθηκε στην χώρα οδήγησε σε μειωμένα αποθέματα ξένου νομίσματος γεγονός που δεν της επέτρεπε να συνεχίσει απρόσκοπτα τις εισαγωγές τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης αν δεν ερχόταν μια εξωτερική βοήθεια. Ψηλά, στις προϋποθέσεις παραχώρησης του δανείου βρίσκεται η αύξηση των επιτοκίων στο 22% και η εισπραξη 1,4 δισ. δολάρια από νέους φόρους.

Αναθεωρητική διαδικασία

Το παγκόσμιο εργοστάσιο του πλανήτη βρίσκεται σε τροχιά υποχώρησης. Οι εξαγωγές της Κίνας σημείωσαν χαμηλό τριετίας. Η μείωση είναι το αποτέλεσμα της υποχώρησης της ζήτησης λόγω της ακρίβειας αλλά και των γεωπολιτικών εντάσεων που προκαλεί η αλλαγή σκηνικού μετά την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Η κινεζική βιομηχανία λόγω των εξελίξεων δεν έχει άλλη επιλογή από το να στραφεί στην εσωτερική αγορά, που είναι αμφίβολο αν θα μπορέσει να απορροφήσει την επιπλέον προσφορά χωρίς η κυβέρνηση να δώσει μέτρα τόνωσης της οικονομίας. Η παγκοσμιοποίηση βρίσκεται εδώ και αρκετό καιρό σε μια αναθεωρητική διαδικασία. Η επόμενη μέρα θα προσδιορίσει την νέα αρχιτεκτονική της παγκόσμιας οικονομίας.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Διάρθρωση Μετοχής
Διάρθρωση μετοχής (split) καλείται η αντικατάσταση μιας υφιστάμενης μετοχής με περισσότερες μετοχές μικρότερης αξίας η κάθε μια, χωρίς όμως να επηρεάζεται καθόλου η συνολική τους αξία, η οποία θα πρέπει να ισούται με την αξία της μετοχής πριν τη διάρθρωση. Βασικό λόγο της διάρθρωσης αυτής αποτελεί η όσο το δυνατόν καλύτερη εμπορευσιμότητα των μετοχών.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Πράξη η διάσωση του Αμαζονίου

Κατά 33,6% μειώθηκε η υλοτομία στο τροπικό δάσος του Αμαζονίου μεταξύ Ιανουαρίου και Ιουνίου 2023 σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή χρονική περίοδο, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία που δημοσιοποιήθηκαν την Πέμπτη. Η καταπολέμηση της αποψίλωσης του τροπικού δάσους βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής του προέδρου Ινάσιο Λούλα ντα Σίλβα, ο οποίος ορκίστηκε πρόεδρος της Βραζιλίας την 1η Ιανουαρίου. Δορυφορικές εικόνες του Εθνικού Ινστιτούτου Διαστημικών Ερευνών της Βραζιλίας (INPE) έδειξαν ότι στο πρώτο εξάμηνο του έτους αποψιλώθηκαν 2.649 τετραγωνικά χιλιόμετρα δάσους, έναντι 3.988 μεταξύ Ιανουαρίου και Ιουνίου 2022. Την εποχή εκείνη, ο ακροδεξιός πρόεδρος Ζαΐρ Μπολσονάρο, στόχος οξύτατων επικρίσεων για τη διαχείριση του δάσους του Αμαζονίου από την κυβέρνησή του, βρισκόταν ακόμη στην εξουσία.

Προτεραιότητα

«Πετύχαμε συνεχή καθοδική τάση στην καταστροφή του Αμαζονίου», είπε σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε την Πέμπτη η υπουργός Περιβάλλοντος της Βραζιλίας, Μαρίνα Σίλβα. Σύμφωνα με την υπουργό, η πρόοδος αυτή αποτελεί καρπό «της απόφασης του προέδρου Λούλα να αναδείξει την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής σε απόλυτη πολιτική προτεραιότητα της κυβέρνησής μας».

Στοιχεία για τον μήνα Ιούνιο δείχνουν ότι η αποψίλωση του δάσους υποχώρησε κατά 41% σε σχέση με το 2022.

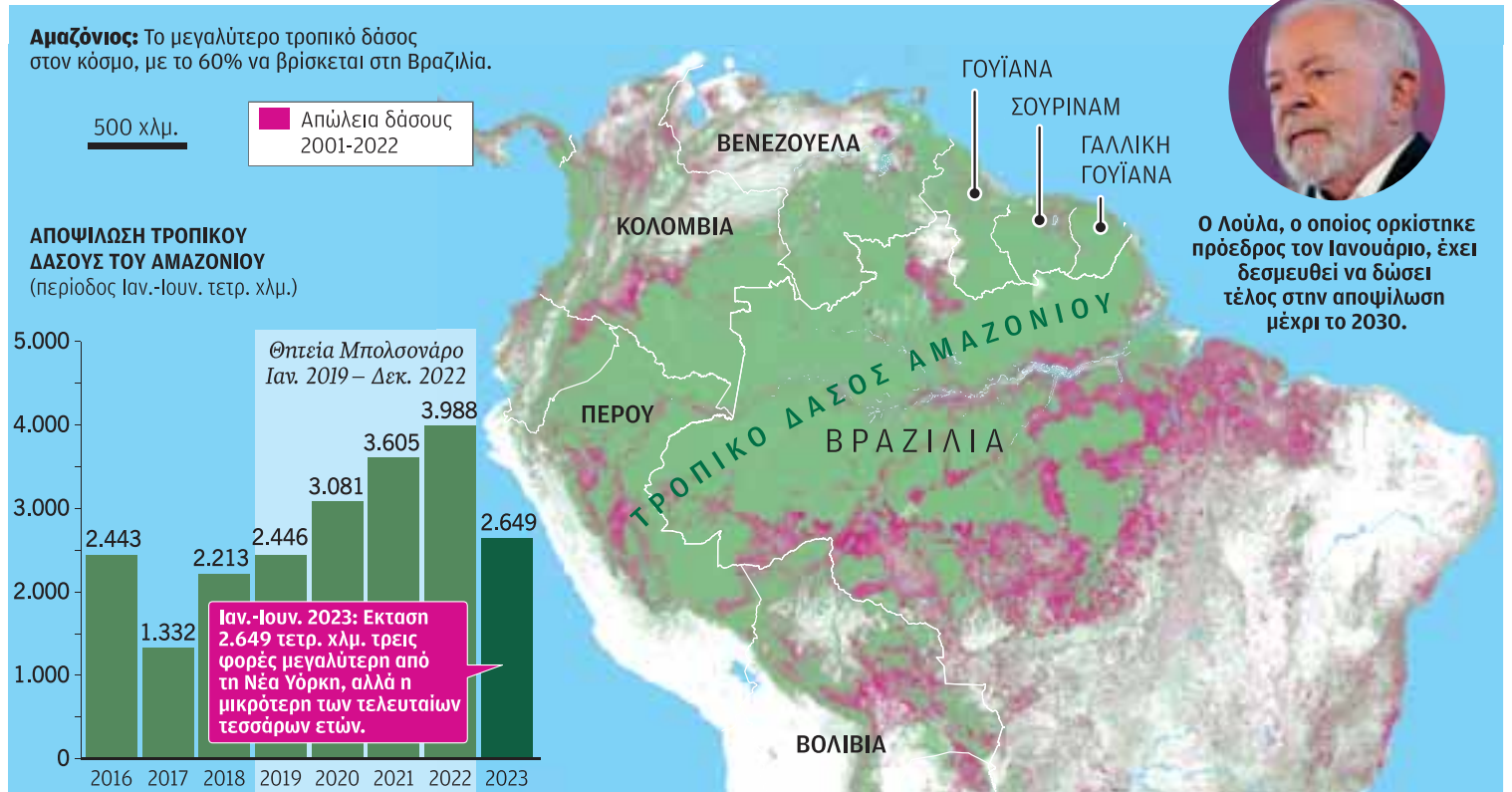
Μετά την επανεγκατάσταση του στο προεδρικό μέγαρο της Μπραζιλία, ο πρόεδρος Λούλα είχε δεσμευθεί να αντιστρέψει την περιβαλλοντική πολιτική του προκατόχου του και να δώσει τέλος στην παράνομη υλοτομία μέχρι το 2030. Κατά τη διάρκεια της θη-

Ο Ινάσιο Λούλα ντα Σίλβα κατά την προεδρική θητεία του ανέστειλε τις περιβαλλοντικά καταστροφικές πρωτοβουλίες του προκατόχου του, Ζαΐρ Μπολσονάρο.

τείας του Μπολσονάρο μεταξύ 2019 και 2022, η αποψίλωση του αρχηγόνου τροπικού δάσους είχε εκτιναχθεί κατά 75% σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία.

Τον Ιούνιο, ο Λούλα παρουσίασε το σχέδιο δράσης του για την προστασία του τροπικού δάσους, διατάζοντας την άμεση δήμευση του ήμισυ των εκτάσεων που υλοτομούνται παράνομα εντός εθνικών δρυμών. Επιπλέον, το σχέδιο της προεδρίας προβλέπει τον χαρα-

Ραγδαία επιβράδυνση της αποψίλωσης
Κατά 33,6% μειώθηκε η αποψίλωση του τροπικού δάσους τους πρώτους έξι μήνες της θητείας Λούλα, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022 με πρόεδρο τον Μπολσονάρο.

ΠΗΓΕΣ: National Institute of Space Research (Inpe), Reuters, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Newscom, Global Forest Watch

κτηρισμό άλλων 30 εκατομμυρίων στρεμμάτων ως προστατευόμενων περιοχών μέχρι το 2027, καθώς και τη στελέχωση των δασικών υπηρεσιών με χιλιάδες νέους υπαλλήλους.

Σε μια προσπάθεια να εγγυηθεί την επιτάχυνση των σχεδίων αυτών, η προεδρία απορρόφησε τις αρμοδιότητες της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και των δημόσιων γαιών από το καθ' ύλην αρμόδιο υπουργείο Περιβάλλοντος. Ο Λούλα

έχει εγκαινιάσει διεθνή εκστρατεία, προσπαθώντας να πείσει τα πλούσια κράτη να χρηματοδοτήσουν τη διάσωση του Αμαζονίου. Νορβηγία και Γερμανία έχουν ήδη συνεισφέρει σημαντικά κεφάλαια σε ειδικό ταμείο για τον Αμαζόνιο.

Το περιβάλλον έχει βρεθεί επίσης στο επίκεντρο των συνομιλιών μεταξύ των κρατών-μελών του Mercosur (Βραζιλία, Αργεντινή, Ουρουγουάη, Παραγουάη και Βενεζουέλα) και της Ευρωπαϊκής

Ενώσης, με τις Βρυξέλλες να καλούν τις χώρες της Λατινικής Αμερικής να εμφανισθούν πιο αυστηρές απέναντι στα περιβαλλοντικά εγκλήματα.

Διοξείδιο του άνθρακα

Σε μελέτη από το 2022, επιστημονική ομάδα είχε παρουσιάσει στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο βραζιλιάνικος Αμαζόνιος έχει πάψει να αποτελεί «ταμειντήρα διοξειδίου του άνθρακα» και απελευθερώνει

περισσότερο από το αέριο αυτό από ό,τι απορροφά. Μεταξύ 2010 και 2019, η έκκλιση διοξειδίου από τον Αμαζόνιο υπήρξε κατά 18% υψηλότερη από την απορρόφηση. Η μελέτη του 2022 ήταν η πρώτη που έδειχνε ότι ο Αμαζόνιος εκλύει περισσότερο διοξείδιο. Ευτυχώς, οι υπόλοιπες χώρες της Λεκανής του Αμαζονίου συμβάλλουν έτσι ώστε το τροπικό δάσος να λειτουργεί όπως πρέπει.

REUTERS

Το παρασκήνιο της εβδομάδας «θρίλερ»

Εντατικές οι διαβουλεύσεις λίγες ημέρες πριν από την ανακοίνωση της αναστολής εκποιήσεων μέχρι τον Οκτώβριο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Δεκαήμερο έντονων διαπραγματεύσεων σε πολλαπλά επίπεδα προηγήθηκε των αποφάσεων για τις εκποιήσεις από όλους τους αρμόδιους φορείς. Πριν από την εβδομάδα «θρίλερ» για τις εκποιήσεις με όλα τα «παρατράγουδα» που έγιναν στην Ολομέλεια της 13ης Ιουλίου, έγινε μεγάλη κινητοποίηση ώστε να δοθεί το «καλό σενάριο» και να μην περάσουν προτάσεις νόμου που θα έφεραν διαφορετικά δεδομένα για το πλαίσιο των εκποιήσεων και γενικότερα για την οικονομία. Πηγαίνοντας δύο εβδομάδες πίσω, δηλαδή λίγες ημέρες πριν από την εβδομάδα που ανακοινώθηκε από τις τράπεζες και τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων η πρόθεσή τους για αναστολή των εκποιήσεων πρώτης κατοικίας και αξίας έως 350 χιλιάδων ευρώ μέχρι το τέλος Οκτωβρίου 2023, τα τηλέφωνα «πήραν φωτιά». Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», έγιναν πολλές διαβουλεύσεις, κινήσεις και τηλεφωνήματα από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου και την Κυβέρνηση προς τις τράπεζες και τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων για να λάβουν εγκρίσεις, η κάθε μία ξεχωριστά από τα συμβούλιά τους και να βγουν με τις γνωστές πλέον σε όλους μας ανακοινώσεις για την αναστολή των εκποιήσεων μέχρι τον Οκτώβριο. Από την Παρασκευή 30 Ιουνίου τα τηλέφωνα δεν σταματούσαν καθώς έγινε μεγάλη συνεννόηση με τους μετόχους των συγκεκριμένων οργανισμών για να ληφθούν οι αποφάσεις. Όπως είναι ξεκάθαρο, πλέον στις τράπεζες οι κύριοι μέτοχοι είναι από Ελλάδα, Ιταλία, Λονδίνο, Αμερική. Κάθε ένας οργανισμός για να συμφωνήσει στην απόφαση προχώρησε σε

Όλες αυτές οι κινήσεις, όπως περιγράφηκαν, έγιναν προκειμένου να μην περάσουν την περασμένη Πέμπτη οι βουλευτές τις επίμαχες προτάσεις νόμου.

Μέχρι το τέλος Οκτωβρίου θα γίνει ένας «αγώνας δρόμου» ώστε να ισχυροποιηθεί το πλαίσιο των εκποιήσεων με οφέλη και στους δανειολήπτες, αλλά και στην οικονομία γενικότερα.

επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου να λάβει εγκρίσεις, κάτι το οποίο ήταν χρονοβόρο και όπως πληροφορείται η εφημερίδα έγινε μέσα σε εκείνο το Σαββατοκύριακο. Οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων ειδικά, έχουν μετόχους από το εξωτερικό—από Λονδίνο, Αμερική και Ιταλία.

Θα μείνουν εκτός οι κακοπληρωτές

Υπάρχει μεγάλη συζήτηση ανά τα χρόνια για τους στρατηγικούς κακοπληρωτές και πως θα γίνει από τη μία να μην επηρεάζονται από μέτρα της κυβέρνησης, ή από τις αναστολές εκποιήσεων και από την άλλη να καταφέρουν οι τράπεζες και οι εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων είτε να τους πάρουν περιουσία, είτε να αρχίσουν να πληρώνουν ξανά τα μη εξυπηρετούμενα δάνειά τους. Όλα τα μέτρα που θα δοθούν να περνούν μέχρι να λήξει τον Οκτώβριο η αναστολή των εκποιήσεων θα έχουν ως αποτέλεσμα να αφήσουν εκτός τους στρατηγικούς κακοπληρωτές. Όσοι δεν μπουκνουν σε ένα από τα παραπάνω και δεν προστατεύονται από τα μέτρα που είτε πέρασαν, είτε θα περάσουν, πιθανώς θα μπουκνουν στο στόχαστρο των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων και των τραπεζών και θα κινήσουν διαδικασίες για να τους κάνουν να εξυπηρετήσουν το χρέος τους.

Την ίδια ώρα, στο πλαίσιο της ίδιας μεγάλης κινητοποίησης για να αποφευχθεί το χειρότερο σενάριο με την ψήφιση των επίμαχων νομοσχεδίων, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αποφάσισε να φέρει τον μηχανισμό για τη βελτίωση των

εκποιήσεων, που τελικά τον έδωσε στο ΔΗΚΟ και τον εμβολίασε σε ένα νομοσχέδιο το οποίο θα συζητηθεί εκ νέου από τον Σεπτέμβριο.

Παράλληλα με όλες τις παραπάνω διαδικασίες η κυβέρνηση συννόησε τις «καλές» προτάσεις, τις

πάντρεψε με σημεία που ήθελε να υποστηρίξει, και δημιούργησε τα επτά μέτρα τα οποία και απέστειλε στη Βουλή για τη βελτίωση του πλαισίου των εκποιήσεων σε γενικότερη βάση.

Όλες αυτές οι κινήσεις, όπως περιγράφηκαν, έγιναν προκειμένου να μην περάσουν την περασμένη Πέμπτη οι επίμαχες προτάσεις νόμου. Παρόλη την προετοιμασία, όπως αναφέρθηκε, υπήρξε θύελλα αντιδράσεων, μεγάλες συζητήσεις, δοκιμάστηκαν οι αντοχές της κυβέρνησης ως σχήμα που στηρίζεται από αρκετά κόμματα, δοκιμάστηκαν οι βουλευτές εντός των κομμάτων—που από ότι αποδείχθηκε δεν είχαν την ίδια άποψη για όλα τα ζητήματα—ενώ δοκιμάστηκε και γενικότερα η πειθώ της κυβέρνησης και της Κεντρικής προς τις τράπεζες και τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων. Αξίζει να σημειωθεί πως,

καθ' όλη τη διάρκεια των διαβουλεύσεων του τελευταίου μήνα οι θεσμοί παρακολουθούσαν τις κινήσεις Βουλής και κυβέρνησης για το χειρισμό του ζητήματος και τον κίνδυνο να έρθει σε δύσκολη θέση η οικονομία.

Τι αναμένουμε

Μέχρι το τέλος Οκτωβρίου θα γίνει ένας «αγώνας δρόμου» ώστε να ισχυροποιηθεί το πλαίσιο των εκποιήσεων με οφέλη και στους δανειολήπτες, αλλά και στην οικονομία γενικότερα. Έχοντας ως βάση την αναστολή των εκποιήσεων για πρώτες κατοικίες, από τον Σεπτέμβριο στη Βουλή θα δοθεί μία προοπτική για την εισαγωγή ειδικής δικαιοδοσίας στα Επαρκιακά Δικαστήρια για ταχεία εξέταση υποθέσεων που έχουν εξασφάλιση κύρια κατοικία αξίας μέχρι 350 χιλ. ευρώ. Ακόμα, θα δοθεί ένα διευρυμένο στην ουσία ΕΣΤΙΑ, το οποίο θα «κουμπώνει» με το Σχέδιο Ενοικίου Έναντι Δόσης. Στο σχέδιο αυτό θα μπορούσαν να μπουκνουν περίπου 2.000 δανειολήπτες, αλλά και αυτοί που έχουν απορριφθεί στο ΕΣΤΙΑ, ή και αντιμετωπίζουν ξανά πρόβλημα. Πρόσθετα, το πλαίσιο θα γίνει καλύτερο με δύο προτάσεις νόμου που πέρασαν, που αφορούν στην πληροφόρηση που θα έχει ο δανειολήπτης, αλλά και με νόμο που σχετίζεται με την ανταλλαγή ενυπόθητου ακινήτου έναντι εξόφλησης χρέους. Ο μηχανισμός της Κεντρικής που θα προχωρήσει παρά με την πρόταση νόμου του ΔΗΚΟ θα εξεταστεί εκ νέου από τον Σεπτέμβριο, ενώ αναμένουμε και να εξεταστεί η πιθανότητα για διευρύνση των αρμοδιοτήτων του Χρηματοοικονομικού Επιτρόπου. Το τελευταίο, το επιζητούν το ΔΗΚΟ, η ΕΔΕΚ και η ΔΗΠΑ.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
07:00 - 10:00

Στέλλα Μάρκου

Γιώργος Λογίδης

Αντρέας Γιωργαηλής

ENJOY YOUR WEEKENDS AT

Κρατήσεις Γηπέδων τα Σαββατοκύριακα στην Ακαδημία Masters Tennis Academy.

€ 20.00 την ώρα.

Περισσότερες πληροφορίες στο:
99631669, 99606689 και 22105929

#HellenicBankMASTERSPOWERED BY

Γεμίζουν τα ξενοδοχεία Ιούλιο και Αύγουστο

Μέχρι 85% ο μέσος όρος πληρότητας παγκύπρια, ελάχιστες οι διαθέσιμες επιλογές στα παραλιακά θέρετρα

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Αναζητώντας δίκλινο δωμάτιο για το τελευταίο Σαββατοκύριακο του Ιούλη (Παρασκευή-Δευτέρα) στην περιοχή του Πρωταρά, η πλατφόρμα τουριστικών κρατήσεων booking.com ενημερώνει το κοινό ότι το 94% των καταλυμάτων δεν έχουν διαθεσιμότητα για τις συγκεκριμένες ημερομηνίες. Αντίστοιχα, το ποσοστό αυτό για την Αγία Νάπα ανέρχεται στο 88% και για την Πάφο 84%. Το Σαββατοκύριακο πριν τον 15άυγουστο υπάρχει διαθεσιμότητα μόλις στο 2% των καταλυμάτων της περιοχής Πρωταρά, στο 7% η διαθεσιμότητα στα καταλύματα της Αγίας Νάπας και στο 14% της περιοχής Πάφου. Βεβαίως η ψηλή πληρότητα τις συγκεκριμένες ημερομηνίες ενισχύεται σημαντικά και από τον εγκώριο τουρισμό. Ωστόσο, οι κρατήσεις εισερχόμενου τουρισμού για τον Ιούλιο και τον Αύγουστο επέστρεψαν σε ικανοποιητικούς ρυθμούς, όπως αναφέρει σχετικά ο νέος πρόεδρος του ΠΑΣΥΞΕ Θάνος Μικαηλίδης. Φαίνεται λοιπόν ότι το μούδιασμα που παρατηρήθηκε τους δύο προηγούμενες μήνες –Μάιο και Ιούνιο– στις τουριστικές κρατήσεις έχει ξεπεραστεί, και το υπόλοιπο της σεζόν θα κινηθεί σε επίπεδα πιο ικανοποιητικά. Σύμφωνα με τον κ. Μικαηλίδη, η μέση παγκύπρια πληρότητα για τον Ιούλιο και τον Αύγουστο αναμένεται ότι θα κυμανθεί γύρω στο 80-85%, αν και κάποιες μονάδες θα φτάσουν ψηλότερους μέσους όρους –μέχρι και 92%. Όπως επισημαίνει, ο μέσος όρος παγκύπρια μειώνεται κυρίως λόγω χαμηλότερης πληρότητας σε ξενοδοχεία που εξυπηρετούσαν τα προηγούμενα χρόνια τη ρωσική αγορά και φέτος δεν κατόρθωσαν να κερδίσουν μεγάλα μερίδια από άλλες αγορές.

Οι δυσκολίες

Αυτά τα ξενοδοχεία βρίσκονται ως επί το πλείστον στην ελεύθερη Αμμοχώστο, με την περιοχή να έχει περισσότερα βαρίδια σε σχέση με τις υπόλοιπες τουριστικές περιοχές. Από τη μία, οι διαρροές εισερχόμενων τουριστών στα κα-

Σύμφωνα με τον Θ. Μικαηλίδη, οι ξενοδοχεί της ελεύθερης Αμμοχώστου έχουν προχωρήσει σε αρκετές ενέργειες, ωστόσο ούτε και φέτος δεν έχει καλυφθεί το κενό των Ρώσων τουριστών.

Η πρόβλεψη είναι ότι οι πληρότητες στα ξενοδοχεία θα είναι καλύτερες από το 2022 και τα τουριστικά έσοδα καλύτερα από το 2019.

τεχόμενα, όπως αναφέρθηκε και σε πρόσφατο ρεπορτάζ της Οικονομικής «Κ», εκτιμάται ότι είναι στο 10% από τις συνολικές αφίξεις –το ποσοστό αυτό προκύπτει από εκτιμήσεις του ΠΑΣΥΞΕ. Από την άλλη, είναι η εξάρτηση της περιοχής στη ρωσική αγορά, εξάρτηση η οποία αποδείχθηκε, μετά τον Φεβρουάριο του 2022, η αιτία

πτέρνα της περιοχής. Μάλιστα, μετά την απώλεια της ρωσικής αγοράς, υπάρχουν ξενοδοχειακές μονάδες που ακόμη δεν έχουν καταφέρει να καλύψουν το κενό με τουρίστες άλλων αγορών. Σε δηλώσεις του στην εκπομπή Διασπορά Ειδήσεων στον ΣΠΟΡ FM, ο κ. Μικαηλίδης ανέφερε ότι ένας μικρός αριθμός μονάδων στην περιοχή δεν έχουν λειτουργήσει, λόγω ακριβώς αυτής της εξάρτησης στη ρωσική αγορά, σε συνάρτηση βεβαίως και με την αύξηση του λειτουργικού κόστους. «Οι ξενοδοχεί της ελεύθερης Αμμοχώστου έχουν κάνει αρκετές ενέργειες και ειδικές προσφορές για να προσελκύσουν και άλλους τουρίστες, αλλά παραμένει πιο δύσκολη εξίσωση για εκείνους σε σχέση με την επαρχία Πάφου που έχει περισσότερους Άγγλους» επισήμανε ο κ. Μικα-

ηλίδης. Παρά τα όποια βαρίδια, όπως προκύπτει από την αναζήτηση της «Κ» σε καταλύματα της περιοχής, δεν έχουν μείνει πολλά διαθέσιμα για κρατήσεις, τουλάχιστον για την περίοδο Ιουλίου και Αυγούστου.

Καλύτερα τα έσοδα

Σε γενικές γραμμές πάντως, σύμφωνα με τον κ. Μικαηλίδη, οι φετινές πληρότητες θα είναι καλύτερες από το 2022 και το εισόδημα καλύτερο από το 2019. Το να είναι αυξημένα τα έσοδα σε σχέση με την χρονιά ρεκόρ για τον τουρισμό μας, αποτελεί σίγουρα ένα πολύ σημαντικό δείκτη επίδοσης για την τουριστική βιομηχανία. Για την πρώτη τετραμηνία του έτους, τα έσοδα από τον τουρισμό ήταν αυξημένα τόσο συγκρινόμενα με πέρσι, όσο και με

Το μούδιασμα που παρατηρήθηκε στις τουριστικές κρατήσεις έχει ξεπεραστεί, και το υπόλοιπο της σεζόν θα κινηθεί σε επίπεδα πιο ικανοποιητικά.

την αντίστοιχη περίοδο του 2019. Συγκεκριμένα, για την περίοδο Ιανουαρίου - Απριλίου 2023 τα έσοδα από τον τουρισμό υπολογίζονται σε €417,6 εκ., σε σύγκριση με €322,0 εκ. την αντίστοιχη περίοδο του 2022, σημειώνοντας αύξηση 29,7%, και 10% πιο πάνω σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, όπου τα έσοδα ήταν €375,2

εκατομμύρια. Το ερωτηματικό είναι αν οι δαπάνες των τουριστών θα συνεχίσουν την ανοδική πορεία τους επόμενες μήνες, ή αν αυτή θα αναχαιτιστεί λόγω πληθωρισμού. Από την σκοπιά των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων τονίζεται ότι ακόμα και με αυξήσεις στα έσοδα (αύξηση τουριστών και κόστους διανυκτέρευσης), η κερδοφορία τους μειώνεται τελικά, λόγω της αύξησης τους λειτουργικού κόστους και της αύξησης των επιτοκίων. Όπως επισημαίνει ο πρόεδρος του ΠΑΣΥΞΕ, τα ξενοδοχεία έχουν πολύ ψηλούς δανεισμούς –εκτιμώνται συνολικά πέραν των 2 δισ. ευρώ– και παρά το γεγονός ότι το 98% είναι εξυπηρετούμενα, μια μικρή μετακίνηση των επιτοκίων, μπορεί να μειώσει την κερδοφορία των επιχειρήσεων σε σύγκριση με το 2022.

Χρονιά πλήρους ανάκαμψης του ελληνικού τουρισμού το 2023

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Την εκτίμησή του ότι ο τουρισμός κατά το 2023 θα μπορέσει να επανέλθει πλήρως στα επίπεδα του 2019 ή ακόμη και να τα ξεπεράσει, έστω και οριακά, εξέφρασε ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) Γιάννης Παράσχης. Μιλώντας στο πλαίσιο παρουσίασης της νέας διοικητικής δομής και των στρατηγικών προτεραιοτήτων του συνδέσμου για τα επόμενα χρόνια, ο νέος πρόεδρος του ΣΕΤΕ εξήγησε πως το φετινό πρώτο πεντάμηνο είναι σημαντικά βελτιωμένο σε σχέση ακόμη και με το 2019 και έτσι, ακόμη κι αν παρατηρούνται σε ορισμένους προορισμούς κατά την κορύφωση του καλοκαιριού χαμηλότερες των προσδοκώμενων πληρότητες, η χρονιά συνολικά θα είναι καλή.

Επισήμανε πως τα στοιχεία των αεροπορικών αφίξεων για τους πρώτους πέντε μήνες είναι ήδη 9% υψηλότερα από το 2019, ενώ ο προγραμματισμός των αεροπορικών θέσεων δείχνει πως αυτές είναι αυξημένες κατά 5,6% σε σχέση με πέρσι.

Σημείωσε μάλιστα πως ο τουρισμός αποτελεί πλέον δωδεκάμηνη δραστηριότητα, η οποία περιλαμβάνει το σύνολο της χώρας και όχι μόνο δύο-τρεις δημοφιλείς διεθνώς καλοκαιρινούς προορισμούς. Και αυτός θα πρέπει να είναι και ο στόχος προκειμένου να οφείλη από τον τουρισμό να διαμοιράζονται στο σύνολο της χώρας και της κοινωνίας, πρόσθεσε μιλώντας στο περιθώριο της παρουσίασης. Θύμισε μάλιστα πως

«Ο τουρισμός είναι κατά την προσωπική μου άποψη μια "δημοκρατική" δραστηριότητα και η Ελλάδα προσφέρει μεγάλη διασπορά προϊόντων, υπάρχει τουριστικό προϊόν για όλους», τόνισε ο κ. Γ. Παράσχης. Αριστερά, η γενική διευθύντρια του ΣΕΤΕ Μαρία Γάτσου και δεξιά, ο εντεταλμένος σύμβουλος του ΣΕΤΕ Αλέξανδρος Θάνος.

Το φετινό πρώτο πεντάμηνο είναι σημαντικά βελτιωμένο σε σχέση ακόμη και με το 2019.

πλέον ο τουρισμός λειτουργεί κανονικά και χωρίς περιορισμούς και αφορά όλους τους ανθρώπους και όχι μόνο τους πιο ευκατάστατους. Σε αυτό το πλαίσιο τόνισε πως πλέον παίζει μεγάλο ρόλο και

η σχέση αξίας - τιμής του τουριστικού προϊόντος που προσφέρεται, κάτι που θα διαπιστωθεί στην πράξη ανάλογα με τους προορισμούς αργότερα φέτος.

Σε μια ευρύτερη θεώρηση του ελληνικού τουρισμού, ο Γιάννης Παράσχης προέταξε ως κεντρική προτεραιότητα για τον ΣΕΤΕ τη βιωσιμότητα. Βιωσιμότητα η οποία εδράζεται, θύμισε, σε τρεις πυλώνες: τον περιβαλλοντικό, τον κοινωνικό αλλά και τον οικονομικό.

Αναφορικά με το ζήτημα του πληθωρισμού και τα υψηλά κόστη μετακίνησης και φιλοξενίας, για

τα οποία γίνεται πολύς λόγος εσχάτως, επισήμανε πως ως φορέας ο ΣΕΤΕ προάγει τον υγιή ανταγωνισμό και επιδιώκει έναν τουρισμό «που δεν αφήνει πίσω κανέναν» και έτσι οτιδήποτε μπορεί να κάνει το τουριστικό προϊόν πιο προσίτιο είναι ευπρόσδεκτο. «Ο τουρισμός είναι κατά την προσωπική μου άποψη μια δημοκρατική δραστηριότητα και η Ελλάδα προσφέρει μεγάλη διασπορά προϊόντων, υπάρχει τουριστικό προϊόν για όλους», σημείωσε χαρακτηριστικά.

Από την πλευρά του ο γενικός

γραμματέας του ΣΕΤΕ Γιώργος Βερνίκος, σχολιάζοντας την επικαιρότητα και την πρωτοβουλία της κυβέρνησης να ζητήσει από τις ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις ελκυστικότερες τιμές εισιτηρίων, είπε πως «το ζητούμενο πρέπει να είναι οι καλύτερες τιμές παντού και η κυβέρνηση καλά κάνει και εξετάζει το θέμα της ακρίβειας σε όλα τα επίπεδα». Σε σχέση ειδικά με την ακτοπλοία, όμως, «θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι είναι κρίσιμη και ζωτική για τα νησιά και η οικονομική της βιωσιμότητα είναι δύσκολη, έχει θέματα λειτουργίας, θέματα ανανέωσης στόλου, επομένως τα όποια προβλήματα δεν μπορούν να λυθούν έτσι απλά. Χρειάζεται συνεχής διάλογος, τίποτα δεν είναι εύκολο και δεδομένο και σίγουρα δεν βοηθούν οι μονοθεματικές τοποθετήσεις».

Όσον αφορά την αλματώδη ανάπτυξη της αγοράς των βραχυχρόνιων μισθώσεων, ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ Γιάννης Παράσχης σχολίασε πως αυτή είναι πλέον μια πραγματικότητα που δεν πρέπει να παραγνωρίζεται. Αποτελεί έναν επιμέρους κλάδο του τουρισμού. Ωστόσο επανέλαβε πως πάγια θέση του είναι ότι η αγορά αυτή της βραχυχρόνιας μίσθωσης θα πρέπει να ρυθμιστεί, αποκαλύπτοντας μάλιστα πως κατά τις πρώτες συζητήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί με τη νέα κυβέρνηση διαπιστώνεται πως αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα της ρύθμισης και υπάρχει πρόθεση να εισαχθεί κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο.

Στην παρουσίαση συμμετείχαν, εκτός από τον πρόεδρο του ΣΕΤΕ,

ο νέος εντεταλμένος σύμβουλος του φορέα, Αλέξανδρος Θάνος, ο οποίος έχει αναλάβει μεταξύ άλλων και τον συντονισμό με την τοπική αυτοδιοίκηση, ο γενικός γραμματέας του ΣΕΤΕ Γιώργος Βερνίκος, η πρόεδρος της Marketing Greece Ιωάννα Δρέττα και η γενική διευθύντρια του φορέα, Μαρία Γάτσου. Όπως σημείωσε η ηγέτιδα του ΣΕΤΕ, οι κύριοι πυλώνες ανάπτυξης του τουρισμού κατά τα επόμενα χρόνια είναι: «Επενδύσεις και ανταγωνιστικότητα», «Υποδομές», «Διαχείριση προορισμών», «Αγορά εργασίας» και «Βιωσιμότητα».

Η βιωσιμότητα, ανέφερε ο κ. Παράσχης, «δεν είναι μόνο ευθύνη απέναντι στις επόμενες γενιές και στον πλανήτη, αλλά και όπλο ανταγωνιστικότητας». Κάτι το οποίο υπενθυμίζει, θύμισε, η «Εθνική στρατηγική για τον τουρισμό - Σχέδια δράσης 2030» που έχει καταρτίσει ο ΣΕΤΕ και παρουσιάσει στην κυβέρνηση.

Μεταξύ των ζητημάτων που επείγουν, κατά τη διάρκεια της παρουσίασης αναφέρθηκαν επίσης η ισόρροπη ανάπτυξη των προορισμών, η χρονίζουσα εκκρεμότητα του χωροταξικού ζητήματος με προσδιορισμό συγκεκριμένων χώρων γης και με θεσμικές προϋποθέσεις που να διασφαλίζουν ένα αξιόπιστο περιβάλλον επενδύσεων με «ασφάλεια δικαίου», η ανάγκη προσέλκυσης ποιοτικού και επαρκούς ανθρώπινου δυναμικού στον τουρισμό, θέματα ακρίβειας αλλά και λειτουργικού κόστους επιχειρήσεων, καθώς και η ανάγκη συνεργασίας της κεντρικής κυβέρνησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ιδιωτικού τομέα.

Στον «τοίχο» για 5η οδηγία AML η Κύπρος

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει με την αποστολή προειδοποιητικής επιστολής

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

«Στήνει στον τοίχο» η Κομισιόν την Κύπρο για την μη συμμόρφωσή της σχετικά με την 5η οδηγία κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML). Σύμφωνα με τη δέσημ παραβάσεων Ιουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει με την αποστολή προειδοποιητικής επιστολής στην Κύπρο [INFR(2023)2063] λόγω πλημμελούς εφαρμογής της 5ης οδηγίας κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες [οδηγία (ΕΕ) 2018/843].

Όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Κύπρος είχε κοινοποιήσει την πλήρη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, αλλά η Επιτροπή εντόπισε αρκετές περιπτώσεις πλημμελούς μεταφοράς, οι οποίες αφορούσαν κυρίως τη λειτουργία του εθνικού μητρώου πραγματικών δικαιούχων (το μητρώο που αναφέρει ποιος έχει την πραγματική κυριότητα των εκάστοτε περιουσιακών στοιχείων). Για παράδειγμα, η Κύπρος ανέστειλε την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που συμπεριλαμβάνονται εσφαλμένες πληροφορίες, δεν κοινοποίησε μέτρα επιβολής που να εγγυώνται την πληρότητα του μητρώου και δεν έχει ακόμη καταρτίσει μητρώο πραγματικών δικαιούχων εταιρειών. Οι κανόνες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν καθοριστική σημασία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Όπως τονίζει η Κομισιόν, «τα νομοθετικά κενά που παρατηρούνται σε ένα κράτος-μέλος έχουν αντίκτυπο στο σύνολο της Ε.Ε.». Επιπλέον, αναφέρει πως, όσον αφορά τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν από την Ε.Ε. μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, είναι επιτακτική ανάγκη να προσδιοριστούν οι πραγματικοί δικαιούχοι των εταιρειών στις οποίες έχουν επιβληθεί κυρώσεις. Είναι υψίστης σημασίας να εφαρμόζονται και να εποπτεύονται αποτελεσματικά οι ενωσιακοί κανόνες προκειμένου να επιτυγχάνεται η καταπολέμηση του εγ-

Εάν η Κύπρος δεν απαντήσει ικανοποιητικά εντός δύο μηνών, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να αποστείλει αιτιολογημένη γνώμη.

Η χώρα ανέστειλε την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που συμπεριλαμβάνονται εσφαλμένες πληροφορίες.

κλήματος, η προστασία του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος και η διασφάλιση της επιβολής των κυρώσεων της Ε.Ε. «Εάν η Κύπρος δεν απαντήσει ικανοποιητικά εντός δύο μηνών, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να αποστείλει αιτιολογημένη γνώμη», καταλήγει επί του θέματος.

Και για άλλα 6

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε επίσης να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει με την απο-

στολή προειδοποιητικής επιστολής στην Κύπρο και για άλλα έξι ζητήματα που προκύπτουν. Σύμφωνα με την Κομισιόν, η προειδοποιητική επιστολή θα γίνει λόγω πλημμελούς μεταφοράς της οδηγίας 2005/36/EK για τα επαγγελματικά προσόντα στο εθνικό δίκαιο. Σύμφωνα με την Κομισιόν, η οδηγία διευκολύνει την επαγγελματική κινητικότητα και την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων σε διασυνοριακό επίπεδο και, ως εκ τούτου παρεμποδίζουν την επαγγελματική κινητικότητα.

Επίσης, καλεί την Κύπρο να άρει τους περιορισμούς στις κατασκευαστικές και κτηματομεσιτικές υπηρεσίες επειδή δεν συμμορφώνεται με τους ενωσιακούς κανόνες για τις υπηρεσίες και τα επαγγελματικά προσόντα όσον αφορά τον κατασκευαστικό τομέα. Πρόκειται για περιορισμούς σε

εταιρείες που εκτελούν έργα εγκατάστασης φυσικού αερίου, ηλεκτρικής ενέργειας ή κλιματισμού, και οι οποίες επιθυμούν να αναθέσουν υπεργολαβικά ορισμένες εργασίες.

Για ακόμα ένα ζήτημα που θα βάλει προειδοποιητική επιστολή, είναι για την προστασία των καταναλωτών και συγκεκριμένα να μεταφέρει στο εθνικό της δίκαιο τους ορισθείσες οργανώσεις καταναλωτών και δημόσιους φορείς να ασκούν αγωγές κατά των παράνομων πρακτικών των εμπόρων εξονόματος των καταναλωτών. Οι καταναλωτές που έχουν υποστεί ζημία από παράνομη εμπορική πρακτική μπορούν να ζητήσουν επανόρθωση, όπως αποζημίωση, αντικατάσταση ή επισκευή.

Αποστολή αιτιολογημένης γνώμης θα δοθεί επίσης στην Κύπρο για να μεταφέρει πλήρως στο εθνικό της δίκαιο την οδηγία σχετικά με την προσβασιμότητα προϊόντων και υπηρεσιών από άτομα με αναπηρία. Συγκεκριμένα, η ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα απαιτεί βασικά προϊόντα και υπηρεσίες, όπως τα τηλέφωνα, οι υπολογιστές, τα ηλεκτρονικά βιβλία, οι τραπεζικές υπηρεσίες και οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, να είναι προσβάσιμα από άτομα με αναπηρία.

Για ακόμα ένα ζήτημα, η Επιτροπή καλεί την Κύπρο να ολοκληρώσει τη μεταφορά των κανόνων για τη φορολογική διαφάνεια στο εθνικό της δίκαιο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να αποστείλει αιτιολογημένη γνώμη επειδή δεν κοινοποίησε τα εθνικά μέτρα για τη μεταφορά στο εθνικό

Εναέρια κυκλοφορία

Η Επιτροπή καλεί την Κύπρο να εξασφαλίσει συμμόρφωση με τον κανονισμό σχετικά με τον καθορισμό του πρώτου κοινού έργου για την εφαρμογή τεχνικών λύσεων στη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας. Η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει με την αποστολή προειδοποιητικής επιστολής στην χώρα, επειδή δεν εξασφάλισε ότι οι επιχειρησιακοί ενδιαφερόμενοι φορείς συμμορφώνονται με ορισμένες απαιτήσεις του εκτελεστικού κανονισμού (Ε.Ε.) 2021/116 της Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό του πρώτου κοινού έργου το οποίο στηρίζει την εφαρμογή του ευρωπαϊκού γενικού προγράμματος διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας. Το έργο εξασφαλίζει τη συγχρονισμένη εφαρμογή διαφορετικών διαδικασιών και τεχνικών λύσεων, η οποία είναι απαραίτητη για την καλή διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας σε ολόκληρο το δίκτυο του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού.

της δίκαιο της οδηγίας (ΕΕ) 2021/514 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 2021 («ΟΔΣ7») για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας. Στο πλαίσιο της ΟΔΣ7, οι ψηφιακές πλατφόρμες, όπως οι ιστότοποι και οι εφαρμογές για φορητές συσκευές, που επιτρέπουν στους φορολογούμενους να πωλούν αγαθά, να παρέχουν διαδικτυακές και μη διαδικτυακές προσωπικές υπηρεσίες ή να εκμισθώνουν ακίνητη περιουσία ή μεταφορικά μέσα, πρέπει να δηλώνουν τους εν λόγω φορολογούμενους εν τις οικονομικές τους δραστηριότητες. Οι πληροφορίες αυτές θα βοηθήσουν τις φορολογικές αρχές να αποτρέψουν, μέσω της χρήσης ψηφιακών πλατφορμών, τη φοροδιαφυγή ή την υποβολή ανακριβών στοιχείων.

Νέοι κανόνες στους servicers στην Ελλάδα

Συνάντηση Χατζηδάκη με εταιρείες διαχείρισης κόκκινων δανείων

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Αυστηρότερο πλαίσιο κανόνων για τις υποχρεώσεις ενημέρωσης που πρέπει να τηρούν οι εταιρείες διαχείρισης κόκκινων δανείων στην επικοινωνία με τους οφειλτές, αλλά και βελτιώσεις στους βασικούς όρους του εξωδικαστικού συμβιβασμού, έτσι ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη διαγραφή χρεών για περισσότερους οφειλτές, σχεδιάζει το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Το θέμα συζητήθηκε στη συνάντηση που είχε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Κ. Χατζηδάκης με εκπροσώπους των εταιρειών διαχείρισης κόκκινων δανείων, κατά τη διάρκεια της οποίας οι εκπρόσωποι των servicers ενημέρωσαν για την πορεία των μέχρι σήμερα ρυθμίσεων. Βάσει των στοιχείων που δόθηκαν κατά το α' εξάμηνο του έτους, ρυθμίστηκαν οφειλές ύψους 3,4 δισ. ευρώ (αυξημένες κατά 35% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο). Όπως ανακοινώθηκε, το υπουργείο θα προωθήσει ένα νέο νομοθετικό

πλαίσιο κανόνων και υποχρεώσεων ενημέρωσης και διαφάνειας για τους servicers, με στόχο να παρέχουν προσωποποιημένη πληροφόρηση προς τους οφειλτές σε θέματα όπως το σύνολο της οφειλής τους, οι οφειλόμενες δόσεις, το επιτόκιο και άλλες συναφείς πληροφορίες. Οι υποχρεώσεις σε σχέση με τους νέους κανόνες πληροφόρησης και διαφάνειας θα συνοδεύονται με ποινές όταν δεν παρέχουν σαφή και έγκαιρη ενημέρωση στους οφειλτές. Θα πρόκειται για ένα πλέγμα υποχρεώσεων αντίστοιχο με αυτό που ισχύει για τις εισπρακτικές εταιρείες, που θα έχει δεσμευτικό χαρακτήρα προκειμένου να περιοριστούν τα παράπονα που συγκεντρώνει ο κλάδος των εταιρειών διαχείρισης και οι οποίες έχει αναλάβει δάνεια ύψους 90,5 δισ. ευρώ.

Στο θέμα του εξωδικαστικού μηχανισμού, στο επίκεντρο της συζήτησης τέθηκε ο όρος που ισχύει σήμερα για όλες τις ρυθμίσεις, ότι δηλαδή μετά τη ρύθμιση το ποσό που θα ανακτήσει ο πιστωτής (τράπεζα ή fund) δεν μπορεί να είναι

Η αυστηρή συσχέτιση του ύψους του «κουρέματος» με την εμπορική αξία της ακίνητης περιουσίας στον εξωδικαστικό αποθαρρύνει τους οφειλτές να προχωρήσουν σε ρύθμιση.

μικρότερο της εμπορικής αξίας του ακινήτου. Ο όρος αυτός έχει ενσωματωθεί στον μαθηματικό τύπο με βάση τον οποίο προκύπτει η ρύθμιση, αλλά σύμφωνα με την εμπειρία από τη λειτουργία του θεσμού, αποτελεί τροχοπέδη για την αποτελεσματικότερη προώθηση των ρυθμίσεων του εξωδικαστικού. Έτσι, ενώ υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 41% των ρυθμίσεων που έχουν και «κουρέμα» χρέους, ένα υψηλό ποσοστό των ρυθμίσεων δεν περιλαμβάνει διαγραφή οφειλών, αλλά μόνο διευκολύνσεις στην αποπληρωμή τους.

Σε αρκετές μάλιστα περιπτώσεις ο όρος αυτός οδηγεί και σε αθέτηση των ρυθμίσεων που επιτυγχάνονται μέσω του εξωδικαστικού, αφού αρκετοί είναι οι οφειλτές οι οποίοι

θεωρώντας ότι μπορεί να επιτύχουν μεγαλύτερο «κουρέμα» μέσω μιας διμερούς συμφωνίας με την εταιρεία που διαχειρίζεται το δάνειό τους, δεν τηρούν τελικά τη ρύθμιση του εξωδικαστικού.

Η αυστηρή συσχέτιση του ύψους του «κουρέματος» με την εμπορική αξία της ακίνητης περιουσίας εκτιμάται ότι αποθαρρύνει τους οφειλτές και η αλλαγή στο όριο της αξίας του ακινήτου, βάσει της οποίας καθορίζεται και το ποσοστό διαγραφής, θα αποτελέσει ένα βήμα που θα καταστήσει φιλικότερη τη ρύθμιση. Το σκεπτικό είναι ότι ακόμη και οι πλειστηριασμοί έχουν ενσωματώσει τη δυνατότητα της μείωσης αρχικά στο 80% και σταδιακά έως και το 65% της τιμής πρώτης προσφοράς, εάν δεν υπάρξει εν-

διαφέρον στην αρχική τιμή με βάση την οποία βγαίνει ένα ακίνητο στον πλειστηριασμό. Έτσι προτείνεται η επέκταση αυτής της δυνατότητας και μέσω του αλγορίθμου, αν όχι στο 65% κοντά στο 80% ή εναλλακτικά η σύγκλιση της εμπορικής αξίας, βάσει της οποίας θα γίνεται η ρύθμιση των οφειλών, με την αντικειμενική τιμή του ακινήτου, δηλαδή αυτή με την οποία υπολογίζεται ο ΕΝΦΙΑ.

Στο πλαίσιο των βελτιώσεων που εξετάζονται και αναμένεται να οριστικοποιηθούν το προσεχές διάστημα, είναι και παρεμβάσεις στους όρους των ρυθμίσεων οφειλών, όπως η δυνατότητα κάποιους οφειλτές να αποπληρώσει ένα μέρος της οφειλής μέσω προκαταβολής επιτυγχάνοντας καλύτερη ρύθμιση.

Φορέας Ακινήτων

Στη συνάντηση τέθηκε και το θέμα του Φορέα Απόκτησης και Επαναμίσθωσης Ακινήτων στη βάση των κινήτρων που ζητούν τα funds προκειμένου να καταστεί ελκυστική η επένδυση και να ολοκληρωθεί ο διαγωνισμός για τη δημιουργία του. Μεταξύ των κινήτρων που ζητούν είναι:

1. Η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης για τα ακίνητα που θα αποκτηθούν από τον φορέα και απαλλαγή από φόρους, όπως ο ΕΝΦΙΑ.
2. Η απαλλαγή τους από την υποχρέωση νομιμοποίησης τυχόν παρατυπιών που φέρουν αυτά τα ακίνητα, υποχρέωση που θα πρέπει να ισχύσει μόνον εφόσον το ακίνητο μεταβιβαστεί σε τρίτο.
3. Η πιθανή κρατική εγγύηση για μείωση του κόστους του χρέους.
4. Αύξηση της επιδότησης των 70-210 ευρώ που ισχύει, προκειμένου να είναι προσιτή η επένδυση με δεδομένη την άνοδο των τιμών των ενσικίων, αλλά και την ύπαρξη εναλλακτικών επιλογών για την αναδιάρθρωση του χρέους, όπως ο εξωδικαστικός μηχανισμός.
5. Η προσαρμογή της περιόδου για την οποία καταβάλλεται η επιδότηση με πιθανή επέκταση του μέτρου της επιδότησης έως ότου το ακίνητο αποκτηθεί από τον δανειολήπτη.
6. Η δυνατότητα του φορέα να αγοράζει τα ακίνητα σε μειωμένη τιμή μέσω πλειστηριασμών.

Σε 8 - 10 δισ. ευρώ ετησίως ανέρχεται η φοροδιαφυγή

Χ. Θεοχάρης: Τα μισά μπορούν να ανακτηθούν, οι 3 πυλώνες του σχεδίου

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

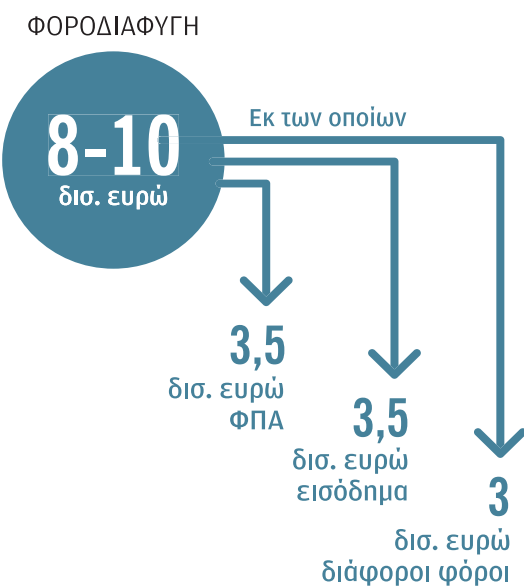
Με πρόχειρους υπολογισμούς, η φοροδιαφυγή μπορεί να κυμαίνεται μεταξύ 8 και 10 δισ. ευρώ ετησίως, από τα οποία πιθανότατα να μπορούν να ανακτηθούν τα μισά, ανέφερε ο υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Χ. Θεοχάρης μιλώντας στο ραδιόφωνο του ΣΚΑΪ και στον Παύλο Τσίμα.

Αν μηδενιζόταν η φοροδιαφυγή, πράγμα μη ρεαλιστικό, με αυτό το ποσό θα μπορούσε το Δημόσιο να διπλασιάσει τον προϋπολογισμό του υπουργείου Υγείας, που ανέρχεται στα 6,1 δισ., ή του υπουργείου Παιδείας, που φθάνει στα 5,2 δισ., και να καταργηθεί ταυτόχρονα ο ΕΝΦΙΑ.

Στη φοροδιαφυγή αναφέρθηκε και ο πρωθυπουργός σε συνέντευξή του στον ΣΚΑΪ, την οποία χαρακτήρισε ύψιστη κοινωνική αδικία. Για την αντιμετώπισή της, είπε ο κ. Μητσοτάκης, «έχουμε τη βούληση. Αυτό θα φανεί, μπορεί να μου πείτε ότι δεν με πιστεύετε, αλλά θα το δείξουμε, θα το δείξουμε αυτό στην πράξη. Έχουμε την τεχνογνωσία και έχουμε και περισσότερα εργαλεία στη διάθεσή μας. Διασυνδέσεις μεταξύ ταμειακών μηχανών, συστημάτων POS, υπουργείου Οικονομικών. Υλοποιούνται όλα αυτά τα projects. Ο τρόπος με τον οποίο ελέγχουμε όλα την αλυσίδα εφοδιασμού, ηλεκτρονικά τιμολόγια. Και, φυσικά, η χρήση των μεγάλων δεδομένων».

Η φοροδιαφυγή είναι σε πρώτο πλάνο και ήδη το οικονομικό επιτελείο έχει ξεκινήσει τον σχεδιασμό για τη λήψη νέων μέτρων που θα ενεργοποιηθούν το φθινόπωρο αλλά και την επίτευξη άλλων που έχουν ήδη ψηφισθεί.

Πόσο κοστίζει η φοροδιαφυγή και ποια μέτρα έρχονται

ΤΙ ΔΡΟΜΟΛΟΓΕΙΤΑΙ

- Διασύνδεση ταμειακών με POS
- Ψηφιοποίηση ελέγχων
- Εισαγωγή κυρώσεων για μη διαβίβαση στοιχείων στο MyDATA
- Διαβίβαση στοιχείων από παρόχους υπηρεσιών πληρωμών που είναι εκτός Ελλάδας
- Πληρωμή προνοιακών επιδομάτων μέσω καρτών
- Υποχρεωτική ηλεκτρονική τιμολόγηση
- Επέκταση POS σε όλους τους κλάδους
- Πλατφόρμα για καταγγελίες φοροδιαφυγής
- Ψηφιακό πελατολόγιο για γιατρούς, δικηγόρους
- Ψηφιακό δελτίο αποστολής

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Θα επιχειρηθεί να κλείσουν όσο το δυνατόν περισσότερες τρύπες στο φορολογικό σύστημα.

Τα έσοδα από τον περιορισμό της φοροδιαφυγής αποτελούν τη βασική πηγή για να υλοποιηθούν οι παροχές που έχουν εξαγγελθεί, χωρίς να κινδυνεύσει η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Όπως σημείωσε ο κ. Θεοχάρης, «το σχέδιο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής έχει μια σειρά από πυλώνες. Ο πρώτος είναι η αύξηση της χρήσης των νέων μεθόδων ηλεκτρονικών πληρωμών, για παράδειγμα η διασύνδεση των POS και των ταμειακών, το χρονοδιάγραμμα της οποίας

θα το συμπέσουμε σε ένα βαθμό ώστε να έρθει στις αρχές του 2024, η ηλεκτρονική τιμολόγηση και άλλα πράγματα που τα ακούμε, αλλά τώρα ήρθε η ώρα να τα υλοποιήσουμε».

Ο δεύτερος πυλώνας είναι η αύξηση των ελέγχων και των διασταυρώσεων, ώστε αυτός ο πλούτος των δεδομένων να μπορεί να αξιοποιηθεί. Οι έλεγχοι θα πρέπει να είναι πιο εστιασμένοι, πιο σύντομοι και πιο μικροί, σημείωσε υφυπουργός, επισημαίνοντας ότι καλύτερα η φορολογική διοίκηση να κάνει πέντε ελέγχους που να κρατήσουν το 1/5 του χρόνου ο καθένας, αντί να κάνει έναν έλεγχο στον ίδιο χρόνο. Με αυτόν τον τρόπο οι έλεγχοι αγγίζουν περισσότερες επιχειρήσεις και εμπεδώνεται ένα κλίμα ότι βρίσκεται παντού.

Ο τρίτος πυλώνας είναι η ίδια η δομή του φορολογικού συστή-

ματος, με την έννοια ότι υπάρχει φορολογικό σύστημα που ευνοεί τη φοροδιαφυγή και φορολογικό σύστημα που κλείνει τρύπες και δεν την ευνοεί. Εδώ έχουμε το παράδειγμα των ελεύθερων επαγγελματιών που όλοι νιώθουμε ότι υπάρχει ένα πολύ μεγαλύτερο περιθώριο σε σχέση με τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, σημειώνει ο κ. Θεοχάρης.

Οικονομικό επιτελείο και ΑΑΔΕ σχεδιάζουν την επόμενη ημέρα και όπως φαίνεται θα επιχειρηθεί να κλείσουν όσο το δυνατόν περισσότερες τρύπες στο φορολογικό σύστημα, ώστε να αποτρέπονται φαινόμενα φοροαφυγής και φοροδιαφυγής. Όπως ανέφερε ο κ. Θεοχάρης, από τα 8-10 δισ. που υπολογίζεται η φοροδιαφυγή, τα 3,5 δισ. προέρχονται από τον ΦΠΑ, αντίστοιχο ποσό από το εισόδημα, ενώ περίπου 3 δισ. ευρώ από άλλους φόρους.

Τα 10 μέτρα που θα εφαρμοστούν σταδιακά στην αγορά

Η ηλεκτρονική διασύνδεση των ταμειακών μηχανών με τα POS στις αρχές του 2024, η υποχρεωτική ηλεκτρονική τιμολόγηση, το ψηφιακό δελτίο αποστολής και η επέκταση των POS σε όλες τις δραστηριότητες, είναι τα μέτρα που θα προχωρήσουν άμεσα από το οικονομικό επιτελείο.

Ειδικότερα, σχεδιάζονται τα ακόλουθα:

- Αυτοματοποίηση και ψηφιοποίηση των ελέγχων της ΑΑΔΕ, με αξιοποίηση των πλέον σύγχρονων ψηφιακών τεχνολογιών.
- Εισαγωγή κυρώσεων για τη μη διαβίβαση στοιχείων στο MyDATA, ύστερα από μια εύλογη περίοδο προσαρμογής.
- Υποχρεωτικά θα διαβιβάζουν στοιχεία στην ΑΑΔΕ και οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών που βρίσκονται εκτός Ελλάδας.
- Η πληρωμή προνοιακών επιδομάτων θα γίνεται μέσω κρεωστικών καρτών.
- Υποχρεωτική ηλεκτρονική τιμολόγηση. Τα οφέλη για τις επιχειρήσεις από την ηλεκτρονική τιμολόγηση είναι ταχύτερες επιστροφές φόρων, παραγραφή φορολογικών υποθέσεων στα τρία χρόνια και υπεραποσβέσεις για τεχνολογικό εξοπλισμό.
- Επέκταση POS σε όλους τους κλάδους της οικονομίας.
- Νέα ηλεκτρονική πλατφόρμα μέσω της οποίας οι πολίτες θα μπορούν να καταγγέλλουν περιπτώσεις φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου. Η πλατφόρμα θα συγκεντρώνει όλες τις καταγγελίες των πολιτών, επώνυμες κι ανώνυμες. Ειδικότερα, όσοι πολίτες θέλουν να καταγγείλουν κάποια παράβαση θα εισέρχονται στην πλατφόρμα, η οποία θα είναι ανοιχτή για όλους -δηλαδή για την εισοδο στην ηλεκτρονική εφαρμογή δεν θα απαιτούνται κωδικός πρόσβασης στο Taxisnet- και θα συμπληρώνουν σε ειδική φόρμα τα στοιχεία για

το είδος και τον χρόνο της φορολογικής παράβασης.

• Για τον καλύτερο έλεγχο των δαπανών σχεδιάζεται να αναγνωρίζονται μόνο οι δαπάνες που περνούν μέσα από τα ηλεκτρονικά βιβλία MyDATA. Δηλαδή όλες οι δαπάνες ενός ελεύθερου επαγγελματία είτε εκπίπτει ο ΦΠΑ είτε μόνο μειώνει το φορολογητέο

Προβλέπεται η αυτοματοποίηση και ψηφιοποίηση των ελέγχων με αξιοποίηση των πλέον σύγχρονων τεχνολογιών.

εισόδημα θα πρέπει να γίνεται μέσω των ηλεκτρονικών βιβλίων. Επί της ουσίας, για όλες τις δαπάνες τους θα πρέπει να ζητούν τιμολόγιο.

• Ψηφιακό πελατολόγιο για γιατρούς, δικηγόρους κ.ά. Συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες θα πρέπει να τηρούν ψηφιακό πελατολόγιο το οποίο θα είναι διαθέσιμο στον έλεγχο και θα συγκρίνεται με τα δηλωθέντα εισοδήματα. Το ψηφιακό πελατολόγιο σε δεύτερη φάση θα διασυνδεθεί με τα MyDATA.

• Ψηφιακό δελτίο αποστολής. Με τον τρόπο αυτό ελέγχεται η διακίνηση των προϊόντων (οικοδομής και αγροτικά κ.λπ.) Οι ελεγκτικές αρχές θα γνωρίζουν σε πραγματικό χρόνο τι διακινείται και πού πάει.

Σταδιακή απόσυρση των μέτρων έναντι της ενεργειακής κρίσης

Σήμα για μείωση δημοσιονομικών ελλειμμάτων και πληθωρισμού στο Eurogroup

Της αναποκριτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ

Σήμα για τη σταδιακή απόσυρση των μέτρων στήριξης που δόθηκαν για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης έστειλαν οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρώζωνης που συνεδρίασαν στις Βρυξέλλες. Βασικός στόχος μιας τέτοιας κίνησης είναι η επίτευξη μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων στα κράτη-μέλη, αλλά και η ενίσχυση των προσπαθειών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού.

«Ο στόχος είναι πολύ ξεκάθαρος. Πρέπει να εργαστούμε χέρι χέρι με τη νομισματική πολιτική για να κάμψουμε τον πληθωρισμό», επισήμανε ο επίτροπος Οικονομικών Πάολο Τζεντιλόνι, σημειώνοντας ότι ο πληθωρισμός μειώνεται, αλλά ο δομικός πληθωρισμός είναι επίμονος. Ανέφερε, ωστόσο, ότι πλέον τα ενεργειακά μέτρα στήριξης σταδιακά μειώνονται και πως υπήρξε μάλιστα χθες ευρεία συμφωνία ως προς αυτό.

Στο κοινό ανακοινωθέν, άλλωστε, που υιοθέτησαν οι υπουργοί Οικονομικών σημειώνεται πως «εάν δεν υπάρξουν νέα σοκ στις τιμές ενέργειας στην Ευρώζωνη, θα προσπαθήσουμε να περιορίσουμε τα μέτρα ενεργειακής στήριξης, χρησιμοποιώντας τη σχετική εξοικονόμηση για τη μείωση των κρατικών ελλειμμάτων, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024». Επισμαίνεται, παράλληλα, πως «θα πετύχουμε τον

Το Eurogroup θα επανεξετάσει τις δημοσιονομικές πολιτικές τον Δεκέμβριο, λαμβάνοντας υπόψη τις γνωμοδοτήσεις της Κομισιόν σχετικά με τα σχέδια προϋπολογισμού για το 2024.

Πάολο Τζεντιλόνι: Πρέπει να εργαστούμε παράλληλα με τη νομισματική πολιτική για να κάμψουμε τον πληθωρισμό.

απαραίτητο συνολικό περιοριστικό δημοσιονομικό προσανατολισμό στη ζώνη του ευρώ για το 2024 με την εφαρμογή των δημοσιονομικών συστάσεων από όλα τα κράτη-μέλη».

Επίσης αναγνωρίζουν πως ενώ η νομισματική σύσφιξη έχει ήδη ξεκινήσει, με διαδοχικές αυξήσεις επιτοκίων από

πλευράς ΕΚΤ, οι επιπτώσεις του επίμονου πληθωρισμού και του υψηλότερου κόστους χρήματος θα πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να μειωθούν τα ελλείμματα και το χρέος με την πάροδο του χρόνου. «Μια στρατηγική αποφασιστικής, σταδιακής και ρεαλιστικής δημοσιονομικής εξυγίανσης είναι δικαιολογημένη για την ενίσχυση της βιωσιμότητας, για την ανοικοδόμηση δημοσιονομικών "μαξιλαριών" ασφαλείας, για την επίτευξη υψηλότερης βιώσιμης ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, η εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων... παραμένει ουσιαστικός στόχος», επισημαίνεται.

Σημαντικό στοιχείο του συντονισμού των πολιτικών είναι

το αναθεωρημένο πλαίσιο δημοσιονομικής διακυβέρνησης, όπου προχωρούν οι εργασίες με σκοπό την ολοκλήρωση του νομοθετικού έργου το 2023. Σε αυτό το πλαίσιο το Eurogroup θα επανεξετάσει τις δημοσιονομικές πολιτικές τον Δεκέμβριο, λαμβάνοντας υπόψη τις γνωμοδοτήσεις της Κομισιόν σχετικά με τα σχέδια προϋπολογισμού για το 2024.

Παραμένει, ωστόσο, ασαφές εάν θα υπάρξει τελικά συμφωνία έως το τέλος του έτους για τις αλλαγές στο Σύμφωνο Σταθερότητας και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη μείωση του χρέους, συζήτηση που αναμένεται άλλωστε να συνεχιστούν σήμερα οι 27 υπουργοί στο Ecofin. Το κοινό ανακοινωθέν συμφωνεί, πάντως, με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμβουλίου, που είχε ήδη επισημάνει στα τέλη Ιουνίου ότι η Ευρώζωνη θα πρέπει να περιορίσει τη δημοσιονομική πολιτική το 2024 περισσότερο από ό,τι έχει προγραμματιστεί.

Τις προτεραιότητες της νέας κυβέρνησης είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει στην πρώτη σημετωχτή του στη συνεδρίαση του Eurogroup ο υπουργός Οικονομικών, Κωστής Χατζηδάκης. Ενώπιον των συναδέλφων του ανέφερε ότι θα «κεφαλαιοποιηθεί η πρόοδος που έχει επιτευχθεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια», ενώ δεσμεύθηκε πως θα προχωρήσουν «οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις, ώστε να καταστεί η ελληνική οικονομία πιο ανταγωνιστική και δυναμική».

Η ανάκτηση επενδυτικής βαθμίδας θα αυξήσει τις ξένες επενδύσεις

Μεγάλη πρόκληση αυτή τη στιγμή για την ελληνική κυβέρνηση χαρακτήρισε ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, Γιάννης Στουρνάρας, την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας, δηλώνοντας ωστόσο βέβαιος πως θα συμβεί αυτό το έτος και θα φέρει περισσότερες άμεσες ξένες επενδύσεις.

Όπως σημείωσε σε συνέντευξη στο Econostream, η ελληνική οικονομία εισέρχεται σε φάση υψηλότερης ανάπτυξης από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ ταυτόχρονα, ο δείκτης δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ μειώνεται γρήγορα. «Η νέα κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να προωθήσει μια σειρά από μεταρρυθμίσεις που χρειάζεται η οικονομία. Έχει σαφή πολιτικό ορίζοντα τουλάχιστον τεσσάρων ετών. Η μεγάλη πρόκληση τώρα είναι να ανακτήσει την επενδυτική βαθμίδα», όπως τόνισε.

Αναφορικά με το ποιος θα είναι ο αντίκτυπος μιας τέτοιας εξέλιξης για την οικονομία εξήγησε πως σε κάποιο βαθμό έχει ήδη συμβεί. «Για παράδειγμα, αντικατοπτρίζεται ήδη στις αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων. Αλλά δεν έχει ακόμη προεξοφληθεί όσον αφορά τις ροές άμεσων ξένων επενδύσεων». Όπως χαρακτηριστικά συμπλήρωσε, «μόνο το 10% των κεφαλαίων -ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια κ.λπ.- μπορούν να επενδύσουν σε μία χώρα που δεν έχει επενδυτική βαθμίδα. Έτσι, μπορείτε να φανταστείτε ποιος θα είναι ο χώρος για νέες άμεσες ξένες επενδύσεις ή χρηματοοικονομικές επενδύσεις,

όταν αποκτήσουμε επενδυτική βαθμίδα. Πολύ περισσότερα funds θα έχουν την όρεξη να επενδύσουν στην ελληνική οικονομία».

Σχετικά με την πορεία της οικονομίας ο Έλληνας κεντρικός τραπεζίτης σημείωσε πως το ιδανικό σενάριο είναι η πραγματική σύγκλιση, αλλά χωρίς μακροοικονομικές ανισορροπίες. «Βρισκόμαστε τώρα σε ρυθμό ανάπτυξης 2,2%, όταν η Ευρώπη βρίσκεται στο μηδέν. Το επόμενο έτος αναμένουμε 3% και το 2025 σχεδόν το ίδιο, οπότε η

Μόνο το 10% των ιδιωτικών κεφαλαίων μπορούν να επενδύσουν σε μία χώρα που δεν έχει επενδυτική βαθμίδα, τονίζει ο Γ. Στουρνάρας.

Ελλάδα θα συγκλίνει σε πραγματικούς όρους, αλλά η πρόκληση είναι να αποφύγουμε τις μακροοικονομικές ανισορροπίες». Σε ό,τι αφορά τον πληθωρισμό, ο κ. Στουρνάρας σημείωσε ότι είναι κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και ο δομικός πληθωρισμός επίσης μειώθηκε δραματικά. «Έτσι, η κατάσταση είναι όπως την περιέγραφα: πραγματική σύγκλιση χωρίς μακροοικονομικές ανισορροπίες. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο θέλουμε να συνεχιστεί».

ΤΟ ΕΒΕ ΠΑΦΟΥ ΦΙΛΟΞΕΝΗΣΕ ΤΗΝ 3η ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ “ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΔΕΙΦΟΡΟΥ ΠΑΡΑΚΤΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ | ΑΚΑΜΑΣ -ΜΠΑΛΟΣ”

Στα πλαίσια του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG V-A Ελλάδα-Κύπρος πραγματοποιήθηκε στην Πάφο στις 06/06/2023 και 07/06/2023 η 3η Τεχνική Συνάντηση του έργου “Ανάπτυξη Διασυνοριακού Δικτύου Προώθησης Αειφόρου Παράκτιου Τουρισμού | Ακάμας-Μπάλος”. Στη συνάντηση συμμετείχε όλο το εταιρικό σχήμα του έργου και συντονιστής της εκδήλωσης ήταν το Επιμελητήριο Πάφου. Από πλευράς ΕΒΕΠ συμμετείχε ο Γραμματέας/Διευθυντής κ. Μαρίνος Στυλιανού και ο Υπεύθυνος Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Λειτουργός του Επι-

μελητηρίου κ. Στέφανος Χατζιωάννου. Ο κύριος στόχος του προτεινόμενου έργου είναι η ίδρυση ενός Δικτύου Προώθησης Αειφόρων Μορφών Παράκτιου Τουρισμού, το οποίο θα εισαγάγει για πρώτη φορά στην κοινή διασυνοριακή περιοχή καινοτόμες πολιτικές αειφόρου τουριστικής διαχείρισης των παράκτιων περιοχών. Στη συνάντηση συμμετείχαν από πλευράς Κύπρου το ΕΒΕ Πάφου, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Κοινοτικό Συμβούλιο Ίνειας, ενώ από πλευράς Ελλάδας συμμετείχαν το ΕΒΕ Χαλίων, ο Δήμος Κισσάμου και το Πολυτεχνείο

Κρήτης. Την πρώτη μέρα της συνάντησης έγινε ανασκόπηση της μέχρι τώρα πορείας του Έργου και στη συνέχεια παρουσιάστηκαν από όλους τους εταίρους του έργου οι εργασίες που εκτελέστηκαν μέχρι τώρα. Το ΕΒΕ Πάφου ως υπεύθυνος του Πακέτου εργασίας 2 συντόνισε τη συζήτηση του Π2 “Δημοσιότητα και Πληροφόρηση.” Από τη συνάντηση έχουν εξαχθεί τα βασικά συμπεράσματα του έργου, έχουν τροχιοδρομηθεί οι επόμενες ενέργειες από όλους τους εταίρους και έχει καθοριστεί η επόμενη συνάντηση.

ΜΕ ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΒΕ ΠΑΦΟΥ ΤΟ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ CROSS-COASTAL-NET

Το ΕΒΕ Πάφου διοργάνωσε με απόλυτη επιτυχία το θεματικό εργαστήριο με τίτλο: “Διαβούλευση επί των Πράσινων Τουριστικών Πακέτων”, την Τρίτη 06/06/2023 το απόγευμα, στην συνεδριακή αίθουσα του Vasilikon Winery, στον Κάθηκα. Η συγκεκριμένη εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του διασυνοριακού έργου: “Ανάπτυξη Διασυνοριακού Δικτύου Προώθησης Αειφόρου Παράκτιου Τουρισμού” - CROSS-COASTAL-NET, το οποίο υλοποιείται στα πλαίσια του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG V-A ΕΛΛΑΔΑ - ΚΥΠΡΟΣ 2014-2020. Κύριος σκοπός της εκδήλωσης ήταν η ενημέρωση των συμμετεχόντων, εκπροσώπων της τοπικής και επαρχιακής διοίκησης, άλλων δημόσιων και επιχειρηματικών φορέων, αλλά και φορέων της κοινωνίας των πολιτών, από την περιοχή του Ακάμα, σχετικά με τις Σύγχρονες Αρχές Σχεδίασης Πράσινων Τουριστικών Πακέτων. Μάλιστα οι παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν από τους

Εταίρους για τα πράσινα τουριστικά πακέτα που παρήχθησαν μέσα από το έργο Cross Coastal Net και παρουσιάστηκαν με διαφάνειες, λεπτομέρειες, χάρτες και διαδρομές. Την εκδήλωση συντόνισε ο ο Γραμματέας/Διευθυντής του ΕΒΕΠ κ. Μαρίνος Στυλιανού και ο Υπεύθυνος Λειτουργός σε θέματα Ευ-

ρωπαϊκών Προγραμμάτων του Επιμελητηρίου κ. Στέφανος Χατζιωάννου ο οποίος ξεκίνησε την εκδήλωση με καλωσόρισμα και παρουσίαση του αντικείμενου της εκδήλωσης. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε σύντομος χαιρετισμός από τον διαπρεπή Καθηγητή Τουρισμού κ. Δημήτριο Μπούχαλη και

εν συνέχεια έγινε ένας σύντομος γύρος παρουσίασης των συμμετεχόντων. Το πρώτο μέρος της εκδήλωσης έκλεισε με την παρουσίαση του Δρ. Ευάγγελου Κυριακού, Ειδικό σε θέματα Διαχείρισης Τουριστικών προορισμών, Υπεύθυνου Τουρισμού Δήμου Έδεσσας. Ο κ. Κυριακού είχε την ευκαιρία να παρουσιάσει και να αναλύσει τις Σύγχρονες Αρχές Σχεδίασης Πράσινων Τουριστικών Πακέτων.

Το δεύτερο μέρος της εκδήλωσης περιλάμβανε την παρουσίαση των τεσσάρων Τουριστικών Πακέτων που παρήχθησαν κατά το έργο CROSS-COASTAL-NET κάνοντας αρχή με το τουριστικό πακέτο του κύριου δικαιούχου του έργου. Από πλευράς ΕΒΕ Χαλίων παρουσίασε ο κ. Βασίλης Σιωμάδης, Επιστημονικός Συνεργάτης του Επιμελητηρίου Χαλίων. Σειρά στο πρόγραμμα μας είχε η παρουσίαση του τουριστικού πακέτου του ΕΒΕ Πάφου από τις κυρίες Αλεξία Σιμάκη και Παναγιώτα Χατζηκωνσταντίνου, Επιστημονικούς Συνε-

ργάτες του Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πάφου από την εταιρεία ΒΜ.C Cyrgus. Ο κύκλος των παρουσιάσεων έκλεισε με την παρουσίαση των τουριστικών πακέτων των δύο Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων. Από πλευράς Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου η παρουσίαση έγινε από τον Δρ. Πέτρο Κοσμά ενώ από πλευράς Πολυτεχνείου Κρήτης παρουσίασε η κ. Γεωργία Σκνίτη, Υποψήφια Διδάκτωρ του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Η εκδήλωση έκλεισε με συζήτηση και χρήσιμα συμπεράσματα γύρω από τον στρατηγικό σχεδιασμό βιώσιμης και αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης υπό τον συντονισμό του Γραμματέα/Διευθυντή του ΕΒΕ Πάφου κ. Μαρίνο Στυλιανού. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στην εκδήλωση συμμετείχε ο Πρόεδρος του Επιμελητηρίου Πάφου κ. Γιώργος Μάης, αντιπρόσωπος της Αναπτυξιακής Εταιρείας Πάφου ‘Αφροδίτη’ ενώ προσέλυσε και το ενδιαφέρον αρκετών τοπικών παραγόντων.

ΜΕ ΑΠΟΛΥΤΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΕΒΕ ΠΑΦΟΥ Η ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ CROSS-COASTAL-NET

Το ΕΒΕ Πάφου διοργάνωσε με απόλυτη επιτυχία την Ενημερωτική Εκδήλωση, με θέμα: “ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ CROSS-COASTAL NET”, την Τετάρτη 07/06/2023 το απόγευμα, στην συνεδριακή αίθουσα του Coral Beach Hotel & Resort, στο Coral Bay στην Πέγεια.

Η συγκεκριμένη εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του διασυνοριακού έργου: “Ανάπτυξη Διασυνοριακού Δικτύου Προώθησης Αειφόρου Παράκτιου Τουρισμού” CROSS-COASTAL-NET, το οποίο υλοποιείται από εταιρικό σχήμα αποτελούμενο από το Επιμελητήριο Χαλίων ως επικεφαλής εταίρο, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο της Πάφου, τον Δήμο Κισσάμου, το Κοινοτικό Συμβούλιο Ίνειας, το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Πολυτεχνείο Κρήτης, στα πλαίσια του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG V-A ΕΛΛΑΔΑ -ΚΥΠΡΟΣ 2014-2020.

Κύριος σκοπός της εκδήλωσης ήταν η ενημέρωση των συμμετεχόντων εκπροσώπων της τοπικής και επαρχιακής διοίκησης άλλων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων & Οργανώσεων, αλλά και φορέων της κοινωνίας των πολιτών από την περιοχή του Ακάμα, επί των σκοπών και δράσεων του συγκεκριμένου έργου. Την εκδήλωση συντόνισε ο ο Γραμματέας/Διευθυντής του ΕΒΕΠ κ. Μαρίνος

Στυλιανού και ο Υπεύθυνος Λειτουργός σε θέματα Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του Επιμελητηρίου κ. Στέφανος Χατζιωάννου οι οποίοι και κήρυξαν την έναρξη της εκδήλωσης.

Ακολούθησαν σύντομες παρεμβάσεις από εκπροσώπους των εταιρών του έργου τόσο από την Ελλάδα όσο και από την Κύπρο.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με ένα σύντομο καλωσόρισμα από τον Πρόεδρο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πάφου κ. Γεώργιο Μάη ενώ στη συνέχεια, απήχθησαν σύντομο χαιρετισμό το Μέλος του Δ.Σ & Διοικητικής Επιτροπής του ΕΒΕ Χαλίων κ. Δημήτρης Μουντάκης και ο Αντιδήμαρχος Δήμου

Κισσάμου κ. Θεόφιλος Χριστουλάκης.

Το πρώτο μέρος της εκδήλωσης ξεκίνησε με την παρουσίαση του αντικείμενου της εκδήλωσης από τον Γραμματέα/Διευθυντή του ΕΒΕΠ κ. Μαρίνο Στυλιανού και στη συνέχεια του προγράμματος μας ο Δρ. Ευάγγελος Κυριακού, ειδικός σε θέματα διαχείρισης Τουριστικών Προορισμών/Υπεύθυνος Τουρισμού Δήμου Έδεσσας, παρουσίασε και ανέλυσε τις Σύγχρονες Αρχές Αειφόρου Διαχείρισης Παράκτιου Τουριστικών Προορισμών. Η ενότητα αυτή ολοκληρώθηκε με έναν πρώτο κύκλο τοποθετήσεων των συμμετεχόντων οι οποίοι εξέφρασαν την θερμή τους υποστήριξη στο έργο καθώς πιστεύουν ότι

θα συμβάλει σημαντικά στην αειφόρο τουριστική ανάπτυξη της χερσονήσου του Ακάμα και της λιμνοθάλασσας του Μπάλου.

Το δεύτερο μέρος της εκδήλωσης ξεκίνησε με την παρουσίαση του έργου CROSS-COASTAL - NET (Σκοποί-Δράσεις), από τον κ. Στέφανο Χατζιωάννου Λειτουργό του Επιμελητηρίου Πάφου. Η εκδήλωση έκλεισε με συζήτηση και χρήσιμα συμπεράσματα υπό τον συντονισμό του κ. Μαρίνου Στυλιανού όπου εκφράστηκαν οι απόψεις ότι τόσο ο Ακάμας όσο και ο Μπάλος μπορούν να αποτελέσουν διεθνείς “πράσινους” τουριστικούς προορισμούς μέσα από την προστασία, αειφόρο διαχείριση

και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού τους πλούτου.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η εκδήλωση προσέλυσε το ενδιαφέρον πολλών τοπικών παραγόντων, καθώς συμμετείχαν οι κ.κ Ηλίας Μυριάνθους Βουλευτής Σ.Κ ΕΔΕΚ Πάφου, ο Γενικός Οργανωτικός της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου κος Μιχάλης Νικάνδρου, ο Κοινοτάρχης Ίνειας κος Γιάνκος Τσιβικός, Κοινοτάρχες της Ευρύτερης περιοχής Ακάμα, Μέλη του Δ.Σ του ΕΒΕΠ καθώς και πολλοί επιχειρηματίες.

Στέφανος Χατζιωάννου
Λειτουργός ΕΒΕ Πάφου
Υπεύθυνος Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων

Τρεις στους δέκα μικρομεσαίους «κόβονται» άμεσα από τις τράπεζες

Δεν χρηματοδοτούνται λόγω οφειλών κυρίως σε εφορία και ασφαλιστικά ταμεία

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Τρεις στις δέκα μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις απορρίπτονται από την τραπεζική χρηματοδότηση στο πρώτο στάδιο της αξιολόγησής τους, λόγω οφειλών κυρίως στην εφορία, στα ασφαλιστικά ταμεία ή στις τράπεζες, ενώ ένα άλλο 20% αυτών που υποβάλλουν αίτημα έχει αρνητικά αποτελέσματα.

Αυτό προκύπτει από ένα υψηλό δείγμα 23.085 επιχειρήσεων που υπέβαλαν αίτημα για δανειοδότηση μέσω της πλατφόρμας «Μάθε τον πελάτη σου» (KYC - Know Your Customer) της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, που ενεργοποιήθηκε το α' τρίμηνο του 2023.

Η πλατφόρμα δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να υποβάλλουν αίτημα για χρηματοδότηση, αξιολογώντας τη στιγμή υποβολής της αίτησης την επιλεξιμότητά τους και συγκεκριμένα τη φορολογική και ασφαλιστική τους συμμόρφωση σε πρώτη φάση και σε δεύτερη φάση την οικονομική τους συμπεριφορά στον «Τειρεσία». Βάσει των στοιχείων που έχουν συγκεντρωθεί μέχρι σήμερα κατά τους 3,5 μήνες λειτουργίας της πλατφόρμας:

- Το 20% των επιχειρήσεων δεν διέθετε φορολογική ενημερότητα.
- Το 6% των επιχειρήσεων δεν διέθετε ασφαλιστική ενημερότητα.
- Το 1,7% των επιχειρήσεων είχε δυσμενή στοιχεία στον «Τειρεσία».

Με βάση τα στοιχεία που παρουσίασε η διευθύνουσα σύμβουλος της EAT κ. Χατζηπέτρου, μιλώντας στο συνέδριο Fin Forum 2023, στο σύνολο των 23.085 επιχειρήσεων που επισκέφθηκαν την πλατφόρμα:

- Οι 18.778 κρίθηκαν επιλέξιμες.
- Οι 15.466 υπέβαλαν αίτημα.
- Θετική ανταπόκριση από τις τράπεζες είχαν 14.302 αιτήματα, από τα οποία τα 11.112 προέρχονταν από ένα επιχειρηματικό ΑΦΜ, καθώς κάποιες επιχειρήσεις υπέβαλαν αίτημα σε πάνω από μία τράπεζες. Επιπλέον:
- Το 90% των επιχειρήσεων είχε κύκλο εργασιών έως 10 εκατ. ευρώ.
- Το 81% απασχολούσε έως 10 άτομα.

Μέσα σε 3,5 μήνες 23.085 επιχειρήσεις υπέβαλαν αίτημα για δανειοδότηση. Από αυτές, το 20% δεν διέθετε φορολογική ενημερότητα, το 6% ασφαλιστική ενημερότητα, ενώ το 1,7% είχε δυσμενή στοιχεία στον «Τειρεσία».

Τι δείχνουν τα στοιχεία της πλατφόρμας «Μάθε τον πελάτη σου» (KYC) της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας.

- Το 20% των επιχειρήσεων είχε αρνητικά αποτελέσματα.

Ο έλεγχος που γίνεται μέσω της πλατφόρμας KYC εξασφαλίζει, σύμφωνα με την κ. Χατζηπέτρου, «διαφάνεια» στον «διάλογο» μεταξύ επιχειρήσεων και τραπεζών για χρηματοδότηση. Επιπλέον, «εκπαιδεύει τις επιχειρήσεις σε σχέση με τους λόγους απόρριψης ενός αιτήματος δανειοδότησης» και παρέχει «ένα ασφαλές δείγμα για τις περιοχές της οικονομίας που απαιτείται βοήθεια από το κράτος».

Σύμφωνα και με τους εκπροσώπους των τραπεζών που συμμετείχαν στο ίδιο συνέδριο, κρίσιμο ζήτημα που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί προκειμένου να υπάρξει υγιής πιστωτική επέκταση, είναι το θέμα της φοροδιαφυγής, καθώς όπως δήλωσε ο αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος και επικεφαλής Corporate και Investment

Banking της τράπεζας Eurobank Κωνσταντίνος Βασιλείου, η άρνηση πολλών μικρών επιχειρήσεων να παρέχουν αναλυτικά οικονομικά στοιχεία στις τράπεζες, αποτελεί εμπόδιο στην προσπάθεια να αξιολογηθεί η πιστοληπτική ικανότητά τους. «Όποιος θέλει να δανειστεί δεν μπορεί να φοροδιαφεύγει», σημειώνει χαρακτηριστικά ο κ. Βασιλείου και αναφέρθηκε σε ένα ειδικό προϊόν που έχει σχεδιάσει η τράπεζα, το POS Advance, που παρέχει δάνειο με βάση τις συναλλαγές στα τερματικά.

Στην τοποθέτηση ο εκτελεστικός γενικός διευθυντής, επικεφαλής Corporate και Investment Banking στην Τράπεζα Πειραιώς Θεόδωρος Τζούρος, υπογράμμισε ότι οι ελληνικές τράπεζες στηρίζουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έχοντας δεσμεύσει και εκταμιεύσει ό,τι ποσό είναι διαθέσιμο, ενώ έκανε ιδιαίτερη αναφορά στο πρόγραμμα της EAT Liquidity Line, μέσω του οποίου διατέθηκαν 600 εκατ. ευρώ εξαντλώντας τους πόρους του προγράμματος σε δύο μόλις εβδομάδες. Οι εκπρόσωποι των τραπεζών αντέκρουσαν την κριτική ότι από τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας επωφελούνται μόνο οι μεγά-

λες επιχειρήσεις, κάνοντας λόγο για οφέλη που διαχέονται πολλαπλασιαστικά σε όλη τη δομή της επιχειρηματικότητας, εστιάζοντας παράλληλα στο γεγονός ότι υπάρχει πληθώρα χρηματοδοτικών εργαλείων που μπορεί να αξιοποιηθεί από τις μικρές και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι εκτιμήσεις των τραπεζών κάνουν λόγο για πιο συντηρητική πιστωτική επέκταση το 2023 κυρίως λόγω των υψηλών αποπληρωμών προηγούμενων οφειλών στις οποίες προχωρούν επιχειρήσεις με υψηλή ρευστότητα. Ωθηση θα δώσουν τα νέα προγράμματα της EAT, αλλά και οι εκταμιεύσεις του δανειακού σκέλους του Ταμείου Ανάκαμψης καθώς ωριμάζουν οι συμβασιοποιήσεις δανείων, το ύψος των οποίων εκτιμάται ότι θα φτάσει τα 5 δισ. ευρώ περίπου έως τα τέλη του χρόνου.

Μιλώντας στο ίδιο συνέδριο ο διοικητής της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης του υπουργείου Οικονομικών Νίκος Μαντζούφας, έκανε λόγο για ένα εξαιρετικά απαιτητικό πρόγραμμα που, όπως είπε, «έχει μπει στις σωστές ράγες», καθώς μέχρι στιγμής έχουν εισπράξει περισσότερα από 11 δισ. ευρώ, το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ στην Ε.Ε.

Μείωση κατανάλωσης και αύξηση εξαγωγών αερίου το α' εξάμηνο

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Μειωμένη κατά 21,74% σε σχέση με πέρυσι καταγράφεται η κατανάλωση του φυσικού αερίου στην Ελλάδα το πρώτο εξάμηνο του 2023, αγγίζοντας τις 23,72 TWh, από 30,31 TWh την αντίστοιχη περυσινή περίοδο, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΔΕΣΦΑ. Κατά 26,25% μειώθηκε η κατανάλωση φυσικού αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή και κατά 17,91% στα δίκτυα διανομής με τα οποία συνδέονται νοικοκυριά και μικρές επιχειρήσεις, ενώ αυξημένη κατά 14,31% ήταν το πρώτο εξάμηνο του έτους η κατανάλωση από τις μεγάλες βιομηχανίες, μετά τον... επαναπατρισμό τους από τα εναλλακτικά καύσιμα στα οποία είχαν καταφύγει πέρυσι λόγω υψηλών τιμών.

Το πρώτο εξάμηνο του 2023 ενισχύθηκε περαιτέρω ο εξαγωγικός χαρακτήρας του ελληνικού συστήματος φυσικού αερίου, ενώ τα αποτελέσματα των δημοπρασιών για δέσμευση χωρτικότητας το 2023/2024 που πραγματοποιήσε ο ΔΕΣΦΑ δείχνουν ακόμη μεγαλύτερη ενίσχυση. Οι εξαγωγές στο πρώτο εξάμηνο του έτους ανήλθαν σε περίπου 9,9 TWh, καταγράφοντας αύξηση κατά 15,03% σε σχέση με πέρυσι. Η Ρεβιθούσα παρέμεινε η κύρια πύλη εισόδου φυσικού αερίου της χώρας καλύπτοντας το 55,5% των συνολικών εισαγωγών (αύξηση 7,87% σε σχέση με το αντίστοιχο εξάμηνο πέρυσι). Ειδικότερα, εκφορτώθηκαν περίπου 17,3 TWh LNG από 26 δεξαμενόπλοια προερχόμενα από έξι διαφορετικές χώρες. Το 41,38% των εν λόγω ποσοτήτων LNG προήλθε από τις ΗΠΑ, αγγίζοντας τις 7,16 TWh. Στη δεύτερη θέση βρέθηκαν οι εισαγωγές από τη Ρωσία (3,17 TWh), ενώ ακολούθησαν η Αίγυπτος (3,02 TWh), η Αλγερία (2,48 TWh), η Νορβηγία (0,97 TWh) και η Ισπανία (0,51 TWh). Οι εισαγωγές ρωσικού αερίου μειώθηκαν κατά 45,85% και κάλυψαν το 21,44% των συνολικών εισαγωγών, ενώ ποσοστό 20,14% κάλυψαν οι εισαγωγές μέσω του TAP και 2,92% μέσω των Κήπων Εβρου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε σε ειδική εκδήλωση η διοίκηση του ΔΕΣΦΑ, η προσφερόμενη δυναμικότητα στο σημείο εισόδου Νέας Μεσημβρίας (TAP) για το έτος 2023/2024 δεσμεύτηκε με προσαύξηση (Premium) 104%, η αντίστοιχη δυναμικότητα στο σημείο εξό-

δου Σιδιπροκάστρου με προσαύξηση 24%, ενώ εξαιρετικά υψηλό ήταν το ενδιαφέρον για δέσμευση δυναμικότητας στο νέο σημείο εισόδου Αμφιτρίτης, που θα συνδέει το νέο FSRU Αλεξανδρούπολης. Η δημοπρασία έκλεισε με προσαύξηση 684%.

Τα έργα επέκτασης και ενίσχυσης του συστήματος του ΔΕΣΦΑ, πάντως, συνοδεύονται με αυξημένα τέλη χρήσης του συστήματος, τα οποία μετακυλιούνται από τους χρήστες στους τελικούς καταναλωτές. Το 2023 τα τέλη χρήσης του συστήματος ανεβαίνουν στα 2,10 ευρώ/MWh, από 1,78 ευρώ/MWh το 2022, καταγράφοντας αύξηση 18%. Το 2024 αποκλιμακώνονται στο 1,90 ευρώ/MWh, ενώ η αποκλιμάκωση συνεχίζεται και από το 2025 έως το 2027, βάσει των ενδεικτικών τιμολογίων

Αυξημένα τα τέλη χρήσης του συστήματος, σε τροχιά αποκλιμάκωσης από το 2024.

που παρουσίασε η διοίκηση του ΔΕΣΦΑ, αφού, όπως τονίστηκε, δεν έχουν οριστικοποιηθεί.

Στα 160 εκατ. ευρώ, τέλος, εκτιμάται το κόστος ασφαλείας εφοδιασμού που επίσης θα καταλήξει στους καταναλωτές και αντιπροσωπεύει το κόστος των μέτρων προληπτικής δράσης που ελήφθησαν πέρυσι για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης. Για τη χρηματοδότηση μέρους αυτού του κόστους ο ΔΕΣΦΑ μετέφερε 65 εκατ. ευρώ από τα επιπλέον έσοδα των δημοπρασιών LNG 2022.

Όσον αφορά τη διαμάχη που έχει ξεσπάσει μεταξύ Motor Oil και ΔΕΣΦΑ σχετικά με τον αγωγό Λειβαδιά - Πάτημα Ελευσίνας, που έχει σχεδιαστεί για να εξημερωθεί η μεταφορά αερίου από το υπό σχεδιασμό FSRU «Διώρυγα Gas» στον κεντρικό αγωγό, η διευθύνουσα σύμβουλος του ΔΕΣΦΑ Μαρία Ρίτα Γκάλι ξεκαθάρισε ότι προϋπόθεση για να ξεκινήσει η κατασκευή του είναι να ληφθεί από την εταιρεία επενδυτική απόφαση για το FSRU. Σημείωσε μάλιστα ότι στις δημοπρασίες που πραγματοποιήσει ο ΔΕΣΦΑ δεν εκδηλώθηκε ενδιαφέρον για το σημείο εισόδου που θα συνδέει το FSRU της Κορίνθου.

Ισχυρές προοπτικές για τις ελληνικές τράπεζες «βλέπει» η JP Morgan

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΛΑΗ**

Σταθερή διατηρεί τη θετική της στάση για τις προοπτικές του ελληνικού τραπεζικού κλάδου η JP Morgan μετά την επιστροφή της από το ολιγοήμερο ταξίδι της στην Αθήνα, όπου είχε συναντήσεις με τις διοικήσεις των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, εμπειρογνώμονες του κλάδου, την Τράπεζα της Ελλάδος, το ΤΧΣ, καθώς και εισηγήμενες εταιρείες, όπως οι Aegean, EXAE, ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή, HELLENIC ENERGY, Mytilineos Holdings και ΟΠΑΠ.

Η αισιοδοξία της, όπως εξηγεί, βασίζεται στο γεγονός ότι οι οικονομικοί δείκτες συνεχίζουν να σηματοδοτούν μια σχετικά ισχυρή μακροοικονομική προοπτική για την Ελλάδα το 2023 και τα επόμενα έτη, ενώ η επέκταση της απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROTE) των τραπεζών αναμένεται να συνεχιστεί με στήριξη από την ευνοϊκή δυναμική των περιθωρίων στα κέρδη, την ανθεκτική πιστωτική ζήτηση, καθώς και τη σταθερή ποιότητα ενεργητικού.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τις μακροοικονομικές προοπτικές, η JP Morgan σημειώνει ότι οι οικο-

Αναμένει αύξηση χορηγήσεων δανείων και υψηλότερα επιτοκιακά έσοδα - Ρεαλιστικό σενάριο η διανομή μερισμάτων και η επαναγορά μετοχών.

νομολόγοι «βλέπουν» ανάπτυξη 2%-3,5% το 2023 και 1,5%-2% το 2024, σαφώς υψηλότερη από 0,6% και 1% που «βλέπουν» για την Ευρωζώνη αντίστοιχα τα δύο έτη. Στις συναντήσεις τονίστηκε πως βασική πρόκληση είναι η μεταρρύθμιση του αναπτυξιακού μοντέλου της Ελλάδας, μετά τις καθυστερήσεις που προκάλεσαν η πανδημία και η ενεργειακή κρίση. Παράλληλα, η απορρόφηση των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάπτυξης συνεχίζεται με καλό ρυθμό, ενώ τα δανειακά κεφάλαια μπορεί να αυξηθούν, όπως επισφαιρίζει η JP Morgan. Ειδικότερα, η κυβέρνηση υπέβαλε πρόσφατα αίτηση για την τρίτη πληρωμή 1,7 δισ. ευρώ, ενώ θα επιδιώξει να αυξήσει το ποσό των δανείων

Βασική πρόκληση για την Ελλάδα είναι η μεταρρύθμιση του αναπτυξιακού της μοντέλου, μετά τις καθυστερήσεις που προκάλεσαν η πανδημία και η ενεργειακή κρίση, σημειώνει η JP Morgan.

κατά 5 δισ. ευρώ επιπλέον και αυτό, κατά την αμερικανική τράπεζα, αναμφισβήτητα υπογραμμίζει την επιτυχία του προγράμματος και σηματοδοτεί πρόσθετη ώθηση για την αύξηση των δανείων για τις τράπεζες.

Συνεπώς, η δυναμική των χορηγήσεων αναμένεται να βελ-

τιωθεί έπειτα από ένα σχετικά αδύναμο πρώτο εξάμηνο, με τα στοιχεία του Ιουνίου να είναι ήδη θετικά. Πάντως, η χαμηλή ανάπτυξη το α' εξάμηνο, σε συνδυασμό με υψηλότερα επιτόκια, πιθανότατα θα επηρεάσουν τους αρχικούς στόχους των τραπεζών για το 2023. Πάντως, οι μεσοπρό-

θεσμοί στόχοι παραμένουν άθικτοι, με τα μηνύματα να είναι αισιόδοξα σε γενικές γραμμές, με προσδοκίες αύξησης των δανείων με ρυθμούς 5%-7% ετησίως τα επόμενα χρόνια.

Όπως αποτυπώθηκε στις συζητήσεις με τις τράπεζες, τα υψηλότερα επιτόκια και η υποστηρικτική εξέλιξη του spread δανείων-καταθέσεων σημαίνουν ότι τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα είναι πιθανόν να κορυφωθούν στο τρίτο ή στο τέταρτο τρίμηνο.

Σε ό,τι αφορά την ανατιμολόγηση των δανείων, πραγματοποιείται όπως είχε προβλεφθεί με 70%-75% μετακύλιση. Για τη συνέχεια οι τράπεζες αναμένουν κάποια ήπια μείωση του περιθωρίου κέρδους στην περιοχή των 10-15 μονάδων βάσης ετησίως, λόγω της δυναμικής του ανταγωνισμού και της βελτίωσης του προφίλ πιστωτικού κινδύνου των πελατών.

Στο μέτωπο των καταθέσεων, το κόστος, αν και άρχισε να αυξάνεται, παραμένει χαμηλότερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου, αντανακλώντας διαρθρωτικές σπριζές, όπως οι πολύ χαμηλοί δείκτες δανείων προς καταθέσεις (LDR) και η καταθετική βάση λιανικής. Η JP Morgan πιστεύει πως

αυτές οι διαρθρωτικές διαφορές θα συνεχίσουν να περιορίζουν τις πιέσεις στο κόστος των καταθέσεων στην Ελλάδα.

Η διανομή κεφαλαίου, με την επανένταξη των μερισμάτων ύστερα από πολλά χρόνια, βρέθηκε στο επίκεντρο των συζητήσεων, όπως σημειώνει η JP Morgan. Αν και οι τράπεζες είναι αισιόδοξες, ωστόσο προτιμούν να είναι πιο προσεκτικές σε ό,τι αφορά τις σχετικές με τα μερίσματα εκτιμήσεις, δεδομένης της ρυθμιστικής διαδικασίας. Πάντως, κατά την αμερικανική τράπεζα, με τους δείκτες NPE να πλησιάζουν τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους και τα επίπεδα κεφαλαίου να φαίνονται υγιή, οι πληρωμές μερισμάτων και σε μεταγενέστερο στάδιο η επαναγορά μετοχών παραμένουν ένα ρεαλιστικό σενάριο για το 2023 και μετά.

Τέλος, κάποιες τράπεζες ανέφεραν ότι ο νέος σχηματισμός NPE στο β' τρίμηνο έγινε θετικός (στα 50-100 εκατ. ευρώ), αλλά παραμένει κάτω από τις αρχικές προσδοκίες. Συνεπώς, οι τράπεζες δεν έχουν καμία ανησυχία σχετικά με τις εκτιμήσεις που έχουν δώσει για το κόστος κινδύνου.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η νέα στρατηγική της Γερμανίας έναντι της Κίνας

Της ΜΕΛΙΣΣΑ ΕΝΤΙ / THE NEW YORK TIMES

Η γερμανική κυβέρνηση υιοθέτησε την πρώτη εθνική της στρατηγική έναντι της Κίνας την οποία χαρακτήρισε «εταιρική, ανταγωνιστική και συστημικό αντίπαλο», ενώ τόνισε την ανάγκη να μειωθεί σημαντικά η εξάρτησή της από τα κινεζικά προϊόντα και παράλληλα να διατηρήσει μαζί της οικονομικούς δεσμούς αξίας πολλών δισ. δολαρίων. Η νέα αυτή στρατηγική προβλέπει ελέγχους στις εξαγωγές και στις επενδύσεις γερμανικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Κίνα προκειμένου να προστατευτούν οι ευαίσθητες τεχνολογίες και δεξιότητες.

Η κυβέρνηση του Ολαφ Σολτς υιοθέτησε το έγγραφο των 64 σελίδων έπειτα από μήνες συζητήσεων και καθυστερήσεων που οφείλονταν στις διαφωνίες εντός του κυβερνητικού συνασπισμού σχετικά με

Προβλέπονται έλεγχοι στις εξαγωγές και στις επενδύσεις γερμανικών επιχειρήσεων.

το πόσο σκληρή πρέπει να είναι η στάση της χώρας. Τελικά η στρατηγική του Βερολίνου απηχεί δηλώσεις στελεχών της Ε.Ε. που ζητούν τη «μείωση του ρίσκου» από τους δεσμούς με την Κίνα.

Η υπουργός Εξωτερικών Αναλένα Μπέρμποκ τόνισε πως «δεν θέλουμε να αποσυνδεθούμε από την Κίνα, αλλά να ελαχιστοποιήσουμε τους κινδύνους, να ενισχύσουμε την ευρωπαϊκή οικονομία και να περιορίσουμε τις εξαρτήσεις». Η νέα στρατηγική του Βερολίνου υιοθετεί πιο σκληρή γραμμή έναντι της Κίνας από εκείνη των κυβερνήσεων της Άγκελα Μέρκελ, που την αντιμετώπιζαν ως μια τεράστια αγορά για τα γερμανικά προϊόντα.

Η αντίληψη αυτή είχε οδηγήσει σε μια στενή σχέση της Γερμανίας με την Κίνα, καθώς τουλάχιστον ένα εκατ. γερμανικές θέσεις εργασίας εξαρτώνται άμεσα από την Κίνα και πολύ περισσότερες, έμμεσα. Σχεδόν οι μισές ευρωπαϊκές επενδύσεις στην Κίνα προέρχονται από τη

Γερμανία και περίπου οι μισές επιχειρήσεις μεταποίησης της Γερμανίας εξαρτώνται από την Κίνα για κάποιο τμήμα της εφοδιαστικής τους αλυσίδας.

Όμως, τα προβλήματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες με την πανδημία έφεραν στην επιφάνεια τον βαθμό εξάρτησης που είχε αναπτύξει η Γερμανία και γενικότερα η Ευρώπη από την Κίνα για ευρύ φάσμα προϊόντων, από φάρμακα μέχρι επεξεργασμένα μέταλλα αναγκαία για την πράσινη τεχνολογία. Πέρσι, άλλωστε, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ενέτεινε την ανησυχία πως το Πεκίνο θα μπορούσε να καταχραστεί αυτές τις οικονομικές εξαρτήσεις, όπως η Μόσχα εκμεταλλεύτηκε την εξάρτηση της Γερμανίας από το ρωσικό φυσικό αέριο.

Έτσι τώρα οι επιχειρήσεις της Γερμανίας καλούνται να αντιληφθούν πλήρως τους γεωπολιτικούς κινδύνους που εγκυμονεί η δραστηριότητά τους στην Κίνα. Το Βερολίνο ανακοίνωσε πως σχεδιάζει και εξετάζει τρόπους για να δώσει κίνητρα που θα ενθαρρύνουν τις γερμανικές επιχειρήσεις να στραφούν σε άλλες αγορές πέραν της Κίνας. Παραμένει, όμως, αβέβαιο το κατά πόσον θα στηρίξουν αυτήν την πολιτική οι επιχειρήσεις της Γερμανίας.

Πολλές μεσαίου μεγέθους οικονομικές επιχειρήσεις έχουν δηλώσει σε σχετικές έρευνες πως οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι έχουν περιπλέξει την κατάσταση στην Κίνα.

Ωστόσο, σημαντικό παράγοντες της αγοράς, όπως οι γερμανικοί κολοσσοί της BASF και της Volkswagen, αντέδρασαν στις εκκλήσεις του Βερολίνου για «μείωση του ρίσκου» απλώς διπλασιάζοντας τις επενδύσεις τους στην Κίνα και παγιώνοντας τα εγχώρια χαρακτηριστικά τους.

Η στρατηγική αυτή θα τεθεί τώρα υπό την κρίση του γερμανικού Κοινοβουλίου και οι σχετικές συζητήσεις αναμένεται να αρχίσουν τον Σεπτέμβριο. Στόχος της είναι να δώσει κατευθύνσεις σε επιχειρήσεις, κυβερνητικές υπηρεσίες, πανεπιστήμια και διάφορα άλλα ιδρύματα για τις δεσμεύσεις τους με την Κίνα. Στοιχείο επίσης να αποτελέσει την απάντηση προς την εξωτερική πολιτική του Πεκίνου.

3,3 δισ. άνθρωποι ζουν σε χώρες με συντριπτική κρίση χρέους

Το παγκόσμιο δημόσιο χρέος εκτινάχθηκε στο ποσό-ρεκόρ των 92 τρισ. δολ. το 2022

Σχεδόν η μισή ανθρωπότητα ζει σε χώρες που δαπανούν περισσότερα χρήματα πληρώνοντας τόκους για τα χρέη τους παρά για την εκπαίδευση ή την υγεία, σύμφωνα με μια νέα έκθεση των Ηνωμένων Εθνών. Ο μισός μας πλανήτης, περίπου 3,3 δισεκατομμύρια άνθρωποι, βυθίζεται σε μια αναπτυξιακή καταστροφή, που τροφοδοτείται από μια συντριπτική κρίση χρέους», διεμήνυσε ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες σε συνέντευξη Τύπου όπου παρουσίασε την κατάσταση του παγκόσμιου χρέους. Το 2022, το παγκόσμιο δημόσιο χρέος έφτασε το ρεκόρ των 92 τρισ. δολαρίων και οι αναπτυσσόμενες χώρες επωμισθηκαν ένα δυσανάλογο ποσό, σύμφωνα με τον ΟΗΕ. Επειδή μια τέτοια «συντριπτική κρίση χρέους» επικεντρώνεται κυρίως σε φτωχές αναπτυσσόμενες χώρες, «δεν θεωρείται ότι αποτελεί συστημικό κίνδυνο για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αυτό είναι οφθαλμαπάτη», είπε ο Γκουτέρες.

Οι χρηματοπιστωτικές αγορές μπορεί να φαίνεται ότι δεν «υποφέρουν» ακόμη, αλλά δισεκατομμύρια άνθρωποι υποφέρουν και τα επίπεδα του δημόσιου χρέους «είναι συγκλονιστικά και αυξανόμενα», πρόσθεσε. Σύμφωνα με την έκθεση, ο αριθμός των χωρών που αντιμετωπίζουν υψηλά επίπεδα χρέους έχει αυξηθεί από 22 έθνη το 2011 σε 59 το 2022. Και συνολικά 52 χώρες, σχεδόν το 40% του αναπτυσσόμενου κόσμου, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα χρέους, σημείωσε ο Γκουτέρες. Στην Αφρική, το ποσό που δαπανάται για πληρωμές τόκων είναι υψηλότερο από τις δαπάνες για εκπαίδευση ή υγεία, ενώ αναπτυσσόμενες χώρες στην Ασία και την Ωκεανία διαθέτουν περισσότερα κεφάλαια για πληρωμές τόκων παρά για υγεία, αναφέρει η έκθεση. Ομοίως, στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, οι αναπτυσσόμενες χώρες αφιερώνουν περισσότερα χρήματα σε πληρωμές τόκων παρά σε επενδύσεις. «Σε όλο τον κόσμο, τα αυξανόμενα βάρη χρέους εμποδίζουν τις χώρες να επενδύσουν στη βιώσιμη ανάπτυξη», προσθέτει η έκθεση. Ο Γκουτέρες είπε ότι ένα αυξανόμενο μερίδιο του χρέους κατέχεται από ιδιώτες πιστωτές που κερδίζουν υψηλά επιτόκια στις αναπτυσσό-

Επειδή μια τέτοια «συντριπτική κρίση χρέους» επικεντρώνεται κυρίως σε φτωχές αναπτυσσόμενες χώρες, «δεν θεωρείται ότι αποτελεί συστημικό κίνδυνο για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αυτό είναι οφθαλμαπάτη», σημειώνει ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες επωμισθηκαν ένα δυσανάλογο ποσό, σύμφωνα με τον ΟΗΕ.

μενες χώρες. Ως παράδειγμα, ανέφερε τις αφρικανικές χώρες που πληρώνουν κατά μέσο όρο τέσσερις φορές περισσότερο για δανεισμό από τις Ηνωμένες Πολιτείες και οκτώ φορές περισσότερο από τις πιο πλούσιες ευρωπαϊκές χώρες.

Η έκθεση αναφέρει ότι το δημόσιο χρέος έχει φτάσει σε «κολοσιαία επίπεδα», γεγονός που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε δύο παράγοντες. Πρώτον, επειδή οι οικονομικές ανάγκες των χωρών εκτινάχθηκαν στα ύψη καθώς προσπαθούσαν να αποκρούσουν τον αντίκτυπο διαδοχικών κρίσεων, από την πανδημία της COVID-19 και το αυξανόμενο κόστος ζωής μέχρι την κλιματική αλλαγή. Και δεύτερον, επειδή η παγκόσμια

χρηματοοικονομική αρχιτεκτονική «καθιστά την πρόσβαση των αναπτυσσόμενων χωρών στη χρηματοδότηση ανεπαρκή και δαπανηρή». Ο Γκουτέρες ανέφερε στους δημοσιογράφους ότι σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, 36 χώρες βρίσκονται στη λεγόμενη «διαμάχη χρέους» – είτε εντός είτε σε υψηλό κίνδυνο δυσχέρειας χρέους. Άλλες 16 πληρώνουν μη βιώσιμα επιτόκια σε ιδιώτες πιστωτές και συνολικά 52 χώρες –σχεδόν το 40% του αναπτυσσόμενου κόσμου– αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα χρέους.

Η αξιωματούχος επί θεμάτων εμπορίου του ΟΗΕ Ρεμπέκα Γκρίνσπαν τόνισε «το τεράστιο μέγεθος και την ταχύτητα με την οποία έχει αυξηθεί το δημόσιο χρέος», επισημαίνοντας μια υπερπενταπλάσια αύξηση από το 2000, «ξεπερνώντας σημαντικά την αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) που έχει αυξανόμενο κόστος ζωής μέχρι την κλιματική αλλαγή. Και δευτερον, επειδή η παγκόσμια

μόσιου χρέους αυξήθηκε σχεδόν τέσσερις φορές στην Ασία και τον Ειρηνικό, τρεις φορές στην Αφρική, 2,5 φορές στην Ευρώπη και την Κεντρική Ασία και 1,6 φορές στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, λέει η γραμματέας της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Ασία και τον Ειρηνικό, Αρμίντα Αλισταμπάνα.

Δύο 24ωρα μετά τη δημοσιοποίηση της έκθεσης το συμβούλιο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ενέκρινε πρόγραμμα διάσωσης 3 δισ. δολαρίων για το Πακιστάν με στόχο να βοηθήσει στη σταθεροποίηση της προβληματικής οικονομίας της Νότιας Ασίας. Το Πακιστάν αντιμετώπισε ένα δύσκολο εξωτερικό περιβάλλον, καταστροφικές πλημμύρες και λανθασμένες πολιτικές που οδήγησαν σε μεγάλα δημοσιονομικά και εξωτερικά ελλείμματα και αύξηση του πληθωρισμού. Η συμφωνία για το Καράτσι, το οποίο βρέθηκε στο χείλος της χρεοκοπίας, ήρθε έπειτα από οκτώ μήνες σκληρών διαπραγματεύσεων.

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΝΟΜΟΙ 1990 - 2012 Ειδοποίηση δυνάμει του εδαφίου 3 του Άρθρου 90 (Τροποποιητικός Νόμος 4 του 39(Ι)/2015)

Δίδεται Ειδοποίηση, σύμφωνα με το εδάφιο 3 του Άρθρου 90, των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμων 1990-2012, ότι οι: UNITY LINE LIMITED, POLSTEAM SHIPPING COMPANY LIMITED και ARGYRIS ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗΣ συνιδιοκτήτες του τεμαχίου με αρ.: 723 Φύλλο/Σχέδιο: 59/010601 Τοποθεσία /Ενορία: ΟΜΟΝΟΙΑ ΦΡΑΝΚΛΙΝΟΥ ΡΟΥΣΒΕΛΤ & ΑΒΑΝΑΣ Οδός / αριθμός: ΚΑΤΑΝΗΣ 1 στην περιοχή του ΔΗΜΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ Θα υποβάλουν αίτηση στην Πολεοδομική Αρχή ΔΗΜΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ, χωρίς αυτή να υπογράφεται από όλους τους συνιδιοκτήτες, για εξασφάλιση πολεοδομικής άδειας για: ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΕΣ ΣΕ ΥΨΙΣΤΑΜΕΝΟ ΚΤΙΡΙΟ

Παραστάσεις κατά της αίτησης μπορούν να υποβληθούν από συνιδιοκτήτη/ες ο/οι οποιοσ/οι θεωρεί/ουν ότι επηρεάζονται τα νόμιμα ιδιοκτησιακά συμφέροντα του/τους, όπως η άνετη, νόμιμη και εύλογη κάρπωση της ιδιοκτησίας του, προς την Πολεοδομική Αρχή μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από τη δημοσίευση της Ειδοποίησής αυτής.

THE TOWN PLANNING AND ZONING LAWS 1990 - 2012 Notification pursuant to subsection 3 of Article 90 (Amendment Law 4 of 39(I)/2015)

Notice is given, in accordance with paragraph 3 of Article 90, of the Town Planning and Spatial Planning Laws 1990-2012, that the: UNITY LINE LIMITED, POLSTEAM SHIPPING COMPANY LIMITED and ARGYRIS STAVRINIDIS co-owners of the plot with no.: 723 Sheet/Drawing: 59/010601 Location / Parish: FRANKLIN ROOSEVELT PARISH & HAVANAS Street / number: KATANIS 1 in the area of the MUNICIPALITY OF LIMASSOL They will submit the application to the Town Planning Authority of the MUNICIPALITY OF LIMASSOL, without it being signed by all the co-owners, to secure a town planning permit for: ADDITIONS AND ALTERATIONS TO AN EXISTING BUILDING

Representations against the application can be submitted by co-owners who consider that their legal ownership interests are affected, such as the comfortable, legal and reasonable enjoyment of their property, to the Town Planning Authority within a period of 30 days from the publication of this Notice.

Notice Tender for Baggage Wrap at Larnaka and Pafos International Airports

Hermes Airports invites tenders from qualified parties to provide Baggage Wrap Services at Larnaka and Pafos International Airports. Successful bidders will have the privilege to use dedicated space at the airports.

The Tender will close on 1st September 2023 at 12:00

For a copy of the tender documents please contact: Panayiota Fiakkou, email: panayiota.fiakkou@hermesairports.com, email: lucas.papaleontiou@hermesairports.com or visit the Hermes website at www.hermesairports.com

Φουντώνει ο πόλεμος για τις πράσινες επιδοτήσεις

Σε εξέλιξη η προσπάθεια πολλών χωρών να ανταγωνιστούν το πακέτο Μπάιντεν

Από τις Βρυξέλλες μέχρι το Τόκιο και τη Σεούλ βρίσκεται σε εξέλιξη ένας παγκόσμιος πόλεμος πράσινων επιδοτήσεων, για την ακρίβεια ένας παγκόσμιος ανταγωνισμός επιδοτήσεων σε πράσινα σχέδια καθώς οι περισσότερες χώρες ανά τον κόσμο προσπαθούν να φτάσουν τις ΗΠΑ και το πακέτο Μπάιντεν. Η απόφαση της Ουάσιγκτον να υιοθετήσει το επίμαχο πακέτο των 360 δισ. δολ. προκάλεσε αρχικά την οργή των εταίρων της υπερδύναμης καθώς ουσιαστικά δελεάζει τις βιομηχανίες ανά τον κόσμο και τις προσκαλεί να επενδύσουν εντός ΗΠΑ οδηγώντας τις χώρες τους σε αποβιομηχανισμό. Λίγο αργότερα, όταν συνειδητοποιήσαν τη ακριβώς συμβαίνει αποδόθηκαν όλοι σε αγώνα δρόμου, σε μια πλειοδοσία επιδοτήσεων που δύσκολα όμως θα μπορέσει να ανταγωνιστεί το πακέτο της Ουάσιγκτον.

«Οι Αμερικανοί θέλουν τους μικροεπιχειρηματίες, θέλουν τη βιομηχανία φωτοβολταϊκών, θέλουν τη βιομηχανία του υδρογόνου, των ηλεκτρολυτών, τα θέλουν όλα», δήλωσε προσφάτως εμφανώς οργισμένος ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Ρόμπερτ Χάμπεκ. Άλλοι έσπευσαν να κα-

τηγορήσουν την Ουάσιγκτον για υποκρισία, καθώς έχουν προηγηθεί δεκαετίες στη διάρκεια των οποίων η υπερδύναμη χρησιμοποιούσε την επιρροή της σε διεθνή ιδρύματα όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ για να πιέσει τις κυβερνήσεις των άλλων χωρών να μειώσουν τις επιδοτήσεις στις βιομηχανίες τους. Αυτό που για την Ουάσιγκτον είναι μια προσπάθεια επαναβιομηχανισμού υποβαθμισμένων περιοχών, για τους συμμάχους της και μη αποτελεί μια συγκεκριμένη μορφή προστατευτισμού. Οι Ευρωπαίοι έχουν ανησυχήσει περισσότερο από όλους καθώς διαβλέπουν τον κίνδυνο να χάσουν μέρος της βιομηχανικής τους βάσης που θα μεταναστεύσει στις ΗΠΑ.

«Αν δεν τους φτάσουμε, θα πάρουν όλες τις σημαντικές βιομηχανίες, αυτή είναι η σκληρή πραγματικότητα», τόνισε και πάλι ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών, όταν μετά την πρώτη οργανωμένη αντίδραση άρχισε να εξετάζει ρεαλιστικά τις δυνατότητες αντίδρασης. Σύμφωνα με το Οικονομικό Ινστιτούτο της Κολωνίας, το 2022 διευρύνθηκε σε πρωτοφανή επίπεδα το χάσμα ανάμεσα στις επενδύσεις γερμανικών

Η Intel θα προχωρήσει επένδυση 17,5 δισ. ευρώ στη Γερμανία, με το Βερολίνο να αναγκάζεται να αυξήσει την επιδότηση από 6,8 δισ. σε 9,9 δισ. ευρώ.

Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη αναπτύξει μια πλήρη πράσινη ατζέντα που προβλέπει δεκάδες δισ. ευρώ.

επιχειρήσεων στο εξωτερικό και στις επενδύσεις εντός της χώρας. Οι εκροές ξένων άμεσων επενδύσεων από τη Γερμανία υπερέβησαν τα 135 δισ. ευρώ και οι εισροές έφτασαν μόλις τα 10,5 δισ. ευρώ. Έτσι, η Ε.Ε. προσπάθησε να βρει τρόπο να ανταγωνιστεί και οι Βρυξέλλες παρουσίασαν την ευρωπαϊκή εκδοχή ενός πακέτου πράσινων βιομηχανιών, έχοντας όμως επίγνωση ότι δεν μπορεί να ανταγωνιστούν πλήρως την Ουάσιγκτον.

Ορισμένοι αναλυτές έχουν επισημάνει ότι οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη αναπτύξει μια πλήρη

πράσινη ατζέντα που προβλέπει δεκάδες δισ. ευρώ για επιδοτήσεις. Το πακέτο Μπάιντεν προσφέρει, για παράδειγμα, επιδότηση 7.500 δολ. για την παραγωγή ενός ηλεκτροκίνητου οχήματος και στην Ε.Ε. ο μέσος όρος της αντίστοιχης επιδότησης ήταν ήδη 6.000 ευρώ το περασμένο έτος, ποσό αντίστοιχο των 6.710 δολ.

Σε ό,τι αφορά τα 800 δισ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης κατά της ύφεσης της πανδημίας, απαιτείται από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. να δεσμευθούν τουλάχιστον το 37% των δαπανών τους σε προγράμματα για την πράσινη μετάβαση. Και όλα αυτά πέραν του ρυθμιστικού πλαισίου που προβλέπει τιμή για την κατανάλωση άνθρακα και στοχεύει στην τόνωση των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και πράσινες τεχνολογίες. Και πάλι η Ε.Ε. κάνει κι άλλα βήματα. Το περασμένο έτος η Κομισιόν χαλάρωσε τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων δίνον-

τας στα κράτη-μέλη τη περιθώρια να ενισχύσουν τις επιχειρήσεις τους ώστε να αντεπεξέλθουν στις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία.

Το νέο «προσωρινό πλαίσιο μετάβασης από την κρίση» (TCF) επιτρέπει στα κράτη-μέλη να προσφέρουν επιδοτήσεις σε βιομηχανίες φωτοβολταϊκών, ανεμογεννητριών, αντλιών θερμότητας και εξοπλισμού ηλεκτρολυτών που απαιτούνται για την παραγωγή πράσινου υδρογόνου. Το πρόγραμμα αυτό έχει ήδη αποφέρει καρπούς, καθώς τον Μάιο η σουηδική βιομηχανία Northvolt δεσμεύθηκε ότι θα κατασκευάσει τη νέα της μονάδα στη Γερμανία. Είχε προηγηθεί, βέβαια, υπόσχεση του Βερολίνου να επενδύσει εκατοντάδες εκατ. ευρώ στο σχέδιο.

Στο μεταξύ, η Νότια Κορέα έχει αντιδράσει στο πακέτο επιδοτήσεων της Ουάσιγκτον με ένα δικό της πακέτο που αφορά ειδικά τη βιομηχανία μικροεπιχειρηματίων.

Το σχετικό νομοσχέδιο ψηφίστηκε τον Μάρτιο και προβλέπει φοροαπαλλαγές για όσες επιχειρήσεις επενδύουν στην παραγωγή «προϊόντων εθνικής στρατηγικής σημασίας». Όπως σχολιάζει σχετικό δημοσίευμα των Financial Times, ένα από τα προβλήματα αυτού του ανταγωνισμού για τους συμμάχους της Αμερικής είναι ότι κινδυνεύουν να παρασυρθούν σε έναν πόλεμο επιδοτήσεων. Τον κίνδυνο αυτό σκιαγραφεί ανάγλυφα η περίπτωση της Intel και της επένδυσής της στη Γερμανία. Είχε ανακοινώσει τα σχέδιά της να επενδύσει 17 δισ. ευρώ στη νέα μονάδα της στο Μαγδεμβούργο και το Βερολίνο υποσχέθηκε επιδότηση ύψους 6,8 δισ. ευρώ. Η Intel, όμως, ζήτησε περισσότερα επικαλούμενη το υψηλό κόστος της ενέργειας και του κατασκευαστικού μέρους. Στο τέλος το Βερολίνο αναγκάστηκε να αυξήσει το ύψος της επιδότησης στα 9,9 δισ. ευρώ.

Διαφωνούν οι οικονομολόγοι για το αν ξεπεράσαμε την κρίση του υψηλού πληθωρισμού

Η περίοδος του υψηλού πληθωρισμού στις ΗΠΑ, που άσκησε μεγάλες πιέσεις στα αμερικανικά νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις και ανάγκασε τη Federal Reserve να αυξήσει τα επιτόκια με ρυθμό-ρεκόρ, έχει τελειώσει. Αυτό υποστηρίζει ο βετεράνος οικονομολόγος Στιβ Χάνεκ, αλλά δεν συμφωνούν με την αισιοδοξία του άλλοι οικονομολόγοι, μεταξύ των οποίων ο κάτοχος Νομπέλ Οικονομίας, Πολ Κρούγκμαν, και ο επενδυτής Μοχάμεντ Ελ Εριάν.

«Η ιστορία του πληθωρισμού έχει τελειώσει», είπε στο CNBC ο Χάνκε, που είναι καθηγητής εφαρμοσμένων οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Johns Hopkins. Έχουν προηγηθεί τα επίσημα στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα την Τετάρτη και έδειξαν ότι ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ έπεσε στο χαμηλό δύο ετών του 3% τον Ιούνιο.

Ο Χάνκε απέδωσε την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού από το 9,1% στο 3% στη συρρικνωτική

Η ιστορία του πληθωρισμού έχει τελειώσει, εκτιμά ο Στιβ Χάνεκ, διαφωνεί ο Πολ Κρούγκμαν.

προσφοράς χρήματος. Και πρόβλεψε ότι η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ θα επιτύχει γρήγορα τον στόχο της για πληθωρισμό στο 2% εάν συνεχίσει τη νομισματική σύσφιξη.

«Τα πάντα έχουν να κάνουν με το χρήμα», είπε ο οικονομολόγος, που έχει διατελέσει οικονομικός σύμβουλος του πρώην προέδρου Ρόναλντ Ρέιγκαν, απορρίπτοντας τη συζήτηση γύρω από τις μη νομισματικές αιτίες του πληθωρισμού. Παράλληλα, απέρριψε και την ανησυχία που επικρατεί για το γεγονός ότι η ομοσπονδιακή

Από την πλευρά του ο Μοχάμεντ Ελ Εριάν, επικεφαλής οικονομικός σύμβουλος της Allianz και πρώην διευθύνων σύμβουλος της PIMCO, φαίνεται να ανησυχεί ότι ο πληθωρισμός θα αναζωπυρωθεί και πάλι.

τράπεζα αντιμετωπίζει μια επίπονη και παρατεταμένη μάχη στην προσπάθειά της να δαμάσει τον πληθωρισμό. Κατά την

άποψή του, ο πληθωρισμός δεν είναι επίπονος.

Όμως, ο νομπελίστας οικονομολόγος Πολ Κρούγκμαν έγρα-

ψε στο Twitter ότι τα στοιχεία για πληθωρισμό στο 3% τον Ιούνιο μπορεί να επηρεάζονται από εποχικούς παράγοντες και ενδεχομένως να αναθεωρηθούν προς τα πάνω αργότερα. Όπως είπε, το παρελθόν τον κάνει να ανησυχεί. Ακόμη και αν ο πληθωρισμός υποχωρεί, τα επιτόκια μπορεί να χρειαστεί να παραμείνουν υψηλά για να αποφευχθεί μια αναζωπύρωση των τιμών, προσθέτει ο Κρούγκμαν.

«Δεν νομίζω ότι η Fed έκανε λάθος που αύξησε τα επιτόκια. Μπορεί ακόμη και να χρειαστεί να τα διατηρήσει σε υψηλά επίπεδα, με δεδομένη την εκπληκτική ανθεκτικότητα της οικονομίας», έγραψε στο Twitter. «Αλλά υπάρχουν τώρα πολύ καλοί λόγοι να κάνει μια παύση και να παρατηρήσει». Εξάλλου, ο Μοχάμεντ Ελ Εριάν, επικεφαλής οικονομικός σύμβουλος της Allianz και πρώην διευθύνων σύμβουλος της PIMCO, φαίνεται να ανησυχεί ότι ο πλη-

θωρισμός θα αναζωπυρωθεί και πάλι, αναγκάζοντας τη Fed να συνεχίσει τις αυξήσεις επιτοκίων και να προκαλέσει τελικά μια ύφεση.

Όπως έγραψε στο Twitter, το κλίμα έχει αλλάξει απότομα τους τελευταίους μήνες, καθώς από την ελπίδα για μια «ήπια προσγείωση» όπου η Fed θα έθετε υπό έλεγχο τον πληθωρισμό χωρίς να πλήξει την οικονομία, φτάσαμε στον φόβο μιας «απότομης προσγείωσης» όπου η μάχη της ομοσπονδιακής τράπεζας θα προκαλούσε ύφεση, και από εκεί, στον ενθουσιασμό για την «καθόλου προσγείωση» όπου η οικονομία θα αναπτύχθηκε χωρίς διακοπή και θα αποφεύγει τον πληθωρισμό.

«Υποψιάζομαι ότι το αν θα παραμείνει έτσι το κλίμα, είναι περισσότερο συνάρτηση της δυναμικής του πληθωρισμού και, επομένως, αυτών που κάνει η Federal Reserve, παρά της ίδιας της δυναμικής ανάπτυξης της οικονομίας», σημειώνει.

Μικρή αύξηση ζήτησης πετρελαίου αναμένει η IEA

Η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας (IEA) αναθεώρησε επί τα χείρω τις προβλέψεις της όσον αφορά την παγκόσμια ζήτηση για πετρέλαιο, πρώτη φορά φέτος, επικαλούμενη την επιδείνωση του οικονομικού κλίματος που επιβαρύνει δυσανάλογα τις ανεπτυγμένες οικονομίες.

Πλέον, αναμένει ότι η ζήτηση θα αυξηθεί κατά 2,2 εκατ. βαρέλια την ημέρα, φτάνοντας κατά μέσον όρο στα 102,1 εκατ. βαρέλια ημερησίως. Σύμφωνα με την IEA, το 70% της αύξησης οφείλεται στην Κίνα. Στην προηγούμενη πρόβλεψη της πριν από περίπου ένα μήνα, η υπηρεσία εκτιμούσε ότι η αύξηση θα ανέρχόταν στα 2,4 εκατ. την ημέρα. Βέβαια, η ζήτηση είναι και πάλι πιθανό να αγγίξει επίπεδα ρεκόρ εντός του έτους, οδηγώντας σε σημαντική μείωση των αποθεμά-

Εκτιμά ότι θα ενισχυθεί κατά 2,2 εκατ. βαρέλια/ημέρα έναντι εκτίμησης για 2,4 εκατ. βαρέλια πριν από ένα μήνα.

των του δεύτερου εξαμήνου. «Τα επίμονα μακροοικονομικά εμπόδια, τα οποία είναι εμφανή στην περαιτέρω διολίσθηση του τομέα της μεταποίησης, μας οδήγησαν για πρώτη φορά φέτος στην επί τα χείρω αναθεώρηση της πρόβλεψής μας για το 2023», αναφέρεται στη σχετική έκθεση. «Η παγκόσμια πετρελαϊκή ζήτηση δέχεται πιέσεις από το δύσκολο οικονομικό περιβάλλον, ιδίως λόγω της δραματικής σύ-

σφιξης της νομισματικής πολιτικής σε πολλές ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες του τελευταίου δωδεκάμηνου», σημειώνεται χαρακτηριστικά.

Οι τιμές του Brent και του αμερικανικού αργού καταγράφουν άνοδο ήδη από την Τετάρτη, φτάνοντας μάλιστα σε υψηλό διήμενο λόγω της αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού στις ΗΠΑ και κατά συνέπεια εξαιτίας της αισιοδοξίας για το τέλος του κύκλου σύσφιξης της νομισματικής πολιτικής. Σημειώνεται πως οι παγκόσμιες πετρελαϊκές αγορές αναταράσσονται τις τελευταίες εβδομάδες, καθώς η μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγός του ΟΠΕΚ, η Σαουδική Αραβία ανακοίνωσε παράταση της απόφασής για μειωμένη παραγωγή και τον Αύγουστο.

Στο μεταξύ, τα αποθέματα

πετρελαίου του τρέχον τρίμηνο βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων δύο ετών περίπου. Σύμφωνα με την IEA, η μείωση από τη Σαουδική Αραβία αντισταθμίστηκε από άλλους πετρελαιοπαραγωγούς, όπως το Ιράν και οι ΗΠΑ. Η IEA αναμένει για το 2024 ότι η ζήτηση θα αυξηθεί με ακόμη βραδύτερο ρυθμό, κατά 1,1 εκατ. βαρέλια την ημέρα, «καθώς η ανάκαμψη θα χάσει τη δυναμική της και όσο εδραιώνεται η ηλεκτροκίνηση και τα μέτρα αποδοτικότητας», αναφέρουν οι αναλυτές.

Τον περασμένο μήνα, η IEA δήλωσε πως η παγκόσμια πετρελαϊκή ζήτηση σχεδόν θα μηδενιστεί τα επόμενα χρόνια και θα φτάσει στην κορύφωση πριν από το 2030, διότι θα έχει αρχίσει να φαίνεται ο αντίκτυπος της πράσινης μετάβασης.

Το 70% της αύξησης στη ζήτηση για πετρέλαιο οφείλεται στην Κίνα.

Μείωση τιμών και υποχώρηση επενδύσεων για εκλεκτά κρασιά

Επειτα από 30 χρόνια ανόδου, ο κλάδος καταγράφει πτώση αξιών

Ενδιαφέρουσα επενδυτική ευκαιρία, λόγω της υψηλής απόδοσης και του χαμηλού ρίσκου, το κρασί φαίνεται εσχάτως να χάνει την αίγλη του. Οι τιμές του εκλεκτού κρασιού αυξάνονταν σταθερά εδώ και χρόνια, προσελκύοντας επενδυτές που ήθελαν να αντισταθμίσουν τον πληθωρισμό, την οικονομική αναταραχή και το «σκαμπανέβασμα» στις τιμές των μετοχών. Η αγορά «άνοιξε» κι άλλο, με μια σειρά από διαδικτυακές μεσιτείες και συμβουλές εύκολης πρόσβασης στον κλάδο, αλλά και χάρη σε διασημότητες όπως ο ράπερ Jay-Z, ο Ντέιβιντ Μπέκαμ και ο Στέφαν Κάρι, που επένδυσαν δημόσια σε κρασιά, ενισχύοντας τη δημοτικότητα της εν λόγω κατηγορίας περιουσιακών στοιχείων.

Επειτα από χρόνια ανόδου, ωστόσο, η τιμή του κρασιού πέφτει, επηρεάζοντας την εισροή νέων επενδυτών. Καθώς ο αυξημένος πληθωρισμός, τα υψηλότερα επιτόκια και η πιθανότητα ύφεσης μαστίζουν την οικονομία, ακόμη και τα εκλεκτά κρασιά φαίνεται να μην αντέχουν. Η πλατφόρμα συναλλαγών κρασιού Cult Wines ανέφερε πτώση 0,83% τον Ιούνιο, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης μείωσης που καταγράφηκε φέτος μετά την «έκρηξη» της περιόδου 2020-2022. Χρόνο με τον χρόνο η εταιρεία – η οποία συμβουλεύει, αγοράζει, αποθηκεύει και πουλάει εκλεκτό κρασί για λογαριασμό επενδυτών που θέλουν να εμπλακούν, με ελάχιστη επένδυση 10.000 δολαρίων – καταγράφει μείωση 2,13% στην αξία του δικού της ιδιόκτητου δείκτη εκλεκτών κρασιών. Ο S&P 500, εν τω μεταξύ, ενισχύεται σχεδόν κατά 16%. Η εταιρεία διαχειρίζεται επί του παρόντος περιουσιακά στοιχεία εκλεκτού οίνου αξίας 375 εκατ. δολαρίων.

Το 2022 είχε δει τα ακαθάριστα έσοδά της από τις πωλήσεις να ξεπερνούν τα 116 εκατ. δολάρια, αυξημένα κατά 32%

Τη μεγαλύτερη πτώση από όλες τις κατηγορίες εκλεκτών κρασιών τον Ιούνιο γνώρισε το «μπορντό».

Η πλατφόρμα συναλλαγών κρασιού Cult Wines ανέφερε πτώση 0,83% τον Ιούνιο, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης μείωσης που καταγράφηκε φέτος.

σε ετήσια βάση. Αυτή η αύξηση στις επενδύσεις στο κρασί ήταν για καιρό λογική. Το εκλεκτό κρασί είχε σύνθετο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 10% τα τελευταία 30 χρόνια, σύμφωνα με τον δείκτη Liv-Ex Investables, ο οποίος παρακολουθεί τους ρυθμούς εξέλιξης των εκλεκτών κρασιών. Έχει μια αρκετά χαμηλή συσχέτιση με το χρηματιστήριο, που το καθιστά πολύτιμο αντιστάθμισμα έναντι των διακυμάνσεων των μετο-

χών, ενώ τα φυσικά περιουσιακά στοιχεία τείνουν επίσης να «αντέχουν» αρκετά καλά στην αύξηση του πληθωρισμού.

«Το εκλεκτό κρασί ως επένδυση δεν επηρεάζεται άμεσα από τις διακυμάνσεις των επιτοκίων ή από τις αυξήσεις του κόστους ζωής, αλλά σε ένα περιβάλλον αυξανόμενου επιτοκίου οι επενδυτές μπορούν να αποφασίσουν να το διαθέσουν σε μετρητά ή σταθερό εισόδημα αντί για εναλλακτική επένδυση», λέει ο Ατούλ Τιβάρι, διευθύνων σύμβουλος της Cult Wines Americas.

Παρ' όλα αυτά το κλίμα άλλαξε. Τη μεγαλύτερη πτώση από όλες τις κατηγορίες εκλεκτών κρασιών τον Ιούνιο γνώρισε το «μπορντό», γεγονός ανησυχητικό, καθώς είναι η πιο εδραιωμένη περιοχή στην αγορά επενδύσεων εκλεκτού κρασιού και συνήθως διατηρεί τη σταθερότητα των τιμών

του. Ορισμένοι αποδίδουν την πτώση στην πανδημία, στους νέους κανονισμούς και τις αυξημένες γεωπολιτικές εντάσεις, που περιορίσαν τις κινεζικές επενδύσεις στο Μπορντό. Ο CEO της Cult Wines Americas πιστεύει ότι έχει να κάνει περισσότερο με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Ενα επιπλέον σημαντικό, αν και προσωρινό, πλήγμα στην αγορά κρασιού επέφερε η κατάρρευση της Silicon Valley Bank (SVB) στις αρχές του έτους. Η SVB είχε δανείσει πάνω από 4 δισ. δολάρια σε πελάτες οινοποιείων από το 1994, με περισσότερους από 400 πελάτες της οινοποιίας να συνεργάζονται με το τμήμα premium κρασιού της τράπεζας, σύμφωνα με την ιστοσελίδα της. Η SVB είχε περίπου 1,2 δισ. δολάρια σε εκκρεμείες δάνεια σε πελάτες υψηλής ποιότητας κρασιών όταν κατέρρευσε.

Ταξίδια και ξενοδοχεία στο φεγγάρι σε 50 χρόνια «βλέπει» ο Μπράνσον

Στα 72 του χρόνια, ο Ρίτσαρντ Μπράνσον είναι ένας από τους διασημότερους επιχειρηματίες του κόσμου. Εδώ και δεκαετίες, το όνομά του φηγοράει στα πρωτοσέλιδα, άλλοτε για τις επιχειρηματικές του επιτυχίες και άλλοτε για τις προσωπικές του περιπέτειες. Κάποιες φορές συνδυάζει και τα δύο, όπως όταν πέταξε στα σύνορα του Διαστήματος με τη διαστημική του εταιρεία, κερδίζοντας τον Ελον Μασκ και τον Τζεφ Μπέζος στην κούρσα του Διαστήματος, παρότι τα 3 δισ. δολάρια της περιουσίας του απέχουν έτη φωτός από τις δικές τους. Εχοντας μόλις ανοίξει το νέο του πολυτελές ξενοδοχείο στη Μαγιόρκα, ο Μπράνσον κοιτάζει, για άλλη μια φορά, πολύ μακριά. Σε 50 χρόνια, ο κόσμος θα ταξιδεύει στο φεγγάρι, όπου θα υπάρχουν ξενοδοχεία. Ίσως ένα από αυτά να ανήκει στον δικό του όμιλο, τη Virgin, λέει.

Ο Μπράνσον ξεκίνησε την επιχειρηματική του δράση ιδρύοντας τη Virgin Records το 1972 και τα κεφάλαια από την πώλησή της, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, του επέτρεψαν να χρηματοδοτήσει τα επόμενα εγχειρήματά του. Η φίρμα «Virgin» παρέμεινε ίδια, αλλά σήμερα συνδέεται με μια σειρά από επιχειρήσεις, από γυμναστήρια έως εταιρείες τηλεπικοινωνιών. Η αυτοκρατορία του

περιλάμβανε δύο αεροπορικές, μια εταιρεία κρουαζιερόπλοιων και αρκετά ξενοδοχεία. Το 2021, η Virgin Group είχε κέρδη σχεδόν 150 εκατ. δολαρίων.

Ο Μπράνσον δεν υπήρξε ποτέ χαμηλών τόνων επιχειρηματίας. Η δημόσια εικόνα του μοιάζει περισσότερο με εκείνη ενός διάσημου μουσικού ή πολιτικού. Αλλάστε και ο ίδιος δεν διστάζει να πάρει θέση σε πολιτικά ζητήματα. Από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία έχει συναντηθεί δύο φορές με τον Βολοντίμιρ Ζελένσκι, ενώ με κάθε ευκαιρία εκφράζει την αντίθεσή του στην έξοδο της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. «Το Brexit είχε πολύ λίγα ή και καθόλου οφέλη, γιατί εγώ δεν τα βλέπω. Και ελπίζω ότι μια μέρα η κοινή λογική θα υπερισχύσει και κάποιος θα μας ρωτήσει εάν θέλουμε να ενωθούμε με την Ευρώπη ξανά», είπε στην El País, στην οποία μίλησε με αφορμή τα εγκαίνια του ξενοδοχείου του στην Ισπανία.

Εν τω μεταξύ, πάντως, οι εταιρείες του προσφέρουν ταξίδια από τη Γη έως το Διάστημα, καθώς στα τέλη Ιουνίου η Virgin Galactic ξεκίνησε την εμπορική λειτουργία της και πλέον παίρνουν σειρά οι περίπου 800 τουρίστες του Διαστήματος που έχουν αγοράσει εισιτήρια για να πετάξουν με το αεροπλάνο-πύραυλο Unity.

Η Virgin του διάσημου επιχειρηματία Ρίτσαρντ Μπράνσον προσφέρει ήδη ταξίδια από τη Γη έως το Διάστημα.

Επενδύσεις 1 τρισ. ευρώ μέχρι το 2040 σε διαστημική τεχνολογία

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Στο παρελθόν, για να φθάσει κάποιος στο Διάστημα απαιτείτο να εργάζεται σε κάποιον κρατικό οργανισμό, όπως η αμερικανική Διαστημική Υπηρεσία. Αυτό όμως άλλαξε ύστερα και από την επιτυχή θέση, το 2008, σε τροχιά πυραύλου υγρών καυσίμων από μια πλήρως ιδιωτική εταιρεία, τη SpaceX του Ελον Μασκ. Εκτοτε τα επιχειρηματικά εγχειρήματα εκτός... Γης έχουν πολλαπλασιαστεί, με επενδυτές, εταιρείες και startups να βρίσκονται στο κυνήγι της υπεραξίας. Από πού, όμως, προκύπτουν κέρδη; Αρχικά βασική πηγή προσόδων αποτέλεσαν οι δορυφορικές τηλεπικοινωνίες, με την αξία της οικονομίας του «Νέου Διαστήματος» να τοποθετείται, σήμερα, σε ελαφρώς περισσότερα από 430 δισ. ευρώ και να εκτιμάται ότι θα αγγίξει το 1 τρισ. ευρώ μέχρι το 2040, σύμφωνα με έκθεση της Morgan Stanley. Σύμφωνα με τους αναλυτές, το συγκεκριμένο μέγεθος προέρχεται, κυρίως, από την ανάπτυξη εφαρμογών που σχετίζονται με το υπολογιστικό νέφος, την κυβερνοασφάλεια και την τηλεϊατρική και στηρίζονται στα δεδομένα του Διαστήματος. Με άλλα λόγια, τα κέρδη δεν προέρχονται τόσο από την εκτόξευση πυραύλων, αλλά κυρίως από την επεξεργασία των δεδομένων του Διαστήματος.

Οι ελληνικές εταιρείες

Στο τοπίο αυτό η Ελλάδα επιδιώκει να μεγιστοποιήσει τη θέση

Τι αναφέρει στην «Κ» ο αστροφυσικός δρ Σταμάτης Κριμιζής για τα επιχειρηματικά εγχειρήματα και τη θέση της χώρας μας στο διαστημικό γίγνεσθαι.

της, μέσω και ενός οικοσυστήματος 50 βιομηχανιών διαστημικής τεχνολογίας και εφαρμογών, που εμφανίζουν αθροιστικά κύκλο εργασιών της τάξεως των 250 εκατ. ευρώ, βάσει στοιχείων για το 2022. Επί ταύτητος είδους εταιρείες κοινοπρακτικά με ακαδημαϊκά ιδρύματα συμμετέχουν αυτή την περίοδο στο εθνικό πρόγραμμα μικροδορυφόρων, που θα χρησιμοποιηθούν για την αποτελεσματικότερη παρατήρηση της Γης, τις τηλεπικοινωνίες και την ασφαλή συνδεσιμότητα.

Με την Ελλάδα να εμφανίζει ουσιαστική κινητικότητα στο πεδίο του Διαστήματος, ίσως για πρώτη φορά από την έναρξή της το 2005 στη Συνθήκη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος, η «Κ» επικοινωνήσε με τον αστροφυσικό δρ Σταμάτη Κριμιζή για να λάβει τη δική του ανάγνωση ως προς τη θέση της χώρας στο διαστημικό γίγνεσθαι. Όπως αναφέρει ο διακεκριμένος επιστήμονας, που έχει συμμετάσχει σε δεκάδες διαστημικές αποστολές και έχει

Υστερα και από την επιτυχή, το 2008, εκτόξευση πυραύλου υγρών καυσίμων από μια πλήρως ιδιωτική εταιρεία, τη SpaceX του Ελον Μασκ, τα επιχειρηματικά εγχειρήματα εκτός... Γης έχουν πολλαπλασιαστεί, με επενδυτές, εταιρείες και startups να βρίσκονται στο κυνήγι της υπεραξίας.

εκπροσωπήσει, επί μακρόν, την Ελλάδα στους διεθνείς θεσμούς, η συμβολή των επενδύσεων στο Διάστημα είναι σημαντική για την οικονομία, καθώς υπολογίζεται ότι για κάθε ευρώ που επενδύεται στο Διάστημα δημιουργείται προστιθέμενη αξία 8 ευρώ. «Η Ελλάδα έχει δυνατότητες στην ανάπτυξη λογισμικού και υποστημάτων και θα μπορούσε να κάνει τη διαφορά σε εφαρμο-

γές που αφορούν την ασφάλεια, την άμυνα, τη γεωργία ακριβείας, ακόμη και για διάγνωση ασθενειών των φυτών από το Διάστημα», σημειώνει.

«Το Διάστημα παίζει σημαντικό ρόλο στην καθημερινότητά μας. Τα προφανή παραδείγματα περιλαμβάνουν την πλοήγηση και την πρόβλεψη και διαχείριση των φυσικών καταστροφών, μεταξύ πολλών άλλων. Ζητούμενο είναι

να έχουμε μικροδορυφόρους με αρκετή διακριτικότητα –π.χ. της τάξης του ενός μέτρου στο έδαφος– ώστε να καθιστάται εφικτή, για παράδειγμα, η παρατήρηση μιας πυρκαγιάς ή πλημμύρας ανά μία ή δύο ώρες. Αυτό που σήμερα δεν αποτελεί άμεση προτεραιότητα είναι τηλεπικοινωνιακοί δορυφόροι σε γεωστατική τροχιά, όπως διαφαίνεται να προγραμματίζεται, όταν ο εμπορικός τομέας βρθεί από προσφορές (π.χ. το Starlink του Ελον Μασκ)», προσθέτει ο διακεκριμένος αστροφυσικός.

Για το Ελληνικό Κέντρο Διαστήματος, ο κ. Κριμιζής αναφέρει ότι έχει στελεχωθεί με ικανότατους μηχανικούς και επιστήμονες, ενώ είναι σε θέση να αναλάβει τον σχεδιασμό, τη στρατηγική και την υλοποίηση ενός πραγματικού διαστημικού προγράμματος για τη χώρα. Ωστόσο, όπως τονίζει, απομένουν ακόμη να γίνουν κάποιες αναγκαίες, στοχευμένες βελτιωτικές παρεμβάσεις, καθώς μεγάλο μέρος από τη σχετική αρμοδιότητα παραμένει στη Γραμματεία Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων του υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. «Για να μιλήσει κανείς προγραμματικά με εταίρους στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος, χρειάζεται υποστήριξη από εξειδικευμένους ανθρώπους, μια ομάδα ειδικών δηλαδή που απαιτείται από μηχανικούς, τεχνικούς και διοικητικούς υπαλλήλους, με βασική γνώση στη διαπραγμάτευση των προγραμμάτων, όπως διαθέτουν οι Ευρωπαίοι συνομιλητές μας», εξηγεί.

Διεθνώς, η τεχνολογική πρόοδος έχει μειώσει σημαντικά το κόστος της κατασκευής, εκτόξευσης και διαχείρισης δορυφόρων και μικροδορυφόρων, με αποτέλεσμα ολοένα και περισσότεροι νέοι παίκτες να εισέρχονται στην ακανθία διαστημική αγορά. Έτσι, το 2022 υπήρξε έτος-ρεκόρ με 186 εκτοξεύσεις πυραύλων – 41 περισσότερες έναντι του 2021. Παρ' όλα αυτά, πέρσι υπήρξαν κατά 58% λιγότερες ιδιωτικές επενδύσεις σε σχέση με το 2021, οπότε η αξία τους είχε διαμορφωθεί σε 44 δισ. ευρώ, σύμφωνα με στοιχεία του κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών Capital Space. Ο πληθωρισμός και η αύξηση των επιτοκίων κατέστησαν περισσότερο επιφυλακτικούς τους επενδυτές, οι οποίοι στην εποχή του «φθνοπύραυλου» έδιναν μικρότερη σημασία στα θεμελιώδη μεγέθη των επενδύσεων τους και μεγαλύτερη έμφαση στην εξασφάλιση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, σύμφωνα με αναλυτές. Την ίδια στιγμή εταιρείες, όπως η Virgin Galactic που μπήκαν στο χρηματιστήριο μέσω εταιρειών εξαγορών ειδικού σκοπού (SPAC), δεν έχουν καταφέρει να εμφανίσουν υψηλές ή τουλάχιστον τις προσδοκώμενες αποδόσεις. Πάντως, φέτος, οι ειδικοί αναφέρουν ότι οι επενδύσεις στο Διάστημα ανακάμπτουν, με τις ευρωπαϊκές τεχνολογικές εταιρείες κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023 να έχουν τοποθετήσει 1,3 δισ. ευρώ, ξεπερνώντας κατά 75% αυτές του τετάρτου τριμήνου του 2022.

Ανοδος των τιμών κατοικιών στην Αττική έως και άνω του 30%

Διαμέρισμα 100 τ.μ. στο Γλιον πωλείται σήμερα 183.000 ευρώ από 138.500 πέρυσι - Πιο ακριβά τα νότια προάστια

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Αυξήσεις που ξεπέρασαν ακόμα και το 30% σε ετήσια βάση παρατηρήθηκαν στην αγορά κατοικίας κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου, δείγμα των υπερβολών που είθισται να καταγράφονται σε περιόδους ανοδικής πορείας των αξιών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσε το Spitogatos Insights, με βάση τον δείκτη τιμών Spitogatos Property Index (SPI), σε επιμέρους περιοχές της Αττικής, όπως π.χ. το Γλιον, σημειώθηκε αύξηση κατά 32% της μέσης ζητούμενης τιμής, συγκριτικά με το περυσινό δεύτερο τρίμηνο.

Το ανεξήγητο άλμα

Ειδικότερα, η μέση τιμή ανήλθε φέτος σε 1.830 ευρώ/τ.μ., από περίπου 1.385 ευρώ/τ.μ. πριν από μόλις 12 μήνες. Αυτό σημαίνει ότι ένα τυπικό διαμέρισμα επιφανείας της τάξεως των 100 τ.μ. που πέρυσι πωλούνταν αντί 138.500 ευρώ (με βάση τη ζητούμενη τιμή της αγοράς), έχει φτάσει σήμερα να πωλείται αντί 183.000 ευρώ, δηλαδή 44.500 ευρώ περισσότερα! Ασφαλώς, μια τέτοια αύξηση και δη σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη, ούτε καν λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως το πρόγραμμα «Σπίτι μου», ή το χρόνιο έλλειμμα προσφοράς. Αλλωστε, η συγκεκριμένη περιοχή δεν συ-

κεντρώνει ζήτηση από το εξωτερικό, που να δικαιολογεί αυξημένες τιμές.

Πρόκειται λοιπόν, σε μεγάλο βαθμό, για κερδοσκοπία από την πλευρά των πωλητών/ιδιοκτητών, αλλά και μεσιτών, καθώς ο ανταγωνισμός ωθεί κάποιους από τους επαγγελματίες στο να υποσχεθούν στους πωλητές ότι θα τους εξασφαλίσουν υψηλότερη τιμή για το ακίνητό τους. Το φαινόμενο

Οι τέσσερις από τις πέντε πιο ακριβές περιοχές σε ό,τι αφορά τις τιμές πώλησης εντοπίζονται στα νότια προάστια της Αθήνας.

αυτό έχει ενταθεί το τελευταίο διάστημα, καθώς τα διαθέσιμα προς πώληση ακίνητα είναι περιορισμένα και η ζήτηση υψηλή, με αποτέλεσμα να παρατηρείται και «διαγωνισμός» μεταξύ των μεσιτικών γραφείων, ή έστω κάποιων συμβούλων τους.

Αντίστοιχα, στην Αγία Παρασκευή, η μέση ζητούμενη τιμή καταγράφει αύξηση κατά 27% σε ετήσια βάση, αγγίζοντας πλέον τα 3.650 ευρώ/τ.μ., από 2.875 ευρώ/τ.μ. κατά το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Στην πράξη, ένα διαμέρισμα των 100 τ.μ. κο-

στίζει σήμερα 76.500 ευρώ περισσότερα απ' ό,τι πριν από ένα χρόνο. Μεγάλες αυξήσεις καταγράφουν επίσης περιοχές όπως του Ζωγράφου, όπου η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης ανέρχεται σήμερα σε 2.558 ευρώ/τ.μ., αυξημένη κατά 26%, ενώ αύξηση κατά 23% σε 2.362 ευρώ/τ.μ. παρατηρείται και στην περιοχή της Καλλιθέας.

Οι πιο οικονομικές περιοχές

Σύμφωνα με την έρευνα, οι πιο οικονομικές περιοχές για αγορά κατοικίας στην Αττική, εντοπίζονται στα Πατήσια με 1.266 ευρώ/τ.μ., η περιοχή της πλατείας Αττικής με 1.250 ευρώ/τ.μ. και το Κερατσίνι με 1.333 ευρώ/τ.μ. Από την άλλη, στην ενδοκίση κατοικιών, κάποιες από τις πιο οικονομικές περιοχές το δεύτερο τρίμηνο του 2023 είναι οι Αχαρνές με μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης κατοικίας 6,4 ευρώ/τ.μ. και ο Κορυδαλλός με 6,8 ευρώ/τ.μ.

Σύμφωνα με τον κ. Δημήτρη Μελαχροινό, διευθύνοντα σύμβουλο του δικτύου πλεκτηρικών αγαθών Spitogatos, «είναι γεγονός ότι η προσφορά ακινήτων στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή είναι σχετικά χαμηλή, ώστε να εξυπηρετήσει τη ζήτηση. Η εγχώρια ζήτηση από την άλλη βαίνει αυξανόμενη ακολουθώντας την ανοδική πορεία των τελευταίων ετών μετά την πανδημία, πυροδοτούμενη επιπλέον από προγράμματα όπως το «Σπίτι μου», ενώ η διεθνής ζήτηση είναι

Οι πιο ακριβές περιοχές της Αττικής (Μέση Ζητούμενη τιμή)

Για ΠΩΛΗΣΗ κατοικιών το β' τρίμηνο 2023	Για ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ κατοικιών το β' τρίμηνο 2023
Βουλαγμένη (Νότια προάστια) 6.500€/τ.μ.	Βουλαγμένη (Νότια προάστια) 17,0€/τ.μ.
Βούλα (Νότια προάστια) 5.000€/τ.μ.	Φιλοθέη (Βόρεια προάστια) 15,6€/τ.μ.
Αλιμος (Νότια προάστια) 4.500€/τ.μ.	Κολωνάκι - Λυκαβηττός (Αθήνα) 15,5€/τ.μ.
Κολωνάκι - Λυκαβηττός (Αθήνα) 4.500€/τ.μ.	Παλαιό Ψυχικό (Βόρεια προάστια) 15,4€/τ.μ.
Γλυφάδα (Νότια προάστια) 4.464€/τ.μ.	Ιστορικό Κέντρο (Αθήνα) 14,4€/τ.μ.

ΠΗΓΗ: Spitogatos

ιδιαίτερα έντονη, αποτελώντας αυτή τη στιγμή το 18% της επισκεψιμότητας των ιστοσελίδων του δικτύου μας (από 15% πέρυσι), ενώ είναι αυξημένη και σε απόλυτα νούμερα πάνω από 40%. Ο συνδυασμός αυτός της σχετικά χαμηλής προσφοράς και της συνεχώς αυξανόμενης ζήτησης πιέζει προς τα πάνω τις τιμές. Το ράλι συνεχίζεται, καταλήγει ο κ. Μελαχροινός.

Η ακριβότερη περιοχή της Αττικής, τόσο για αγορά, όσο και για ενοικίαση κατοικίας είναι η Βουλαγμένη. Η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης αγγίζει τα 6.500 ευρώ/τ.μ.

και η μέση ζητούμενη τιμή ενοικίασης τα 17 ευρώ/τ.μ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από πλευράς τιμών πώλησης, οι τέσσερις από τις πέντε πιο ακριβές περιοχές εντοπίζονται στα νότια προάστια, δείγμα της εκτόξευσης της ευρύτερης περιοχής το τελευταίο διάστημα. Στη Γλυφάδα, η μέση ζητούμενη τιμή αγγίζει τα 4.465 ευρώ/τ.μ., στον Αλιμο τα 4.500 ευρώ/τ.μ. και στη Βούλα τα 5.000 ευρώ/τ.μ. Μόνο το Κολωνάκι των 4.500 ευρώ/τ.μ. κατορθώνει να «πάσει» την ηγεμονία των νοτιών προαστίων. Σε ό,τι αφορά τις τιμές

των ενοίκων, πέραν της Βουλαγμένης, οι υψηλότερες τιμές εντοπίζονται στη Φιλοθέη με 15,6 ευρώ/τ.μ., στο Κολωνάκι με 15,5 ευρώ/τ.μ., στο Παλαιό Ψυχικό με 15,4 ευρώ/τ.μ. και στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας με 14,4 ευρώ/τ.μ.

Πρόκειται για χαρακτηριστικό δείγμα της επιστροφής της ζήτησης από το εξωτερικό, που έχει αυξήσει συνολικά τις τιμές ενοικίασης, καθώς τα περισσότερα ακίνητα της περιοχής αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης μέσω των ψηφιακών πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Τα «αλαλουμάσματα» στη Βουλή

Παρακολουθήσαμε προχθές άλλο ένα αλαλούμ στη Βουλή για το θέμα της μαζικής αναστολής των εκποιήσεων που υποστηριζόταν από κάποιους, της αντίθεσης σε αυτό το ενδεχόμενο που υποστηριζόταν σχεδόν από τους υπόλοιπους, τις «κωλοτούμπες» που έκαναν 4-5 άλλοι, και τις εκατέρωθεν αντεγκλήσεις μεταξύ των μεν, των δε... και κάποιων με τον εαυτό τους!

Το όλο σκηνικό έφερε ξανά στην επιφάνεια την έλλειψη ευθυκρισίας και την απουσία μέτρου στο ζήτημα του τι είναι ωφέλιμο και τι αρεστό, ανάμεσα σε μια σημαντική μερίδα των εκπροσώπων του λαού. Στο τέλος, επειδή κάποιος τήρησαν υπεύθυνη στάση μέχρι τέλους και επειδή κάποιος άλλοι άλλαξαν στάση την τελευταία στιγμή, και επειδή 1-2 άλλοι πάτησαν ή δεν πάτησαν το κουμπί της ψηφοφορίας «ως εκ θαύματος», αποφεύχθηκε (τουλάχιστον προς το παρόν) μια στροφή προς τα χειρότερα.

Όπως είπα και σε μια σχετική μου ανάρτηση την περασμένη Τρίτη σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, είναι λυπηρό και συνάμα τραγικό το γεγονός ότι το 2023, μετά από τα τραγικά γεγονότα του 2012-2013 και ό,τι επακολούθησε τα επόμενα χρόνια, υπάρχουν ακόμη βουλευτές και κομματικές παρατάξεις που δεν κατανοούν ότι δεν μπορούν να παίζουν παιχνίδια διακυβεύοντας το μέλλον ενός λαού, μιας οικονομίας και μιας χώρας.

Αυτοί οι κάποιιοι θεωρούν ότι έχουν δικαίωμα να ενθαρρύνουν την μη αποπληρωμή δανειακών υποχρεώσεων και να θέτουν σε μόνιμο κίνδυνο τους καταθέτες. Θεωρούν ότι έχουν δικαίωμα να θέτουν σε κίνδυνο την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, χω-

ρίς να τους καίγεται καρφί αν αξιολογηθεί η χώρα μας με υποβάθμιση στα σκουπίδια. Τα επιχειρήματά τους παιδαριώδη -πλην πασάρικα- αποσκοπούν στο να φανούν αυτοί υπεράνω και να αυξάνουν (νομιζούν) τη δημοτικότητα τους.

Αν δεν ισχύει το άλλο, ότι δηλαδή το κάνουν με κάθε καλή πρόθεση επειδή πιστεύουν ότι οι προ-

Με όσα θετικά και να καταφέραμε μετά το 2013, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που είναι σχετιζόμενα με την ακίνητη περιουσία ανέρχονται στο 26% -ένα ποσοστό που μας διατηρεί στην κορυφή της Ε.Ε.

τάσεις τους είναι πραγματικά επωφελείς για την κοινωνία, την οικονομία και την χώρα και οι άλλοι είναι στυγνοί κινδυνολόγοι που εξυπηρετούν άλλα συμφέροντα και δη οικονομικά συμφέροντα, τότε φοβάμαι ότι τα πράγματα είναι ακόμη πιο τραγικά.

Αν περνούσαν οι προτάσεις που βρίσκονταν ενώπιον της ολομέλειας για ψήφιση, τότε όλοι οι δανειολήπτες που βρίσκονται σε πορεία εκποίησης των περιουσιακών τους στοιχείων για εξόφληση ή μερική εξόφληση του χρέους τους, θα σταματούσαν τη διαδικασία επειδή θα έθεταν το θέμα του ξεκαθαρίσματος του πραγματικού ύψους του δανείου τους, είτε το αμφισβητούσαν είτε δεν το αμφισβητούσαν.

Η διά νόμου ενθάρρυνση της μαζικής αναστολής των εκποιήσεων θα επέφερε άμεση υποβάθμιση της χώρας μας στην κατηγορία των σκουπιδιών.

Εφόσον θα τους δινόταν το δικαίωμα της αναστολής εκποίησης γιατί να μην το αξιοποιούσαν; Ας μην ξεχνάμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων που βρίσκονται σε αυτή την κατηγορία μη εξυπηρετούμενων δανείων δεν προέκυψαν τώρα, ούτε τα τελευταία δέκα χρόνια, αλλά είναι εκεί για περισσότερο από δέκα χρόνια. Άρα είναι κάποια άτομα που είναι εκ φύσεως κακοπληρωτές, που ποτέ δεν πέρασαν το κατώφλι της τράπεζας, που επέλεξαν να μην αξιοποιήσουν κανένα εναλλακτικό μέτρο διευθέτησης χρέους κατά τα τελευταία 7-8 χρόνια, αλλά επιλέγουν συνειδητά να «κουντούν τα πράγματα ως παράζιεν»...

Υπάρχουν φυσικά και οι περι-

πτώσεις δανειοληπτών που έχουν χρονίζοντα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και που προσπάθησαν να βρουν λύσεις στο πρόβλημά τους και που βρήκαν πόρτες ερμητικά κλειστές από το τραπεζικό τους ίδρυμα ή μια εταιρεία εξαγοράς πτωχών. Και στο μεταξύ το χρέος να φούσκωνε με τόκους και τώρα να μην ξέρουν τι να κάνουν. Αυτές ειδικά οι περιπτώσεις έπρεπε και πρέπει να τύχουν ρυθμίσεων από την πολιτεία. Αντί όμως η πολιτεία να δει αυτές τις περιπτώσεις και να τις προστατεύσει, πήγαν κάποιιοι βουλευτές να εφαρμόσουν κάτι τόσο γενικό και τόσο πλατύ που έθετε σε κίνδυνο τα πάντα.

Η διά νόμου ενθάρρυνση της μαζικής αναστολής των εκποιήσε-

ων θα επέφερε άμεση υποβάθμιση της χώρας μας στην κατηγορία των σκουπιδιών. Και δεν θα υποβαθμιζόταν μόνο η οικονομία, αλλά και οι τράπεζες. Το ξέρω ότι κάποιιοι βγάζουν «τσούννες» όταν ακούνε τη λέξη «τράπεζα», αλλά αν πάμε πίσω σε μη επενδυτική βαθμίδα (aka σκουπίδια) τι θα λένε αυτοί οι βουλευτές στα νεαρά άτομα που θα θέλουν 50% και βάλει δική τους συνεισφορά και πολύ ψηλότερα επιτόκια από τα σημερινά για να αποκτήσουν στέγη. Μήπως να κάνουν υπομονή και θα έρθουν καλύτερες μέρες, ή θα μέμφονται πάλι τις άκαρδες τράπεζες και την ακάμαρη κυβέρνηση που δεν μερίμνησε εγκαίρως

Γιατί επιλέγουν να μην λαμβά-

νουν υπόψη τις εκατοντάδες χιλιάδες καταθετών που παρά τα τραύματα τους της περασμένης δεκαετίας εξακολουθούν να κρατάνε τις καταθέσεις τους εδώ; Ποιος ο σεβασμός προς αυτούς που αποτελούν το λίκνο ανάπτυξης της οικονομίας μας όταν τους φέρνουν ενώπιον ενός ορατού νέου κουρέματος; Επειδή σε περίπτωση που οι τράπεζες χρειαστούν κεφάλαια, οι σπόνσορές τους θα είναι πρώτα οι καταθέτες.

Αλλά δεν είναι μόνο οι καταθέτες στην εξίσωση. Αλήθεια, ποιος ο σεβασμός προς τις πολλές εκατοντάδες χιλιάδες καλοπληρωτών που βρέξει-χιονίσει-πυρρώσει πληρώνουν τις δόσεις τους ανελλιπώς. Είναι σαν να τους αποκαλούν ανόητους που πληρώνουν -επειδή υπάρχει η πιο «φθηνή» επιλογή του να μην πληρώνουν.

Τα νούμερα μιλούν από μόνα τους. Με όσα θετικά και να καταφέραμε μετά το 2013, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που είναι σχετιζόμενα με την ακίνητη περιουσία ανέρχονται στο 26% -ένα ποσοστό που μας διατηρεί στην κορυφή της Ε.Ε. Το ποσοστό αυτό είναι υπερδιπλάσιο από τη δεύτερη χώρα που είναι η Βουλγαρία με ποσοστό 12,7%, ενώ ο μέσος όρος της Ε.Ε. είναι στο 1,7% -δηλαδή το μέγεθος μας είναι δεκαπενταπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Ενώ είναι μια προτιά που δεν θέλουμε να έχουμε, κάποιιοι φαίνεται να νιώθουν τέτοια περηφάνεια και θέλουν να τα αυξήσουν. Μία είναι η λύση: μικρότερα νούμερα και λιγότερα «νούμερα».

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τέχνες & γράμματα

ΚΥΡΙΑΚΗ 16 ΙΟΥΛΙΟΥ 2023

Το ατμόπλοιο «Parthenon», συμπλοικτησίας Ιωάννη Θεοφιλάτου, που κατασκευάστηκε το 1877. Η θαλασσογραφία ενός ατμοκίνητου πλοίου του τέλους του 19ου αιώνα κερδίζει τις εντυπώσεις δίπλα στις φωτογραφίες των σύγχρονων γιγάντων.

Η θάλασσα ενώνει τα πάντα

Το ελληνικό ναυτιλιακό θαύμα σε έκθεση που ανοίγει στην Πινακοθήκη Κυκλάδων, στην Ερμούπολη

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Ένας από τους πιο εμβληματικούς ακαδημαϊκούς που πέρασαν από το Πανεπιστήμιο Γέιλ, ο ιστορικός Γκάντις Σμιθ είπε στα τέλη του 20ού αιώνα μια φράση που έκτοτε λατρεύουν οι ναυτιλιακοί ερευνητές: «Η θάλασσα ενώνει τα πάντα». Στις αρχές του αιώνα ο Ράντγιερντ Κίπλιγγκ είχε γράψει πως «οι μεταφορές είναι πολιτισμός». Στις ελληνικές θάλασσες αυτές οι δύο παραδοχές βρίσκονται σε εφαρμογή από την αρχαιότητα. Από τα μονόξυλα της νεολιθικής εποχής έως τα υπερσύγχρονα τάνκερ του σήμερα, οι Έλληνες βρίσκονται εν πλω και κάνουν εμπόριο. Πρόκειται για μια αδιάκοπη ιστορία ναυτοσύνης που κρατάει αιώνες και η οποία, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, εγκαινίασε ένα κεφάλαιο παγκόσμιας υπεροχής που γράφεται ακόμη. Είναι αυτό που ο ναυτιλιακός ερευνητής Γιώργος Μ. Φουστάνος έχει ονομάσει με εντυπωσιακό τρόπο «το ελληνικό ναυτιλιακό θαύμα», με τα δικά του λόγια, «το σπουδαιότερο επίτευγμα της σύγχρονης Ελλάδας». Λόγια μεγάλα θα πει ίσως κάποιος, αλλά ο ίδιος πάντως απαντάει με μια αναδρομική έκθεση που φιλοδοξεί να τα δικαιολογήσει.

Πρόκειται για ένα πλούσιο ναυτικό πανόραμα που ανοίγει στην Ερμούπολη το Σάββατο 22 Ιουλίου και κλείνει στις 28 Αυγούστου, και πραγματοποιείται σε ένα χώρο αμιγώς «ναυτικό», στην Πινακοθήκη Κυκλάδων, στις αποθήκες του παλιού τελωνείου του λιμανιού. Οι τρεις ευρύχωρες και ψηλοτάβανες αίθουσες της Πινακοθήκης, με τις μεγάλες πλίνθινες καμάρες τους, στέκονται εκεί όπου κάποτε τα πλοία ξεφόρτωναν τα εμπορεύματά τους. Είναι, αδιαμφισβήτητα, ένας χώρος που του ταιριάζουν απόλυτα παρουσιάσεις με θαλασσινά θέματα.

Δύο Σαββατοκύριακα πριν από τα εγκαίνια συναντήσαμε τον δημιουργό της έκθεσης Γιώργο Μ. Φουστάνο στα γραφεία του στο λιμάνι της Ερμούπολης. Σε παράπλευρο κτίριο βρίσκεται και υποκατάστημα της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας «Navira», διοργανώτριας της έκθεσης, την

οποία συνέστησε ο ίδιος τα τελευταία χρόνια με σκοπό να διασωθεί το αρχαιολογικό υλικό που συγκεντρώνει εδώ και τέσσερις δεκαετίες και να χρησιμοποιηθεί ως πηγή ιστορικών ερευνών.

Μία σύντομη περιήγηση στους χώρους της εταιρείας και στο ναυτιλιακό αρχαιολογικό υλικό που συγκεντρώνει, ταξινομεί και φυλάσσει μεθοδικά, δίνει μια αίσθηση κλίμακας: είτε πρόκειται για παλιά περιοδικά και σπάνιες εκδόσεις, είτε για εκπληκτικές παλιές καρτ ποστάλ και διαφημιστικές αφίσες, είτε για μια απύθμενη συλλογή φωτογραφικών ντοκουμέντων, τα πάντα αναφέρονται σε κάτι που είναι μεγάλο, μεγαλύτερο από στιδήποτε γίνεται στη στεριά. Για την ακρίβεια, κάτι που δικως αυτό η στε-

Από τα μονόξυλα της νεολιθικής εποχής έως τα υπερσύγχρονα τάνκερ του σήμερα, οι Έλληνες βρίσκονται εν πλω και κάνουν εμπόριο.

ριά δεν θα μπορούσε να ακμάσει: τη μεταφορά αγαθών.

Ξεφυλλίζοντας τον κατάλογο που θα συνοδεύει την επερχόμενη έκθεση γινόμαστε μάρτυρες όχι μόνο της εξέλιξης της ναυτιλιακής εποχής μας αλλά και μιας τυπολογίας έργων «ναυτιλιακής» τέχνης. Οι σελίδες που αναφέρονται στις πρώιμες εφοπιστικές εξορμήσεις των Ελλήνων πλοιοκτνητών της εποχής των ιστιών περιέχουν περίτεχνες γκραβούρες και σπάνια, καλοσχεδιασμένα αποκόμματα του Τύπου της εποχής. Αυτές που μιλούν για την εποχή του ατμού, τότε που έγινε το ξεκίνημα της ποντοπόρου ναυτιλίας μας, προσφέρουν υποβλητικές θαλασσογραφίες με σκούρες θάλασσες, φουσκοθαλασσιές και ναύτες στα καταστρώματα ζωγραφισμένους με τέτοια ζωντάνια που νομίζεις πως λικνίζονται κι αυτοί μαζί με το μπότζι του καραβιού. Και όσο για τα ίδια τα καράβια, το κάθε ένα από αυτά παρουσιάζεται ως ξε-

Φυλλάδιο του ΕΟΤ του 1955 σχεδιασμένο από τον Παύλο Βαλασάκη, που διαφημίζει το επιβατηγό πλοίο «Semiramis». Το «Semiramis», κατασκευής 1935, αγοράστηκε από την Ηπειρωτική Ατμοπλοία της οικογένειας Ποταμιάνου το 1953. Το 1955 υπήρξε το πρώτο πλοίο που χρησιμοποίησε ο ΕΟΤ για την προώθηση της οργανωμένης κρουαζιέρας στο Αιγαίο.

Ναυτικοί από τις Κυκλάδες, 1877. Χαρακτικό του Γάλλου χαράκτη, ζωγράφου και γλύπτη Pierre Fritel (1853-1942).

χωριστή προσωπικότητα, σχεδόν ανθρώπινο και σίγουρα θρυλικό, πρωικό. Εστιάζοντας στις λεπτομέρειες λεζάντες μαθαίνουμε για την ταυτότητα, την ιστορία και τη μοίρα του. Αυτή η τόσο λεπτομέρεια

και η εις βάθος έρευνα είναι κάτι που χαρακτηρίζει την επερχόμενη έκθεση, προσδίδοντάς της τον χαρακτήρα ενός μικρού σεμιναρίου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει, μάλιστα, το ότι η έκθεση αποτελεί

(ίσως όχι σκόπιμα, αλλά σίγουρα πολύ πετυχημένα) και μια πρώτη εισαγωγή σε μια σελίδα της ιστορίας των γραφικών τεχνών που έχει παραγνωριστεί, εκείνη της «εικόνας» της ναυτιλίας. Συχνά-πυκνά, ανάμεσα στις αμέτρητες φωτογραφίες από καράβια, το βλέμμα μας συναντά τη γραφιστική, όπως π.χ. όταν θαυμάζουμε ένα φυλλάδιο του ΕΟΤ του 1955 που διαφημίζει μια κρουαζιέρα στο Αιγαίο. Σχεδιασμένο από έναν θρυλικό εικονογράφο και ζωγράφο μας, τον Παύλο Βαλασάκη, μας δίνει μια γερή γεύση από τον μεταπολεμικό μοντερνισμό του εγχώριου ντιζάιν.

Είναι βεβαίως και οι τόσες φωτογραφικές εικόνες που με την ατέλειωτη ροή τους, είτε πρόκειται για εντυπωσιακές λήψεις υψηλής

Ένα πλούσιο πανόραμα ανοίγει από το Σάββατο 22 Ιουλίου έως τις 28 Αυγούστου, σε ένα χώρο υψηλού ναυτικού συμβολισμού.

ευκρινείας που έβγαλε ένα drone, είτε σέπτα, νοσταλγικές εικόνες με ηλικία ενός αιώνα, συνιστούν από μόνες τους και μια μικρή ιστορία της φωτογραφίας. Αναπόφευκτα, μέσα στο υλικό της έκθεσης θριαμβεύει και η ίδια η ναυπηγική τέχνη, που ακόμη και μέσα στη γιγάντια κλίμακά της συχνά καταφέρνει να είναι κομψή.

Και εδώ συναντάμε κάτι ακόμη που προσφέρει η επικήμενη έκθεση: ένα χρονολόγιο της ακμής και της παρακμής του ντιζάιν των καθημερινών πραγμάτων μέσα από το πρίσμα της ναυτιλιακής ιστορίας. Οσο μεγαλοπρεπές κι αν μοιάζει ένα σημερινό ποντοπόρο τάνκερ 400 μέτρων, μια συννεφιασμένη θαλασσογραφία ενός ατμοκίνητου φορτηγού του 1900 κερδίζει σίγουρα τις εντυπώσεις. Και όσο κι αν μπορεί να εξυπηρετεί καλά μια σειρά εταιρικών προδιαγραφών το σήμα μιας σημερινής εταιρείας πάνω στο φουγάρο του καραβιού της, εκείνα τα γράμματα

που σμιλεύτηκαν στο χέρι αμέσως μετά τον πόλεμο έχουν μέσα τους αληθινή τέχνη. Η επερχόμενη έκθεση στην Πινακοθήκη Κυκλάδων είναι όχι μόνο μια έκθεση για τη ναυτιλία, αλλά και μια μελέτη πάνω σε όλες εκείνες τις τέχνες και στους φανερούς και αφανείς μάστορες που σχεδίασαν την εικόνα, την εμφάνιση και την όψη της.

Πρωτοπορία

Πρωτίστως, όμως, είναι μια απόδοση τιμής σε μια ελληνική πρωτοπορία που ο Γιώργος Μ. Φουστάνος με πάθος υποστηρίζει ότι, ιδιαίτερα στη διάρκεια των πρώτων δύο δεκαετιών μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, επηρέασε σε σημαντικό βαθμό το παγκόσμιο γεωπολιτικό σκηνικό. Οπως μας λέει ο ίδιος, «η ακριβής γνώση αυτού του γεγονότος μπορεί να αποτελέσει όχι μόνο ένα από τα βαριά χαρτιά της εξωτερικής μας πολιτικής, αλλά και μια ευκαιρία να κατανοήσουμε ευρύτερα την κομβική σημασία που είχε και έχει η ναυτιλία μας στις ζωές όλων μας».

Γιατί όμως επιλέγεται η Σύρος ως βάση αυτού του ναυτιλιακού αρχείου και αυτής της μεγάλης αναδρομικής έκθεσης; «Δεν είναι καθόλου τυχαία η επιλογή», θα μας πει ο Γιώργος Μ. Φουστάνος. «Η Ερμούπολη αποτέλεσε στα μέσα του 19ου αιώνα τον τόπο στον οποίο η εμπορική ναυτιλία μας ξεκίνησε την κρίσιμη μετάβασή της από τα ιστιοφόρα στα ατμόπλοια. Σε αυτή την πόλη «πρότυπο» που ίδρυσαν πριν από 200 χρόνια κατατρεγμένοι Έλληνες χωρίς κανένα μέσο, αλλά διακατεχόμενοι από πάθος και αποφασιστικότητα για δημιουργία, φιλοδοξούμε να πραγματοποιήσουμε μια τέτοια έκθεση υψηλών προδιαγραφών ναυτιλιακού περιεχομένου κάθε καλοκαίρι. Η εμπειρία αυτής της επίσκεψης ελπίζουμε ότι θα αποτελέσει παράλληλα και μια ευκαιρία για πολλούς συμπατριώτες μας να συνειδητοποιήσουν ότι εάν πραγματικά θέλουμε, μπορούμε και σήμερα να οραματιστούμε και να δημιουργήσουμε σπουδαία έργα πολιτισμού που θα παραπέμπουν στα επιτεύγματα των Ερμούπολιτών του 19ου αιώνα».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

16.7-22.7.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΘΕΡΙΝΟ ΣΙΝΕΜΑ

Κινηματογραφική Λέσχη
Λάρνακας

Συνεχίζουν οι θερινές προβολές της Κινηματογραφικής Λέσχης Λάρνακας κάθε Τετάρτη στο Μουσείο Πιερίδη. Αυτή την Τετάρτη θα προβληθεί η ταινία του Cesc Gay «Αυτά που δεν λέγονται». Πρόκειται για μια σπονδυλωτή ιστορία πέντε κεφαλαίων με φανταστικούς χαρακτήρες διαφορετικών ηλικιών που προσπαθούν με απίστευτους τρόπους να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ζωής. Θα ακολουθήσει 15λεπτη συζήτηση της ταινίας. Μουσείο Πιερίδη, Ζήνωνος Κιτιέως 4, Λάρνακα. Τετάρτη 12 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Είσοδος ελεύθερη. Δεν επιτρέπεται η είσοδος σε άτομα κάτω των 18 ετών. Τηλέφωνο επικοινωνίας 99434793.

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

«project 1100m» στο Ξυδάδικο

Το Κέντρο Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ επαναφέρει το project 1100m για ακόμα δύο βδομάδες, 13 - 27 Ιουλίου στο Ξυδάδικο. Πρόκειται για μια οπτικοακουστική εγκατάσταση, με αφορμή την οδό Αγίου Ανδρέου, που συζήτησε την εμπειρία της πόλης και του δημόσιου χώρου στη Λεμεσό. Το project 1100m αποτυπώνει μέσα από έναν απρόβλεπτο ψηφιακό χάρτη την εμπειρία του περιπάτου της διαδρομής που ξεκινά από το Ξυδάδικο και φτάνει στη Δημοτική Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη, μέσω της οδού Αγίου Ανδρέου ως μια μικρογραφία του σημερινού κέντρου της

Λεμεσού. Η έκθεση συμπληρώνεται με συνεντεύξεις ανθρώπων που δουλεύουν ή δραστηριοποιούνται στην Αγίου Ανδρέου. Το project 1100m απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες, όπως και στο αγγλόφωνο κοινό (αγγλικό υπότιτλο στις συνεντεύξεις). Υποστηρίζεται από τον ΟΝΕΚ, πρόγραμμα Πρωτοβουλίες Νέων. Concept, καλλιτεχνική επιμέλεια: Έλενα Αγαθοκλέους, επιστημονικός συνεργάτης: Θεόδωρος Κούρος, συνεντεύξεις - video, video art εγκατάσταση: Κωνσταντίνος Peter. 13 - 27 Ιουλίου, ώρες 6:00 μ.μ. - 10:00 μ.μ. Ξυδάδικο, Γενεθίου Μπέλλα 34, Λεμεσός.

ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

AEI Film Festival

Για έκπη χρονιά, ο μη κερδοσκοπικός πολιτιστικός οργανισμός AEI Audiovisual Forum διοργανώνει, με την υποστήριξη του Υφυπουργείου Πολιτισμού, μέσω του προγράμματος «Πολιτισμός», το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού και Ιστορικού Ντοκιμαντέρ Κύπρου. Το Φεστιβάλ θα πραγματοποιηθεί στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου, από τις 17 έως τις 23 Ιουλίου. Τη Δευτέρα 17 Ιουλίου, στις 8:30 μ.μ. θα προβληθεί το ντοκιμαντέρ του σκηνοθέτη Πανίκου Χρυσάνθου «Λεπτομέρεια στην Κύπρο». Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ θα πραγματοποιηθεί η τελετή τιμητικής βράβευσης του σκηνοθέτη Πανίκου Χρυσάνθου για το συνολικό του έργο, τη συμβολή του στην καταγραφή της ιστορίας της Κύπρου. 17-23 Ιουλίου στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου. Πληροφορίες <https://aei-filmfestival.org>

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Μικρή και μεγάλη
αθανασία

Υπήρξαν εποχές που «συναντιόμαστε» στην ανάγνωση των βιβλίων του Μίλαν Κούντερα. Στην αρχή (δεκαετία '70-'80) από τις εκδόσεις του «Οδυσσέα», στη συνέχεια από την «Εστία» (όπου ευτύχησε να μεταφραστεί -στο σύνολό του- από τον Γιάννη Η. Χάρη). Σπάνια συγγραφείς σε παραλαμβάνουν από τα 17-18 σου και δεν σε εγκαταλείπουν ποτέ, ούτε μετά το τέλος του βίου τους. Ο Κούντερα πέθανε την περασμένη εβδομάδα σε ηλικία 94 ετών. Συνεντεύξεις δεν έδινε, ζούσε αποστρεφόμενος οποιαδήποτε μορφή δημοσιότητας, στο Παρίσι. «Η ανθρώπινη ζωή καθαυτή είναι ήττα. Το μόνο που μας μένει απέναντι σ' αυτή την αναπότρεπτη ήττα που λέγεται ζωή είναι να προσπαθήσουμε να την κατανοήσουμε. Εδώ βρίσκεται ο λόγος ύπαρξής της τέχνης του μυθιστορητήματος», έγραφε στο δοκίμιό του «Ο πέπλος».

Ανήκει στους κορυφαίους, όχι μόνο της τέχνης αυτής αλλά και της συγγραφικής δύναμης να δημιουργεί κοινότητες αισθημάτων και σκέψεων. Δωρίζαμε τα βιβλία του, τα συζητούσαμε κι αν δεν τα συζητούσαμε, συνηπιράχαμε στις σελίδες τους. Ταξιδεύαμε στον πυρήνα της ύπαρξης με τρόπο συναρπαστικό, όχι εύκολο αλλά απρόσκοπτο, αποκαλυπτικό γιατί ήταν μεστός, κάποτε ανάλαφρος, ωστόσο δραστηριός. Η περιδιάβαση του στην καλλιτεχνική, πνευματική και πολιτική διαδρομή της Ευρώπης του 20ού αιώνα (στη σειρά των δοκιμίων του) συνδιαμόρφωσε το κλίμα μιας εποχής • καθώς το περιέγραφε το όριζε κίολας. Και τι ανα-

Ο Μίλαν Κούντερα
απενοχοποίησε λέξεις,
σκέψεις και αισθήματα.

κουφιστικό! Έγραψε για την αξία της ασπμαντότητας. Τη «γιόρταση» με τον τρόπο του: «...Η ασπμαντότητα είναι η ουσία της ύπαρξης (...). Το θέμα δεν είναι απλώς να την αναγνωρίσουμε, πρέπει να την αγαπήσουμε, πρέπει να μάθουμε να την αγαπάμε (...) είναι το κλειδί της σοφίας, είναι το κλειδί της ευδιαθεσίας» («Η γιορτή της ασπμαντότητας», 2013).

Απενοχοποίησε λέξεις, σκέψεις και αισθήματα. Η ζωή του η ίδια και η πορεία του (εγκατέλειψε την Τσεχία το 1975, αφού είχε στερηθεί το δικαίωμα στην εργασία και είχε δει τα βιβλία του να απαγορεύονται) επηρέασαν την κοσμοθεωρία του, τη σχέση του με τον έρωτα, τον κοινωνικό και πολιτικό στοχασμό του.

Ίσως αυτό ακριβώς απολαμβάναμε ως αναγνώστες μαζί του. Ηταν ένας μαζικός, σχεδόν, δεσμός με το έργο του, που συνέωνε ανθρώπους με κοινές ή διαφορετικές καταβολές. Στην εποχή του Διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, μοιάζει να λείπει αυτή η κοινότητα μέσα στη φανατική ψευδαίσθηση της υπαρέξεως της. Μου φάνηκε σαν να το σχολιάζει αυτό ο Κούντερα, ήδη από τη δεκαετία του '80, στο απόσπασμα από την, εξαιρετικά δημοφιλή, «Αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι»: «Από τη στιγμή που υπάρχει ένας μάρτυρας των πράξεών μας, προσαρμοζόμαστε θέλοντας και μη στα μάτια που μας παρατηρούν, και τίποτα πα απ' ό,τι κάνουμε δεν είναι αληθινό. Όταν έχουμε θεατές, όταν έχουμε στον νου μας κάποιους θεατές, σημαίνει πως ζούμε μέσα στο ψέμα». Πόσο ταιριαστό με τη σημερινή πραγματικότητα. Δεκάδες τα βλεμματικά που μας παρατηρούν. Θεατές και θεώμενοι, διατεινόμαστε ότι μιλάμε τη γλώσσα της αλήθειας. Κι αν αυτό που ζούμε δεν είναι παρά ψέμα; Η «προσαρμογή» στα «likes» και στους «followers» είναι η κυρίαρχη τάση από την οποία δύσκολα απομακρύνεται κανείς χωρίς να θεωρηθεί αποσυνάγωγος. Και καθώς υπάρχουν περίοδοι που οι απόψεις πυκνώνουν γύρω μας, χάνονται φίλοι, συνάδελφοι, πρόσωπα περισσότερο ή λιγότερο οικεία, αναρωτιέται κανείς τι ορίζει το μέτρο της μνήμης. Πόσο -και αν- θυμόμαστε, για πόσο, τι παίρνουμε μαζί μας από εκείνον που φεύγει και τι αφήνουμε να λησμονηθεί. «Απέναντι στην αθανασία οι άνθρωποι δεν είναι ίσοι», έγραφε ο Κούντερα στην «Αθανασία» (μτφρ. Κατερίνα Δασκαλάκη).

«Πρέπει να διακρίνουμε τη μικρή αθανασία, ανάμνηση ενός ανθρώπου στον νου εκείνων που τον γνώρισαν, και τη μεγάλη αθανασία, ανάμνηση ενός ανθρώπου στον νου εκείνων που δεν τον γνώρισαν». Ο ίδιος προτιμούσε τη «μικρή», έχοντας κατακτήσει, πρώτα, τη «μεγάλη».

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

«Κύπρις» στο Κυπριακό Μουσείο

Η Αλέξια Βασιλείου, στη θεματική συναυλία της με τίτλο «Κύπρις», που παρουσιάζεται στο Κυπριακό Μουσείο, μεταφράζει μουσικά τις αφηγήσεις που προκύπτουν από τα εκθέματα, έχοντας ως σταθερό άξονα και οπτική τη θηλυκότητα. Μέσα από το μουσικό ταξίδι που μας προτείνει, το κοινό καλείται παράλληλα να βιώσει τη δική του ξεχωριστή εμπειρία, εμπνεύοντας εκ νέου το παρελθόν. Εμπνευσμένη από τα αρχαιολογικά εκθέματα αλλά και το ίδιο το κτήριο του Κυπριακού Μουσείου, η Αλέξια επιχειρεί να κάνει πιο «ορατή» την πολιτιστι-

κή κληρονομιά του τόπου και να ρίξει φως στη σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση, μέσα από τη σειρά των ζωντανών της παραστάσεων με την ίδια θεματολογία εννοιολογικά, στην Κύπρο. Μέσα από το έργο «Κύπρις» η Αλέξια δίνει φωνή στα εκθέματα, τις θεματικές που αυτά αναδεικνύουν, στην ιστορία του Κυπριακού Μουσείου, στους ανθρώπους του - γνωστούς και άγνωστους, όπως και στις κοινωνίες που έζησαν στον τόπο αυτό πριν από εμάς. Δευτέρα 17 Ιουλίου, 8:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 22865854. Είσοδος θα είναι δωρεάν.

ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

«Ιστορίες των Κόσμων»

Η Μαρίνα Κατσαρή (αφήγηση, κλαρίνο, φωνητικά) και ο Βαγγέλης Γέτος (ακονορτέον, λαούτο, κιθάρες, κρουστά, φωνητικά) αναζητούν λέξεις και ήχους σε ιστορίες της Κεντρικής Αφρικής, της Ρωσίας και της Αραβίας, δημιουργώντας μια μοναδική ατμόσφαιρα στην αυλή του Καφενείου 11, στην Παλιά Λευκωσία, για δύο παραστάσεις. Στον χώρο θα πραγματοποιηθεί παράλληλη έκθεση κοσμημάτων, ρούχων και άλλων accessories που δημιούργησε η Παναγιώτα Κωνσταντή με υφάσματα και υλικά από όλο τον κόσμο ενώ το σκηνικό της παράστασης δημιουργεί η εικαστικός Αλεξάνδρα Πάμπουκα. Καφενείο 11, Πειραιώς 27, Παλιά Λευκωσία. Παραστάσεις Τρίτη 18 και Τετάρτη 19 Ιουλίου, ώρα 8:00 μ.μ. Κρατήσεις (περιορισμένος αριθμός θέσεων): 99030985.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Time Ride: Rock show στο Downtown Live

Μετά το πολύ υποσχόμενο πρώτο «δείγμα γραφής» και κατόπιν απαίτησης του κοινού, οι Time Ride επιστρέφουν στη σκηνή του Downtown Live στη Λευκωσία. Το κυπριακό ροκ συγκρότημα θα ξεδιπλώσει και πάλι την απαιτητική και πληθωρική μουσική του πρόταση, προσθέτοντας και νέες επιλογές κομματιών. Η μπάντα έχει ποικίλες μουσικές επιρροές και επικεντρώνεται στο ευρύ φάσμα της ροκ, που εκτείνεται από την κλασική ροκ, μέχρι την blues rock, την southern rock και τη νεότερη ροκ, με διασκευές τραγουδιών που καταγράφονται με ανεξίτηλα γράμματα στην ιστορία του είδους. Το συγκρότημα Time Ride αποτελείται από επιδέξια και δοκιμασμένα στελέ-

χη της εγχώριας μουσικής σκηνής που συνδιαλέγονται με συνθέσεις της ξένης σκηνής προσθέτοντας το δικό τους ιδίωμα και χαρακτήρα, με τρόπο που παραπέμπει σε στιλ ηλεκτρικού συνόλου, με αέρα ανεξαρτησίας. Το αποτέλεσμα είναι μια «πρόσκληση» προς τον ακροατή για μια κοινή μουσική εμπειρία. Αποτελείται από τους Γιώργο Χαράλαμπος (φωνή και ακουστική κιθάρα), Σταύρο Κουβέλη (κύρια κιθάρα), Δήμητρα Φιλίππου (πλήκτρα), Ανδρέα Ταπά (ντραμς), με προσκεκλημένο μπασίστα τον Παναγιώτη Εγγλεζάκη. Το συναυλία θα ανοίξει το κυπριακό indie συγκρότημα Mellow Division. Downtown Live, Λευκωσία, Παρασκευή 21 Ιουλίου, 9:30 μ.μ. Πληροφορίες 99810011.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο τόπος θυμάται

Αυτές οι μέρες για όλους και όλες στην Κύπρο είναι ασύλληπτα δύσκολες, ιδίως για εκείνα τα πρόσωπα που έζησαν στο πετσί τους τη φρίκη του αίματος, της βίας, του εξευτελισμού, της απομυθοποίησης... Όσο και αν έχω προσπαθήσει να μπω στα παπούτσια κάποιου προσώπου που μου έχει διηγηθεί μια ιστορία από το πραγματικό ή από τις πρώτες ημέρες της εισβολής φυσικά και δεν τα έχω καταφέρει. Ούτε κατά διάνοια, θυμάμαι τον κ. Γιώργο από την Κερύνεια να μου διηγείται πως δραπέτευσε από το Κάστρο της Κερύνειας, λίγο πριν από την εισβολή. Άκουσα με προσοχή άλλους να μου λένε πως η ΕΟΚΑ Β' ήταν μια ιδέα που τους ξεσπώνε, που τους έκανε να αισθάνονται πως προαιώνιοι πόθοι θα γινόντουσαν επιτέλους πραγματικότητα, και μετά να με κοιτάνε στα μάτια, περιμένοντας την αντίδρασή μου, την όποια αντίδρασή μου... Σκέφτομαι τους πολεμιστές στη μάχη του αεροδρομίου που συνάντησα σε κάποιο προσφυγικό συνοικισμό να μου εξιστορούν τα καθέκαστα της μάχης, κάποιον άλλο σε ένα προσφυγικό σωματείο να μου μιλάει για τη μάχη στο Τζιάδος... Πολλές ιστορίες, αφηγήσεις που έρχονται η μία να συμπληρώσει την άλλη... για να είμαι ειλικρινής, σπάνια άκουσα, με το μαγνητόφωνό μου κλειστό, μεγάλες διαφορές σε κάποια ιστορία...

Μέχρι και σήμερα μπορεί κανείς να διακρίνει στα κατεχόμενα το βίαιο παρελθόν που σημάδεψε τον τόπο.

Κοινό στοιχείο όλων ήταν το «ποιο το όφελος», κάσαμε όλοι και μεις και εκείνοι, και το εκείνοι προσδιορίστε το όπου θέλετε... Το αποτέλεσμα του πραξικοπήματος, μα και ό,τι είχε προηγηθεί, ήταν η διαίρεση του νησιού, που όσο και αν προσπαθούμε σήμερα να την καταλάβουμε, αισθάνομαι πως δεν μπορούμε. Οι εποχές προ του 1974 σε τίποτε δεν μοιάζουν στην αγριότητα τους με το σήμερα, μια συλλογική βία που στόχευε σε ανθρώπους μεν, αλλά ουσιαστικά αντιπάλευαν ιδεολογίες... Τυφλή βία, που δεν λογάριζε τον άν-

θρώπο ως ιδιοσύσταση, ακούσε ένα Αριστερό, Δεξιό, Μακαριακό, Γριβικό, προσδιορισμός που σου έσωζε τη ζωή ή σε καταδικάζε όμα τη εκφορά του, αναλόγως τη ημερομηνία έδειχνε το ημερολόγιο...

Όσες διηγήσεις και αν άκουσα, όσα ερωτήματα και αν μου δημιουργήθηκαν, ακόμα δεν μπορώ να βρω τις σωστές ερωτήσεις για να απευθύνω σε κανέναν. Ποιος ο ρόλος σου; Γιατί έκανες αυτό ή το άλλο; Γιατί δεν μίλησες; Ποιος ήταν πιο πάνω από εσένα; Δεν έχουν ειπωθεί όλα ακόμα, δεν έχουμε

Ερευνα και αισθητική στη μεγάλη οθόνη

Πραγματοποιείται το 6ο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού & Ιστορικού Ντοκιμαντέρ από τις 17 έως τις 23 Ιουλίου

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ**

Το 6ο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού & Ιστορικού Ντοκιμαντέρ Κύπρου από τη Δευτέρα 17 Ιουλίου έως την Κυριακή 23 Ιουλίου φέρνει στο προσκήνιο την τέχνη του ντοκιμαντέρ. Βασικός στόχος του φεστιβάλ, όπως λένε οι διοργανωτές του είναι η ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου της Κύπρου και των άλλων συμμετεχουσών χωρών, μέσω της τέχνης του ντοκιμαντέρ, με θεματολογία που εμπίπτει στο τριπτυχο αρχαιολογία-εθνογραφία-ιστορία. Ποια είναι όμως η πορεία και η κατάσταση του κυπριακού ντοκιμαντέρ σήμερα;

Για το θέμα αυτό συζητήσαμε με τον Σταύρο Παπαγεωργίου, καλλιτεχνικό διευθυντή του Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού & Ιστορικού Ντοκιμαντέρ Κύπρου (A.E.I. Film Festival). Βασική πηγή της δικής μας κουβέντας μας ήταν η συζήτηση στο στρογγυλό τραπέζι που έγινε τον περασμένο Δεκέμβριο με θέμα «Ενδοσκοπήση στο Κυπριακό Ντοκιμαντέρ». Αφορμή για την κουβέντα μας αυτή με τον κ. Παπαγεωργίου ήταν η απονομή του Βραβείου Μνήμης - Κύπρος 1974 σε ντοκιμαντέρ κυπριακής παραγωγής που θα καταφέρει να αναδείξει με τον καλύτερο τρόπο την ειρηνική συμβίωση μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων και να προάγει την ειρηνική επανένωση της Κύπρου, αλλά και η βράβευση του σκηνοθέτη Πανίκου Χρυσάνθου για το συνολικό του έργο, τη συμβολή

Ο σκηνοθέτης Πανίκος Χρυσάνθου θα βραβευθεί από το Φεστιβάλ για το συνολικό του έργο, τη συμβολή του στην καταγραφή της ιστορίας της Κύπρου. Το ντοκιμαντέρ του «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» θα προβληθεί τη Δευτέρα 17 Ιουλίου.

του στην καταγραφή της ιστορίας της Κύπρου (το ντοκιμαντέρ του «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» θα προβληθεί τη Δευτέρα 17 Ιουλίου). Τα βασικά ερωτήματα που τίθενται είναι ποια προβλήματα αντιμετωπίζει το κυπριακό ντοκιμαντέρ, ποια είναι η δυναμική του και ποιο είναι το μέλλον του. Βασικό πρόβλημα που ίσως είναι και το βασικότερο είναι η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης, η οποία πολλές φορές αναγκάζει τους δημιουργούς να ενδύθουν πολλαπλούς ρόλους, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες της δουλειάς τους.

Σχετικά με το ποια θέματα αφορούν το κυπριακό ντοκιμαντέρ ο Σταύρος Παπαγεωργίου λέει πως το φάσμα του κυπριακού ντοκιμαντέρ είναι ευρύ. Κυρίως ιστο-

«Είναι πάρα πολύ σημαντικό οι άνθρωποι του ντοκιμαντέρ στην Κύπρο να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους, αλλά και να ενισχυθεί η καλλιέργεια ευρύτερης παιδείας και ανάπτυξης κοινού».

ρικά, εθνογραφικά, πολιτιστικά ντοκιμαντέρ για τα κατεχόμενα χωριά της Κύπρου ή για κάποιο πρόσωπο, λαϊκό καλλιτέχνη ή τεχνίτη, ωστόσο όπως σημειώνει ο κ. Παπαγεωργίου ανά τα χρόνια παρατηρείται εξέλιξη στην αφηγηματική γραμμή και αυτό

οφείλεται στο ότι οι δημιουργοί έρχονται σε επαφή με ξένα ντοκιμαντέρ. Και εδώ είναι χρήσιμο να αναφέρουμε ότι και το Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Λεμεσού (1-8 Αυγούστου 2023) συμβάλλει σε αυτή την ανταλλαγή απόψεων και συνομιλία των δημιουργών.

Ο κ. Παπαγεωργίου τονίζει επίσης πως είναι πάρα πολύ σημαντικό οι άνθρωποι του ντοκιμαντέρ στην Κύπρο να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους, αλλά και να ενισχυθεί η καλλιέργεια ευρύτερης παιδείας και ανάπτυξης κοινού. Σε αυτό το πλαίσιο τονίζεται ότι πολύ σημαντικό είναι η καλλιέργεια κινηματογραφικής και κατά συνέπεια κουλτούρας παρακολούθησης ντοκιμαντέρ θα πρέπει να εστιάσει στις νεότερες γενιές. Σχετικά με αυτό

το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού & Ιστορικού Ντοκιμαντέρ Κύπρου από το 2018 πραγματοποιεί σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και πανεπιστήμια, σε ετήσια βάση, κινηματογραφικά εργαστήρια παραγωγής μικρού μήκους ντοκιμαντέρ (πρόγραμμα «ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ») με θεματολογία που εμπίπτει στα ενδιαφέροντά τους και εντάσσεται σε έναν από τους τρεις πυλώνες του φεστιβάλ, δηλαδή αρχαιολογία - εθνογραφία - ιστορία.

Τα κυπριακά ντοκιμαντέρ

Στο 6ο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού & Ιστορικού Ντοκιμαντέρ Κύπρου θα προβληθούν συνολικά δέκα κυπριακά ντοκιμαντέρ ποικίλου

περιεχόμενου, με τα τρία από αυτά να είναι Τ/κ δημιουργών. Τα ντοκιμαντέρ «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» του Πανίκου Χρυσάνθου και «Η Χοροσπερίδα του κινηματογράφου "Ελλάς" Στροβόλου (31 Οκτωβρίου, 1959)» του Χρυσάνθου θα προβληθούν το πρώτο στο πλαίσιο της τιμητικής βράβευσης του Πανίκου Χρυσάνθου και το δεύτερο στο πλαίσιο του ειδικού αφιερώματος: Η Κύπρος του χθες μέσα από σπάνιο οπτικοακουστικό υλικό.

- ✓ «Τροφή για Σκέψη» του Γιώργου Στυλιανού
- ✓ «Overcoming» της Besire Paralik
- ✓ «Olivia» 34 της Mine Balman
- ✓ «Borders, Barricades and Friendships» του Cemal Yildirim
- ✓ «Η Πρώτη Επίσκεψη» της Χριστίνας Χατζηζαχαρίου
- ✓ «Παραδοσιακός Γάμος στη Λετίμπου» του Πασχάλη Παπαπέτρου
- ✓ «Εις Μνήμη Χατζησάββα» του Πασχάλη Παπαπέτρου
- ✓ «Οι γυναίκες επιστρέφουν» του John Larkin
- ✓ «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» του Πανίκου Χρυσάνθου
- ✓ «Η Χοροσπερίδα του κινηματογράφου "Ελλάς" Στροβόλου (31 Οκτωβρίου, 1959)» του Χρυσάνθου Χρυσάνθου

📍 **Πληροφορίες:** 6ο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαιολογικού, Εθνογραφικού & Ιστορικού Ντοκιμαντέρ Κύπρου, 17-23 Ιουλίου. Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου, <https://aei-filmfestival.org>

H soeasy της Cytamobile-Vodafone παρουσιάζει

cytamobile | Vodafone

SUMMER TOUR

DEEJAY 93.5 RADIO

25 ΙΟΥΝΙΟΥ 15:00 - 17:00 ΛΑΡΝΑΚΑ - ΜΑΚΕΝΤΖΙ	23 ΙΟΥΛΙΟΥ 11:00 - 13:00 ΠΡΩΤΑΡΑΣ - ΣΙΚΟ SEASIDE
9 ΙΟΥΛΙΟΥ 11:00 - 13:00 ΛΕΜΕΣΟΣ - ΑΚΤΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ	30 ΙΟΥΛΙΟΥ 17:00 - 19:00 ΛΑΡΝΑΚΑ - ΦΟΙΝΙΚΟΥΔΑΣ
16 ΙΟΥΛΙΟΥ 11:00 - 13:00 ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ - NISSI BEACH	6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 11:00 - 13:00 ΠΑΦΟΣ - ΜΠΑΝΙΑ

SPONSORED BY

POKKA **LIVE the summer experience**

2023

22-23 JULY 2023

WINDCRAFT MUSIC FEST 9

CONCERTS - RESIDENCY - WORKSHOPS
KATYDATA

SATURDAY 22 JULY

WINDCRAFT BAND ^{CY}
VASSILIS PHILIPPOU
COLOURFUL EMPTINESS ^{CY}
STEREOTEISMO ^{IT/LB}
LA PÊCHE ^{FR}
SUSTAINABLE RESOUND ^{DE/CY}

SUNDAY 23 JULY

WINDCRAFT VOICES ^{CY}
GABA PROJECT &
ACHILLEAS TIGAS ^{CY/GR}
PEOPLE OF THE WIND &
YIANNIS DIONYSIOU ^{NZ/FR/GR/CY}
HUMAN TOUCH ^{GR}
SONICA & TOMS RUDZINSKIS ^{CY/LV}

ORGANISED BY: WINDCRAFT @LOUD

SPONSORED BY:

SUPPORTED BY:

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

ΣΑΝΤΥ

WWW.WINDCRAFTMUSICFEST.COM

SUPPORTED BY:

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

ΤΙΧΕΤΣ: MORE.COM

ΚΑΤΥΔΑΤΑ COMMUNITY COUNCIL

WINDCRAFT Music Center

CHRISTOUDIAS LOGISTICS

STROUTHOS FARM HOUSE

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο άνθρωπος, αυτός ο άγνωστος...

Ο Θεόδωρος Τερζόπουλος μιλάει στην «Κ» για τις «Βάκχες», που ανεβάζει σε παραγωγή του Εθνικού Θεάτρου της Ουγγαρίας

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Υπάρχει μια δεξιοστροφική κίνηση σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, η τάση είναι άλλη πια. Αυτό έχει αλλάξει, το οποίο νομίζω κάποια στιγμή θα αλλάξει και αυτό... και η ζωή συνεχίζεται μέσα σε αυτό όλο το δράμα... που η αλλαγή ποτέ δεν φέρνει την άνοιξη... λέει σε συνέντευξη του στην «Κ» ο Θεόδωρος Τερζόπουλος για την παράσταση των «Βακχών», μία παράσταση του Εθνικού Θεάτρου της Ουγγαρίας που παρουσιάζεται στην Κύπρο στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος.

—Αυτή είναι η έκτη φορά που καταπιάνεστε με τις «Βάκχες» του Ευριπίδη... Τι νέο φέρνει αυτή η έκτη ανάγνωση του ευριπίδειου κειμένου;

—Καταρχάς, διαφοροποιεί η ίδια η γλώσσα την έννοια της σύγκρουσης. Η συγγενική γλώσσα είναι μια πάρα πολύ ιδιαίτερη γλώσσα, σχεδόν άγνωστη στην Ευρώπη και στον κόσμο. Θυμίζει αρκετά τη φινλανδική, αλλά και πάρα πολύ τη γλώσσα των Βάσκων. Είναι μια γλώσσα που σχεδόν δεν ερμηνεύεται η καταγωγή της, ακόμη και από τους

ιδίους τους Ούγγρους. Η γλώσσα, λοιπόν, με πολλά σύμφωνα και λιγότερα φωνήεντα διαφοροποιεί και την άποψη. Αυτό είναι μεγάλη πρόκληση. Η ιταλική για παράδειγμα, που έχει πολλά φωνήεντα και λίγα σύμφωνα, είναι η γλώσσα του μπελ κάντο, και του τραγουδιού εν γένει, διαφοροποιεί και αυτή την άποψη της σύγκρουσης ανάμεσα στη λογική και το ένστικτο, δηλαδή ανάμεσα στο απολλώνιο και το διονυσιακό,

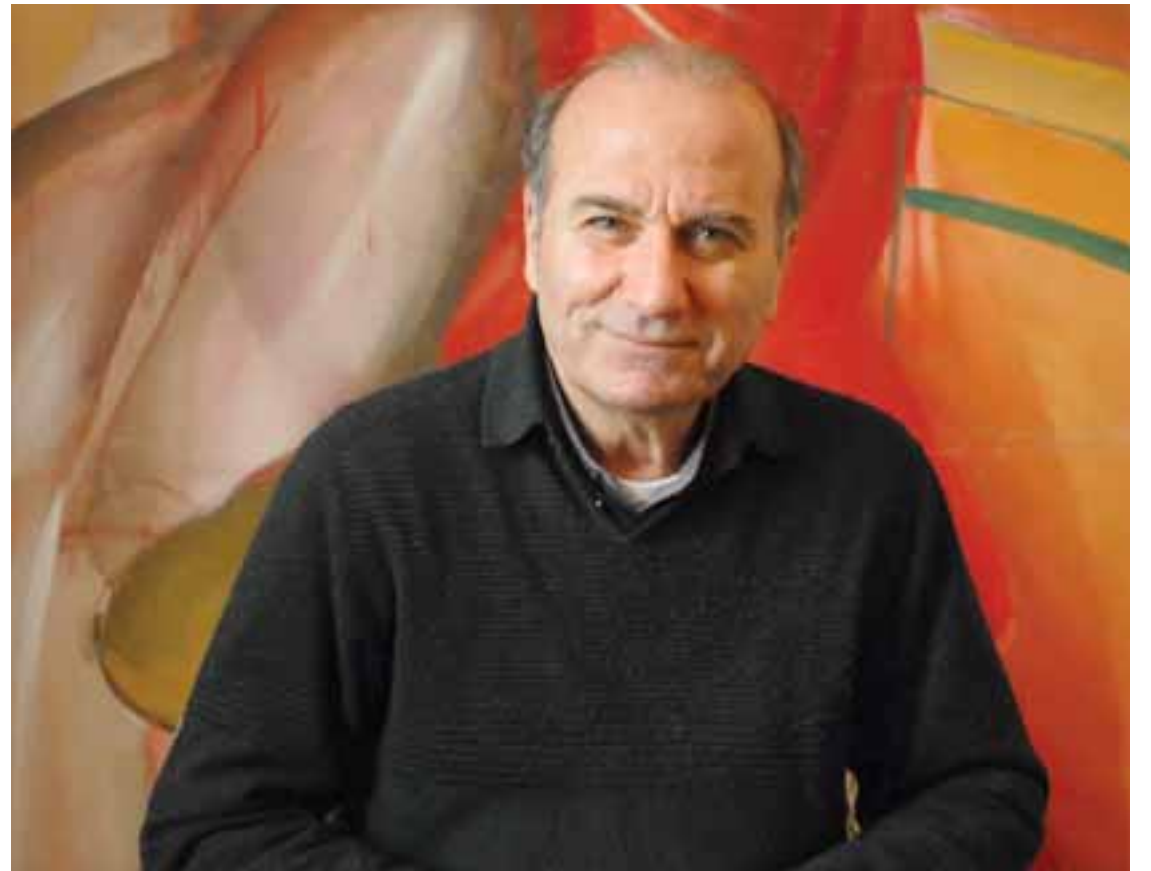
Στις «Βάκχες» έχουμε να κάνουμε με τη συνάντηση των ενστικτωδών και τη σύγκρουση της λογικής και των διονυσιακών ενστικτωδών.

που είναι και η βάση αυτής της τραγωδίας. Πέρα από τη γλώσσα, που είναι το θεμελιώδες ζήτημα, είναι και η παράδοση αυτής της χώρας. Είναι μια χώρα με απίστευτα μεγάλο πολιτισμό στην τέχνη, στη λογοτεχνία, στον κινηματογράφο. Στο θέατρο έχει μια πολύ μεγάλη παράδοση και συνάντηση με πηθοποιούς μιας άλλης θεατρικής παράδοσης και μιας άλλης θεατρικής σχολής. Κι αυτό για

μένα ήταν πολύ μεγάλη πρόκληση. Σκεφτείτε επίσης ότι κάποτε ήταν μια αυτοκρατορία και τώρα συρρικνώθηκε, έμεινε το ένα πέμπτο. Δηλαδή έχουν ένα τραύμα αδιανόητο, το οποίο εκφράζεται μέσα από τη γλώσσα τους, την παράδοσή τους και τα έθιμά τους, με έναν πολύ ενδιαφέροντα τρόπο. Εκεί πάτησα, εκεί συνάντησα, δουλεύοντάς τους, σαφώς με τον τρόπο τους και παίρνοντας πολύ υπόψη μου τα στοιχεία τους, τα σημαντικά, της παράδοσής τους δηλαδή προσαρμόστηκα στη δική τους παράδοση, χρησιμοποιώντας όμως πάντα τη μέθοδό μου.

—Η μέθοδός σας αυτή είναι διεθνώς αναγνωρισμένη, που είναι βασισμένη, αν δεν κάνω λάθος, στην ενέργεια. Από τους Ούγγρους ηθοποιούς ποια ενέργεια αναμένετε να εκκληθεί;

—Η ενέργεια που ανέμενα ήταν αυτή η πρωτογενής, η πρωταρχική ενέργεια, η απολογικοποιημένη διονυσιακή ενέργεια. Η ενέργεια που δεν έχει σκέψη μέσα, η ενέργεια των ενστικτωδών. Γιατί πραγματικά εδώ έχουμε να κάνουμε με τη συνάντηση των ενστικτωδών και τη σύγκρουση της λογικής και των διονυσιακών ενστικτωδών, τα οποία είναι και ευεργετικά αλλά πολλές φο-

«Στο θέατρο έχει μια πολύ μεγάλη παράδοση [σ.σ. η Ουγγαρία] και συνάντησα ηθοποιούς μιας άλλης θεατρικής παράδοσης και μιας άλλης θεατρικής σχολής. Κι αυτό για μένα ήταν πολύ μεγάλη πρόκληση» λέει στην «Κ» ο Θεόδωρος Τερζόπουλος για την παράσταση των «Βακχών», μία παράσταση του Εθνικού Θεάτρου της Ουγγαρίας.

ρές μπορεί να παίξουν και έναν αρνητικό καταστροφικό ρόλο. Αλλά αυτή η ενέργεια, η πρωτογενής πηγάζει από το σώμα και όχι από τον εγκέφαλο. Και εγκέφαλος είναι σώμα συνήθως όμως παίζει απαγορευτικό ρόλο ως προς την ενέργεια. Και από τους ηθοποιούς αυτό περίμενα λόγω και της εξαιρετικής γλώσσας, της παράδοσής τους, της αμεσότητας και μιας ανοικτότητας τους—είναι ανοικτός λαός. Είναι ένας λαός που υποτιμήθηκε αρκετά μέσα σε αυτό που λέμε ευρωπαϊκό πολιτισμό. Υπάρχει η έννοια του ανθρωπισμού. Είναι

έναν λαός μάλλον υποδειγματικός θα έλεγα...

—Τον αδικεί λοιπόν η πολιτική εικόνα της χώρας που βγαίνει προς τα έξω;

—Είναι μια χώρα η οποία κάνει μια θεατρική Ολυμπιάδα, και δίνει γύρω στα 20 εκατομμύρια ευρώ για να δημιουργηθεί ένα μεγάλο πολιτιστικό γεγονός που επηρεάζει όλες τις τάξεις. Ή ακόμα και η παράσταση η δική μου, που είναι ακραία θα έλεγα. Κι όμως επιτρέπεται... Η εικόνα που βγαίνει προς τα έξω νομίζω πως είναι υπερβολική, πως η χώρα αυτή είναι το

μάυρο πρόβατο. Υπάρχουν χώρες με «δημοκρατικό πολίτευμα»—η δημοκρατία είναι το άλλοθι όλων των συστημάτων και η δημοκρατία πλέον είναι ουραγός, έχω δει τέχνη εκεί και τα χειρήματα είναι πιο τολμηρά, από αυτά που βλέπουμε σε υποτιθέεται άλλες δημοκρατικές χώρες. Αλλά βεβαίως υπάρχει μια δεξιοστροφική κίνηση σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, η τάση είναι άλλη πια. Αυτό έχει αλλάξει, το οποίο νομίζω κάποια στιγμή θα αλλάξει και αυτό... και η ζωή συνεχίζεται μέσα σε αυτό όλο το δράμα... που η αλλαγή ποτέ δεν φέρνει την άνοιξη...

Το διονυσιακό ένστικτο να συναντηθεί με το απολλώνιο

—Ο Διόνυσος στις «Βάκχες» στέκεται σχεδόν νήπιων τας χείρας του. Φταίει πάντα κάποιος άλλος ή κάτι μεγαλύτερο από εμάς... Υπάρχει στο τέλος ατομική ευθύνη για τα πράγματα;

—Υπάρχει πάντα ατομική ευθύνη, υπάρχει όμως και η συλλογική ευθύνη σαφώς. Συνήθως λέμε αυτός φταίει, αυτός υπουργός, αυτή η κυβέρνηση, αλλά αυτός υπουργός, αυτή η κυβέρνηση είναι καθρέφτης αυτού που την επιλέγει. Είναι η εικόνα του, είναι ο ίδιος. αυτή η εικόνα όμως χάνεται και φταίει ο άλλος, ο άλλος είναι ο εκθρόνος. Ενώ ο άλλος θα πρέπει να συμφιλωθεί μαζί μου και εγώ από την άλλη να κάνω μια προσπάθεια συμφιλώσης...

Ο Διόνυσος δεν έχει μια διαλεκτική, γιατί η τραγωδία η ίδια δεν έχει διαλεκτική, δεν έχει διάλογο. Καθώς επιμένει για τις θέσεις. Ο Διόνυσος είναι ο κατ'εξοχήν αντιδιαλεκτικός θεός. Δηλαδή θέλει αυτό, γιατί φέρει ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, το οποίο είναι και μία αρχή της τραγωδίας, φέρει την εκδικήση. Γιατί από μικρός εκδιώχθηκε από τη χώρα του και επέστρεψε για να εκδικηθεί, να εκδικηθεί τον πρώτο του ξάδερφο, ο οποίος είναι στρατοκράτης θα λέγαμε, είναι υπηρέτης της λογικής και του κράτους. Είναι το ίδιο το κράτος και έτσι υπάρχει η σύγκρουση, η ρήξη, η οποία δεν βγάζει πουθενά. Δηλαδή το ερώτημα που γεννιέται πάλι είναι το διαρκές οντολογικό ερώτημα που γεννιέται και μετά από αυτή την τραγωδία. Τι είναι ο άνθρωπος, αυτός ο άγνωστος;

—Στις «Βάκχες», έχω την αίσθηση, υπάρχει πολύ έντονη η έννοια της ύβρεως απέναντι στον θεό, αλλά υπάρχει και η μεγάλη αλαζονεία του Πενθέα... Σήμερα αυτή την ύβρι πώς θα μπορούσαμε να τη μεταφράσουμε;

—Την αλαζονεία της εξουσίας, αυτό εκφράζει ο Πενθέας. Μα δεν είναι αλαζονική πάντα η εξουσία...; Εδώ βλέπουμε φίλους μας και γνωστούς, οι οποίοι ξαφνικά γίνονται η εξουσία και παίρνουν

τη μάσκα της εξουσίας και αυτή είναι η μάσκα της αλαζονείας τελικά. Αυτή τη διαδικασία της μεταμόρφωσης τη ζούμε. Και ο λαός βέβαια προσπαθεί ή να κοιμηθεί ή να λειτουργήσει ενστικτωδώς. Δηλαδή χρειάζεται σε αυτή την περίπτωση η κριτική σκέψη. Χρειάζεται τα ένστικτα να συναντηθούν, το διονυσιακό να συναντηθεί με το απολλώνιο, για να βγάλουμε μια κριτική σκέψη και την ισορροπία και την αρμονία, ή αυτό που λέγαμε οι αρχαίοι ότι δεν υπάρχει αρμονία, υπάρχει ο δρόμος προς την αρμονία, δεν υπάρχει ισορροπία, υπάρχει όμως ο δρόμος προς την ισορροπία. Ή θα το μετέφραζα ως προς τον Καβάφη, δεν υπάρχει Ιθάκη,

Δηλαδή το ερώτημα που γεννιέται πάλι είναι το διαρκές οντολογικό ερώτημα που γεννιέται και μετά από αυτή την τραγωδία. Τι είναι ο άνθρωπος, αυτός ο άγνωστος;

υπάρχει ο δρόμος προς την Ιθάκη. Είναι αυτός ο δρόμος που δίνει αξία στην προσπάθεια και στον αγώνα και μια ποιότητα και όχι το τέλος, τέλος δεν υπάρχει...

—Νομίζετε ότι στις «Βάκχες» ο Ευριπίδης προσπαθεί να μας δώσει τους δρόμους μεταξύ ενστικτωδών και λογικών και να δώσει πώς αυτοί οι δύο δρόμοι μπορούν να συγκλίνουν;

—Να συγκλίνουν και να συμφιλιωθούν. Αυτό θέλει να μας δώσει, το οποίο μας το παρουσιάζει ως αδύνατον. Κι έτσι είναι, έτσι δεν είναι στην εποχή μας; Γι' αυτό είναι διαχρονική αυτή η τραγωδία. Βλέπουμε στην εκδίκηση πώς εκφράζεται η εκδίκηση. Τον εξευτελίζει, του αλλάζει το φύλο. Αυτό πια σήμερα δεν θεωρείται εξευτελισμός και δεν είναι εξευτελισμός η αλλαγή του φύλου. Του αλλάζει την ιδιοσυστασία, την ιδιοσυγκρασία, τη σκέψη.

«Ο Διόνυσος, εκφράζει τα επιχειρήματά του, αλλά σαρκάζοντας και πολλές φορές ως αυτοσαρκάζομενος. Και ακριβώς αυτή η έννοια του σαρκασμού κάνει την πραγματικότητα θέατρο».

Μπαίνει στο μεδούλι του και αυτό πραγματικά είναι ολέθριο και για τον Πενθέα και για τον άνθρωπο γενικά. Δεν υπάρχει διαλεκτική δηλαδή. Η έννοια της διαλεκτικής και του διαλόγου δεν υπάρχει στην τραγωδία και αυτό το τονίζει πάρα πολύ ο Ευριπίδης, ο Διόνυσος, εκφράζει τα επιχειρήματά του, αλλά σαρκάζοντας και πολλές φορές ως αυτοσαρκάζομενος. Και ακριβώς αυτή η έννοια του σαρκασμού κάνει την πραγματικότητα θέατρο. Έχουμε δηλαδή την άρση, από την κανονικότητα, από τη ζωή την τρέχουσα στην υπέρβαση.

—Θα μπορούσαμε να πούμε πως οι «Βάκχες» είναι μια μά-

χη και μεταξύ συντηρητισμού και νεωτερικότητας, της καθεστρικής τάξης και μιας άλλης ανερχόμενης. Υπάρχει αυτή η αίσθηση στις «Βάκχες»;

—Θα μπορούσαμε να πούμε και αυτό και πολλά άλλα. Γι' αυτό και οι «Βάκχες» έγινε και αντικείμενο του μοντερνισμού και του μεταμοντερνισμού. Έγινε υλικό εργαλείο. Θα μπορούσαμε με κάποιο τρόπο να το πούμε, αλλά δεν είναι αυτό το θέμα. Εδώ είναι μια αρχαιολογική τραγωδία στην οποία υπάρχουν όλα τα στάδια και οι αρχές της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας, δηλαδή η υπερβολή, η ύβρις, η τιμωρία, η πτώση και ο θρήνος. Μέσα από το υλικό του πάθους, της ενέργειας. Κι όλα αυ-

τά από τη μεριά του Διόνυσου και των Βακχών. Γιατί η τραγωδία δεν είναι ο Διόνυσος, είναι οι Βάκχες, που σημαίνει βακχεία, όπως οι Πέρσες που σημαίνει θρηνώδια, δεν είναι η Άτσοσα ή ο Ξέρξης. Το βασικό, το φονταμεντάλ υλικό της τραγωδίας αυτής είναι η βακχεία, η οποία φέρει μάλιστα και ένα στοιχείο της τρέλας, δηλαδή της κατάστασης χωρίς όρια. Με αυτή την έννοια η βακχεία ο τίτλος είναι το υλικό το οποίο είναι σε εξέλιξη και στο σύγχρονο κόσμο δεν υπάρχει βακχεία, δεν υπάρχει ούτε η λογική, ούτε πρωτόγονη τρέλα που είναι σύμφυτη της τραγωδίας, είναι ταυτόσημη.

—Στη σημερινή εποχή ποια θα ήταν μια έκφανση της βακχείας;

—Δεν υπάρχει. Είναι όλα απομυμνήσεις πραγμάτων. Η βακχεία είναι η πιο πρωτογενής και η πιο πρωτόγονη κατάσταση. Όταν αρχίζει η επεξεργασία και σιγά σιγά γίνεται εστίαση στο θέατρο και η ζωή θέαμα, τότε παύει να υπάρχει αυτή η πρωτογενής, η πρωτόγονη, η γιγάντια ενέργεια. Η κατάσταση αυτή, που είναι και η θεμελιώδης κατάσταση και η ύλη του αρχαίου μύθου. Η βακχεία είναι ένα υλικό του μύθου και με αυτή την έννοια του μύθου πριν χειραφετηθεί και γίνει πολιτισμός (αρχιτεκτονική, τραγωδία, φιλοσοφία, σκέψη, γραμματεία και λοιπά). Αυτή τη βακχεία η Δύση την έχει εξωραΐσει, την έχει καλλωπίσει, γιατί τη φοβήθηκε. Υπό αυτή την έννοια η κεντρική Ευρώπη εξόρισε τον Διόνυσο και αποδέχτηκε τον Απόλλωνα, μέχρι που τον Απόλλωνα τον καλοδέχτηκε και ο ίδιος ο Χίτλερ και έφτιαξε ένα μόρφωμα και έφτιαξε τον ιδεώδη άνθρωπο. Δεν υπάρχουν αυτά τα πράγματα. Αυτά τα έχει μόνον ο κάθε εθνικισμός και στη συγκεκριμένη περίπτωση του Χίτλερ ο ναζισμός.

—Μετά από μια τόσο καρποφόρα διαδρομή έχετε καταλήξει τι σημαίνει τελικά αρχαίο ελληνικό δράμα;

—Αρχαίο ελληνικό δράμα ση-

μαίνει το αιώνιο δράμα του ανθρώπου. Είναι αιώνιο το δράμα. Είναι το δράμα του ανθρώπου. Από τη στιγμή που γεννιέται, από το πρώτο κλάμα και ολοκληρώνεται με τον αποκαρτετισμό του από αυτό τον κόσμο. Είναι η διαχρονική ή διαχρονική διάσταση που έχει το αρχαίο ελληνικό δράμα και το εύρος και το άνοιγμα σε όλο τον κόσμο. Τις ίδιες καταστάσεις τις βλέπουμε σε όλους τους μύθους και αν τις μεταφράσουμε στον σύγχρονο κόσμο θα δούμε ότι υπάρχει βακχεία, δεν υπάρχει ούτε η λογική, ούτε πρωτόγονη τρέλα που είναι σύμφυτη της τραγωδίας, είναι ταυτόσημη.

Πληροφορίες: «Βάκχες» του Ευριπίδη. Σκηνοθεσία Θεόδωρος Τερζόπουλος. Παραγωγή του Εθνικού Θεάτρου της Ουγγαρίας, Σάββατο, 29 Ιουλίου, Αρχαίο Θέατρο Κουρίου και Δευτέρα, 31 Ιουλίου Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ'. www.greekdramafest.com

Διαβάστε ολόκληρη τη συνέντευξη του Θεόδωρου Τερζόπουλου τη Δευτέρα στο www.kathimerini.com.cy

Η ζωή περιλαμβάνει και τον θάνατο

Μια διαδρομή ικανοποιητική, γεμάτη ευτυχία, εκμηδενίζει κάθε φόβο για το αναπότρεπτο

Γ. Π. ΜΑΛΟΥΧΟΣ
Η πιο σωστή στιγμή για να πεθάνεις
Αρχέγονο εγχειρίδιο ζωής
εναρμονισμένο με τον 21ο αιώνα
εκδ. Πατάκη, 2023, σελ. 288

Του **ΚΩΣΤΑ Ρ. ΣΟΛΔΑΤΟΥ**

Πρόκειται για ένα γοητευτικό κείμενο που μας προσφέρει ο Γιώργος Μαλούκος, επιβεβαιώνοντας ακόμη μια φορά την εδραιωμένη γνώμη του ευρύτατου αναγνωστικού κοινού ότι είναι αδιαμφισβήτητος αριστοτέχνης του γραπτού λόγου και βαθυστόχαστος διανοητής. Η πρωτοτυπία του πρόσφατα εκδοθέντος βιβλίου του περί θανάτου είναι πολυδιάστατη: α) χάρις στη λελογισμένη χρήση κιούμμορ και ενίοτε ειρωνείας διαβάζεται ευχάριστα μολονότι αφορά ένα κατεξοχήν δυσφοριόγνο θέμα, β) παρέχει στον μέσο αναγνώστη πολύτιμες γνώσεις και βιώματα του συγγραφέα σε σχέση με τον θάνατο που συμβάλλουν στον άμεσο ή έμμεσο νοητικοσυναισθηματικό εμπλουτισμό του, γ) το δοκιμακό περιεχόμενο του βιβλίου δεν βασίζεται σε οποιαδήποτε συναφή βιβλιογραφία, αλλά στην «πρωτογενή σκέψη» του συγγραφέα την οποία επιτυχώς υπερασπίζεται ως αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα άρρηκτα συνδεδεμένο με την ελευθερία του λόγου που εδραιώθηκε μετά τον Διαφωτισμό, δ) στοχεύει στην «κατά μέτωπο» πραγμάτευση των σχετικών με

«Το τώρα μιας εκπληρωμένης ζωής εξουδετερώνει τη μάταιη προσδοκία για τα μετά θάνατον», αναφέρει ο Γ. Μαλούκος στο βιβλίο του.

τον θάνατο εννοιών και απόψεων χωρίς την ευρύτητα διαδεδομένη συνήθεια είτε της αποφυγής τους είτε της σκόπιμης ή μη εξιδανικευσής τους, ε) σε όλη την έκταση του βιβλίου είναι εμφανής η απροσποίητη αυθεντικότητα της έκφρασης των ιδεολογικών τοποθετήσεων του συγγραφέα, ο οποίος στο εισαγωγικό του κεφάλαιο δηλώνει με παρρησία «η αλήθεια περιλαμβάνει και το λάθος», όπως και το ότι «είναι καλύτερα να βγαινεί στο φως παρά να καλυφθεί».

Εκτός από τα παραπάνω στοιχεία πρωτοτυπίας του βιβλίου, τα αλληλοδιαπλεκόμενα πλεονεκτήματά του είναι πολλά και ποικίλα,

με αποτέλεσμα να καθίσταται πρακτικός ανέφικτη η λεπτομερής παράθεσή τους στο παρόν σύντομο σημείωμα που έχει χαρακτήρα βιβλιοπαρουσίασης μάλλον παρά βιβλιοκριτικής. Αλλωστε ο γράφων το σημείωμα αυτό δεν διαθέτει τα απαραίτητα εφόδια για την «επίσημη» αξιολόγηση ενός δοκιμακού πονήματος, περιορίζοντας τις ενδεχόμενες κριτικές παρατηρήσεις του μόνο σε εκείνες που βασίζονται στη φιλιανγνωσία την αποκτηθείσα κατά τη μακροχρόνια θητεία του ως καθηγητού Ψυχιατρικής. Κατά συνέπεια, η παράκλησή του είναι όσα παραθέτει να ληφθούν υπόψη μόνο στο πλαίσιο της συνάφειάς τους προς την ιδιότητά του.

Η προκλητική χροιά του τίτλου στο εξώφυλλο, που διατυπώνεται στο δεύτερο πρόσωπο ωσάν να απευθύνεται προς έκαστον αναγνώστη, είναι πράγματι ευρηματική και θα μπορούσε να θεωρηθεί «τέχνασμα» για να διεγείρει το ενδιαφέρον του αναγνωστικού κοινού. Όμως, η χρήση του δεύτερου ή του τρίτου προσώπου στη διατύπωση των απόψεων του συγγραφέως σε όλη την έκταση του τόμου, όπως ο ίδιος δηλώνει στη σελίδα 217, οφείλεται στην αμχανία του να χρησιμοποιήσει το πρώτο πρόσωπο αφού κατ' ουσίαν «μιλάει για τον εαυτό του» με την επεξήγηση: «Καλύτερα κάποια αμχανία παρά μια εικαζόμενη έστω αυτοαναφορικότητα οποιασδήποτε μορφής». Παρά

Ο συγγραφέας επισημαίνει την αντίστιξη μεταξύ ζωής και θανάτου χρησιμοποιώντας τους στίχους της καντάτας BWV 82 του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ: «Ich habe genug» (Έχω αρκετά) ως προς την πληρότητα της ζωής και «Ich freue mich auf meinen Tod» (αδμονών για τον θάνατό μου).

ταύτα, στα συναισθηματικούς φορτισμένα μέρη της θεματικής ενότητας «Θάνατος και Πρόσωπα» αναφέρει με συγκινητικές λεπτομέρειες τα βιώματα και τα συναισθήματά του κατά την παιδική/προεφηβική ηλικία του κυρίως μετά τον θάνατο του πατέρα του. Τα αισθήματα αυτά τα σχετιζόμενα με το συγκλονιστικό γεγονός εκείνου του θανάτου είχαν ως συνέπεια την ανάθεση σε αυτόν του ρόλου του «άντρα της οικογένειας», όταν ήταν μόλις 11 ετών, και ασφαλώς είχαν αποφασιστική επίδραση στη συνειδητή ή υποσυνείδητη διαμόρφωση του σχεδίου της μετέπειτα ζωής του. Προφανώς, πυλώνες του σχεδίου αυτού υπήρξαν η «ελευθερία» και η «πληρότητα», δύο προϋποθέσεις που θεωρεί απαραίτητες για τη μασιοδότηση της ζωής όχι μόνο της δικής του αλλά και οποιουδήποτε άλλου ατόμου.

Κατ' αντίστιξη προς την πρώιμη συνάντησή του με το γεγονός του θανάτου, ο συγγραφέας αναφέρει με ιδιαίτερη τρυφερότητα την ευτυχία της ζωής του στη σχέση υπέρτατης αγάπης με τη σύζυγό του και τις δύο θυγατέρες τους. Πέραν της οικογενειακής ευτυχίας, η πληρότητα της ζωής του ολοκληρώνεται

με τη μοναδική συγκίνηση που βιώνει μέσω της προσκόλλησής του με τη μουσική. Συνδυάζοντας μάλιστα την οικογενειακή ευτυχία με τη λατρεία του για τη μουσική, δηλώνει ότι η «μουσική είναι η ζωή του» και ότι η δική του μουσική είναι οι φωνές των «τριών κοριτσιών του». Και συμπληρώνει ότι «θάνατος είναι ένας τόπος χωρίς φωνή, χωρίς τους ήχους της μουσικής» (σελ. 200).

Ο συγγραφέας προτρέπει να ασχολούμεθα κατά τη διάρκεια του βίου μας στην εξασφάλιση της ελευθερίας και στην επίτευξη της πληρότητας με εξατομικευμένο τρόπο. Μια ικανοποιητική πορεία ζωής οδηγεί στον αναπότρεπτο θάνατο χωρίς τον δυσανάλογα έντονο φόβο που επικρατεί στις κοινωνίες και οδηγεί στην καταφυγή προς τις ευρύτατα διαδεδομένες φρούδες φαντασιώσεις για οποιασδήποτε μορφής «επέκεινα».

Πόλεμος και θάνατος

Ο Γιώργος Μαλούκος, τπρώντας καταλλήλως διατυπωμένες δεοντολογικές ισορροπίες προς την Εκκλησία και άλλες θεσμικές οντότητες, με το κείμενό του ουσιαστικά διακηρύσσει το credo του: «Το τώρα

μιας εκπληρωμένης ζωής εξουδετερώνει τη μάταιη προσδοκία για τα μετά θάνατον». Για σύγκριση με αυτό το credo as μου επιτρέπει να παραθέσω το motto της διδακτορικής διατριβής μου: «si vis vitam para mortem» (εάν επιθυμείς ικανοποιητική ζωή, προετοιμάσου για τον θάνατο), που ήταν ειδικού σκοπού παραφθορά του ευρύτατα γνωστού ρητού «si vis pacem para bellum» (εάν επιθυμείς την ειρήνη, προετοιμάσου για τον πόλεμο). Ο Γιώργος Μαλούκος στο βιβλίο του αλληλοδιαπλέκει με ξεχωριστή μαεστρία τις έννοιες του θανάτου και του πολέμου στην ανάπτυξη των απόψεών του για τον «πρωτικό θάνατο», όπως και της αντίστιξης μεταξύ ζωής και θανάτου στην αναφορά του στους στίχους της καντάτας BWV 82 του Μπαχ: «Ich habe genug» (έχω αρκετά) ως προς την πληρότητα της ζωής και «Ich freue mich auf meinen Tod» (αδμονών για τον θάνατό μου) ως προς την απόλυτη προετοιμασία για τον θάνατο.

Ο κ. Κώστας Ρ. Σολδάτος είναι καθηγητής Ψυχιατρικής και αντιπρόεδρος του Σώματος Ομοτίμων Καθηγητών στο ΕΚΠΑ.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΛΕΘΝΟΡΑ

ΜΑΖΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

23.07
2023

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΤΑΜΑΣΟΥ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΗΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟ,
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΩΡΑ 21:00

Μέρος των εσόδων
θα δοθεί στο ΚΕΝΘΕΑ
για τον αγώνα για την
πρόληψη και
θεραπεία των
εξαρτημένων
ατόμων

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ

Tickethour.com.cy 7777 7640
a ticketmaster company ΚΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

2023 Θορυβικό
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
ΣΤΗΝ ΤΑΜΑΣΟ

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

CNP CYPRIALIFE

CNP ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

ΧΟΡΗΓΟΣ

THE CYPRUS
PLANETARIUM
TAMASSOU & ORINIS

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΤΣΝΤΑΜ

Ιμπρεσιονισμός στην Ολλανδία
Στο Μουσείο Μπαρμπερίνι στο Πότσνταμ παρουσιάζεται έκθεση 100 και πλέον έργων με τίτλο «Νέφη και Φως». Είναι μια έκθεση που αποκαλύπτει τις γαλλικές επιδράσεις στη ζωγραφική των Ολλανδών στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν αναπτύχθηκε και εκεί η σχολή του ιμπρεσιονισμού. Η έκθεση που φωτίζει τη Σχολή της Χάγης θα διαρκέσει έως τις 22 Οκτωβρίου και οργανώνεται στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Η Ολλανδία στο Πότσνταμ» με έμφαση στην ολλανδική συνοικία.

ΠΑΡΙΣΙ

Νέο κτίριο πολιτισμού
Από τον Οκτώβριο θα αρχίσει να λειτουργεί το Hôtel de Mercy-Argenteau στο Μπουλβάρ Μονμάρτρ. Ιστορικό μέγαρο του 18ου αιώνα, το κτίριο θα είναι επικεντρωμένο στον κόσμο του κοσμήματος, θα διαθέτει εκθεσιακούς χώρους και βιβλιοθήκη. Τον σχεδιασμό ανέλαβε η Κονσταντίν Γκισέ. Η πρώτη έκθεση (από 6 Οκτωβρίου) θα έχει θέμα κοσμήματα από θεατρικές παραγωγές που ανέβηκαν από την Κομεντί Φρανσέζ. Θα είναι μια θεματική έναρξη ενός νέου χώρου.

ΝΤΙΣΕΛΝΤΟΡΦ

Ετέλ Αντάν
Γεννημένη στη Βηρυτό το 1925, η Ετέλ Αντάν υπήρξε μια πολυδιάστατη δημιουργός: ζωγράφος, συγγραφέας, ποιήτρια, φιλόσοφος. Περήρανη για την καταγωγή της, συναιρούσε την αραβική με τη δυτική ταυτότητα. Αυτήν την περίοδο στο Ντίσελντορφ, στον χώρο τέχνης K20, παρουσιάστηκε έκθεση έργων της με τίτλο «Ποίηση των χρωμάτων». Είναι μια μορφή αναδρομική με δημιουργίες από τη δεκαετία του 1960 έως τον θάνατό της, το 2021. Βιβλία της κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Αγρα.

ΡΩΜΗ

Ειστήριο για το Πάνθεον
Εκκρεμότητα πολλών ετών, εντέλει εφαρμόστηκε εισσόδος με ειστήριο για το Πάνθεον, ένα από τα δημοφιλέστερα μνημεία της Ρώμης. Η απόφαση εφαρμόστηκε πριν από λίγες ημέρες. Οι συνθήκες ουρές έξω από το μνημείο προκαλούν τώρα μεγαλύτερη καθυστέρηση, καθώς η αγορά εισιτηρίου διαδικτυακά δεν φαίνεται να είναι τόσο απλή υπόθεση στην Ιταλία. Το ειστήριο κοστίζει 5 ευρώ και τα πλήθη των τουριστών περιμένουν υπομονετικά στη ζέστη του καλοκαιριού.

ΜΑΝΤΣΕΣΤΕΡ

Νέο προφίλ για την πόλη
Κέντρο της pop κουλτούρας από τη δεκαετία του '70 το Μάντσεστερ, πόλη με διαφορετικές κοινωνικές ταχύτητες, απέκτησε έναν νέο πόλο πολιτισμού. Είναι ένα τεράστιο συγκρότημα πολλαπλών χρήσεων και δυνατοτήτων, με αμφιθέατρο 1.500 θέσεων και εκθεσιακούς χώρους. Θα αποτελέσει επίσης έδρα του Διεθνούς Φεστιβάλ Μάντσεστερ. Με κρατική χρηματοδότηση και με τη χορηγία των Aniva Studios, ο νέος χώρος θα πρέπει να αντιπροσωπεύει τη σύνθετη ταυτότητα της πόλης.

Η νέα μορφή του σιδηροδρομικού σταθμού Πεν Στέισον στο Μανχάταν.

Η αναγέννηση
του Πεν Στέισον,
σύμβολο της Νέας Υόρκης

Η παρουσίαση των σχεδίων για τη νέα όψη και λειτουργία του Πεν Στέισον, του ιστορικού σιδηροδρομικού σταθμού στο Μανχάταν, σηματοδοτεί μια στροφή όχι μόνο για το ίδιο το κτίριο αλλά ευρύτερα για τις αστικές αναπλάσεις και το μέλλον των τρένων στον 21ο αιώνα. Τα σχέδια προωθούνται από τον κατασκευαστικό κολοσσό ASTM North America σε συνεργασία με το διεθνές αρχιτεκτονικό γραφείο HOK και το γραφείο ολιστικού σχεδιασμού PAU (Practice for Architecture and Urbanism) με χρονοδιάγραμμα έξι ετών από την ώρα της υπογραφής. Το τεράστιο έργο, προϋπολογισμού 6 δισ. δολαρίων, προβλέπει επεκτάσεις, συνδέσεις, διαδρομές, απογείωση της λειτουργικότητας αλλά και της ευχαρίστησης από τη χρήση των υποδομών. Η νέα εισσόδος στην Ογδο Λεωφόρο και η ήδη αποκτηθείσα σύνδεση με το παλιό Ταχυδρομικό Μέγαρο του 1913 οδηγούν σε μια νέα αρχιτεκτονική αντίληψη για τον σταθμό, που ως κτίριο πλέον του 21ου αιώνα συνομιλεί με αυτό που υπήρξε, ενώ ανοίγει λεωφόρους για το μέλλον.

Ο συμβολισμός είναι τεράστιος και πυκνός. Το Πεν Στέισον οικοδομήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1960 στη θέση του παλαιότερου, ατμοσφαιρικού συγκροτήματος της Μπέλ Επόκ. Η κατεδάφιση

του παλιού Πεν Στέισον το 1964 συνοδεύτηκε από ένα τραύμα και ένα σοκ. Ήταν ίσως η πρώτη κατεδάφιση ιστορικού κτιρίου στις ΗΠΑ που σηματοδότησε μια σημαντική στροφή στον τρόπο που γίνονταν αντιληπτή η έννοια της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Το κύμα αντιδράσεων για την επικείμενη τότε κατεδάφιση του Πεν Στέισον δεν έσωσε το κτίριο αλλά γέννησε ένα κίνημα πολιτών και καλλιέργησε μια νέα αντίληψη. Αυτή ήταν η κληρονομιά από τα μέσα της δεκαετίας του '60 στις ΗΠΑ, όταν ήδη (από τις αρχές του 20ού αιώνα) υπήρξε σαρωτικό κύμα κατεδαφίσεων των κατασκευών του 19ου αι. Αυτό το αμερικανικό κίνημα υπήρξε πρωτοπόρο και σταδιακά οργανώθηκε σε μια νέα πολιτική υπέρ της ιστορικής αρχιτεκτονικής.

Παράλληλα, όμως, το αναγεννημένο Πεν Στέισον του 21ου αιώνα μάς δείχνει και έναν τρόπο αστικών αναπλάσεων με τόλμη, με σύζευξη εποχών και με επίκεντρο το βίωμα του χρήστη. Κατά μια επιπλέον έννοια, το νέο Πεν Στέισον επαναφέρει τη χρήση του σιδηροδρόμου σε ένα άλλο βάθρο κοινωνικής συνοχής. Το τρένο στον αιώνα μας συνδέεται με ένα άλλο προφίλ πόλεως και τη σταδιακή αποθάρρυνση του Ι.Χ. αυτοκινήτου, στον αντίποδα όμως συνβέβαιαν στις ΗΠΑ μετά το 1950.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Στη Λεωφόρο του Κώστα Καρφόπουλου

Ο κύριος Γκρι παραμερίζει σήμερα και όχι για καλό λόγο. Το φευγικό του Κώστα Καρφόπουλου πριν από περίπου δέκα ημέρες πάγωσε πολλά πράγματα, μέσα μας, έξω μας.

Την ημέρα που ο Κώστας έκλεισε τα μάτια του, έφτασε στο γραφείο μου από τον Καστανιώτη η συλλογή διηγημάτων του «Ο,τι αρχίζει ωραίο τελειώνει με φόνο». Ακόμα και ο τίτλος, στη σκιά του θανάτου του, μοιάζει να είναι βγαλμένος από το ιδιότυπο, μαύρο, αλλά ποτέ κυνικό χιούμορ του Κώστα.

Χαμογέλασα όταν άνοιξα το βιβλίο, ανύποπτος για τη δραματική περιπέτεια στην οποία είχε μπει τις τελευταίες ημέρες ο συγγραφέας (πολύ πρόσφατα τον είχα πετύχει στη Σκουφά, όπου συνήθως τον πετύχαινα, κι έδειχνε δυνατός, όπως και άλλοτε...). Κοίταξα την αφέρωση: «Στον Ηλία – για να πάμε και Λεωφόρο VII. '23».

Σε εκείνες τις συναντήσεις ο Κώστας ήταν πάντοτε παρών, γεμάτος ιδέες και ενθουσιασμό.

Λίγους μήνες πριν, είχα γράψει στην «Κ» εγκωμιαστικό σχόλιο για την ομάδα του Παναθηναϊκού. Μία ημέρα μετά, ο Κώστας μου έγραψε. Επιδιοκίμαζε το σχόλιο κι ας ήταν γραμμένο από έναν παλαιό, βαμμένο ΑΕΚτζή. 'Η ίσως κυρίως γι' αυτό.

Στη Σκουφά, όταν βρεθήκαμε, το συζητήσαμε. «Αξίζατε το πρωτάθλημα», μου είπε. «Κι εσείς», του απάντησα και γελάσαμε. «Ξέρεις, Κώστα», του είπα μετά, «δεν έχω πάει ποτέ μου στο γήπεδο της Λεωφόρου». «Αυτό», είπε με ένα μειδίαμα, «πρέπει να το διορθώσουμε».

Η τελευταία συλλογή διηγημάτων του Κώστα Καρφόπουλου κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Πήρα το βιβλίο μαζί μου στο σπίτι. Την επομένη, νωρίς το πρωί, ήρθε το μήνυμα της Μαρίας Τοπάλη...

Στο κατευόδιο του Κώστα, στο Πρώτο Νεκροταφείο, το περασμένο Σάββατο, ήταν και μερικά από τα παιδιά με τα οποία συναντιόμαστε κάθε Τετάρτη πρωί, επί περίπου 3,5 χρόνια στο «Ντεζιρέ», επί της Δημοκρίτου, όπου σχεδιάζαμε θέματα βιβλίου για το κυριακάτικο ένθετο της «Κ»: η Σταυρούλα Σκαλίδη, ο Κωνσταντίνος Μπούγας, ο Κωνσταντίνος Χατζηνικολάου.

Σε εκείνες τις συναντήσεις ο Κώστας ήταν πάντοτε παρών, γεμάτος ιδέες και ενθουσιασμό. Μαζί με τον Λευτέρη Καλοσπύρο ήταν οι δύο Παναθηναϊκοί της παρέας. Συμπαθούσαν όμως την ΑΕΚ – ή έτσι έλεγαν για να μη με στενοχωρούν.

Ήταν όμορφα όσο κράτησε το «Ντεζιρέ» – και δεν ξέραμε τότε πόσο όμορφα ήταν, όπως γίνεται συνήθως με κάτι που ζεις, αλλά που πρέπει να καθεί για να νιώσεις ότι ήταν κάτι σπάνιο και ακριβό. Ήταν όμορφα, μα κάλασε – όχι από εμάς, μα από τις αλλαγές στα φορολογικά, με τα δελτία παροχής που κλείστηκαν σχεδόν απ' όλους αφού δεν συνέφερε κανέναν πλέον.

Προς τιμήν του, ο Παναθηναϊκός εξέδωσε ανακοίνωση για τον θάνατο του Κώστα. Θα χαίρονταν πολύ με αυτό. Στο τελευταίο διήγημα της συλλογής, οι «πράσινοι» του 1971 έχουν την τιμητική τους. Με όλες εκείνες τις απίθανες ιστορικές λεπτομέρειες που συνθίξε στα πεζά του.

Αιώνιος πρωταθλητής ο Κώστας Καρφόπουλος: στη δική του Λεωφόρο.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΓΟΛΙΑ

Τα χαμένα αριστουργήματα του Αμάνσιο ντα Σίλβα

Στις 17 Ιουλίου συμπληρώνονται 27 χρόνια από τον θάνατο του σπουδαίου Ινδού κιθαρίστα και συνθέτη Αμάνσιο ντα Σίλβα στα 60 του, γεννημένου στη Βομβάν από γονείς Γκόανς (εθνογλωσσική ομάδα που προκύπτει από την αφομοίωση ινδοάριων, ινδοπορτογαλικών, αυστραλοασιατικών προγόνων). Από το 1992 ένα εγκεφαλικό τον άφησε μερικώς παράλυτο καθιστώντας τον καλλιτεχνικά ανενεργό.

Αναφερόμενοι στην Ινδία, ο νους πάει αυτόματα στον διάσημο Ραβί Σανκάρ, υπεύθυνο για τα διεθνή διαπιστευτήρια της ινδικής μουσικής και για μία από τις πρώτες απόπειρες σύγκλισης ανατολικής - δυτικής μουσικής.

Ωστόσο το μερίδιο που αναλογεί στον Αμάνσιο ντα Σίλβα είναι ξεχωριστό. Δεν περιορίστηκε στην τζαζ, αλλά επεκτάθηκε και σε άλλες κατευθύνσεις (ροκ, αβανγκάρντ).

Τα ραδιοφωνικά ακούσματα των Τσάρλι Κρίστιαν, Τζιμ Χολ, Γουές Μοντγκόμερι επηρέασαν καθοριστικά τα βήματά του. Στα 20 του δημιούργησε το πρώτο συγκρότημα περιοδεύοντας στην Ινδία. Σαν μουσικός δουλέψε σε ταινίες του Bollywood. Το 1967 μετακόμισε στο Λονδίνο λόγω ασθένειας του γιου του.

Η συνεργασία του με εμβληματικούς πονιέρους της βρετανικής σκηνής (Ντον Ρέντελ: τρομπέτα, φλούγκελχορν, Ιαν Καρ: σαξόφωνο) αποτυπώθηκε πρώτη φορά στο «Afro-Jazz» (1968) του Γκανέζου κρουστού Γκέι Γουόρεν. Στο αριστουργηματικό δισκογραφικό του ντεμπούτο «Integration» (Columbia 1969, παραγωγός: Ντένις Πρέστον, επανέκδοση: Rheon 2017), ο Ντα Σίλβα συνδύασε μοναδικά τζαζ στοιχεία με ινδικούς μουσικούς τρόπους σε μια σπάνια εμπειρία με γερές δόσεις λυρισμού, πρωτότυπη άποψη, εξωτική αλλά βαθιά εσωτερική ματιά, μακριά από τουριστικές προσεγγίσεις. Μαζί του οι Καρ, Ρέντελ και οι Ντέιβ Γκριν (κοντραμπάσο), Τρέβορ Τόμκινς (ντραμς).

Το εμπνευσμένο τζαζ «Ganges», το παρακτικό «Joyce country», αφιερωμένο στην πιστή μέχρι τον θάνατό του, Ιρλανδή σύζυγό του, τα «Jairui», «Maharani», αφιερωμένα στην πανέμορφη,

Στο αριστουργηματικό δισκογραφικό του ντεμπούτο «Integration» (1969) ο Ντα Σίλβα συνδύασε μοναδικά τζαζ στοιχεία με ινδικούς μουσικούς τρόπους μακριά από τουριστικές προσεγγίσεις.

Από τους Γκόανς της Ινδίας στη βρετανική τζαζ σκηνή με αφορμή τα 27 χρόνια από τον θάνατο του σπουδαίου κιθαρίστα και συνθέτη, ο οποίος δεν περιορίστηκε στην τζαζ αλλά επεκτάθηκε και σε άλλες κατευθύνσεις (ροκ, αβανγκάρντ).

φίλη της τζαζ Maharani της Τζαϊπούρ, Γκαγιάντρι Ντέβι, της βασιλικής οικογένειας που τον είχε προσλάβει ως μουσικό στην πατρίδα του και το ομώνυμο καθηνλώνουν με τη μελωδική φλέβα τους.

Την ίδια χρονιά το κουαρτέτο του συνεργάζεται με τον Βρετανό, τζαμαϊκανής καταγωγής, σαξοφωνίστα Τζο Χάριστ με καρπό το θαυμάσιο «Hum Dono» (Columbia), ένα εκλεκτικό σύμπλεγμα τζαζ, παραδόσεων Ινδίας, Καραϊβικής και τη συμμετοχή της τραγουδίστριας Νόρμα Γουίνστον. Ο ίδιος στην κιθάρα, συν-

θέτει πέντε από τα έξι κομμάτια.

Ακολουθεί το 1971 το «Reflections-The Romantic Guitar of Amancio D' Silva» με ορχηστρικές διασκευές συνθέσεων των Γκέρσουϊν, Ελινγκτον κ.ά. από τους Ντέιβιντ Μακ, Λιον Γιανγκ, Σταν Τρέισι. Στο εκπληκτικό «Dream Sequence» (Regal Zonophone 1972, επανέκδοση: Roundtable 2020) ο Ντα Σίλβα ηγείται των αβανγκάρντ-τζαζ Cosmic Eye ξεδιπλώνοντας ασυνήθιστες μουσικές ιδέες σε ύφος ράγκα ροκ, προγκρέσιβ. Σιτάρ, βιολί, φλάουτα, σαξόφωνο, τάμπλα, κοντραμπάσο, κρουστά-ντραμς σε ένα οργανωμένο καταιγιστικό κρεσέντο σπάνιας ομορφιάς με ψυχεδελικά στοιχεία, φανκ-τζαζ νύξεις, πειραματικές εξερευνήσεις.

Στο μαγευτικό «Konkan Dance» (πχογράφηση: 1972-74, πρώτη έκδοση: Qbico 2006, επανέκδοση: Roundtable 2021) ο Ντα Σίλβα (πλεκτρική, ακουστική κιθάρα) καθοδηγεί υποδειγματικά τους Ντον Ρέντελ (σαξόφωνο), Σταν Τρέισι (πιάνο), Άλαν Μπράνσκομπ (φλάουτο, βιμπράφωνο, πλεκτρικό πιάνο), Τόνι Κάμπο (κοντραμπάσο), Κλεμ Αλφοντ (σιτάρ), Μικ Ριπσάρ και Κεσάβ

Σάθε (τάμπλα) σε σαγηνευτικές συνθέσεις: «A street in Bombay», το ομώνυμο, τα αφιερωμένα στις κόρες του «What Maria sees», «A song for Francesca» (στο δεύτερο για πρώτη φορά με ακουστική κιθάρα, αποκλειστικό του όργανο από αρχές των '80s). Ελευθερία, αναζήτηση, άνοιγμα σε άλλες επιρροές, χαρακτηριστικά της πολυπολιτισμικής ατμόσφαιρας της λονδρέζικης σκηνής, έγιναν συνθήκες όπου ευδοκίμησε το μωσαϊκό δυτικών τζαζ και ανατολικών μουσικών θησαυρών.

Κι ενώ το άλμπουμ με τίτλο τον χορό της φυλής του θεωρείτο το τελευταίο του, εμφανίστηκε νέος σταθμός, το «Sarapa» (Roundtable 2022, πχογράφηση: Λονδίνο 1983) συγγενέυοντας περισσότερο με το «Dream Sequence» και αποπνέοντας το πρωτότυπο, γοητευτικό ιδίωμα μείζης τζαζ φιούζιον, μόνταλ τζαζ, ινδικής ράγκα. Η πλάστιγγα γέρνει στην εσωτερικότητα και τον διαλογισμό που βουτά με τους Κλεμ Αλφοντ (σιτάρ), Τζαλίμπ Μίλαρ (τάμπλα), Λιν Ντόμπσον (σαξόφωνο, φλάουτο), γνωστή από συνεργασίες με Soft Machine, Manfred Mann, Nick Drake, John Martyn. Μουσική δομημένη με εξαιρετική ισορροπία, ηρεμία, κλιμάκωση ρυθμών, αναδεικνύεται από την υποβλητική ατμόσφαιρα και υπερβαίνει τα στοιχεία τζαζ και παράδοσης. Τέσσερις υπέροχες αργόσυρτες, εκτεταμένες συνθέσεις έγγραψαν το ιδανικό φινάλε πχογραφήσών του.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα δύο τελευταία άλμπουμ του παρότι πχογραφήθηκαν σε δημιουργική περίοδο του, ήταν ακυκλοφόρητα. «Konkan Dance» και «Sarapa» αντίστοιχα πρωτοκυκλοφόρησαν 33 και 40 χρόνια μετά την ηχογράφηση, 10 και 26 χρόνια μετά τον θάνατό του.

Ισως συνεκτιούσαν μελλοντικά οι εκπλήξεις αφού ο 56χρονος σήμερα γιος του, κιθαρίστας Στέφανο, του οποίου η υγεία οδήγησε τον πατέρα του να μετακομίσει στην Αγγλία για να τον σώσει ανοιγόντάς του ουσιαστικά διάπλατα την πόρτα μιας συναρπαστικής καριέρας, αναζητά παθιασμένα χαμένες πχογραφήσεις. Ποιος ξέρει τι θα ανασύρει η σκαπάνη της ανασκαφής.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ

Ο Βασίλης Τσιμπούκης σπούδασε πολιτικές επιστήμες. Το 1983 εκδόθηκε η ποιητική του συλλογή «Γεώργιος Δερμίν» (Πρόσπερος). Από το 1994 μέχρι το 2002 επιμελήθηκε την αγγλοσαξονική και αμερικανική λογοτεχνική σειρά των εκδόσεων Οδυσσέας. Έχει μεταφράσει έργα των Ρέιμοντ Κάρβερ, Θιοντορ Ντράιζερ, Ντέιβιντ Λίβιτ και Τίμοθι Μο. Η νουβέλα του «Συγκάτοικος, 32 κομμάτια» (εκδ. Loggia) κυκλοφόρησε πρόσφατα.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «Dissipatio H.G.» του Γκουίντο Μορσέλι, «Το όνομά σου» του Βαγγέλι Χατζηγιαννίδη και το «Παραντίαις» της Φερνάντα Μέλασορ.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;

Ο Ευγένιος Γκαντ, κεντρικός ήρωας στο μυθιστόρημα «Γύρνα πίσω άγγελέ μου» του Τόμας Γουίλφ για την πολυτροπική και πολυπρισματική ενθελκίωσή του, το πάθος για ανεξαρτησία και ατομική ολοκλήρωση, όχι όμως χωρίς τμήμα και βάρος ενοχής.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;

Τρεις ελληνικές φωνές που έχουν σιγήσει: τον Γιάννη Πάνου, τον Αλέξανδρο Κοτζιά και τον Γιώργο Ιωάννου.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Διαβάζοντας τον «Πάγο» της Άννας Καβάν θάυμασα την υπαινικτικότητα και τον άγριο λυρισμό σαν εργασία αποτύπωσης εσωτερικής ερήμωσης σε μια παραβολή για την εποχή του Ψυχρού Πολέμου και το τέλος του κόσμου.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα πρώτη φορά;

Τις «Μεταθανάτιες αναμνήσεις του Μπρας Κούμπας», το πρώτο μέρος της «Ρεαλιστικής τριλογίας» του Βραζιλιάνου Ζοακίμ Μαρία Μασάντο ντε Ασίς.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;

Το «Ομαδικό πορτρέτο με μια κυρία» του Χάινριχ Μπελ.

Ένα βιβλίο με ουσιαστικό «πρωταγωνιστή» τον Νίκο Σκαλκώτα. Γιατί;

Ο Νίκος Σκαλκώτας εξερεύνησε την πρωτοποριακή, νέα μουσική της εποχής του στο κέντρο που τη γέννησε, τη Γερμανία της δεκαετίας του 1930. Εκεί δημιούργησε και εξέλιξε το δικό του μοναδικό μουσικό ιδίωμα. Βίωσε αρνητική υποδοχή και δυσκολίες στην επαγγελματική του ζωή επιστρέφοντας στην Ελλάδα τα σκοτεινά χρόνια του πολέμου μέχρι το σύντομο και τραγικό τέλος της ζωής του. Ο «Συγκάτοικος» είναι μια μυθιστορηματική ανάπλαση της ζωής του Νίκου Σκαλκώτα και ένα αυτοαναφορικό κείμενο.

Εκτός από την ανάπλαση της ζωής του Σκαλκώτα, τι θα θέλατε να μείνει στον αναγνώστη σε «δευτέρα ανάγνωση»;

Η δυνατότητα που έχει η γραφή να ενώνει διαφορετικές ιστορίες, να αναδιπλώνεται και να αναπροσανατολίζεται. Εντέλει, να μείνει η αίσθηση μιας γραφής που θέλησε να συνομιλήσει με τη μουσική μέσα από την ποιητικότητα, το παραλήρημα, την εξομολόγηση και το θραυσματικό.

Λογοτεχνία ή μουσική; Ποια είναι η ιδανική... συγκάτοικος;

Ανοίγουμε διάπλατα την πόρτα και βγαίνουμε μαζί τους στο φως. Ιδανικές συντροφίες και οι δύο!

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Σαν την κάθοδο των εννιά

ΜΑΚΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
Η σκόνη του κόσμου όταν γκρεμίζεται
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 264

Και πάλι Εμφύλιος, το 2023. Ας επιστρέψουμε λοιπόν στο βουνό, σαν να μην είχαμε ποτέ διαβάσει την «Κάθοδο των εννιά» του Θανάση Βαλτινού. Στο μυθιστόρημά του ο Μάκης Καραγιάννης παρακολουθεί τις ατελείωτες πεζοποιίες μιας μικρής ομάδας ανταρτών, που κατευθύνονται από τα ελληνοαλβανικά σύνορα στον νότο, στον γενέθλιο τόπο, το Τρίκορφο Αιτωλοακαρνανίας. Πρόκειται για ένα ταξίδι αυτοκτονικό, καθώς η γενέτειρα των οκτώ παρέμεινε ζωσμένη από τις δυνάμεις του κυβερνητικού στρατού. Ήταν δεκατρείς όταν ξεκίνησαν «αυτό το μακρινό ταξίδι στο σκοτάδι της απέραντης νύχτας» και έμειναν οκτώ να συνεχίζουν την απονενομημένη κάθοδο. «Προχωράγαμε και προχωράγαμε ανάμεσα από λαγκάδια, σαν να μπαίναμε όλο και πιο βαθιά σε μια αρχέγονη εποχή στα σύνορα του κόσμου. Σ' έναν παράξενο τόπο με σκοτεινά νερά και την ηχώ των βουνών, που μας επέστρεφε τα αλυχτήματα των λύκων, σ' αυτό το μακρινό ταξίδι στο σκοτάδι της απέραντης νύχτας». Στην αφήγη-

ση κυριαρχούν οι συγκλονιστικές απεικονίσεις του φυσικού τοπίου, που έσκαπε παντοδύναμο, σφύζοντας από μεταφυσικές, απόκοσμες αντιλήψεις, την πορεία προς τον θάνατο. Ο Καραγιάννης αποδίδει μαγευτικά την αντίστιξη ανάμεσα στη μυστική, σκοτεινή, οργιακή ζωή της φύσης και στο βραδυ ψυχογράφημα των ανδρών.

Η δεσπόζουσα οπτική γωνία ανήκει στο νεαρότερο μέλος της ομάδας, και μοναδικό επιζώντα της πορείας, που παλεύει με το σάστιμά του μπροστά στην ανεπίπτη ομορφιά και το απύθμενο έρεβος. Το βλέμμα του λαχταρούσε ένα απώτερο νόημα, αλλά η αλήθεια έμενε απλυσίασπη. «Αδρατη. Αποκρουστική». «Ξαφνικά σήκωσα το κεφάλι και κοίταξα σαστισμένος το εκπληκτικό γεγονός του κόσμου. Το μαύρο αίμα είχε δώσει τη θέση του στην πράσινη γαλήνη». Πλανταγμένος από την ακαταληψία της σφαγής, ο νεαρός αντάρτης έστρεψε τα μάτια στον ουρανό, φωταγωγημένο από χιλιάδες

αστέρια, «που τρεμόπαιζαν ασθενικά στην ανεξίτηλη απεραντοσύνη του σύμπαντος».

«Οι εναλλαγές του τοπίου συγκόρευαν, με ζυγισμένες δόσεις, την ομορφιά της φύσης και την αθλιότητα του ανθρώπου». Ανάμεσα σε πιαγιές σπαρμένες με ακαθάρτα κουφάρια και δέντρα που από τα κλαδιά τους κρέμνταν κεφάλια «σαν παράξενα τροπικά φρούτα», απλώνονται μυροβόλα δάση, αστερόσες νύχτες, εξαισίες μαρμαρυγές, αστρικοί κυματισμοί, ακούγονται παυσίλυπα θροίσματα φυλλών, εύμολπα κελαδημάτα, κελαρύσματα λαγαρών νερών, ενδω δροσερές αύρες

ριγούν, ανασαλεύοντας τα σχήματα των νεφών στον ουρανό. «Μπροστά μας, χαμένο σε ένα μακρινό βάθος, πίσω από απεπάλληλους ορίζοντες, μας περίμενε το Τρίκορφο». Αν εξαιρέσουμε την καλλιέργειά του, το βιβλίο του Καραγιάννη δεν προσφέρει κάτι καινούργιο στη λογοτεχνία του Εμφυλίου. Διάσπαρτα στην,

αναντίρρηση υποβλητική, σκηνογραφία, ενθέτονται θραύσματα διαλόγων σε ιδιόλεκτο, όπου διατυπώνονται θυμώσοφες, πηλοπλαστικές αποφάνσεις για την εγγενή κακότητα του ανθρώπου. Όσον αφορά το ιδίωμα, σε αυτό παρεισφρεί εμφανικά η φωνή του Σωτήρη Δημητρίου. Λόγος χάρην, μια αντάρτισσα: «Μίλαγε σαν να της τα 'λεγε ο Άγγελος» («Τους τα λέει ο Θεός»). Αλλού διαβάζουμε: «Κάτω από ξένους ουρανούς μετράγαμε το χρόνο με την κίνηση του ήλιου και το σχήμα του φεγγαριού» («Ουρανός απ' άλλους τόπους»). Παραδόξως, ακόμα και το δυνατό μέρος του βιβλίου, η γλώσσα, μοιάζει ασταθής. Μία λέξη απειλεί να ξεθεμελιώσει τα λυρικά, βουκολικά λεπτοεργήματα, η λέξη «σαν» (συνήθως μέτρο και σπανίως χρονικός σύνδεσμος). Μέτρηση 346 επαναλήψεις. Αυτή η γλωσσική αβελψία μαρτυρεί, κατά τη γνώμη μου, την αναγκαιότητα της επιμέλειας, η οποία δεν είναι ασφαλώς φιλολογικός πλεονασμός. Βέβαια, η μείζων ευθύνη αναλογεί πάντοτε στον συγγραφέα. Αντιμετωπίζοντας τόσο τη φύση όσο και τον Εμφύλιο σαν σκηνικό φόντο, ο Καραγιάννης αποδύθηκε σε μια γλωσσική επίδειξη, που δεν πήγε και τόσο καλά.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΥΡΟΘΕΗΣ
«Κέικ Γεωγραφίας»
εκδ. Αλμύρα

Δυστοπικό περιβάλλον, κατεστραμμένη γη, ερείπια ενός ολοκληρωτικού πολέμου. Μέση Ανατολή, καταραμένη γη, εκεί που ομίγουν οι πολιτισμοί τριών ηπείρων. Εκεί που το θρησκευτικό μίσος σπνεται δεκαίνκι στα θέλω των ισχυρών. Εκεί μας ταξιδεύει ο Μιχαήλ Μαυροθεής, εκεί που πλέον τα κορπορατικά καθεστώτα πέρασαν στην επόμενη φάση της εξέλιξής τους και μετατράπηκαν σε μια θρησκεία που επιβλήθηκε σχεδόν εξοφάνίζοντας τις άλλες. Σ' αυτό το περιβάλλον με έντονα μυρωδιές κακό και με ήχους επικίνδυνα εθιστικής μουσικής, η Πάνα η ηρωίδα του βιβλίου ξεκινά ένα οδοιπορικό από την ερειπωμένη Παλμύρα μέχρι την «πολιτισμένη» Λευκωσία ώστε να εντοπίσει τη χαμένη της αδελφή...

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Θες πνευστά; Στα Κατύδατα να πας

Στην «Κ» μιλάνε οι Sonica, οι People of the Wind και οι Gaba Project που εμφανίζονται στο Windcraft Music Fest 9

Συνέντευξη στον ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Τη γιορτή των πνευστών για ακόμη μία χρονιά διοργανώνει το Windcraft Music Fest 9, στα Κατύδατα της Σολέας, το Σαββατοκύριακο 22 και 23 Ιουλίου, με ένα πλούσιο πρόγραμμα. Στις δύο σκηνές του φεστιβάλ, στο Περβόλι και στο Χάνι οι φίλοι της μουσικής θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν πνευστά σε πολλά διαφορετικά μουσικά στυλ. Στην «Κ» μίλησε ο Χριστός Γερολασιτίης από το κυπριακό συγκρότημα Sonica, η Χριστίνα Πολυκάρπου και ο Βασίλης Βασιλείου για το Gaba Project και το τρίο People of the Wind.

SONICA FEAT. TOMS RUDZINSKIS

Οι Sonica συμπράττουν με τον σαξοφωνίστα Toms Rudzinskis, για να παρουσιάσουν για πρώτη φορά ένα νέο ρεπερτόριο, καθώς και μερικά κομμάτια από το άλμπουμ τους

—Οι Sonica τι φιλοδοξούν να φέρουν στη μουσική σκηνή του τόπου;

—Οι Sonica φιλοδοξούν να φέρουν μια λιγότερο γνωστή εκδοχή της τζαζ/αυτοσχεδιαστικής μουσικής στην κυπριακή σκηνή. Έναν τρόπο παίξιματος όπου η δημιουργία ηχητικού χώρου είναι βασικό συστατικό στη μουσική τους. Τα μέλη της μπάντας στοχεύουν σε έναν ιδιαίτερο τρόπο προσέγγισης αυτοσχεδιασμού μέσω των συνθέσεων. Επιδίδουν συνεργασίες με μουσικούς από την Κύπρο αλλά και το εξωτερικό, οι οποίοι μπάσουν το δικό τους στοιχείο στον ήχο αυτό. Ο Toms Rudzinskis είναι ένας από τους καλύτερους του σχήματος με τον οποίο θα παρουσιαστούν για πρώτη φορά μαζί στη σκηνή του Windcraft Music Fest στις 23 Ιουλίου.

—Σύγχρονη τζαζ και ζωντανή ηλεκτρονική μουσική, παντρεύονται εύκολα;

—Το πάντρεμα της σύγχρονης τζαζ με τη ζωντανή ηλεκτρονική μουσική σίγουρα δεν είναι απλή υπόθεση και εύκολα μπορεί να χαθεί η ισορροπία. Χρειάζεται πιστεύω τουλάχιστον ένα στοιχείο και από τις δύο πλευρές που να είναι αρκετά εμφανές ούτως ώστε να συνυπάρχουν τα δύο αλλά και να αγγίζουν τον ακροατή. Για τους Sonica τα στοιχεία του αυτοσχεδιασμού, της φόρμας και της αρμονίας είναι αυτά που παραπέμπουν σε τζαζ (όχι κατ' ανάγκη σαν στυλ αλλά σαν συμπεριφορά) και ο ήχος, ο ρυθμός και οι λύσεις σε ηλεκτρονική μουσική.

—Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι Sonica κινούνται σε πειραματικούς ήχους ή έχουμε να κάνουμε απλώς με ελευθερία στη μουσική;

—Δεν νομίζω πως οι Sonica κινούνται σε πειραματικούς ήχους. Έστω και αν υπάρχουν κάποιες μεμονωμένες ανοιχτές στιγμές πειραματισμού στη μουσική, στην τελική όλα διαμορφώνουν έναν βασικό χαρακτήρα και έχουν τη θέση τους στη σύνθεση των κομματιών. Φυσικά αυτό είναι υποκειμενικό αφού ο καθένας/καθεμία ανάλογα με τα προσωπικά του/της ακούσματα, καθορίζει τη μουσική ελευθερία όπως την εκλαμβάνει. Γι' αυτό πολλές φορές οι ταμπέλες στη αυθεντική μουσική ίσως να μπερδεύουν αντί να κατατοπίζουν.

GABA PROJECT FEAT. ACHILLEAS TIGAS

Ο Βασίλης Βασιλείου και η Χριστίνα Πολυκάρπου στο Windcraft Music Fest θα μοιραστούν τη σκηνή με τον Αχιλλέα Τίγκα στα παραδοσιακά πνευστά και τον Νικόλα Τρύφωνος στο κοντραμπάσο.

—Χριστίνα και Βασίλη, Gaba Project με έμφαση στον αυτοσχεδιασμό... πόσο βαθιά γνώση της μουσικής χρειάζεται για να έχουμε τον ήχο που προχωράει παραπέρα από τον πειραματισμό;

—Η μουσική είναι ένας ζωντανός οργανισμός, που εξελίσσεται συνέχεια. Για αυτό και η γνώση της είναι κάτι που δεν σταματά ποτέ για τους μουσικούς. Ο καθένας αποκτά, βέβαια, με το πέρασμα του χρόνου, περισσότερη κατανόηση και γνώσεις για το είδος μουσικής που

Για τους Sonica τα στοιχεία του αυτοσχεδιασμού, της φόρμας και της αρμονίας είναι αυτά που παραπέμπουν σε τζαζ και ο ήχος, ο ρυθμός και οι λύσεις σε ηλεκτρονική μουσική.

Μέσα από τη μουσική μας, αλλά και το κομμάτι του αυτοσχεδιασμού, προσπαθούμε να βλέπουμε πρώτα αν έχουμε κάτι να πούμε, μια πολύ ενδιαφέρουσα εξερεύνηση για εμάς.

Ζουρνάς και νταούλι είναι μια ζυγιά που ελκύει πολλούς και ετερόκλητους ανθρώπους στο να ταξιδέψουν πολλά χιλιόμετρα ώστε να βρεθούν σ' ένα τέτοιο μουσικό συναπάντημα.

ασκολεύεται αποκλειστικά ή περισσότερο από άλλα είδη, αλλά και πάλι ο δρόμος είναι ατελείωτος. Εμείς μέσα από τη μουσική μας αλλά και το κομμάτι του αυτοσχεδιασμού, που καταλαμβάνει μεγάλο μέρος της, προσπαθούμε να βλέπουμε πρώτα αν έχουμε κάτι να πούμε και τι είναι αυτό, μια πολύ ενδιαφέρουσα εξερεύνηση για εμάς. Προσπαθούμε την ώρα που παίζουμε να απομακρυνόμαστε από τη γνώση ως ακαδημαϊκή έννοια και να αφήνουμε το συναίσθημα, σημαντικότατο στοιχείο, να μας οδηγεί. Γι' αυτό και οι αυτοσχεδιασμοί κάθε φορά είναι διαφορετικοί. Η γνώση είναι πολύ σημαντική και χωρίς αυτήν δεν έχεις βάσεις, αλλά χωρίς το φίλτρο της αντίληψης του κάθε μουσικού, δεν δημιουργείς το δικό σου ξεχωριστό χαρακτήρα και το αποτέλεσμα δεν αποκτά οντότητα με ουσία για επικοινωνία με τον ακροατή.

—Ερμηνεύετε και δισκοκέες παραδοσιακών μουσικών της Ανατολικής Μεσογείου, με μία εντελώς φρέσκια διάθεση... τι αλλάζει σε αυτές τις δισκοκέες;

—Κατ' αρχήν αλλάζει κάτι πολύ βασικό, το χκόχρωμα, εξαιτίας των οργάνων. Το handpan και η λύρα είναι ένας ασυνήθιστος συνδυασμός που δεν είδαμε να έχει προηγουμένως. Και μέσα από αυτά τα όργανα και το ρεπερτόριο που δισκοκεύουμε (εκτός από τις δικές μας συνθέσεις), πειραματιζόμαστε, αναζητώντας την καλή αισθητική και τον δικό μας χαρακτήρα, χωρίς να έχουμε καμία πρόθεση να αναπαράγουμε τις παραδόσεις από τις οποίες έρχονται αυτά τα κομμάτια. Και να το θέλαμε αυτό δεν θα ήταν δυνατόν να γίνει πιστά, αφού δεν ανήκουμε σε αυτές. Τα μουσικά μας ακούσματα και οι ήχοι με τους οποίους μεγαλώσαμε βρίσκουν χώρο να εκφραστούν σε ρεπερτόριο πιο κοντινό, όπως κάποιων παραδόσεων του γεωγραφικού

χώρου στον οποίο ζούμε. Παρ' όλο τον περιορισμό των δύο οργάνων, τόσο σε κουρδίσματα όσο και εκτάσεις, βρίσκουμε τρόπο να ερμηνεύσουμε τέτοιο ρεπερτόριο, μέσα από τα δικά μας φίλτρα. Αλλάζουν πολλές φορές και βασικά στοιχεία, όπως το μέτρο (time signature), το tempo και η αρμονία.

—Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε ότι υπάρχει η ανάγκη αν θες για μία επαναπροέγχιση της μουσικής παράδοσης... Πόσο εύκολα μπορούν να συνυπάρχουν σύγχρονος ήχος και παραδοσιακοί δρόμοι;

—Για εμάς, τα τοπικά μουσικά ιδιώματα, οι μουσικές παραδόσεις όπως συνήθιζαν να ονομάζονται, δεν είναι κάτι που προέρχεται από το μακρινό παρελθόν, ούτε κάτι μουσειακό που πρέπει μόνο να το μαθαίνουμε και να το αναπαράγουμε. Οι μουσικές αυτές ήταν πάντα συνδεδεμένες με τη ζωή των ανθρώπων κάθε εποχής, και μέρος της έκφρασής τους. Έτσι και σήμερα, που έχουμε την τύχη να έχουμε φτάσει σε εμάς, το μόνο σίγουρο είναι ότι παίζονται και ακούγονται διαφορετικά από οποιαδήποτε άλλη χρονική περίοδο του παρελθόντος. Το περιβάλλον, αλλά και οι ίδιοι οι άνθρωποι σήμερα έχουν αλλάξει τόσο πολύ σε σχέση με ό,τι έχει προηγήσει. Έτσι και στη μουσική, το ίδιο συμβαίνει. Εμείς έχουμε στα αφτιά και στα χέρια μας έναν όγκο μουσικού έργου, και ο τρόπος που θα το προσεγγίσουμε θα έχει αναπόφευκτα αυτά που φέρουμε και εμείς ως άνθρωποι αυτής της εποχής. Από ακούσματα, άμεσα πρόσβαση στην τεχνολογία, στον κόσμο κοκ. Η μουσική αυτή έφτασε σε εμάς, και είναι κομμάτι της ταυτότητάς μας και κάτι που σε εμάς τους δύο μιλά άμεσα και μας κάνει να θέλουμε να φλερτάρουμε μαζί της. Και για αυτό τον λόγο επιλέγουμε να παίζουμε τέτοιο ρεπερτόριο, αναπόφευκτα με τον δικό μας τρόπο και τα μέσα που

έχουμε, που όπως εξηγήσαμε, είναι ό,τι πιο φυσιολογικό. Με άλλα λόγια, είναι σαν να διηγούμαστε ιστορίες που έφτασαν σε εμάς αφού πέρασαν από εκατοντάδες, αν όχι χιλιάδες, άλλα στόματα. Αν και οι λεπτομέρειες και ο τρόπος που θα πει καθένας την ιστορία αλλάζουν, η ουσία της παραμένει εκεί, και αυτό είναι ο συνδετικός κρίκος που την περνά από γενιά σε γενιά, από τη μια εποχή στην άλλη. Με τα όργανα στα χέρια μας, τη λύρα που είναι κάποιων εκατοντάδων χρόνων και το handpan μόλις είκοσι τριών, προσπαθούμε να αξιοποιούμε τις γνώσεις

Πολλές φορές οι ταμπέλες στη αυθεντική μουσική ίσως να μπερδεύουν αντί να κατατοπίζουν.

Προσπαθούμε την ώρα που παίζουμε να απομακρυνόμαστε από τη γνώση ως ακαδημαϊκή έννοια και να αφήνουμε το συναίσθημα, σημαντικότατο στοιχείο, να μας οδηγεί.

Η μουσική εκτός από τοπικό ιδίωμα είναι και μια παγκόσμια γλώσσα που μεταφέρει μηνύματα που ούτε εμείς μπορούμε να διανοηθούμε.

μας και τα μέσα της σύγχρονης εποχής, με σκοπό να μη χάνουμε την ουσία της κάθε παράδοσης. Και αυτό είναι κάτι που απαιτεί χρόνο, δοκιμές, φαντασία και αγάπη. Μέσα από αυτή τη διαδρομή ανακαλύπτουμε και εμείς τον ήχο μας.

PEOPLE OF THE WIND FEAT. YIANNIS DIONYSIOU

Το τρίο People of the Wind εμπνέεται από τις εκστατικές παραδόσεις του ζουρνά που συναντιούνται από τη Δυτική Αφρική μέχρι την Άπω Ανατολή. Στην παράσταση θα συμμετέχει ο ερμηνευτής Γιάννης Διονυσίου.

—Από τη Δύση και από την Ανατολή βρεθήκατε να περπατάτε σε ίδια μουσικά μονοπάτια. Πώς έγινε η συνάντηση των People of the Wind;

—Συναντηθήκαμε και οι τρεις για πρώτη φορά την άνοιξη του 2016 στη Θεσσαλονίκη. Ο James υπήρξε ο συνδετικός μας κρίκος. James και Fausto γνωρίζονταν ήδη από τα φοιτητικά τους χρόνια στη Βοστώνη και το Βερολίνο. Η συνάντηση συνέπεσε με την περίοδο που και οι δύο ξεκίνησαν να εξερευνούν το μουσικό κόσμο της Modal Music. Λίγα χρόνια αργότερα ο James βρέθηκε στην Θεσσαλονίκη. Σε αυτή τη φιλόξενη, από μουσικής άποψης πόλη, συνάντησε τον Αλέξανδρο συμπράττοντας μαζί του σε διάφορες δημιουργικές μουσικές περιστάσεις. Από το 2016 και έπειτα το σχήμα μας έχει ταξιδέψει σε πάνω από πέντε χώρες παίζοντας χορούς και τραγούδια από τις μουσικές παραδόσεις του ζουρνά.

—Σαξόφωνο και εκστατικές μουσικές που συναντιούνται; Είναι ο ζουρνάς μια οικουμενική μουσική συνθήκη, την οποία θέλετε να εξερευνήσετε;

—Στον περισσότερο κόσμο το σαξόφωνο και η jazz είναι ιδέες αυτόματα συνδεδεμένες. Η αφροαμερικανική μουσική άφησε μια τεράστια κληρονομιά στη μουσική χαρτογράφηση του σαξοφώνου. Από την άλλη πλευρά οι ιστορικές μπάντες του στρατού, ένα αιώνα πριν, έκαναν ευρεία χρήση ξύλινων και χάλκινων πνευστών με αποτέλεσμα όργανα όπως το κλαρίνο, το σαξόφωνο, η τρομπέτα και το τρομπό-

νι να ενταχθούν στην μουσική γεωγραφία όλης της βαλκανικής χερσονήσου. Παράλληλα ο ήχος του σαξοφώνου είναι πολύ κοντά στον ήχο του ζουρνά, όργανο οξυφώνου που παίζεται ευρέως από τη δυτική βόρεια Αφρική και τα Βαλκάνια ως την Ινδία. Ζουρνάς και νταούλι είναι μια ζυγιά που ελκύει πολλούς και ετερόκλητους ανθρώπους στο να ταξιδέψουν πολλά χιλιόμετρα ώστε να βρεθούν σ' ένα τέτοιο μουσικό συναπάντημα. Φωτιές σε πλατείες, κυκλικό και αντικυρυστό χορό ή σε κωμπούλες, οινόποια, κρεατοφαγία, ξέφρενος χορός και έκσταση είναι οι πιο έντονες μνήμες που έχουμε, όταν ακούμε ζουρνάδες και νταούλια. Αυτά η συνθήκη είναι πολύ σημαντική για εμάς και την έχουμε σαν μια πολύ δυνατή αναφορά όταν συναντιόμαστε, είτε πρόκειται να παίζουμε, είτε να κάνουμε πρόβα, είτε να διδάσουμε.

—Με τη σύμπραξη δυτικών και παραδοσιακών οργάνων έχετε δημιουργήσει έναν νέο ήχο. Που θα μπορούσαμε να τον κατατάξουμε μουσικά;

—Με έναν τρόπο οι άνθρωποι της νοτιοανατολικής Μεσογείου, είτε πρόκειται για ομάδες, είτε για κοινότυπες και μικρές κοινωνίες μπορούν να χαρακτηριστούν από κάποιες κοινές μουσικές συνήθειες. Ετήσια δρώμενα, γιορτές, πανηγύρια, γάμοι είναι μια ζωντανή συνθήκη που τοποθετεί τη μουσική και το χορό σε αρκετά ψηλό βαθμό κοινής έκφρασης, κοινού ζωντανού χρόνου με στιγμές χαλάρωσης, ξενοιασίας, ψυχαγωγίας και διασκέδασης. Υπό αυτή τη συνθήκη, ως People of the Wind νιώθουμε ότι είμαστε κομμάτι της παράδοσης και ότι παίζουμε παραδοσιακή μουσική. Κατά μια άλλη έννοια μας ενδιαφέρει πολύ να παρουσιάσουμε τη μουσική μας σε φεστιβάλ και συναυλιακούς χώρους που ίσως το κοινό να μη μας γνωρίζει, ή μας έχει ακούσει ξανά, ή που η συνθήκη να είναι για όλους καινούργια. Αυτή η σχεδόν πάντα πρωτόγνωρη εμπειρία μας κάνει να νιώθουμε ότι η μουσική εκτός από τοπικό ιδίωμα είναι και μια παγκόσμια γλώσσα που μεταφέρει μηνύματα που ούτε εμείς μπορούμε να διανοηθούμε. Από κοινού, λοιπόν, μουσικοί και ακροατήριο περνάμε τη λεπτή διαχωριστική γραμμή των τοπικών εθιμοτυπιών για να αγγίξουμε το άγνωστο. Υπό αυτό το πρίσμα ανήκουμε στην ευρύτερη αγκαλιά της world music.

—Μπορούμε να σκιαγραφήσουμε τι σημαίνει μουσική καινοτομία και πως αυτή επιτυγχάνεται;

—Μουσική καινοτομία μπορεί να είναι πολλά πράγματα ανάλογα από ποια μεριά βλέπεις τη μουσική. Η συνάντησή μας δεν είχε αυτοσκοπό την καινοτομία. Μας ένωσε η κοινή αγάπη για κάποια τραγούδια και χορούς που προέρχονται από χορευτικές και μουσικές ζουρνάτζιδικές μουσικές. Η μελέτη αυτών των μουσικών μάς ώθησε στο να παίζουμε σε ένα κοινό πρόγραμμα κομμάτια που ποτέ δεν είχαν παρουσιαστεί μαζί. Κοινό καλί σε αυτό το εγχείρημα είναι το ρυθμικό και τροπικό (modal) υπόβαθρο που κάνει αυτές τις μουσικές να λειτουργούν σαν συγκοινωνούντα δοχεία. Από την άλλη, ο σεβασμός στον ήχο που μελετούμε και αποδίδουμε σε σχέση με τους πρακτικούς περιορισμούς των οργάνων μάς έχει κατευθύνει σε δρόμους μελέτης τεχνικής που δεν θα κάναμε σε άλλη περίπτωση. Αυτό εκφράζεται και στον ήχο μας που για όλους τους παραπάνω λόγους μπορεί κανείς να τον θεωρήσει καινοτόμο.

—Ποιες είναι οι προσδοκίες σας από το artistic residency στο οποίο θα φιλοξενηθείτε στο πλαίσιο του windcraft music fest 9;

—Μία από τις προϋποθέσεις που κρατά αυτό το σχήμα ζωντανό είναι ο τρόπος με τον οποίο ο αυτοσχεδιασμός γίνεται εργαλείο ηχητικής επικοινωνίας. Το πλαίσιο του «windcraft music fest 9» κατοπτρίζει αυτή τη συνθήκη στον βαθμό που εμείς ως People of the Wind σε αλληλεπίδραση με άλλους δημιουργικούς επαγγελματίες, καλλιτέχνες και παραγωγούς θα δώσουμε χώρο στην έρευνα μέσα από τη μουσική πρακτική, αποφεύγοντας τα στερεότυπα μέσα από το εργαλείο του αυτοσχεδιασμού. Αυτή η προσδοκία μας γεμίζει με δημιουργική αγωνία για την επεξεργασμένη συνάντησή.

Πληροφορίες: Windcraft Music Fest 9, 22-23 Ιουλίου, Κατύδατα Σολέας | www.windcraftmusicfest.com | Επικοινωνία: +357 22 377748, info@windcraftmusic.com

Ένας Ευρωπαίος μυθιστοριογράφος

Ο Μίλαν Κούντερα (1929-2023), ανατόμος της ανθρώπινης ύπαρξης, φρουρός του ευρωπαϊκού πολιτισμού έως το τέλος

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

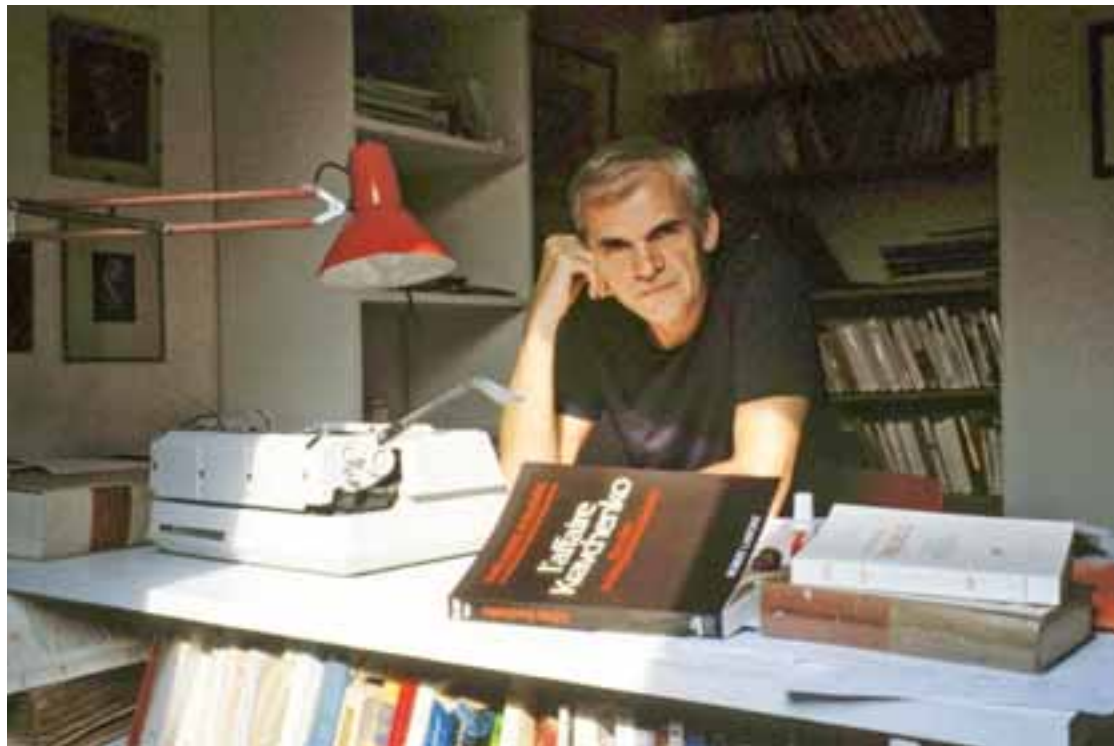
Μυθιστοριογράφος, τελεία. Οχι συγγραφέας έτσι γενικά και αόριστα. Οχι «γραφιάς» ή, πολύ περισσότερο, «γραφομανής». Μυθιστοριογράφος. Αυτή ήταν η ταυτότητα του Μίλαν Κούντερα, αυτό δήλωνε, συνειδητά και κατασταλαγμένα, με αποφασιστικότητα και ορμή. Και πράγματι: το μυθιστόρημα υπηρέτησε, όχι ως θεωρητικός αλλά ως μάστορας, ως τεχνίτης. Και ως στοχαστής, θα πρόσθετα. Ποιο απ' όλα τα είδη μυθιστορήματος όμως; Το ρεαλιστικό; Το φιλοσοφικό; Το αυτοβιογραφικό; Το φανταστικό; Ο κατάλογος θα μπορούσε να είναι ατελείωτος ως προς τις κατηγορίες του μυθιστορήματος από τότε που εμφανίστηκε στην Ευρώπη, με τον Θερβάντες, τον Ραμπιέλε και τον Στερν έως σήμερα.

Ο Κούντερα, που πέθανε στα 94 του την περασμένη Τετάρτη, δεν θα στεκόταν πουθενά από όλες αυτές τις κατηγορίες. Ίσως μονάχα στα ονόματα των δημιουργών – που λάτρευε. Διότι αυτό που τον απασχολούσε ήταν το μυθιστόρημα ως συνέχεια, ως Ιστορία, ως παράδοση και ως προέκταση στο μέλλον. Ως ζωντανός οργανισμός που πάλλεται. Οι ανεξάντλητες δυνατότητες του μυθιστορήματος ως λογοτεχνικού είδους. Οι ανεξερεύνητες πτυχές του, οι ανεμετάλλευτες δυναμικές του. Το σκοτεινό γέλιο του μυθιστορήματος, η αμφισημία του και η ειρωνεία του. Κόντρα σε όλες τις προβλέψεις ή αποφάνσεις ότι «το μυθιστόρημα

πέθανε», ο Κούντερα διατυμπάνιζε ότι δεν έχουν καν καλυφθεί οι άπειρες δυνατότητές του. Η μοίρα το έφερε έτσι που την περασμένη μόλις εβδομάδα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις της Εστίας «Η τέχνη του μυθιστορήματος». Είχε κυκλοφορήσει πάλι από την Εστία το 1989 σε μετάφραση του Φίλιππου Δρακονταειδή και τώρα μας συστήνεται εκ νέου, σε νέα μετάφραση του Γιάννη Η. Χάρη. Ο τελευταίος μεταφράζει όλα τα βιβλία του Κούντερα εδώ και χρόνια, ακόμη και εκείνα που είχαν κυκλοφορήσει με άλλους μεταφραστές (Κατερίνα Δασκαλάκη, Φίλιππος Δρακονταειδής, Σεραφείμ Βελέ-

Μετά τον θάνατό του, η Σουηδική Ακαδημία έχει ένα ακόμη μεγάλο κενό, μια ακόμη μεγάλη αστοχία στο παθητικό της.

ντζας, Αντρέας Τσάκαλνς, Γιάννης Δημολίτσας κ.ά.) αποδίδοντας έτσι μια ολοκληρωμένη, οριστική, συνεκτική εκδοχή του έργου του, με τη συνεργασία του ίδιου του συγγραφέα. Η «Τέχνη του μυθιστορήματος», όπως και οι αριστουργηματικές «Προδομένες διαθήκες», τα έξοχα «Πέπλος» και «Συνάντηση», θα μπορούσε κάποιος να πει ότι αποτελούν παρέκκλιση από την απόφραση μυθιστοριογραφία, καθώς πρόκειται για απαιτητικά δοκίμια,

Μίλαν Κούντερα: «Τι εστί άτομο; Πού εγκατοικεί η ταυτότητά του; Όλα τα μυθιστορήματα αναζητούν απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα» («Προδομένες διαθήκες», μπηρ. Γιάννης Η. Χάρης, εκδ. Εστία).

τα οποία όμως, είτε αναφέρονται στη μουσική (γιος μουσικολόγου, και μουσικός ο ίδιος, ο Κούντερα επιδεικνύει σπάνια γνώση και οξυδέρκεια στα κείμενά του περί μουσικής) είτε αναφέρονται στον Νίτσε και στη φιλοσοφία της «αιώνιας επιστροφής», όλα έχουν μια ξάστερη στόχευση: τον στοχασμό πάνω στο μυθιστόρημα. Στην ουσία, ο δοκιμογράφος διαπλέκεται με τον μυθιστοριογράφο συνεχώς σε όλο το έργο του Κούντερα. Κά-

τι που πετυχαίνει με μια μοναδική φυσικότητα, αυτά τα μικρά ή μεγάλα άλματα από τη μυθιστορηματική δράση στον δοκιμακό λόγο, και το αντίστροφο, ακολουθώντας τη μουσική τεχνική «θέμα με παραλλαγές».

Προσοχή όμως: δεν πρόκειται για στείο αισθητισμό και λογοτεχνική κλεισούρα. Το βλέμμα του πάνω στο μυθιστόρημα είναι άρρηκτα συνυφασμένο με την ανθρώπινη συνθήκη, την τραγωδία

και την κωμωδία της ανθρώπινης ύπαρξης. Το μυθιστόρημα είναι ο άνθρωπος: αλλιώς δεν είναι τίποτα. Ο Κούντερα δεν κουράζεται να επαναλαμβάνει τον αφορισμό ενός άλλου αγαπημένου του, του Χέρμαν Μπρονκ: «Μοναδικός λόγος ύπαρξης ενός μυθιστορήματος είναι να ανακαλύπτει αυτό που μόνο ένα μυθιστόρημα μπορεί να ανακαλύψει. Το μυθιστόρημα που δεν ανακαλύπτει ένα άγνωστο ως τότε μέρος της ύπαρξης

είναι ανήθικο» («Η τέχνη του μυθιστορήματος»). Επιπροσθέτως: «Το μυθιστόρημα είναι έργο της Ευρώπης: οι ανακαλύψεις του, αν και έχουν πραγματοποιηθεί σε διαφορετικές γλώσσες, ανήκουν σε ολόκληρη την Ευρώπη».

Ευρώπη: άλλο αγαπημένο –και πονεμένο, μετά το μοιραίο 1968 και τη ρωσική εισβολή στην Πράγα– θέμα του μυθιστοριογράφου. Περισσότερο και από Τσέχος, περισσότερο και από Γάλλος, ο Κούντερα αισθάνεται Ευρωπαίος. Και ως μια μεγάλη πολιτισμική κατάκτηση της Ευρώπης βρίσκει το μυθιστόρημα. Μονάχα το ευρωπαϊκό όμως; Οχι ακριβώς. Δεν είναι, εξάλλου, ζήτημα γεωγραφίας. Είναι ανθρωπολογικό: μπορεί να μνημονεύει κάθε τόσο τον Χέμινγουει ή τον Φόκνερ, μπορεί να εγκωμιάζει τον Φουέντες, τον Πατρικ Σαμουαζό και τον Σάμαν Ράσντι, μπορεί να μιλάει με λατρεία για τον Ντοστογιέφσκι και τον Τολστόι (γόνιο ενός έθνους που έως σήμερα διάκειται εχθρικά απέναντι στην Ευρώπη), στο βάθος όμως ξέρει πως αυτό που κάνουν τόσο καλά –να είναι μυθιστοριογράφοι– είναι, στην ουσία του, μια κατεξοχήν ευρωπαϊκή κατάκτηση. Είναι μια πράξη ελευθερίας, η απόλυτη έκφραση εσωτερικής ανάτασης χάρη σε αυτή τη «σύζευξη του μη σοβαρού με το τρομερό», που είναι το μυθιστόρημα.

Μετά τον θάνατο του Κούντερα, η Σουηδική Ακαδημία έχει ένα ακόμη μεγάλο κενό, μια ακόμη μεγάλη αστοχία στο παθητικό της.

Για τον άνθρωπο και τον γοητισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

Romas Kolonis

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2023

ΛΥΣΙ ΣΤΡΑΤΗ

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: ΜΑΡΙΟΣ ΜΕΤΤΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ'
Τρίτη 18 Ιουλίου 2023
Τετάρτη 19 Ιουλίου 2023

ΛΑΡΝΑΚΑ
Πατίτσιο Δημοτικό Αμφιθέατρο
Σάββατο 22 Ιουλίου 2023, 21:00
(στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Λάρνακας 2023)

Έναρξη παραστάσεων: 21:00

77 77 27 17
THOC.ORG.CY

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
LOVE 100.7 FM
98.4 & 105.7

Η παράσταση είναι ακατάλληλη για θεατές κάτω των 18 ετών.
Η είσοδος σε άτομα 16 και 17 ετών θα επιτραπεί μόνο με τη συνοδεία γονέα ή κηδεμόνα.

Ο Τομ Κρουζ στην τελευταία «Αποστολή»

Ο Ιθαν Χαντ αυτή τη φορά πρέπει να σταματήσει την... τεχνητή νοημοσύνη

Επικίνδυνη αποστολή: Θανάσιμη εκδίκηση (μέρος α') ★★★ ΔΡΑΣΗΣ (2023)

Σκηνοθεσία: Κρίστοφερ Μακουάρι
Ερμηνείες: Τομ Κρουζ, Χέιλι Ατγουελ, Βανέσα Κίρμι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο Τομ Κρουζ, ο σπουδαιότερος κινηματογραφικός ήρωας δράσης του καιρού μας, επιστρέφει για ένα ακόμη επεισόδιο της (σήμερα κατατεθέν του) σειράς ταινιών «Επικίνδυνη αποστολή». Αυτή τη φορά μάλιστα πρόκειται μόνο για το πρώτο μέρος της «Θανάσιμης εκδίκησης», η οποία λέγεται πως ίσως και να αποτελέσει το κύκνειο άσμα του επιτυχημένου franchise. Οπως και να έχει, τα πάντα εδώ ξεκινούν σε ένα ρωσικό πυρηνικό υποβρύχιο, το οποίο δέχεται ξαφνική κυβερνοεπίθεση από κάποιον άορατο εχθρό και εξουδετερώνεται. Η «Οντότητα», το σύστημα τεχνητής νοημοσύνης πίσω από το χτύπημα, απειλεί πλέον ολόκληρη την ανθρωπότητα φυσικά, ο Ιθαν Χαντ και η ομάδα του αναλαμβάνουν να εντοπίσουν το καθοριστικό κλειδί που μπορεί να αποτρέψει την καταστροφή. Το ίδιο επιχειρούν μυστικές υπηρεσίες, αδιστακτοί έμποροι, αλλά και η ίδια η Οντότητα μέσω των ανθρώπων υπηρετών της.

Χωρίς κασκαντέρ

Αυτού του είδους οι ταινίες παράγονται θεωρητικά στον αυτόματο πιλότο από τον Κρουζ, ο οποίος ωστόσο φροντίζει κάθε φορά να βάζει νέες προκλήσεις στον εαυτό του προκειμένου να το κάνει πιο ενδιαφέρον, τόσο για τον ίδιο όσο και για τους θεατές. Στο συγκεκριμένο φιλμ αυτό έχει να κάνει με το περίφημο σταντ, όπου ο πρωταγωνιστής,

καβάλα σε μια μοτοσυκλέτα, βουτά σε έναν γκρεμό βάθους 1.200 μέτρων προκειμένου να επιβιβαστεί σε ένα... τρένο. Ο Κρουζ γύρισε τη σκηνή μόνος, δίχως τη βοήθεια κασκαντέρ, και το αποτέλεσμα είναι πράγματι καθηλωτικό· παράλληλα αποτελεί μια πράξη σχεδόν συμβολική για τον τρόπο με τον οποίο ο 60χρονος σταρ αντιλαμβάνεται την κληρονομιά του στο σινεμά. Μέχρι βέβαια να φτάσουμε στη συγκεκριμένη κορύφωση, έχουν προηγηθεί πολλά ακόμη κυνηγητά, αψιμαχίες και παρ' ολίγον

Η ταινία εστιάζει στη δράση και έχει τα πάντα: από βουτιά σε γκρεμό με μοτοσυκλέτα μέχρι καταδίωξη στα στενά της Ρώμης με ένα Fiat 500. Εννοείται το παλιό!

καταστροφές, με φόντο κυρίως τις πανέμορφες πόλεις της Ρώμης και της Βενετίας. Στο πλευρό του ήρωα (και απέναντί του) θα βρεθούν ξανά παλιοί γνωστοί (Ρεμπέκα Φέργκιουσον, Βανέσα Κίρμι, Σάμιον Πεγκ) αλλά και η νεοφερμένη Γκρέις (Χέιλι Ατγουελ), μια αιγιματική κλέφτρα που, μεταξύ άλλων, θα του κλέψει και την καρδιά.

Στο επίκεντρο φυσικά βρίσκεται και πάλι η δράση. Πότε μάλλον συνθησιμένη και πότε περισσότερο ευφάνταστη –όπως η τρελή καταδίωξη με ένα παλιό Fiat 500 στα στενά της Ρώμης–, παραμένει κατά κανόνα διασκεδαστική, φροντίζοντας να περάσουν οι σχεδόν τρεις ώρες της διάρκειας δίχως μεγάλο κόπο για τον θεατή.

Ο ήρωας που ενσαρκώνει ο 60χρονος Τομ Κρουζ, ετοιμάζεται να αποσυρθεί από τη μεγάλη οθόνη, όμως το κάνει με το γνωστό του ριψοκίνδυνο στιλ...

HOME CINEMA

Η δεύτερη ευκαιρία του δαιμόνιου δικηγόρου

Δικαστικό νουάρ με έναν μαχνητικό δικηγόρο, στο Netflix. Οι λάτρεις του είδους θα το αγαπήσουν.

Μια επικίνδυνη δοκιμασία περιμένει τον ήρωα που υποδύεται ο Ντεβ Πατέλ.

Ο δικηγόρος με τη Λίνκολν ΔΡΑΜΑ (2023)

Δημιουργός: Τεντ Χάμφρεϊ, Ντέιβιντ Ε. Κέλι
Ερμηνείες: Μανουέλ Γκαρσία-Ρούλφο, Μπέκι Νιούτον

Μια καινούργια σειρά του Netflix μάς βάζει με στιλ στον συναρπαστικό κόσμο των ποινικών συνηγόρων υπεράσπισης, μεταφέροντας στην οθόνη τα μπεςτ σέλερ μυθιστορήματα του Μάικλ Κόνελλι (στα ελληνικά από τις εκδ. Διόπτρα). Πρωταγωνιστής εδώ είναι ο Μίκι Χάλερ, ιδιοφυής δικηγόρος, ο οποίος επανακαμπιτίζει έπειτα από κάποιο διάστημα ψυχολογικών προβλημάτων και εθισμού. Η μεγάλη ευκαιρία θα του παρουσιαστεί με μια υπόθεση δολοφονίας που τραβά τα φώτα της δημοσιότητας· ο Χάλερ θα τη χειριστεί με τη συνθησιμένη του μέθοδο, δουλεύοντας από το πίσω κάθισμα μιας Λίνκολν, καθώς πηγαίνει από ραντεβού σε ραντεβού με φόντο το πλιόλουστο Λος Άντζελες.

Από τα πρώτα της ήδη λεπτά, είναι φανερό πως η σει-

ρά θα ακολουθήσει υφολογικά ένα γνωστό μας μείγμα δράματος - κωμωδίας, την ώρα που η πλοκή της φέρνει περισσότερο στο αστυνομικό είδος. Καθώς μπλέκει όλο και πιο βαθιά στον λαβύρινθο της υπόθεσης, ο Μίκι θα διακινδυνεύσει και προσωπικά προκειμένου να βρει την άκρη του μυστηρίου και να φέρει τις αποδείξεις στο δικαστήριο. Εκεί, στη δικαστική αίθουσα δηλαδή, διαδραματίζεται φυσικά σημαντικό –και απολαυστικό– κομμάτι της σειράς, η οποία πάντως έχει και αρκετά ενδιαφέροντες «δεύτερους» χαρακτήρες. Ανάμεσά τους και οι δύο πρώην σύζυγοι του πρωταγωνιστή, με τις οποίες διατηρεί άριστες σχέσεις...

Ο Πράσινος Ιππότης ★★★ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2021)

Σκηνοθεσία: Ντέιβιντ Λάουρι
Ερμηνείες: Ντεβ Πατέλ, Αλίσια Βικάντερ, Τζόελ Ετζερτον

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε ένα αρκετά συζητημένο φιλμ του Ντέιβιντ Λάουρι, το οποίο μας ταξιδεύει στη με-

σαιωνική Αγγλία και στα μυθικά χρόνια του βασιλιά Αρθούρου. Αντλώντας έμπνευση από ένα ποίημα της εποχής, αφηγείται εδώ την ιστορία του Γκογουέιν, ενός φιλόδοξου νεαρού, ο οποίος μπλέκει σε ένα επικίνδυνο παιχνίδι με τον Πράσινο Ιππότη, ένα μαγικό πλάσμα που βάζει σε δοκιμασία τη γενναιότητα των ανδρών. Για να εκπληρώσει το τιμήμα της τόλμης του, θα ξεκινήσει ένα γεμάτο περιπέτειες ταξίδι, που, εκτός των άλλων, θα τον φέρει αντιμέτωπο και με τον ίδιο τον εαυτό.

Ο όλο και δημοφιλέστερος Ντεβ Πατέλ υποδύεται τον επίδοξο ιππότη, σε ένα φιλμ που μοιάζει με σκοτεινό παραμύθι· παρόλο που δεν επιτυγχάνει ακριβώς να σε πείσει με την ατμόσφαιρα ή την αυθεντικότητα του, η κεντρική του ιδέα, γύρω από την πορεία αυτογνωσίας του ήρωα και των παρορμησεων που συχνά καθορίζουν τις ζωές των ανθρώπων, είναι σίγουρα γοητευτική. Υπηρετεί δε μέχρι το τέλος μια αφήγηση μάλλον ασυνήθιστη για τα στάνταρ του είδους.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Μια λαϊκή συναυλία από την ΕΡΤ για την Ημέρα της Μουσικής

Την «τακτική» της συναυλία πραγματοποίησε η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ στο Ηρώδειο, στις 21 Ιουνίου, κατά την Ημέρα της Μουσικής. Το πρόγραμμα περιλάμβανε έργα γαλλικής μουσικής. Οι διάσημες αδελφές Λαμπέκ προσκλήθηκαν για το «Καρναβάλι των ζώων» του Καμίγ Σεν-Σανς, ο βαρύτονος Διονύσης Σούρμπης και ο πιανίστας Παναγιώτης Τροχόπουλος ήταν σολίστ στο «Zembekiko» του Τιερί Πεκού, βασισμένο στο γνωστό «Ζεϊμπέκικο» («Μ' αεροπλάνα και βαπόρια») του Διονύση Σαββόπουλου, ενώ η βραδιά ολοκληρώθηκε με τις Σουίτες αρ. 1 και αρ. 2 από την «Κάρμεν» του Μπιζέ. Διύθυσε ο Διονύσης Δερβής-Μπουρνιάς.

Τίποτε το μεμπτό δεν υπάρχει σε ένα πρόγραμμα με εύπεπτη μουσική, ικανή να προσελκύσει ένα ευρύ κοινό. Διέκρινε κανείς αρκετές οικογένειες με παιδιά, που αυθόρμητα συμμετείχαν με ρυθμικά παλαμάκια σε όσα κομμάτια τους ήταν οικεία. Κι αυτό είναι θετικό, εάν σημαίνει ότι τουλάχιστον σε ένα πρώτο επίπεδο ο κόσμος αυτός θα

πάψει να φοβάται την κλασική μουσική. Είναι δε μάλλον μια αντίδραση πιο υγιής και σίγουρα πιο ειλικρινής από τα συνήθη χειροκροτήματα ανάμεσα στα μέλη ενός έργου ή ακόμη και στην πιο απίθανη παύση, ενός κοινού συναυλιών με ακριβό εισιτήριο και ανάλογο προφίλ.

Στη σουίτα «Το καρναβάλι των ζώων» ο Σεν-Σανς φιλοτεχνεί δεκατέσσερα κιομοριστικά μουσικά πορτρέτα ζώων. Σε αυτά ο συνθέτης περιλαμβάνει και τους «πιανίστες», τους οποίους σατιρίζει μέσα από σχολαστικές βασικές ασκήσεις για τα

Τίποτε μεμπτό, εάν αυτό σημαίνει ότι το ευρύ κοινό θα πάψει να φοβάται την κλασική μουσική.

δάχτυλα. Παιχνίδι για τις Γαλλίδες πιανίστριες Κάτια και Μαριέλ Λαμπέκ, οι οποίες έχουν αποδώσει το συγκεκριμένο έργο κατ' επανάληψη. Η εμπειρία τους φάνηκε στην πλαστικότητα

Εξαιρετικά απέδωσαν οι αδελφές Λαμπέκ τις δεκατέσσερις μικρογραφίες του «Καρναβαλιού των ζώων».

με την οποία ερμήνευσαν κάθε μικρογραφία, όπως λόγω χάριν τα άλματα του καγκουρού και τη μαγική, διάφανη ατμόσφαιρα του ενυδρείου. Τα ξύλινα πνευστά ήρθαν σε ευχάριστο

διάλογο μαζί τους, ενώ τα σολιστικά έγχορδα της ορχήστρας πολύ λιγότερο.

Η μεταγραφή του πασιγνώστου «Ζεϊμπέκικο» του Διονύση Σαββόπουλου από τον Γάλλο

συνθέτη Τιερί Πεκού ακούγεται σίγουρα διαφορετικά σε αυτή ξένων. Οι Έλληνες δεν παύουν να αναγνωρίζουν σχεδόν ατόφια τη μελωδία, η οποία επιπλέον διατηρεί τον ρυθμό των 9/8. Μό-

νο που ο Πεκού την αναπτύσσει πάνω από ένα υπόβαθρο με το οποίο συνομιλεί ελάχιστα: σαν δύο μουσικές επιφάνειες οι οποίες εξελίσσονται παράλληλα, δίχως να διαλέγονται. Δύσκολο, επίσης, για τον Έλληνα ακροατή να ξεχωρίσει το τραγούδι από τη φωνή της Σωτηρίας Μπέλλου, έστω και αν ο Διονύσης Σούρμπης το απέδωσε πολύ καλά, προσπαθώντας να ισορροπήσει ανάμεσα στο λαϊκό και στο κλασικό.

Οι δύο σουίτες από την «Κάρμεν» του Μπιζέ ενθουσίασαν το κοινό με τις γνωστές μελωδίες τους, τη «Χαμπανέρα», τη «Σεγιδίγια» και το «Τραγούδι του ταυρομάχου». Κρίσιμη και αποτελεσματική υπήρξε η συμμετοχή των πνευστών, ιδιαίτερα των ξύλινων (φλάουτο: Μελίνα Μακρή, όμποε: Σπύρος Κοντός, κλαρινέτο: Μάριο Αντρέο Παρντό, αλλά και της τρομπέτας (Σπύρος Αρκούδης). Στο τέλος, χωρίς μαέστρο, ως άλλη «Περσιμφάνς», η ορχήστρα απέδωσε εκ νέου το «Ιντερμέδιο» από την πρώτη σουίτα. Ο Διονύσης Δερβής-Μπουρνιάς δεν επέστρεψε ούτε για την τελική αυλαία.

Πέντε Μήδειες στην Επίδαυρο

Οι πρωταγωνίστριες που ερμηνεύουν την ηρωίδα που επινόησε ο Γερμανός σκηνοθέτης Φρανκ Κάστορφ μιλούν στην «Κ»

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

«Πρώτα διαλύω το κείμενο και από τα ερείπια του φτιάχνω κάτι καινούργιο», είχε πει ο Φρανκ Κάστορφ την τελευταία φορά που βρέθηκε στην Αθήνα για την παράσταση που ανεβαίνει στις 21 και 22 Ιουλίου στην Επίδαυρο, βασισμένη στη «Μήδεια» του Ευριπίδη. Στην ουσία συνθέτει ένα νέο κείμενο με βάση εκείνο του αρχαίου ποιητή, με αναφορές στον κόσμο του Χάινερ Μίλερ (Ρημαγμένη Οχθη, Μήδειας Υλικό, Τοπίο με Αργοναύτες) και του Ρεμπό. Η Μήδεια του καινούριου, ανατρεπτικού, βαθιά πολιτικοποιημένου προβοκάτορα Γερμανού σκηνοθέτη που χαρακτηρίζει τον εαυτό του «βίαιο ειρηνιστή», θα συναντηθεί στην ορχήστρα του αρχαίου θεάτρου με πέντε πρωταγωνίστριες του ελληνικού θεάτρου, γιατί «σε κάθε γυναίκα υπάρχει η δυνατότητα μιας Μήδειας».

Εντέλει, καθεμιά θα υποδυθεί τη δική της Μήδεια; «Οχι», απαντά η Στεφανία Γουλιώτη, «δεν θα δείτε καν τη Μήδεια του Ευριπίδη, αλλά μια μείξη αδιανόητη και μαγική από έναν ευφυή σκηνοθέτη». Και οι πέντε δηλώνουν ενθουσιασμένες με τη σπάνια εμπειρία, τον τρόπο εργασίας του Γερμανού δραματουργού να αποσπά τις ερμηνείες τους. Η «Κ» τους δίνει τον λόγο για να μιλήσουν για τον 72χρονο διανοούμενο του ευρωπαϊκού θεάτρου που σφράγισε την ιστορία του Φολκσμπίνε.

ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΓΟΥΛΙΩΤΗ

Το 2007 η Στεφανία Γουλιώτη μιλούσε με θαυμασμό για τον τρόπο που ανέλυε ο Πέτερ Στάιν κάθε λεπτομέρεια του κειμένου της Ηλέκτρας, στην οποία πρωταγωνίστησε. «Τώρα είμαι με έναν σκηνοθέτη εξίσου μεγαλοφυή που σου λέει “αν ξεχάσεις και λίγα λόγια δεν πειράζει”. Ο Φρανκ Κάστορφ έδειξε ότι δύο πολύ αντίθετες θεωρίες μπορούν να ισχύουν ταυτόχρονα. Ο,τι είχαμε έτοιμο και προδιαγραμμένο ως σωστό το ανέτρεψε. Είναι σκηνοθέτης που δεν πιστεύει στην πρόβα, στην επανάληψη. Χρειάζεται να τον καταλάβεις. Ζητάει να εμπιστευτούμε τη στιγμή. Μας έχει παραδώσει δομημένα ένα σύμπαν και μια δραματουργία που δεν είναι εμφανής από την πρώτη στιγμή. Πρέπει να εμπιστευτείς απόλυτα αυτή τη δομή. Ηρθε έτοιμος με πράγματα στο μυαλό του που έχτισε παίρνοντας στοιχεία από φαινομενικά ασήμαντες στιγμές μας. Ένα διήμερο έλειψα επειδή αρρώστησα με επιπεφυκίτιδα, και, όταν επέστρεψα στις πρόβες, ήταν στο τσακ να με βάλει να κάνω ένα μονόλογο για το πώς είναι να μη βλέπεις. Αρπαξε λεπτομέρειες απ’ όλους. Π.χ. από το γεγονός ότι η Ευδοκία Ρουμελιώτη είχε πάντα βαμμένα τα νύχια της, κι αυτό το έκανε μια υπέροχη σκηνή μαζί με ό,τι είχε στο μυαλό του».

Η Μήδειά του καθρεφτίζεται σε έναν πολύ ταραγμένο κόσμο. «Μέσα σε αυτόν τον κόσμο θα ξεπηδήσει ένα καρτσάκι σου-περ-μάρκετ, ένας μονόλογος του Ρεμπό, θα ακουστούν εξομολογήσεις γυναικών που ήταν στη Μακρόνησο κ.ά.». Κι αν μέρος του κοινού διαμαρτυρηθεί όπως χρόνια πριν στην παράσταση του Βασίλειφ; «Εδώ καταλήξαμε να έχουμε ένα κοινοβούλιο με τρία ακροδεξιά κόμματα», απαντά. «Θέλω να πω ότι ίσως υπάρχουν και κάποιοι που θα βρίσουν, τι να κάνουμε τώρα».

ΣΟΦΙΑ ΚΟΚΚΑΛΗ

Το τέλος των γυρισμάτων της νέας ταινίας του Αλέξανδρου Βούλγαρη «Βγαίνουν μέσα απ’

Από αριστερά: Στεφανία Γουλιώτη, Μαρία Ναυπλιώτου, Ευδοκία Ρουμελιώτη, Αγγελική Παπούλια, Σοφία Κόκκαλη. Και οι πέντε δηλώνουν ενθουσιασμένες με τη σπάνια εμπειρία και τον τρόπο που εργάζεται ο Γερμανός δραματουργός ώστε να αποσπά τις ερμηνείες τους.

Στην ουσία συνθέτει ένα νέο κείμενο με βάση εκείνο του Ευριπίδη και αναφορές στον κόσμο του Χάινερ Μίλερ και του Ρεμπό.

τη Μάργκο», συμπίπτει για τη Σοφία Κόκκαλη με την έναρξη του δεύτερου κύκλου προβών, με τον Φρανκ Κάστορφ. Πόσο συγκινητικά νιώθει με τον κόσμο του; «Ο τρόπος σκέψης του δεν μου είναι άγνωστος. Πρωτόγνωρος μου είναι ο τρόπος του να κάνει τη Μήδειά του. Και επιμένει να λέμε στον κόσμο ότι δεν πρόκειται για το έργο του Ευριπίδη. Η διαδικασία του σε εμπλουτίζει. Αφαίρεσε κομμάτια της Μήδειας και στη θέση τους έβαλε τα ποιήματα του Ρεμπό “Δημοκρατία” και “Εκποίηση”. Πλέκει ένα ψηφιδωτό. Καθένας μας έχει άγχος, αλλά όπως λέω στον εαυτό μου “δεν μπορείς να έχεις παραπάνω άγχος απ’ ό,τι έχει ο σκηνοθέτης σου”».

Περιγράφει τον Κάστορφ ως έναν χείμαρρο με απόλυτη τάξη. «Δεν είναι ψευδοπροβοκάτορας. Η εκκίνηση κάθε πρόβας γίνεται με όσα σκέφτεται και εκφράζει δυνατά και είναι μέρος της διαδικασίας που ψάχνει. Χρησιμοποιώντας πολύ το σινεμά έφτιαξε υπέροχες στιγμές. Είναι ιδιαίτερο και μεγάλο το κοινό της Επίδαυρου. Αλλά όταν ακούω ότι κάποιοι αντιδρούν επειδή πίνουν το έργο μας ξένα χέρια, κλείνω τα αυτιά μου. Μπορεί να σε δυσκολέψει να ακούσεις Μίλερ στην Επίδαυρο, αλλά, αν είναι να τον ακούσεις από κάποιον, κάτσε να τον ακούσεις από τον Κάστορφ».

Ο Φρανκ Κάστορφ σε πρόβες του έργου. «Όλοι οι ηθοποιοί ψάχνετε ένα ρόλο, π.χ. της Μήδειας. Δεν υπάρχει ρόλος, αλλά ένα κείμενο που πρέπει όταν το λέτε, να το πιστεύετε για να πείσετε και τους θεατές. Αν τους πείσετε, θα είστε ο ρόλος».

«Στοχάζεται πάνω στα έργα με τρόπο απροσδόκητο, σε προτρέπει να καλλιεργήσεις τη φαντασία σου και να καταλύσεις τα όριά σου».

ΜΑΡΙΑ ΝΑΥΠΛΙΩΤΟΥ

«Ο Κάστορφ στοχάζεται πάνω στα έργα με τρόπο απροσδόκητο, σε προτρέπει να καλλιεργήσεις τη φαντασία σου, να την αφήσεις ελεύθερη και να καταλύσεις τα όριά σου», λέει η Μαρία Ναυπλιώτου. «Εδώ έχουμε τη βασική αρχή της Μήδειας και πέντε γυναίκες που η καθεμιά γεννάει κάτι διαφορετικό. Ο Κάστορφ δεν ενδιαφέρεται για το αν θα παίξεις έναν ανδρικό ή γυναικείο ρόλο, αν την ίδια στιγμή θα αλλάξεις να γίνεις κάτι άλλο, όσο για το αν θα αφηγηθείς τη δική του ιστορία με βάση τη Μήδεια του Ευριπίδη. Πρέπει να αφηθείς ελεύθερη πέρα από κάθε σύμβαση».

Ποιο πρόσωπο της Μήδειας παίζει η ίδια; «Ίσως αυτή που εναντιώνεται, που διεκδικεί, την πλευρά που μέσα στην παραφορά αποφασίζει αποτρίψαι πράγματα. Στοχάζεται πολύ ελεύθερα ο Κάστορφ και το πολιτικό σχόλιο είναι σημαντικό στις παραστάσεις του». Η ίδια μας προϊδεάζει ότι στις νέες πρόβες, ίσως αλλάξει πράγματα. «Είναι πάντως μοναδική εμπειρία να ανακαλύπτεις κομμάτια που, ίσως, δεν τολμούσες να κοιτάξεις πριν». Στην πρώτη τους γνωριμία, ο Κάστορφ της μίλησε για την παράστασή του με κείμενα του Δάντη, ενώ έδειξε ενδιαφέρον για το δικό της ξεκίνημα από τον χορό στα 15 της. Τη ρώτησε αν κάποια στιγμή

μη θέλανε να φωνάξει σε έναν σκηνοθέτη ή να τα παρατήσει. Επίσης, αν θα μπορούσε να φωνάξει στη σκηνή για πολλή ώρα.

ΕΥΔΟΚΙΑ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ

«Στις παραστάσεις που παίζω πάντα έχω αγωνία για το πώς θα τις δεχτεί ο κόσμος. Για πρώτη φορά αυτό δεν με αφορά. Δεν έχω ξαναδουλέψει έτσι. Είναι πολύ ισχυρό αυτό που δημιούργησε ο Φρανκ Κάστορφ, έναν κόσμο τον οποίο θα ακολουθήσεις πιστά ή θα φύγεις. Πρέπει να είσαι 100% μαζί του». Τι τη ρώτησε όταν πρωτοσυναντήθηκαν; «Αν παίρνω ναρκωτικά και πόσα. Του απάντησα πως δεν καπνίζω καν». Μάλλον ήθελε να σπάσει τη συστολή της. «Πήγα πολύ κουμπωμένη», παραδέχεται. Ηθελε να μάθει για τους γονείς της, του μίλησε για τον θάνατο της μητέρας της, εκείνος για τον χαμό του δικού του πατέρα. «Ήταν τόσο ανθρώπινος. Ελικρινά σας λέω, δεν με ενδιέφερε αν θα με έπαιρνε στην παράσταση όσο ότι τον γνώρισα».

Ως ηθοποιός έχει ανάγκη να την οδηγήσει ο σκηνοθέτης. «Να μου εξηγήσει βου και α, β. Εκείνος μας εμπιστεύτηκε: “Νιώθω ότι έχω οκτώ παρά πολύ καλούς ηθοποιούς που έχουν τις φωνές τους, τα πόδια, τα χέρια τους και μπορούν να κάνουν ό,τι τους ζητήσω”, είπε. Όσο για το βου και α, β που θα μου εξηγούσε κάποιος άλλος σκηνοθέτης, γι’ αυτόν είναι αυτονόητο, ότι για να μας πάρει, το έχουμε κατακτήσει». Τους είπε ακόμη ότι «Όλοι οι ηθοποιοί ψάχνετε ένα ρόλο, π.χ. της Μήδειας. Δεν υπάρχει ρόλος, αλλά ένα κείμενο που πρέπει όταν το λέτε, να το πιστεύετε για να πείσετε και τους θεατές. Αν τους πείσετε, θα είστε ο ρόλος». Για την Ευδοκία Ρουμελιώτη «ήταν η πιο απελευθερωτική σκέψη που άκουσα από σκηνοθέτη». Κάτι ακόμη την εντυπωσίασε πολύ: «Πόσο καλά γνωρίζει την ιστορία μας. Μάθαμε και εμείς πράγματα μέσα από εκείνον».

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΟΥΛΙΑ

Ο συνδυασμός διαφορετικών κειμένων στην παράσταση για την Αγγελική Παπούλια ήταν ενδιαφέρον, επειδή συμπληρώνει το πρόσωπο από διάφορες οπτικές. «Η Μήδεια του Χάινερ Μίλερ είναι πιο συγκρουσιακή, με τρόπο ευθύ και ακραίο. Τα κείμενα του Ρεμπό δηλώνουν ένα πρόσωπο σχεδόν σε μανία που θέλει να ξεφύγει από τον κόσμο που ζει. Η παράσταση είναι πιο σύνθετη, πολύπλοκη, βλέπουμε το πρόσωπο της Μήδειας από διάφορες γωνίες καλειδοσκοπικά και όχι μέσα από ένα μόνο κείμενο, του Ευριπίδη».

Θεωρεί πολύ μουσικό τον τρόπο που ο Κάστορφ συνθέτει τα κείμενα στη σκηνή. «Σκηνές τόσο ενδιαφέρουσες και αλλοπρόσβαλες, ακατανόητες ή κατανοητές. Συνεχώς εκπλήσσει ηθοποιοί και θεατή με τη διαδρομή της σκέψης του, δεν ψυχάζει σε αυτό που παράγει. Έχει έναν τρόπο σχεδόν δαιμονικό να δείχνει κάτι και μετά να το ανατρέπει. Ανοίγει πολλές δυνατότητες ανάγνωστος ενός πολύ γνωστού μύθου. Θέτει πολλά ερωτήματα και είναι στην ευχέρεια του θεατή τι θα προσλάβει τελικά. Για μένα αυτό το άνοιγμα είναι τρομερά ενδιαφέρον και τόσο σπάνιο στο θέατρο». Τι της άρσσει να κάνει στο θέατρο, τη ρώτησε. Να χορεύει, απάντησε η Αγγελική Παπούλια. Πρόσθεσε ότι αντιλαμβάνεται το θέατρο ευρύτερα ως χορογραφία, ως συνεχόμενη ροή κινήσεων. «Επειτα με ρώτησε πότε θα σκότωνε κάποιον σκηνοθέτη και πότε θα σκότωνε κάποιον ηθοποιό».

• Παίζουν επίσης: Αιεΐας Τσαμάτης, Νικόλας Χανακούλας, Νίκος Ψαρράς.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Β' ΤΟΜΟΣ

Ο συναρπαστικός επίλογος
του καθηλωτικού graphic novel

ΚΥΡΙΑΚΗ
23/07

